

კონსტრუქციული აბრეშურნალისტიკა

თბილისი
2018

ჟურნალისტიკის რესურსცენტრი
კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

სახელმძღვანელო სოფლის მეურნეობის გაშუქება — „ჟურნალისტიკის რესურსცენტრის“ (JRC) მიერ მომზადდა, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტთან თანამშრომლობით. შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს მხარდაჭერით, საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაცია MERCY CORPS-ის „მცირე კავკასიის ალიანსების პროგრამის“ მიერ მხარდაჭერილი პროექტის ფარგლებში.

გამოცემის ავტორები:

ნათია კუპრაშვილი, ნინო ჭალაგანიძე.

გამოცემის რედაქტორი:

ჰეგერ ბრიქსი

გამოცემაზე პასუხისმგებელი:

ნუგზარ სუარიძე

გამომცემლობა „უნივერსალი“

გამოცემა ეყრდნობა 2016 წ. „სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქების“ ელექტრონულ სახელმძღვანელოს, რომელიც შეიქმნა JRC, GRMA და GARB ერთობლივი პროექტის ფარგლებში და რომლის ავტორები არიან ჟურნალისტიკისა და სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა დარგის ექსპერტები: ნათია კუპრაშვილი, ნინო ჭანტურაია, ნუგზარ სუარიძე, ია ბობოხიძე, ნუკრი მემარნიშვილი, ინგა შამილიშვილი, ქეთევან ლაფერაშვილი, ნინო ჭალაგა-ნიძე, ნატო კაკაბაძე, ია მამალაძე, მზია თაღუმაძე, ეკატერინე ბურკაძე, მაია მამულაშვილი, თეა ლათიფაშვილი, რუსუდან გიგაშვილი

სარედაქციო ჯგუფი:

რედაქტორი: ჰებერ ბრიგსი
რეცენზენტები: მანანა შამილიშვილი
ნუგზარ სუარიძე
კორექტურა: ციცინო ბუკია
თარგმანი: იანა ისრაელიანი
ოლგა დოროხინა
გიორგი რუხაძე
დიზაინი: გიორგი გოგოხია
დაკაბადონება: ნანა დუმბაძე
პასუხისმგებელი მდივანი: სალომე შალიკაშვილი

გამოყენებულ ფოტომასალაზე პასუხისმგებელია JRC

სახელმძღვანელოს ელექტრონული ვერსია: JRC.GE

© ჟურნალისტიკის რესურსცენტრი, 2018

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2018

თბილისი, 0186, ა. ჰოლიბაოვსაიას 4 ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: gamomcemlobauniversali@gmail.com; universal505@ymail.com

ISBN 978-9941-26-428-3

რედაქტორისგან

სოფლის მეურნეობის ჟურნალისტიკა წარმოადგენს ჟურნალისტიკის სპეციალიზებულ, ტექნიკურ ქვედარგს, რომელიც სოფლის მეურნეობის კვლევა-განვითარების, წარმოების, მოსავლის აღების, დამუშავების, მარკეტინგისა და მოხმარების შესახებ ფართო ცოდნას მოიცავს. აგრეთვე, ის ერთნაირად ფარავს როგორც სოციალურ, ისე ეკონომიკურ ასპექტებს.

კონსტრუქციული აგროჟურნალისტიკის კურსი სოფლის მეურნეობის შესახებ ინფორმაციის გამავრცელებლებისთვის ძლიერ ინსტრუმენტს წარმოადგენს. შეკრებილი ინფორმაცია მომავალ ჟურნალისტებს მისცემს იმ გაწაფულობას, რაც სოფლის მეურნეობის სოციალური, ეკონომიკური და გარემოსდაცვითი საკითხების უკეთ გააზრებისთვისაა საჭირო. აღნიშნული ინფორმაცია, თავის მხრივ, სტუდენტებს ხელს შეუწყობს, რომ სოფლის მეურნეობასთან დაკავშირებული ცოდნა ფერმერთა საჭიროებების შესწავლა-გააზრებას ეფექტიანად შეუხამონ. სწავლის დამთავრებისას, სტუდენტებს შეეძლება, აირჩიონ შესაფერისი მედიაპლატფორმა და ენა, რათა მიღებული ცოდნა მაქსიმალურად შეუსაბამონ რეალურ საჭიროებებს. ამასთან, ახალგაზრდები, დროთა განმავლობაში კიდევ მეტს გაიგებენ სოფლის მეურნეობის სექტორზე და ამ ახალ ცოდნას პრაქტიკაში საუკეთესოდ გამოიყენებენ.

სოფლის მეურნეობა უმნიშვნელოვანეს, არსებით როლს ასრულებს მსოფლიოს ქვეყნების კულტურაში, ხოლო სოფლის მეურნეობის ჟურნალისტიკა გადამწყვეტი მნიშვნელობისაა ქვეყნის მიერ სურსათის წარმოების განვითარებაში. მეცნიერები და პოლიტიკოსები თანხმდებიან, რომ მომდევნო ორმოცდაათი წლის განმავლობაში საჭიროა მეტი სურსათის წარმოება. ასევე, უნდა გაუმჯობესდეს სურსათის განაწილება, რაც მოსახლეობის მზარდი რიცხვისა და ურბანული განვითარებისათვის ფეხის აწყობას ემსახურება. სოფლის მეურნეობის სექტორი მუდმივად ცვალებად მსოფლიოსთან უნდა ადაპტირდეს, თუმცა ეს არ უნდა მოხდეს გარემოსათვის ზიანის

მიყენების ხარჯზე. შესაბამისად, განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მოწოდებას „მდგრადი გაძლიერების“ შესახებ, რაც გულისხმობს „განვითარებას, რომელიც შეესაბამება ახლანდელ მოთხოვნებს ისე, რომ მომავალ თაობებს საკუთარი საჭიროებების დაკმაყოფილების მხრივ დათმობებზე წასვლა არ მოუწიოთ“ (ბრუნდტლანდი, 1897). აღნიშნული რთული ამოცანა მიიღწევა წარმოების ზრდის რეალიზებით მაშინ, როდესაც ამავედროულად, გარემოსთვის ზიანის მიყენების შემცირებაც პრიორიტეტულია.

მედია, ინფორმაციის გავრცელების შესაძლებლობის გამო, სოფლის მეურნეობის განვითარებისთვის მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენს. უკეთესი ხარისხისა და მეტი რაოდენობის პროდუქციის მიღების საიდუმლო მწარმოებლების მომზადებასა და ინფორმირებულობას უკავშირდება. შესაბამისად, კომუნიკაციის საჭიროება თვალსაჩინოა. ფერმერებს, ქვედა და ზედა საფეხურის მომმარაგებელ ქსელს, მეცნიერებს, ინოვაციურებსა დამთავრობას შორის კომუნიკაციის ოპტიმიზების საჭიროება ცხადია.

კონსტრუქციული აგროჟურნალისტიკის დანიშნულება გემოჩამოთვლილ სხვადასხვა მხარეთა შორის კომუნიკაციის, ინფორმაციაცოდნის გადაცემისა და გაცვლის ხელშეწყობაა. მოცემული კურსი არსებით როლს ასრულებს საჭირო ინფორმაციის გააზრებაში, რაც არასპეციალისტებისათვის, შესაძლოა, რთულად აღსაქმელი იყოს. თუმცა კურსის განხორციელების აზრიცა და მიზანიც იმის აქცენტირება და უზრუნველყოფაა, რომ დაინტერესებულმა მხარეებმა უკეთ გაიაზრონ წარმოდგენილი ინფორმაციის მნიშვნელობა.

კონსტრუქციული აგროჟურნალისტიკის წარმოდგენილი კურსი შემუშავდა იმ მიზნით, რომ სტუდენტები უზრუნველყოს მრავალდისციპლინური უნარებით. მათ უნდა შეძლონ, კომპლექსური და რთული აგრობიზნესის სექტორში გაერთიანებულ სხვადასხვა სფეროთა შესახებ ცოდნა გაიაზრონ და ერთმანეთს დაუკავშირონ.

ახალგაზრდებმა მარტივიდან რთულისკენ გზით უნდა შეისწავლონ ჯერ თავად სოფლის მეურნეობის სფეროს ძირითადი ცნება, შემდეგ კი სფეროში შემავალი სხვადასხვა სექტორები: მაგალითად, სახნავ-სათესი მიწები, საქონელი, ხილ-ბოსტნეული, მეფუტკრეობა... კურიკულუმი იმგვარადაა გაწერილი, რომ სტუდენტები მთავარ პრინციპებს დარგის პრაქტიკოსთა გადმოსახედიდან გაიაზრებენ. ეს მათ დაეხმარებათ გაიგონ, რატომ ეფუძნება ჟურნალისტი განსხვავებულ მეთოდოლოგიას: მაგალითად, ადგილით გამოწვეულ კონკრეტულ პირობებს, ანტექნიკური სპეციალისტის ზოგად აღწერას. უნარები, რომლებიც საჭიროა ასეთი ნიუანსების გასაგებად, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს, რადგანაც ამ დროს პერსპექტიული აგროჟურნალისტი საკუთარ რეპუტაციასაც აყალიბებს.

აგროჟურნალისტების ამოცანა დიდია. მათ უნდა უზრუნველყონ დინამიკურ და ცვლილებებით აღსავსე გარემოში საკუთარი სტატუსის ჩამოყალიბება, რადგანაც სასწორზეა სოფლის მეურნეობის პირობების გაუმჯობესება და ფერმერებისთვის ორმაგი მდგრადობის მიღწევაში დახმარება.

სასწავლო პროგრამა შექმნილია იმისთვის, რომ კურსდამთავრებულებმა შეძლონ, აწარმოონ აგროკომუნიკაციები და დახელოვდნენ სოფლის მეურნეობის კუთხით. ასევე, ახალგაზრდები უნდა იცნობდნენ გარემოს მყიფე ბუნებასა და მიღევად ბუნებრივ რესურსებს. სწორედ დარგის პრობლემეტიკის გააზრებით ხდება შესაძლებელი სწორი გაშუქება. მაგალითად, სოფლის მეურნეობის ჟურნალისტების მოვალეობაა, გაავრცელონ ბალანსირებული ინფორმაცია ისეთ საკამათო საკითხებზე, როგორცაა გენეტიკური მოდიფიკაცია, სურსათის უსაფთხოება და სოფლის სოციოლოგიის ასპექტები.

საბაზრო ეკონომიკის გადმოსახედიდან, თუ გარემოს მდგომარეობის გაუარესებას ადგილი აქვს იმიტომ, რომ აგროსექტორის წარმომადგენლებს ეს სჭირდებათ, მთავრობამ, შესაძლოა, რეგულაციების დონეზე გარემოსდაცვითი პოლიტიკის ნაწილში მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგას. ასეთი ცვლილებებისგან წარმოშობილი მასშტაბი

და ქმედებები უნდა გაირკვეს მათთვის, ვინც შესაბამის იურისდიქციაში იმყოფება.

საკომუნიკაციო ჩვევები და უნარები, რომლებსაც, კურსის ათვისების შემდეგ, ახალგაზრდა ფლობს, შესაძლოა გადამწყვეტი მნიშვნელობისა გამოდგეს, თუკი კურსდამთავრებულები თავიანთ ცოდნას იმ ტექნოლოგიებისა და პრაქტიკის ხელშეწყობას დაახარჯავენ, რაც გარემოსთვის სარგებლის მომტანი იქნება. ამ ტიპის გადაწყვეტილებები ხშირად არ შედის ფერმერთა მოკლევადიან ინტერესებში, თუმცა ემსახურება უფრო მნიშვნელოვანს – გარემოს დაცვასა და საზოგადოების გრძელვადიან სარგებელს.

ვინაიდან სულ უფრო მეტი ადამიანი გადადის ქალაქში საცხოვრებლად და სურსათის უპირველეს წარმოებასთან დისტანცირებას განიცდის, მომხმარებელი ბუნებრივად შორდება სოფლის მეურნეობასაც. ასეთი რამ ბევრი განვითარებული ქვეყნის ისტორიის ნაწილია. აგროჟურნალისტებმა კი, შესაძლოა, გადამწყვეტი როლი ითამაშონ სურსათის მწარმოებლებსა და მომხმარებლებს შორს მტკიცე კავშირის უზრუნველყოფის საქმეში. მომზადებულმა ჟურნალისტმა იცის, როგორ იწარმოება სურსათი და რა უნდა მოიმოქმედოს ზემოაღნიშნული კავშირების შენარჩუნებისთვის.

ახალი ტექნოლოგიებისა და პრაქტიკის დანერგვა ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობის განვითარებას იმ რეგიონებში, სადაც ჟურნალისტები, თავიანთი საქმიანობით, ქვეყანის მშენებლობას ემსახურებიან. აქ, შესაძლებელია, ექსპორტის ახალი გზებიც გაიჭრას.

სოფლის მეურნეობის ჟურნალისტის წარმატება დიდწილად იზრდება მაშინ, როცა ის, აგრარული დარგის ცოდნას ჟურნალისტურ უნარ-ჩვევებს უხამებს. სწორედ ასეთი კომბინირებული ცოდნა და კომპეტენციებია საუკეთესო სინერგიული შედეგის საწინდარი. მაშასადამე, კურსი ფოკუსირებულია კურსდამთავრებულთა განსხვავებული უნარების კომბინირებაზე, ხელს უწყობს რა სხვადასხვა მედიაპლატფორმის მასშტაბით, მათი წერითი, ბეპირი და ვიზუალური კომუნიკაციის

განვითარებას. სხვადასხვა სფეროთა შესახებ მეტი ინფორმირებულობა კი ქმნის სასურველ ბალანსსა და მყარ საფუძველს, რათა ახალგაზრდები მეტი სენსიტიურობით მოეკიდონ ამ უმნიშვნელოვანეს საკითხებს და მიღებული ცოდნით სწორი გაშუქება უზრუნველყონ.

ჰეზერ ბრიგსი – საზოგადოებასთან ურთიერთობის ბრიტანეთის ინსტიტუტი, აგროსექტორის კომუნიკატორი

რეცენზია

ნათია კუპრაშვილისა და ნინო ჭალაგანიძის სახელმძღვანელოზე „კონსტრუქციული აგროჟურნალისტიკა“

ნათია კუპრაშვილისა და ნინო ჭალაგანიძის ავტორობით შექმნილი სახელმძღვანელო „კონსტრუქციული აგროჟურნალისტიკა“ იმ ღირებულ ნაშრომთა რიგს მიეკუთვნება, რომელთაც დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა ენიჭება. უნდა ითქვას, რომ მასობრივი კომუნიკაციების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე, როდესაც მედიის კონვერგენცია-გამსხვილების პროცესი შეუქცევად სახეს იღებს, აშკარად თვალშისაცემია აგრეთვე პროფილური, ე.წ. ნიშური ჟურნალისტიკის აქტუალობის მატებაც. ეს სპეციფიკური, გარკვეულწილად ამბივალენტური ვითარება გლობალიზაციის დინამიკის კონტექსტში შეგვიძლია განვიხილოთ, გლობალურ ძალთა მძლავრობაზე ერთგვარ პასუხად.

მტკიცება არ სჭირდება, რომ თანადროულ სამყაროში მასმედიის როლი განუსაზღვრელად დიდია. იგი გავლენას ახდენს საზოგადოების ცნობიერებაზე დამუდმევად ცდილობს მისი ქცევის შეცვლას. დღევანდელ პოსტ-პოსტმოდერნისტულ ეპოქაში, სადაც კვლავ თვალსაჩინოა ვირტუალური რეალობა, ტრანსსენტიმენტალიზმი და ინფორმაციული საზოგადოების „სანახაობის“ საზოგადოებად ჩამოყალიბების სულ უფრო მზარდი ტენდენცია, დარგობრივ ჟურნალისტიკას შეუძლია ყურადღების ცენტრში მოაქციოს კონკრეტულ თემებზე აქცენტირებული, სოციუმისთვის საჭირობო პრობლემებით დამუხტული მედიაკონტენტი. აღნიშნული კი საშუალებას მოგვცემს, მთელი სიცხადით გავიაზროთ ის პრობლემატიკა, რაც კონკრეტულ დარგთან და მისი გაშუქების სპეციფიკასთანაა დაკავშირებული. ეს ხელს შეუწყობს ასევე ჟურნალისტური კადრების პროფესიონალიზმის ზრდას, მათ ვიწროპროფილურ დახელოვნებას.

გემოხსენებული ფაქტორები უკვე ქმნის მყარ საფუძველს, რათა განვსაზღვროთ წინამდებარე გამოცემის მნიშვნელობა და მისი აქტუალობა. აღსანიშნავია ისიც, რომ ნაშრომი მრავალწლიანი მუშაობის ნაყოფია და კონკრეტული კვლევის შედეგებს ემყარება.

კერძოდ, იგი ეყრდნობა 2016 წელს გამოცემულ ელექტრონულ სახელმძღვანელოს – „სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქება“, რომელიც შეიქმნა სამი ორგანიზაციის – JRC, GRMA და GARB – ერთობლივი პროექტის ფარგლებში, ჟურნალისტიკისა და სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა დარგის ექსპერტთა კოლაბორაციის შედეგად. ეს გარემოება კიდევ უფრო ზრდის წიგნის ეფექტურობას.

სახელმძღვანელოს არქიტექტონიკა, მისი შინაარსი სრულად ესადაგება სასწავლო მოდულით განსაზღვრულ მოთხოვნებს. განსაკუთრებით ხაზგასასმელია წიგნში მოცემული რელევანტური ნიმუშები ქართული გამოცდილებიდან, ამასთან ერთად, სავარჯიშოები, რეკომენდაციები, სტატისტიკური მონაცემები, კითხვარები, მდიდარი მასალა დამატებითი საკითხავისა და ვიზუალიზებული ინფორმაციის სახით. წარმოჩენილია თემათა ფართო სპექტრი – დაწყებული აგრონომიის საკითხთა გაშუქების სპეციფიკის ჩვენებიდან, დამთავრებული კონკრეტული სასოფლო – სამეურნეო პროდუქციის შესახებ სასარგებლო ინფორმაციით. წიგნს უთუოდ მატებს ღირსებას სურსათის უსაფრთხოების შესახებ მოძიებული საგულისხმო მასალა, აგრეთვე სოფლის მეურნეობის ცალკეული სფეროს შესახებ კომპეტენტური მსჯელობა და ამ თემების მედიაში გაშუქების თავისებურებათა ჩვენება.

ცხრა თავისა და დანართებისგან შემდგარ სახელმძღვანელოში მრავალრიცხოვანი თემატიკა იყრის თავს. მასში საუბარია აგრონომიის საფუძვლებზე, მემცენარეობის, მეცხოველეობის, მეფუტკრეობის, ნიადაგმცოდნეობის, ვეტერინარიის, სურსათის უვნებლობის, ბიოსაფრთხოების საკითხებზე, ბაზრის დინამიკასა და საქონლის ექსპორტ-იმპორტის თემებზე, მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლის მეთოდებზე; მოცემულია რეკომენდაცია სასწავლო კურსის სილაბუსის შედგენის შესახებ.

ყოველივე ზემოთქმული ნათლად მიუთითებს წიგნის ავტორთა დიდ ძალისხმევაზე, მათ მცდელობაზე – შექმნან საფუძვლიანი, კომპეტენტური გზამკვლევი ჟურნალისტთათვის, რაც მათ სოფლის მეურნეობის საკითხების მედიაში რეპრეზენტაციისას დაეხმარებათ. მედიისა და აგრონომიის პრობლემათა ერთიან ჭრილში წარმოჩენის ამოცანა ავტორებმა გადაჭრეს საკითხისადმი კომპლექსური მიდგო-

მით, კონტექსტური ცოდნის მოშველიებით. ამ გზით მათ შეძლეს ცხადად ეჩვენებინათამ დარგის მნიშვნელობა, ის მდიდარი ტრადიცია და გამოცდილება, რაც ჩვენმა ქვეყანამ სოფლის მეურნეობის განვითარების მხრივ დააგროვა.

თამამად შეიძლება ითქვას, რომ სარეცენზიო სახელმძღვანელო ჟურნალისტიკის შემსწავლელთათვის მეტად საჭირო და სასარგებლო შრომების რიცხვს მიეკუთვნება. ამაში გვარწმუნებს მისი მიზანდასახულობა, თემათა მრავალგვარობა და აქტუალური პრობლემატიკა. ვფიქრობთ, იგი გამოადგება არა მხოლოდ პროფესიული და უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებს, პროფესორ-მასწავლებლებს, არამედ ამ საკითხებით დაინტერესებულ ფართო საზოგადოებასაც. სასურველია, წიგნმა მალე იხილოს დღის შუქი.

მანანა შამილიშვილი

აკადემიური დოქტორი ჟურნალისტიკაში,
თსუ-ს სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა
ფაკულტეტის ჟურნალისტიკისა და მასობრივი კომუნიკაციის
მიმართულების ასოცირებული პროფესორი

გაშუქება განათლებისთვის

მსოფლიოში მოსახლეობის ზრდისა და კლიმატური ცვლილებების პარალელურად, სასურსათო უსაფრთხოება* იყო, არის და კიდევ უფრო აქტუალური იქნება მომავალშიც. უვნებელ სურსათზე ხელმისაწვდომობის გადალახვა, საკითხის წარმატებით მოგვარება, ქვეყნების განვითარების ვექტორების სხვა სიკეთეების მიღების იმპულსების მატარებელია. ადამიანების ძირითად საფიქრალს თუ ყოველდღიური საკვების მოპოვებისთვის ზრუნვა წარმოადგენს, სოციუმის განვითარება ფერხდება და შესაძლოა, რეგრესის მატარებელიც იყოს.

საქართველოში 2016 წლამდე სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულად ითვლებოდა ქვეყნის დასაქმებული სამუშაო ძალის 52%, საიდანაც 98% თვითდასაქმებულად (ანუ არასისტემატიზებულიად იყო ჩართული ეკონომიკურ საქმიანობაში) <http://www.moa.gov.ge/7/Public/Strategy/8>. სოფლის მეურნეობის წილი კი ქვეყნის მშპ-ში მხოლოდ 8-10%-ს წარმოადგენდა http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=427&lang=geo, რაც ქვეყნის მიერ ბუნებრივი და ადამიანური რესურსების არასათანადო გამოყენებაზე მიუთითებს. მართალია, სოფლის მეურნეობას სხვადასხვა განვითარებული თუ განვითარებადი ქვეყნების მთლიან შიდა პროდუქტშიც არ უჭირავს დიდი პროცენტი, თუმცა მოსახლეობის ნახევარზე მეტი თუ ჩართული იქნება საკუთარი და დანარჩენი მოსახლეობის გამოკვების საქმეში, ეს ეკონომიკის განვითარებაში ისეთ სიგნალებს იძლევა, რომელზე რეაგირებაც მცისერადაა საჭირო. „კონსტრუქციული აგროჟურნალისტიკის“ სახელმძღვანელო დაეხმარება დამწყებ და მოქმედ ჟურნალისტებს, აგრეთვე, თემებით დაინტერესებულებს, შეისწავლონ, გაანალიზონ და იმ ფორმით გააშუქონ

საკითხები, რომელიც დარგში დასაქმებულების განათლებასა და სწორი ორიენტირების განსაზღვრას შეუწყობს ხელს.

განმარტება:

* “სასურსათო უსაფრთხოება, _ ეს არის ყველა ადამიანის ფიზიკური და ეკონომიკური ხელმისაწვდომობა აქტიური და ჯანმრთელი ცხოვრების შენარჩუნებისათვის საჭირო რაოდენობისა და კვებითი ღირებულების მქონე უვნებელ სურსათზე“.
<http://www.fao.org/home/en/>

ნუგზარ სუარიძე,

ჟურნალისტიკის რესურსცენტრის აგრომიმართულების
პროდიუსერი

აგროჟურნალისტიკა თანამედროვეობის ერთ-ერთი წამყვანი და პრიორიტეტული დარგია. იგი მოიცავს არამარტო ცოდნას, არამედ იძლევა გზებსა და საშუალებას სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოების გაზრდისა და უხვი მოსავლის მიღების საქმეში.

მოხარული ვართ, რომ წინამდებარე საინტერესო და მეტად საჭირო ნაშრომის გამოცემის საშუალება კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სახელით მოგვეცა. დარწმუნებული ვართ, ავტორთა ეს ნაშრომი გამოადგება როგორც დამწყებ, ასევე კვალიფიციურ სპეციალისტებს და დაინტერესებულ მკითხველს.

ვახტანგ წივწივაძე, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის კანცლერი, ბაქოს ოდღარ იურდუს უნივერსიტეტის საპატიო პროფესორი

თითქმის 20 წელია, ჟურნალისტიკაში ვარ, ძირითადად, ვაშუქებ პოლიტიკურ მოვლენებს. ითვლება, რომ პოლიტიკა ახალგაზრდა დემოკრატიული ქვეყნისთვის ყოველთვის აქტუალურია, მაგრამ პოლიტიკის ინტენსიური გაშუქება იმდენად ვერ უწყობს ხელს ქვეყნის განვითარებას, რამდენადაც ნიშური, დარგობრივი ჟურნალისტიკა.

დღეს დარგობრივი ჟურნალისტიკა ტრენდულია. აგროჟურნალისტიკა ის მიმართულებაა, სადაც ჟურნალისტმა ღონე არ უნდა დაიშუროს, რომ შეცდომა არც თავად დაუშვას და არც ფერმერი შეიყვანოს შეცდომაში.

სახელმძღვანელო, რომელიც ახლა თქვენ წინაშეა, დაგეხმარებათ, აირიდოთ შეცდომები და სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქებისას შექმნათ უფრო კვალიფიციური, ღრმა და დარგის განვითარებაზე ორიენტირებული მასალა.

ნინო ჭანტურაია, ჟურნალისტი

საქართველოში, აგრო სექტორში მდგარი გამოწვევები მეტწილად დამოკიდებულია ფერმერებისთვის სწორი, კვალიფიციური ინფორმაციის მიწოდებაზე, რაც თავიდან აგვაცილებს დამაზიანებელ და გამოუსწორებელ ჩარევას სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების ყველა ეტაპზე.

აგროჟუნალისტიკა, კონკრეტულად დარგზე ორიენტირებული გადაცემები და რეპორტაჟები, წარმოადგენს ერთგვარ დამხმარე სახელმძღვანელოს როგორც არსებული ფერმერებისთვის, ასევე, ბიძგს აძლევს დამწყებ ბიზნესმენებს გახდნენ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებლები.

ავთანდილ გველებიანი, ტელეკომპანია „გურია TV“-ს დირექტორი, „მაუწყებელთა ალიანსის“ თავმჯდომარე

სარჩევი

საფუძვლები.....	16
აგროგილდია – დეკლარაცია	24
თავი I	
აგრონომიის საფუძვლები ჟურნალისტიკისთვის.....	28
თავი II	
ბიოლოგიურად სუფთა ჟურნალისტიკა.....	34
თავი III	
მედია მავნებლების წინააღმდეგ და მცენარეთა დაცვის სადარაჯობე	41
IV თავი	
მე-მცენარე-ჟურნალისტი.....	49
V თავი	
ღია და დახურული კითხვები გრუნტთან დაკავშირებით	59
თავი VI	
მეცხოველეობის გაშუქება.....	64
VII თავი	
ცხოველთა მკურნალი ჟურნალისტიკა – მედია ვეტერინარიაზე	71
თავი VIII	
ვაჭრობა, ბაზარი, დინამიკა	79
IX თავი	
უსაფრთხოება.....	83
სასწავლო კურსის/მოდულის სილაბუსის შედგენის რეკომენდაციები...	86
დანართი: მეფუტკრეობა.....	90
დანართი: ბიოუსაფრთხოება.....	105

საფუძვლები

კონსტრუქციული მედიის თეორია, როგორც დარგობრივი ჟურნალისტიკის საფუძველი

რატომ კონსტრუქციული აგროჟურნალისტიკა?

რა სარგებლობა მოაქვს მედიას? რამდენად ასრულებს ჟურნალისტიკა საზოგადოების მეკავშირის როლს და ხელს უწყობს მის განვითარებას? რამდენად ეფუძნება მედიისმიერი ინფორმირება სიმართლის მსახურებას, მაშინ, როცა თავად მედიაში გავრცელებული ტყუილის შესახებ ბრალდებები უფრო ისმის? რაა ფაქტი, როცა არსებობს ალტერნატიული ფაქტები? – ეს არასრული ჩამონათვალია კითხვებისა, რაც პოსტმოდერნულ საზოგადოებაში მედიის როლის კრიტიკული გააზრებისას ისმის, ეპოქაში, რომელსაც „პოსტ-სიმართლის ერასაც“ უწოდებენ.¹

საინფორმაციო საზოგადოების ჩამოყალიბება ჟურნალისტებს ახალი პირობებისა თუ გამოწვევების წინაშე აყენებს. საინფორმაციო ეპოქის ჟურნალისტიკისთვის, სხვა ეტაპებისგან განსხვავებით, მთავარ მახასიათებლებად იქცა: უნივერსალურობა, ოპერატიულობა და ინტერექტიურობა, ასევე, სტილებისა და ჟანრთა მრავალფეროვნება. პუბლიკაციები ინტერნეტში, მაგალითად, სრულებით არ საჭიროებს რეცენზირებას, რაც, თავის მხრივ, ელ. გამოცემებში დასაქმებულ ჟურნალისტთა გადამზადების საკითხს ართულებს. ბოლო ათწლეულის განმავლობაში, საზოგადოებაში მასობრივი კომუნიკაციის (მათ შორის ელექტრონული) საშუალებათა როლი მკვეთრად გაიზარდა. ასევე გამრავლდა იმ ტელე-რადიო

¹ ოქსფორდის ლექსიკონში ტერმინი „პოსტ-სიმართლე“ 2016 წელს გაჩნდა და განმარტებულია როგორც – როცა „ობიექტურ ფაქტებს საზოგადოებრივი აზრის ჩამოყალიბებაზე აქვს ნაკლები გავლენა, ვიდრე ემოციებს და პირად შეხედულებებს“.

არხებისა თუ გამოცემათა რაოდენობა, რომლებიც მზად არიან, განსხვავებული ინტერესების აუდიტორიის მოთხოვნები დააკმაყოფილონ. აღნიშნულის პირდაპირპროპორციულად, გაიზარდა მოთხოვნასანდო ინფორმაციაზე.

მედიის მიმართ ნიჰილიზმისა და ჭარბი ინფორმაციული ნაკადების, ინფორმაციული ასფიქსიის პირობებში აქტუალური გახდა ჟურნალისტიკის როლის გადააზრება სასარგებლო ინფორმაციის გადაცემის ჭრილში. ამ ფონზე დაიბადა „კონსტრუქციული ჟურნალისტიკის“² თეორია, როგორც საზოგადოების განვითარებაზე, პრობლემების გადაწყვეტის გზების ჩვენებაზე ორიენტირებული მედიის თეორია, რაც ეწინააღმდეგება გავრცელებულ პრაქტიკებს, სადაც საინფორმაციო ნაკადში დიდი დოზით ნეგატიური ინფორმაციის დომინაცია, თან გამოსავლის გზების ჩვენების გარეშე, ნიჰილიზმსა და საზოგადოებების ფლუსტრაციას იწვევს. ნეგატიური ინფორმაციის დომინაციის პირობებში კი იზღუდება მაგალითად – სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქება ან უმეტესად ნეგატიურ ჭრილში შუქდება.

მკვლევართა ყურადღება დარგობრივი ჟურნალისტიკისადმი თანამედროვე საზოგადოებაში საბაზრო ურთიერთობების მყარ განვითარებასა და ეკონომიკის სხვადასხვაექტორის ზრდის დინამიკას უკავშირდება. ამასთან, სპეციალიზებული პერიოდული გამოცემებისა თუ ტელე-რადიო გადაცემების შესახებ ანალიტიკური და სამკვლევრო მასალა დეფიციტურია. არადა, აღნიშნული მომენტისთვის, მოთხოვნა ინტენსიურად განვითარებად დარგობრივ მედიაზე, ასევე, მზარდია, რაც, თემატური დიაპაზონიდან გამომდინარე, არცაა გასაკვირი. მედია ადამიანური შემოქმედების მრავალ სფეროზე ახდენს გავლენას, მედიცინისა და უსაფრთხოების სისტემებიდან დაწყებული, ვიდრე სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქებამდე და სხვ.

² <https://constructiveinstitute.org/Constructive-journalism/About-Constructive-Journalism> - ბოლო ნახვა 4.03.2018

დავალება:

- გაანალიზეთ თქვენი ქვეყნების პრაქტიკა, რას ფიქრობთ - მედიანაკადში დომინანტურია ნეგატიური ინფორმაცია, იმგვარი სახით, რომ გადაწყვეტილების გზებს არავის სთავაზობს?

- გაიაზრეთ, რით განსხვავდება დარგობრივი ჟურნალის-ტის მუშაობა ფართო პროფილის ჟურნალისტის მუშაობისგან?

- რამდენად შუქდება თქვენს ქვეყანაში დომინანტი მედიაარხების მიერ სოფლის მეურნეობის საკითხები? თქვენი აზრით - არსებობს სოფლის მეურნეობის სიახლეებისადმი საზოგადოების ინტერესი? რამდენი ადამიანია დასაქმებული ამ დარგში? მიუწვდებათ ხელი მათ შესაბამის დარგობრივ ინფორმაციაზე?

სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქების ეს გზამკვლევი მომზადებულია იმ ქვეყნის პრაქტიკაზე დაყრდნობით, რომლის ათასწლოვანი ისტორიის განუყოფელი ნაწილია სოფლის მეურნეობის მრავალფეროვანი პროდუქციის წარმოება. ეს საქართველოა - მიწათმოქმედთა უძველესი ქვეყანა, რასაც მისი სახელწოდება „გეორგია“ ადასტურებს. თვალსაჩინოებად გამოდგება, აგრეთვე, მრავალრიცხოვანი არქეოლოგიური თუ ეთნოგრაფიული წყარო, საყოფაცხოვრებო, კულტურისა და რელიგიური ძეგლები, სოფლის მეურნეობასა და ნაყოფიერებასთან დაკავშირებული ტრადიციები, რომელთა ნაწილიც ჩვენს ყოველდღიურობაში დღემდე შემორჩენილია. მეტიც, საქმიანობის ეს სფერო ჩვენი ცნობიერების განუყოფელი ნაწილია.

საქართველოს ეკონომიკაში მუდმივად მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა აგრარული სექტორი, რაც უშუალოდ უკავშირდება დღემდე აქ არსებულ 3 500-ზე მეტ სოფელს, როგორც ისტორიულად ჩამოყალიბებულ ტერიტორიულ ერთეულს, სადაც ახლაც ქვეყნის მოსახლეობის თითქმის ნახევარი ცხოვრობს და რომელთა მცირე

აგრარული წარმოება არსებით გავლენას ახდენს მოსახლეობის დიდი ნაწილის მინიმალური ცხოვრებისეული პირობების შენარჩუნებაზე.

მიუხედავად ჩამოთვლილი ფაქტორებისა, ეს ის ქვეყანაა, სადაც განსახვავებით სხვა განვითარებული თუ განვითარებადი ქვეყნებისა, აგროჟურნალისტიკა, სოფლის მეურნეობის საკითხების მედიაგაშუქება არასისტემური და ფრაგმენტულია.

მედიაკვლევები აჩვენებს, რომ სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქება, საქართველოში მედიაპროდუქციის მოცულობაში უმნიშვნელო ადგილს იკავებს. ასე მაგალითად, 2014 წელს ჟურნალისტური ეთიკის ქარტიისა და სლოვაკური კვლევითი ორგანიზაცია „მემო 98“-ის მიერ წარმოებულმა საზოგადოებრივი მაუწყებლის მედიამონიტორინგმა აჩვენა, რომ არხზე, რომლისკანონისმიერი პრიორიტეტი საქართველოს რეგიონების გაშუქება და მათთვის საჭირო ინფორმაციის მიწოდებაა, სოფლის მეურნეობის საკითხებს, საერთო პროდუქტის 1%-იც კი არ უჭირავს.

პარალელურად საქართველოს მთავრობების მიერ ბოლო წლებში დადებული საერთაშორისო შეთანხმებები, როგორცაა: მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში გაწევრიანება, ევროკავშირთან და შეერთებულ შტატებთან თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებები და სხვა, იძლევა შანსს საქართველოს სოფლის მეურნეობის წარმოების გლობალურ ეკონომიკაში ინტეგრაციისთვის. სოფლის მეურნეობის განვითარება სამთავრობო პრიორიტეტადაა გამოცხადებული და სფეროს დაფინანსება ბიუჯეტიდან ყოველწლიურად იზრდება.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ცხადი ხდება: სოფლის მეურნეობის აღორძინების საკითხი ქვეყნის დამოუკიდებლობის ფუნდამენტია, რომლის განვითარებაში უნდა ჩადგეს ქვეყნის ინტელექტუალური, ეკონომიკური, სამრეწველო, ბუნებრივი, პოლიტიკური და სხვა პოტენციალი.

დავალება:

- გადაამოწმეთ თქვენს ქვენებშიც? - როგორია სოფლის მეურნეობისკუთხით მთავრობის პოლიტიკა? რამდენად შესაძლებელია ადგილობრივმა პროდუქტმა უფრო დამოუკიდებელი გახადოს შიდა ბაზარი ან გაზარდოს ექსპორტი სხვა ქვეყნებში? რამდენად აშუქებს ამ თემას მედია? (რეკომენდირებულია საშინაო დავალების მიცემა კითხვებზე პასუხების პრეზენტაციებისთვის.)

როგორც ვხედავთ, სახეზეა ყველა საფუძველი იმისა, რომ სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქებას მედიებში მნიშვნელოვანი წილი ჰქონდეს – საზოგადოების ინტერესი, აუდიტორიის მოცულობა, ქვეყნის განვითარებაში დარგის მნიშვნელობა და პერსპექტივა, თუმცა მხოლოდ ამ საფუძვლების თავისთავადი არსებობა, სამწუხაროდ, არ არის შედეგის პირდაპირპროპორციული. პროექტის განმხორციელებელი გუნდი ეყრდნობა ჰიპოთეზას, რომ ამის მიზეზი პრაქტიკოს და მომავალ ჟურნალისტებში შესაბამისი ცოდნის არარსებობაცაა. წინამდებარე გამკვლევის მომზადების მიზანიც, სწორედ ამ პრობლემის დაძლევის ხელშეწყობაა.

აგროჟურნალისტიკა იმ ქვეყნებში, სადაც სოფლის მეურნეობის განვითარება პრიორიტეტადაა მიჩნეული, აგროკომუნიკაციის, ექსტენციის ერთ-ერთი ძირითადი ნაწილია. დისციპლინა ისწავლება, როგორც პროფესიულ სასწავლებლებში (აგრო და მედიასფერო), ისე უნივერსიტეტებში, იმისთვის რომ მიიღონ პროფესიონალი მედიამუშაეები, რომლებიც შეძლებენ სოფლის მეურნეობის საკითხების სიღრმისეულ გაშუქებას, მოსახლეობის განათლებას, ორგანიზების ხელშეწყობას, უკუკავშირის მიღებას და ასახვას დარგის განვითარებაზე.

სასწავლო კურიკულუმებში ამ დარგობრივი ჟურნალისტიკის

მთავარი განმასხვავებელი ნიშანი – საჭირო ჟურნალისტიკაა, რაც გულისხმობს მიზნობრივი აუდიტორიისთვის, აუდიტორიასთან ერთად იმგვარი მედიაკონტენტის წარმოებას, რომელიც საჭიროა დარგის შემდგომი განვითარებისთვის და რომელიც ცალკეულ გლეხ-ფერმერს შრომისა და მეტი ეფექტის მიღებისკენ წახალისებს, მოტივირებულს გახდის.

თავად ჟურნალისტის როლი და მნიშვნელობაც ერთიანად იზრდება, რახან გარდა პროფესიული დაოსტატებისა, მას ამა თუ იმ დარგისათვის დამახასიათებელი განსაკუთრებული თეორიულ-პრაქტიკული უნარების ათვისებაში უწყობს ხელს.

შესაბამისად აგროჟურნალისტიკის მიზნებს, ისევე, როგორც, ზოგადად, დარგობრივი ჟურნალისტიკის (კულტურის გაშუქება, სპორტული ჟურნალისტიკა, ბიზნესრეპორტიინგი და სხვა) მიზნებს, სრულად შეესატყვისებაკონსტრუქციული ჟურნალისტიკის ზემოხსენებული თეორია, რომელიც ცხრილის³ სახით, ასეა წარმოდგენილი:

	თპერატიული	საგამოძიე ბო	კონსტრუქ ციული
დრო	ახლა	გუშინ	ხვალ
მიზანი	თპერატიულობა	დამნაშავის გამოვლენა	შთავონება
კითხვა	რა? სად?	ვინ? რატომ?	ახლა რა? როგორ?
სტილი	დრამატული	კრიტიკული	დამაინტერე- სებელი, მოტივატორი
როლი	პოლიციელი	მოსამართლე	ფასილიტატორი , შუამავალი
ფოკუსი	დრამა, კონფლიქტი	მსხვერპლი	პრობლემის გადაწყვეტა, საუკეთესო პრაქტიკა

³ <https://constructiveinstitute.org/Constructive-journalism/About-Constructive-Journalism> –ბოლო ნახვა 3.03.2018

შესაბამისად, აგროჟურნალისტიკის უმთავრეს ფუნქციებად განისაზღვრება:

- **განათლება**, რომლისთვისაც ინფორმირება (პოტენციური აუდიტორიისთვის ინფორმაციის მიწოდება)საშუალებაა, მიზნის განხორციელების გზაა;
- **მოტივირება და ორგანიზება** - სოფლის მეურნეობაში პოტენციურად ან რეალურადდასაქმებული პირების, პირთა ჯგუფების მოტივირება საქმიანობის გაუმჯობესებაზე/ეფექტურობაზე, რაც მედიას არა უბრალო დამკვირვებლად არამედ პროცესის მონაწილედ ხდის;
- **კომუნიკაცია და ადვოკატირება** - როცა მედიასაშუალება ასრულებს პროფესიული ჯგუფების, სამთავრობო პროგრამებისა და მათი ბენეფიციარების, და თავად ფერმერებს შორის დამაკავშირებლის ფუნქციას;
- **განვითარება** - როცა მედია პრობლემების სიღრმისეული გაშუქებითა და გადაწყვეტილების გზების ჩვენებით ეხმარება საზოგადოებასცხოვრების პირობების გაუმჯობესებაში, ხოლო ქვეყნებს ეკონომიკურ წინსვლაში.

საყურადღებოა, რომ UNESCO, ჟურნალისტიკის სასწავლო პროგრამებში, ბოლო რეკომენდაციებით, სწორედ იმგვარი დარგობრივი ჟურნალისტური მოდულების დანერგვას გვკარნახობს, რაც მდგრად განვითარებაზეა ორიენტირებული. ჟურნალისტიკის სასწავლო პროგრამების გაფართოვების მიზნით, UNESCO პერმანენტულ ნაბიჯებს დგამს, გვთავაზობს რა მოდელს, _ ავსახოთ კურიკულუმებში ჟურნალისტიკის მრავალფეროვანი პრაქტიკა. მრავალი ქვეყნის უნივერსიტეტებში, კონკრეტული მოდულების სახით, საბაკალავრო და სამაგისტრო საფეხურებზე წარმატებითაა დანერგილი სპეციალიზებული ჟურნალისტური წიგნიერების ამსახველი პროგრამები: მონაცემთა ჟურნალისტიკა, ინტერკულტურული

ჟურნალისტიკა, საზოგადოებრივი ჟურნალისტიკა გლობალურ კონტექსტში, ინოვაციური ჟურნალისტიკა, აგროჟურნალისტიკა და სხვ. მეინსტრიმული ხაზი, კი, რომელიც მსოფლიო ჟურნალისტურ პროგრამებს აერთიანებს, შემდეგნაირადაა წარნოდგენილი: ჟურნალისტიკა უნდა შეესაბამებოდეს იმ კონტექსტს, რომელითაც მისი კვლევა, სწავლება და პრაქტიკული რეალიზება ხდება. სწორად დაგეგმილი მედიაგანათლება ჟურნალისტთა ინდივიდუალური და ინსტიტუციონალური პრაქტიკის გაუმჯობესებისთვის უმნიშვნელოვანესი საშუალებაა.

დარგის მდგრადი განვითარება კი წარმოუდგენელია დარგის აქტორთა კონსტრუქციული თანამშრომლობის გარეშე. ამ მოცემულობის გათვალისწინებით, ხანგრძლივი მსჯელობის შემდეგ, მაგალითად საქართველოში, მედიაორგანიზაციები, სასწავლო დაწესებულებები, ბიზნეს ორგანიზაციები, არასამთავრობო და სამთავრობო ორგანიზაციები მივიდნენ „აგრო გილდიის“ დეკლარაციამდე, რომლის შინაარსი ნათლად ასახავს კონსტრუქციული აგროჟურნალისტიკის პრინციპებს:

აგროვილდია – დეკლარაცია
თბილისი 2018

მედიაორგანიზაცია/ჟურნალისტი

- ✓ პასუხისმგებლობით ეკიდება სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქებას და საქმიანობისას მიზნად ისახავს ხელი შეუწყოს დარგის განვითარებას.
- ✓ მიუღებელია სოფლის მეურნეობის საკითხების სენსაციური გაშუქება.
- ✓ მოვალეა არ დაუშვას სოფლის მეურნეობის არაზუსტი გაშუქება, აუდიტორიის შეცდომაში შემყვანი ინფორმაციის გავრცელება.
- ✓ უძიძმეს პროფესიულ დანაშაულად მიიჩნევს, თუ სოფლის მეურნეობის საკითხების არასწორი გაშუქებით ზიანი მიადგა ფერმერს, სოფლის მეურნეობის რომელიმე მიმართულებას.
- ✓

**სამოქალაქო საზოგადოებისა და ბიზნეს ორგანიზაციები,
ფერმერული მეურნეობები თუ სამთავრობო ინსტიტუტები**

- ✓ ვალდებული არიან ინფორმაციის ღიაობით, პროაქტიული გავრცელებითა და ხელმისაწვდომობით, ხელი შეუწყონ სოფლის მეურნეობის გამშუქებელ რედაქციებსა და ჟურნალისტებს, საქმიანობის ეფექტურობაში.
- ✓ ესმით რა სოფლისა და სოფლის მეურნეობის დარგში განვითარებაზე ორიენტირებული კომუნიკაციის მნიშვნელობა, მცდელობა არ უნდა მოაკლონ მასკომუნიკაციური პროექტების მდგრადობისა და პროდუქტიულობის მხარდაჭერას.
- ✓ ყურადღებით აკვირდებიან სოფლის განვითარების კუთხით არსებულ პრობლემატიკას და აცხადებენ მათზე რეაგირების მზაობას.

საგანმანათლებლო – კვლევითი დაწესებულებები

- ✓ აცობიერებენ რა სოფლისა და სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარების მნიშვნელობას, ხელს უწყობენ კვლევითი პროექტების განხორციელებას, ცოდნის შექმნასა და გადაცემას, დარგში დასაქმებულ ან დასაქმების მსურველ პირთა პროფესიულ ზრდას და განვითარებას.

აგროგილდიის აქტორები ადასტურებენ მხარეების განსაკუთრებულ როლს სოფლის მეურნეობის განვითარებაში და გამოხატავენ მზაობას დარგში არსებული პრობლემების გადაჭრისა და სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარებისთვის თანამშრომლობაში.

სავარჯიშო:

რეპორტაჟის იმიტირებული განხილვა: თემა მთავრობის დადგენილება პირუტყვის იდენტიფიკაცია რეგისტრაციის შესახებ. წყარო: <http://qartia.ge/ka/siakhleebi/article/29154-telekompania-8220iberiis-winaagmdeg-gancxadebas-qartiis-sabcho-ganxilavs>

რეკომენდაცია: თუ ჯგუფი მრავალრიცხოვანია, დაყავით 7-9 კაციან ქვეჯგუფებად და დაავალეთ შესაბამისი რეპორტაჟის განხილვა. გარდა განსახილველ განცხადებაში: <https://bit.ly/2NGwZal> მითითებული ჟურნალისტური პრინციპებისა, იმიტირებულმა საბჭოებმა უნდა უპასუხონ კითხვებს:

- ვისთვის არის სასარგებლო რეპორტაჟი?
- როგორ აღიქმება მასალა „კონკრეტული ჟურნალისტის“ ჭრილში.

აღნიშნული დავალებათქვეტიანი სწავლების სტრატეგიას მიეკუთვნება და სოციალური ინტერაქციით მიიღწევა. აუდიტორიაში ცოდნის კონსტრუირების საუკეთესო საშუალებაა თანამშრომლობითი სწავლება: ჯგუფური მუშაობა, დისკუსიები, დებატები თუ სხვ.

ჯგუფური პრეზენტაციების შემდეგ განიხილეთ თავად ეთიკის ქარტიის საბჭოს გადაწყვეტილებაც - <http://qartia.ge/ka/gadatsyvetilebebis-dzebna/article/34839-gadatsyvetileba-saqmeze-zhurnalistikis-resurs-centri-vakhokhuzmiashvilis-tsinaagmdeg>

მომზადეთ მომდევნო შეხვედრისთვის: დაავალეთ მოდულის კურსანტებს, მოამზადონ ამბავი მემცენარეობის შესახებ ან მოიძიონ შესაბამისი მასალა ადგილობრივ მედიაში. ამ დავალებით ტრენერი კურსანტებს თვითორგანიზებასა და

თვითშეფასებაში დაეხმარება. სწავლების ევრისტიკული მეთოდი (როცა კურსანტი დასმული ამოცანის ეტაპობრივ გადაწყვეტას: ფაქტების დამოუკიდებლად დაფიქსირებისა და მათ შორის კავშირების დანახვას ცდილობს), სწრაფ და ეფექტიან შედეგზეა გათვლილი.

თავი I

აბრონომიის საფუძვლები

ჟურნალისტებისთვის

რა უნდა იცოდეს აგროჟურნალისტმა?

ჟურნალისტს უნდა ჰქონდეს წარმოდგენა, თუ რა არის აბრონომია, რომ იგი:

- წარმოადგენს სასოფლო თეორიული და პრაქტიკული ცოდნის ერთობლიობას მცენარეთა მოყვანის, ცხოველთა მოშენების, წარმოების ორგანიზაციისა და სოფლის მეურნეობის პროდუქტების პირველადი გადამამუშავების შესახებ;
- მოიცავს ისეთ მეცნიერებებს, როგორებიცაა ნიადაგმცოდნეობა, მიწათმოქმედება, მემცენარეობა, აგროქიმია, სელექცია-მეთესლეობა და სხვ.

ამ მიმართულების სიღმისერული გაშუქებისა და მოსახლეობის ინფორმირებისთვის, ჟურნალისტს სჭირდება არა მხოლოდ საკითხში გარკვევა, არამედ საკითხის მცოდნე წყაროების მიგნება, რომ აუდიტორიამდე სათქმელი სწორი აქცენტებით მიიტანოს.

საფუძვლებზე საუბრის შემდეგ, განიხილეთ მცენარეთა შესახებ კურსანტების მიერ მომზადებული დავალებები.

უპასუხეთ კითხვას: რას უნდა მიაქციოს ყურადღება ჟურნალისტმა, თუკი იგი გადაცემას მემცენარობაზე აკეთებს?

მთავარი აქცენტები სასოფლო – სამეურნეო მცენარეებზე, მათი მოყვანის მეთოდებზე, დანიშნულებაზე, მათ კვებასა და პროდუქტიულობაზე უნდა გაკეთდეს.

თუკი მასალა უნდა მომზადდეს მცენარეთა კვებასა და პროდუქტიულობაზე აქცენტი უნდა გაკეთდეს ნიადაგში ყველა საკვები ელემენტის აუცილებელი რაოდენობით არსებობაზე. მაგალითად, ჟურნალისტმა უნდა აუხსნას აუდიტორიას, რომ მაგალითად, თუ 1 ჰა ნიადაგში აზოტის რაოდენობა იმდენია, რამდენიც მხოლოდ 3 ტონა მარცვლის მოსავლის მისაღებად არის საკმარისი, ხოლო ფოსფორისა და კალიუმის რაოდენობა იმდენი, რამდენიც 5 ტონა მარცვლის მისაღებად, მოსავალი იქნება მხოლოდ 3 ტონის ფარგლებში. მნიშვნელოვანია, რომ მედიამ აუდიტორიას არ შეუქმნას ცრუ მოლოდინები.

მსგავსი თემის გაშუქებისას, თუკი რესპოდენტი საუბრობს დაბალმოსავლიანობაზე, ვიდრე მოელოდა, ჟურნალისტი მხოლოდ ფაქტის კონსტატაციით კი არ უნდა შემოიფარგლოს, არამედ სიღრმისეულად უნდა გაანალიზოს საკითხი და ყურადღება მიაქციოს იმ გარემოებებს, რამდენად იცის ფერმერმა ამა თუ იმ კულტურის მოყვანის ტექნოლოგია, აქვს თუ არა წარმოდგენა ნიადაგში არსებული საკვები ნივთიერებების შესახებ და შეეცადა თუ არა იგი მის გაუმჯობესებას, რაც პირდაპირპროპორციულად აისახებოდა მოსავლიანობაზე. ამ კონკრეტულ შემთხვევაში ფერმერის მოსაზრებებისგან განსხვავებული შესაძლოა იყოს აგროქიმიკოსთა, ნიადაგმცოდნეთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა აზრები. ჟურნალისტმა უნდა წარმოაჩინოს ისინი. ბოლოს კი უნდა შეაჯამოს თემა, ისე რომ ჩანდეს – მხოლოდ ყველა მინერალური ელემენტის შესაბამისი რაოდენობით არსებობის შემთხვევაშია შესაძლებელი მოსავლიანობის გაზრდა და იგი არ არის დამოკიდებული თუნდაც მხოლოდ სათესლე მასალის ეტიკეტზე დატანილ მონაცემებზე.

სასურველია, მოდულის ხელმძღვანელმა სალექციოდ წინასწარმოიძიოს ადგილობრივ მედიაში მემცენარეობის გაშუქების კარგი მაგალითი და განიხილოს კურსანტებთან

ერთად.	მაგალითი	ქართული	მედიიდან:
http://ajaratv.ge/ge/shows/agro-advises			

შემთხვევების ანალიზი, იგივე Case study, კონკრეტული შემთხვევების განიხილვას გულისხმობს, რაც საკითხის ყოველმხრივ და ძირეულად შესწავლის საფუძველია.

აჭარის საზოგადოებრივ მაუწყებელზე არსებულ გადაცემათა ციკლში „აგრორჩევები“ ჟურნალისტმა მოამზადა სიუჟეტი თხილის კულტურაზე, სათაურით „თხილის სარგებელი“. რეპორტაჟის საფუძველი გახლდათ ის მზარდი მოთხოვნა, რომელიც ბოლო პერიოდში ბაზარზე შეიქმნა. გადაცემა მომზადდა ერთიანი სიუჟეტის დაგეგმვის პრინციპით. თავდაპირველად ჟურნალისტმა წარმოაჩინა საკითხის ძირითადი დებულებები, ისაუბრა მის აქტუალობაზე. მაყურებელს წარმოუდგინა ბუსტი ფინანსური გათვლები მოგებაზე, თუკი ფერმერი არანაირ დამატებით სამუშაოებს არ ჩაატარებდა. ამის შემდეგ შესთავაზა ფერმერის კომენტარი თხილის მოსავლისა და მისი რეალიზაციის შესახებ. აქვე გააკეთა აქცენტი მოსავლიანობის გაზრდაზე დამატებითი მოვლის პირობებში, რითაც გაწეული ხარჯი პირდაპირ აისახებოდა შემოსავლის გაზრდაზე.

ფერმერთან ინტერვიუს შემდეგ, ჟურნალისტმა მაყურებელს შესთავაზა თხილის ექსპორტიორი ორგანიზაციის ექსპერტის მოსაზრებები მოსავლიანობის გაუმჯობესების მიზნით შესაბამისი სასუქების გამოყენების ეფექტიანობაზე. სიუჟეტის დახმარებით სრულყოფილად არის ახსნილი თხილის პლანტაციის გაშენების ძირითადი პრინციპები, გეოგრაფიული განლაგება, ნიადაგის მომზადება მინერალური და ორგანული სასუქებით, სასოფლო კულტურის დაცვის საშუალებები და საირიგაციო სისტემები. აქვე საინტერესოაა ჩართული აგროინჟინრის, სახელმწიფოს სოფლის მეურნეობის განვითარების განყოფილების წარმომადგენლის რჩევები კონკრეტულად ამ მიმართულებით მიმდინარე სახელმწიფო

პროექტებზე. დასასრულს ყურადღებაა გამახვილებული თხილის მავნებლებზე და მათთან ბრძოლის საშუალებებზე. ბოლოს კი ერთგვარი რეზიუმეს სახით ჟურნალისტი მოსავლის აღება-შენახვა-რეალიზაციის პროცესებსა და ფინანსურ სარგებელზე საუბრობს.

მიეცით დავალება კურსანტებს მოამზადონ მედია პროდუქცია შემდეგ საორიენტაციო თემებზე:

- მნიშვნელოვანია ჟურნალისტმა ყურადღება გაამახვილოს ნიადაგის ნაყოფიერებაზე;
- ამ თემასთან დაკავშირებით ჟურნალისტი უნდა ფლობდეს შემდეგ ინფორმაციას:

რა არის ნიადაგი; ნიადაგის გამდიდრება; ქვეყანაში არსებულ ნიადაგის სახეობები და ამის მიხედვით გადანაწილებული სასოფლო-სამეურნეო პრიორიტეტები; ნიადაგის ეროზიის, მჟავიანობის, ნაყოფიერების, სახნავი ფენის თავისებურებები, ნიადაგში საკვები ნივთიერებები შევსება-დაგროვების (ბუნებრივი და ხელოვნური) გზები და მნიშვნელობა; სასუქები; მცენარეთა კვება და მოსავლიანობა; ორგანული და არაორგანული სასუქები და მათი ეფექტიანად გამოყენების პირობები; წყლის, ჰაერის და სითბური რეჟიმის რეგულირება; ნიადაგის დამუშავების ძირითად ხერხები, ხვნა ბელტის გადაბრუნებით და ბელტის გადაბრუნების გარეშე, პლანტაჟი და მორწყვა. თესლბრუნვა და ფართობის მომზადება დასათესად ან ჩითილის დასარგავად; მავნებლებისა და დაავადების კონტროლი; პესტიციდები, მათი ძირითადი ჯგუფები, გამოყენების არეალი და ეფექტურობა.

მაგალითად, თუკი გაშუქების თემაა პესტიციდები, მათი გამოყენების დადებითი და უარყოფითი მხარეები, ჟურნალისტმა თავდაპირველად ძირითადი დებულებების სახით უნდა

ჩამოაყალიბოს საკითხის არსი, შემდეგ გამოიყენოს აგროქიმიკოსის კომენტარიმინერალურ სასუქებზე (აზოტი, ფოსფატი, კომპლექსური, კალიუმი), მათ სარგებელსა და ეფექტიანობაზე, რომლის შემდეგაც მაყურებელს მიაწოდებს მასალას, ვთქვათ სასუქების ნაირსახეობებზე (სპეციალიზებული მაღაზიიდან) აგროქიმიკოსის კომენტარით. შემდეგ შესაძლებელია დამატებითი მასალის მომზადებაც, უკვე ფერმერული მეურნეობიდან, რომლის დროსაც კომენტარს გააკეთებს როგორც თავად ფერმერი, ასევე სურსათის უვნებლობის სპეციალისტი. სასურველია ამას შეუპირისპირდეს ეკოლოგების, ორგანული ს/მ-ის სპეციალისტებისა და სურსათის უვნებლობის სპეციალისტთა მოსაზრებები და ერთიან კონტექსტში იქნას ნაჩვენები საკითხის ყველა მხარე. საბოლოოდ ჟურნალისტი აკეთებს ერთგვარ შეჯამებას.

ამ მიმართულებით, რესპოდენტებად შეიძლება მივიჩნიოთ როგორც ფერმერები, ასევე სოფლის მეურნეობის სპეციალისტები, სასათბურე მეურნეობებისა და სანერგეების აგრონომები და მექანიზატორები.

ნიადაგის ნაყოფიერებასთან დაკავშირებული სარეკომენ- დაციო თემები:

1. ნიადაგის ნაყოფიერება; დანაწევრებული ფართობები და ფერმერთა კოლპერატივები;
2. სარწყავი ფართობები და თანამედროვე სარწყავი სისტემები;
3. ფინანსური რესურსები და ფერმერული მეურნეობები;
4. დარგის თანამედროვე ტექნოლოგიები;

სემინარი დაუთმეთ მიღებული დავალებების განხილვას. კრიტიკრიუმებად აიღეთ კონსტრუქციული ჟურნალისტიკის

თეორია. გაეცით პასუხი კითხვას: ვის და როგორ დაეხმარება მომზადებული პროდუქტი?

დასვით დამატებითი კითხვა: წარმოდგენილ მედიოპროდუქციაში, რომელიმე ეხებოდა თუ არა ბიოწარმოებას?

ინტერაქტიური სწავლება პედაგოგიკის ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული ფორმაა. დისკუსიის პროცესი მკვეთრად ზრდის კურსანტთა ჩართულობის ხარისხსა და აქტიურობას, უვითარებს მათ მსჯელობისა და საკუთარი აზრის დასაბუთების უნარს.

თავი II

ბიოლოგიურად სუფთა ჟურნალისტიკა

სიტყვათშეხამება „ბიოლოგიურად სუფთა“ ხშირად ჟურნალისტების მიერაც არასწორად გამოიყენება, ბიოლოგიურად სუფთა პროდუქტის წარმოებაში მწარმოებელიც ზოგჯერ მხოლოდ პროდუქტის „მოყვანის“ პროცესს გულისხმობს, თუმცა ცოდნის დეფიციტის გამო, აქაც არაერთ შეცდომას უშვებს. ამასთან მწარმოებელსაც და ჟურნალისტსაც ხშირად ავიწყდება, რომ წარმოებასთან ერთად, „ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტის“ მიღება მხოლოდ გადამუშავების, შენახვის, ტრანსპორტირებისა და გასაღებისას საჭირო წესების დაცვითაა შესაძლებელი.

დავალება:

- რატომ არის მნიშვნელოვანი სუფთა ჟურნალისტიკის კეთება ბიოლოგიურად სუფთა პროდუქტზე?

განიხილეთ ჯგუფში:

- რა ფაქტორები განსაზღვრავს ბიოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წარმოების უპირატესობას?
- რამდენად უკავშირდება იგი ქვეყნის სპეციფიკას?

აღნიშნული მეთოდი ე. წ. გონებრივი იერიშის (Brain storming) სახელითაა ცნობილი და გულისხმობს კონკრეტული საკითხის/პრობლემის შესახებ მაქსიმალურად მეტი, სასურველია განსხვავებული მოსაზრების ჩამოყალიბებას. მეთოდიპრობლემისადმი შემოქმედებითი მიდგომის განვითარებას განაპირობებს და განსაკუთრებით ეფექტიანია მრავალრიცხოვანი ჯგუფის პირობებში.

ბიოლოგიურად სუფთა მეურნეობა განსაკუთრებით აქტუალურია მცირე ქვეყნებში. ასე მაგალითად, საქართველოს რთული მთაგორიანი ლანდშაფტი და მიწის ფრაგმენტაცია ვერ ქმნის იმის პირობებს, რომ ქართველმა გლეხმა წარმოების გაზრდით მიიღოს მოგება და კონკურენტუნარიანი იყოს გლობალურ სასაქონლო ბაზარზე. შესაბამისად, ქართულ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციას გაუჭირდება კონკურენცია გაუწიოს ინდუსტრიული სოფლის მეურნეობის საშუალებით წარმოებულ იაფ სურსათს, რითაც გაჯერებულია მსოფლიო ბაზარი. სწორედ ამიტომ, მაღალი ხარისხის ბიოპროდუქციის წარმოება ის სფეროა, რომელიც ქართულ პროდუქციას კონკურენტუნარიანს გახდის მსოფლიო ბაზარზე. ბიოპროდუქციის ბაზარი კი ერთადერთი ბაზარია მსოფლიოში, რომელიც ეკონომიკური კრიზისისა და სხვა ბაზრების შემცირების ფონზეც კი განუხრელად იზრდება.

„უდიდესი პოტენციალი აქვს სოფლის მეურნეობას იმ შემთხვევაში, თუ წარმოებული იქნება ბიო პროდუქტები. ნატურალურ პროდუქტებზე უდიდესი მოთხოვნაა. ევროპის ბაზარზე 7,5%-ით გაზრდილი მოთხოვნა დაფიქსირდა. ბიო პროდუქტებზე მუშაობით და ბიოწარმოების განვითარებით საქართველო შეძლებს გახდეს უდიდესი ექსპორტიორი, ამის პოტენციალი მას ნამდვილად აქვს,“ — აცხადებს ბიოტექნოლოგიების სპეციალისტი, **ქართველი** მეცნიერი თენგიზ ჯალიაშვილი.

ბიო-მეურნეობა გლეხის და ფერმერის დამოუკიდებლობის გარანტიაა, მაგრამ ამის მისაღწევად საჭიროა დრო და ცოდნა. იმისათვის, რომ მოსახლეობამ მოითხოვოს სუფთა პროდუქცია, მას უნდა ქონდეს ინფორმაციარა განსხვავებაა ქიმიურად

დამუშავებულ და ორგანულ პროდუქციას შორის. ამაში კი უდიდესი როლი მედიას მიუძღვის.

მსოფლიოს წამყვან ქვეყნებში სოფლის მეურნეობაში ტრადიციული ქიმიური ელემენტების გამოყენება არაეფექტურად არის მიჩნეული, რადგან ყოველწლიურად ნიადაგის ქიმიური ნივთიერებებით დაბინძურება იზრდება, ხოლო მოსავალი საგრძნობლად იკლებს.

მცენარეული ბიო-პროდუქტის წარმოებისას მიწების და მცენარეების დამუშავება, ძირითადად, მცენარეული ან ცხოველური ნარჩენების გამოყენებით ხდება. ნიადაგის ასეთი გზით დამუშავებისას, უმჯობესდება მისი ფიზიკური თვისებები და მინერალური შემადგენლობა. ასევე, დიდი ყურადღება ეთმობა სწორ თესლბრუნვას. მეწარმემ ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტის წარმოების, გადამუშავების, შენახვის, ტრანსპორტირების და გასაღებისას გარკვეული სტანდარტები უნდა დაიცვას.

სავარჯიშო:

დაყავით ჯგუფი ორ ქვეჯგუფად; ერთმა წარმოადგინოს ბიოწარმოების უპირატესობები, მეორემ კი - ქიმიურად დამუშავებული პროდუქციის უპირატესობები.

შედეგების პრეზენტაციისას გახსენით დისკუსია:

-როგორაა განვითარებული ორივე მიმართულება თქვენს ქვეყანაში?

-როგორ აშუქებს საკითხს მედია?

- ხომ არ ქმნის გადამეტებულ მოლოდინებს ბიოწარმოებასთან დაკავშირებით, ან პირიქით, ხომ არ ანიჭებს უპირატესობას ქიმიურ დამუშავებას?

- რამდენად ღრმაა მომზადებული მასალები?

როლური და სიტუაციური თამაშები წინასწარ შემუშავებული სცენარის მიხედვით ხორციელდება და კურსანტებს საშუალებას აძლევს, განსხვავებული პოზიციიდან შეხედონ საკითხს.

მეთოდი ალტერნატიული თვალსაზრისის ჩამოყალიბებას უწყობს ხელს დასაკუთარი პოზიციის დამოუკიდებლად გამოთქმისა და დაცვის უნარს აჩვენებს მონაწილეს.

დავალება:

➤ ადგილობრივი მედიის მონიტორინგი და სტატიების მოძიება ანალიზიბიოგრაფიარმოების თემაზე.

რა უნდა იცოდეს ჟურნალისტმა?

თემის დამუშავების შედეგად, ჟურნალისტმა უნდა იცოდეს, რა განსხვავება ქიმიურად დამუშავებულ და ორგანულ პროდუქციას შორის; როგორია სახელმწიფო პოლიტიკა; რა საკანონმდებლო რეგულაციებიარსებობს; რამდენად მზად არის ქვეყანაში როგორც ფერმერი, ასევე ბაზარი, ბიოპროდუქციის წარმოება/გასაღებისთვის. ამისთვის საჭიროა გაარკვიოთ – როგორია კანონმდებლობა ბიოწარმოებისთვის თქვენს ქვეყანაში? სასოფლო სამეურნეომიწების რა ნაწილი აქვს დამობილი ბიოწარმოებას? სასურველია მოიწვიოთ ექსპერტი „გესტ სპიკერი“ თემის შეჯამებისთვის.

დანართისთვის:

დამატებითი საკითხავი ქართველი კურსანტებისთვის:

ბიოაგროწარმოების განვითარება ქვეყნის აგრარული პოლიტიკის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა, რაც შესაბამისსაკანონმდებლო რეგულირებას საჭიროებს. სწორედ ამიტომ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროში მომზადებული იქნა და საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 30 ივლისის N198 დადგენილებით დამტკიცდა „ბიოწარმოების წესები“, რომელიც განსაზღვრავს ბიომეურნეობის მართვის, ბიოპროდუქტის წარმოების, გადამუშავების, ნიშანდების, ეტიკეტირების, დისტრიბუციის, რეალიზაციის, ნებაყოფლობითი სერტიფიკაციის წესსა და მასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს, ასევე იძლევა ბიომეურნეობაში/ბიოწარმოებაში გამოსაყენებლად ნებადართული ნივთიერებებისა და საშუალებების ნუსხას.

IFOAM-ის ანგარიშების თანახმად, სერტიფიცირებული ბიომეურნეობების (მათ შორის კონვერსიული მეურნეობების) ფართობების ცვლილება საქართველოში 2005 წელს 130 ჰა-დან 2011წლისათვის 1999 ჰა-მდე გაიზარდა, რაც ქვეყნის სასოფლო-სამეურნეო მიწების მხოლოდ 0,8%-ს შეადგენს, 2013 წლისათვის ბიომეურნეობების ფართობმა 6000 ჰა შეადგინა.

იმისათვის, რომ არაბიოწარმოებიდან ბიოწარმოებაზე მოხდეს გადასვლა, გარკვეული გარდამავალი პერიოდია საჭირო. ამ პერიოდს კონვერსიის პერიოდი ანუ **კონვერსია** ეწოდება. გარდამავალი ეტაპი ბიომემცენარეობისათვის ორი წელია, თუ ერთწლიანი მცენარის დათესვამდე ან საძოვრისა და სათიბის გამოყენებამდე ორი წლის, ხოლო მრავალწლიანი კულტურის

შემთხვევაში მოსავლის აღებამდე 3 წლის განმავლობაში მიწის მართვა ხდებოდა ბიოწესების შესაბამისად. ცხოველისათვის ეს პერიოდი განსხვავებულია, მაგ. მეხორცული მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვისათვის – 12 თვეს შეადგენს, ხოლო წვრილფეხა პირუტყვისა და ღორისათვის – 6 თვეს და ა.შ.

სურსათი/ცხოველის საკვები მიჩნეულია ბიოპროდუქტად თუ ეტიკეტზე/ნიშანდებაზე, რეკლამაში და კომერციულ დოკუმენტში, აღნიშნულია ტერმინები: „ბიოლოგიური“, „ორგანული“, „ეკოლოგიური“, „ეკოლოგიურად სუფთა“, „ბიო“, „ეკო“, მსგავს სიტყვათა ნებისმიერი კომბინაცია, აბრევიატურა, სიმბოლო, სავაჭრო ნიშანი, ან/და ლოგო. ამასთან, დაუშვებელია ამტერმინების გამოყენება იმ სურსათის/ცხოველის საკვების ეტიკეტზე/ნიშანდებაზე, რეკლამაში და კომერციულ დოკუმენტში, რომლის წარმოება არ ხდება ბიოწარმოების წესების შესაბამისად. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს კანონმდებლობით, ეტიკეტის წესის დარღვევა იწვევს ოპერატორის დაჯარიმებას.

ბიოწარმოების დადასტურებისა და ეტიკეტზე/ნიშანდებაზე შესაბამისი წარწერის გამოყენებისათვის აუცილებელია ბიოწარმოების/ბიომეურნეობის სერტიფიკაცია. სერტიფიკაცია წარმოადგენს პროცედურას, რომლის თანახმადაც სერტიფიკაციის ორგანო, ბიოწარმოების წესებთან შესაბამისობის დადასტურების მიზნით, ახდენს ობიექტის ინსპექტირებას. ეს ნებაყოფლობითი პროცედურაა და ხორციელდება ოპერატორის ინიციატივით. სერტიფიკატის დადასტურება უნდა მოხდეს ყოველწლიურად. სერტიფიკაციას ახორციელებს შესაბამისი აკრედიტაციის მქონე უფლებამოსილი ორგანო.

დავალება:

- აჩვენეთ ფილმიკურსანტებს და იმსჯელეთ, რამდენად კარგად ასახავს მასალა ბიოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წარმოებას;
- დაავალეთ ჯგუფის წევრებს, თავად წარმოადგინონ სინოფსისები შესაბამის თემაზე თქვენი ქვეყნის მაგალითებზე დაყრდნობით.
- ღია დისკუსიის ფონზე, განხილეთ შედეგები.

წარმოდგენილი დავალება დემონსტრირების მეთოდს ეფუძნება, როცა ტრენერი ინფორმაციას აუდიო-ვიზუალურად წარმოადგენს. მეთოდი გვეხმარება, თვალსაჩინო გავხადოთ სასწავლო მასალის აღქმის საფეხურები; დავაკონკრეტოთ, რისი შესრულება მოუწევთ კურსანტებს დამოუკიდებლად.

თავი III

მედია მავნებლების წინააღმდეგ და მცენარეთა დაცვის სადარაჯოზე

ვალდებულნი ვართ მოსავალი გაანახევრა. სიმინდისა და ლობიოს რაოდენობა შემცირებულია, ეს პროდუქტი კი ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ საკვებად ინტენსიურად გამოიყენება. მავნებელი რეგიონში კარტოფილის მოსავალს საფრთხეს უქმნის.

რამდენად შეიძლება მედიის მიერ გავრცელებული ეს მოკლენფორმაციები სრულიად სხვა სახის ყოფილიყო? მაგალითად, ასეთი: რეგიონში მზესუმზირის არნახულ მოსავალს ელიან. გლეხებმა მავნებლების პრობლემა დაძლიეს და ახლა აქ სიმინდისა და ლობიოს კარგ მოსავალს მიიღებენ. ჩვენი რეპორტაჟების ციკლი ადგილობრივ მოსახლეობას კარტოფილის არნახული რაოდენობის მიღებაში დაეხმარა და ა. შ.

საკითხთა ამგვარი ფორმირება, ერთი მხრივ, აუდიტორიას პოზიტიურ, იმედიან განწყობას შეუქმნიდა, რაც მნიშვნელოვანია. მედია, როგორც ინსტიტუტი, ყოველთვის ახდენს გავლენას არამხოლოდ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაზე, არამედ ჩვენს ქცევაზე და განწყობაზე. შეეძლო თუ არა მედიას ფერმერებს სავალალო შედეგების პრევენციაში დახმარებოდა? პასუხი დადებითია, იმ შემთხვევაში, თუ მედია თანმიმდევრულად, სიღმისეულად და გასაგებად მიაწვდიდა მისსავე მიზნობრივ აუდიტორიას მცენარეთა სხვადასხვა მავნებლებისა და მათთან ბრძოლის შესახებ ინფორმაციას, თუმცა ეს სწორედ ისაა, რასაც მედია ნაკლებად აკეთებს.

არადა, რეალურად ეს იქნებოდა **საჭირო ინფორმაცია მიზნობრივი აუდიტორიისთვის**, რაც ერთ მხარეს – აუდიტორიას – შედეგად, „რასაც დასთეს – იმას მოიმკის“ მისცემს, ხოლო მეორე მხარეს – მედიას – აუდიტორიის მაღლიერებასა და ერთგულებას.

აგროჟურნალისტებმა უნდა შეძლონ:

- მოსახლეობისა და, საკუთრივ, ფერმერების ინფორმირება თანამედროვე ტექნოლოგიების, პრეპარატების (პესტიციდების, ანტიბიოტიკების, ა.შ.) არაკორექტული დანერგვის სავალალო შედეგების შესახებ. ცოცხალი ორგანიზმების დაავადებასთან ერთად, ეს რთული ეკონომიკური მდგომარეობის მიზეზიც ხდება;
- მოსახლეობის, მათ შორის, განსაკუთრებულად დაინტერესებული წრის – ფერმერების – ინოვაციური სასოფლო-სამეურნეო ტექნოლოგიების სიახლეებითა და სხვა ტიპის სასარგებლო ინფორმაციით უზრუნველყოფა;
- საზოგადოების ინფორმირება ეკოლოგიური მდგომარეობისა და ცვლილებების შესახებ, რაც მოსახლეობას საშუალებას მისცემს, კონკრეტული მავნებლისაგან მცენარეთა დასაცავად წინასწარ მოემზადოს;
- უცხოელ მკითხველს/მსმენლს/მაყურებელს ნათლად განუმარტონ, რომ ჩვენი ქვეყანა შეიცვალა და მოქალაქეებს აღარ სურთ მიიღონ დაბალი ხარისხის საკვები და სოფლის მეურნეობის პროდუქცია.

თუმცა, დასახული მიზნების წარმატებით განხორციელებას, დარგობრივი ინფორმაციის/ცოდნის დაგროვება უძღვის წინ. აღნიშნული ინფორმაციის შემეცნება გარკვეული კონცეფციებით: მსგავსი საგნებისა თუ იდეების დაჯგუფებითაა შესაძლებელი.

სახელმძღვანელოს წარმოდგენილ ქვეთავში აგროჟურნალისტიკით, კონკრეტულად კი, ფიტოსანიტარიითა და მცენარეთა ინტეგრირებული დაცვით, დაინტერესებული მკითხველი მოკლედ და გასაგებად შეიტყობს დარგის სპეციფიკის, ძირითადი პრობლემებისა და მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ.

ფიტოსანიტარია (ფრანგ. *phyto + sanitaire = «santé des plantes»*), მეცნიერულად დადასტურებული მეთოდების გამოყენებით, მცენარეთა დაცვას ნიშნავს.

სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებისას, ბუნებრივი კატაკლიზმების გარდა, ფერმერის, გლეხის ყველაზე დიდი მტერი სხვადასხვა ტიპის მავნებელია. სასოფლო-სამეურნეო კულტურებს ზიანს აყენებენ მწერები, ობობასებრნი და დაავადებები. ფიტოსანიტარიის ძირითად მიზანს კი მცენარეთა იმგვარი დაცვა წარმოადგენს, როგორც ანადგურებს მავნებლებს, თუმცა ზიანს არ აყენებს ბუნებასა და პროდუქტის ეკოლოგიურ მახასიათებლებს.

ხშირ შემთხვევაში, გლეხების უმრავლესობა არ ფლობს სრულ ინფორმაციას თანამედროვე ფიტოსანიტარიული მიდგომების შესახებ და მცენარეთა დაცვისათვის იმ მეთოდებსა და საშუალებებს იყენებს, რომლებიც წინა საუკუნეშია შექმნილი და დღეს თანამედროვე ბიოსაფრთხეებისაგან ეფექტიან დაცვას ვეღარ უზრუნველყოფს.

მედია, როგორც საზოგადოების ინფორმირების საუკეთესო საშუალება, სახელმწიფოში მოქმედი ყველა სფეროსა და მიმართულების საქმიანობაში აქტიურად უნდა მონაწილეობდეს. სწორედ ჟურნალისტი ფლობს იარაღს, რომელის გამოყენების შედეგად კონკრეტულ სფეროში თანამედროვე მიდგომების დანერგვა/დანერგვის ხელშეწყობა ხდება შესაძლებელი.

დღეისათვისმედიის ინტერესი ფიტოსანიტარული საკითხების მიმართ ფრაგმენტულია და მხოლოდ მაშინ აქტიურდება, როცა თავს კონკრეტული პრობლემა იჩენს. გადაამოწმეთ, რა ხდება ამ კუთხით თქვენს ქვეყანაში. მაგალითად, საქართველოში მავნებლის, აზიური ფაროსანას, პრობლემას ებრძვიან. განიხილეთ შესაბამისი მასალა ჯგუფში, კონსტრუქციული ჟურნალისტიკის კონტექსტით:

მოსახლეობის ფართო ფენებისათვის ფიტოსანიტარულ საკითხებზე მასალების მომზადებისას უპრიანი იქნება ისეთი საკითხების აქცენტირება, რომლებიც საშუალებას მისცემთ აიმაღლონ ინფორმირებულობის ხარისხი და პრაქტიკული ექსპერტული რჩევები მიიღონ.

ჟურნალისტები ვალდებულნი არიან, თავადაც გააცნობიერონ და დაინტერესებულ აუდიტორიასაც დაეხმარონ, გაიაზროს აგროპოლიტიკისა და აგროჟურნალისტიკის, ფიტოსანიტარიის, მცენარეთა ინტეგრირებული დაცვის მნიშვნელობა; იცნობდნენ აგროპოლიტიკის განხორციელების ძირითად მარეგულირებელ დოკუმენტებსდა შეეძლოთ მისი ინფორმაციული მხარდაჭერა ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე; შეძლონ თემების მოძიება, სამუშაო გეგმის შედგენა და გრაფიკის, ტექსტისა და აუდიოვიზუალის ისეთი სახით გაერთიანება და გავრცელება, რომ გასაგები იყოს

ყველა შესაძლო პლატფორმისთვის: ვებბრუვის, მობილურებისთვის, სოციალური ქსელებისთვის, პრესისთვის, რადიოსა და ტელევიზიისთვის, აუდიო და ვიდეოკასეტისთვის.

ჟურნალისტიკა, რომელსაც ფიტოსანიტარიის თემაზე უწევს მუშაობა, უნდა იცოდეს, რომდღეისათვის ყველაზე გავრცელებული მავნებლები ორ ჯგუფად იყოფა:

1. **პარაზიტულ:** სოკოვან, ბაქტერიულ, ვირუსულ, მიკოპლაზმურ და
2. **არაპარაზიტულ:** ნიადაგის, კლიმატისა და სხვა არახელსაყრელი ფაქტორების მოქმედებით გამოწვეულ მავნებლებად.

კულტურების მიხედვით, მავნებელ-დაავადებები და მათ წინააღმდეგ ბრძოლის მეთოდები არის განსხვავებული.

ცალკე გამოყოფას საჭიროებს ვაზის მავნებლები. ეს ორი მიზეზითაა განპირობებული: პირველია ის, რომ ვაზი საქართველოს სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთ ყველაზე მსხვილ სეგმენტს წარმოადგენს და მეორე – ვაზის დაავადებები საკმაოდ მრავალფეროვანია და მასთან კომპლექსური ბრძოლაა საჭირო.

ვაზის მავნებელ-დაავადებათა წინააღმდეგ ინტეგრირებული მიდგომა ანუ ქიმიურ ღონისძიებებთან ერთად აგროტექნიკური ღონისძიებების (ნიადაგის დამუშავება, რწყვა, სხვა) დროული ჩატარება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საშუალებაა მავნებელ-დაავადებათა შესამცირებლად.

აბსოლუტურად სხვა მავნებლები და დაავადებები უჩნდება **ხეხილს, კენკროვან, ციტრუსოვან, სუბტროპიკულ, ბოსტნეულ-ბაღჩეულ**

და მარცვლელ და პარკოსანკულტურებს, განსხვავებულია მათი მავნებელ-დაავადებათა წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებებიც.

ინტეგრირებული დაცვა

ზემოჩამოთვლილ მავნებელ-დაავადებათა წინააღმდეგ ბრძოლის სხვადასხვა ხერხის ერთდროული გამოყენება ცნობილია **ინტეგრირებული ბრძოლის** სახელწოდებით, რომელიც, პირველ რიგში, პესტიციდების ისეთ დროს და იმ სახით გამოყენებას გულისხმობს, რომ მავნებლების ბუნებრივ მტერს საშუალება მიეცეს, თავისი სასარგებლო მოქმედება მაქსიმალურად გამოავლინოს. ინტეგრირებულ ბრძოლად ითვლება, აგრეთვე, სელექციური, აგროტექნიკური, ბიოლოგიური, ბიოფიზიკური, მექანიკური ბრძოლის მეთოდები დასანიტარულ-ჰიგიენური ღონისძიებები, რომლებიც მავნე ორგანიზმების რიცხვიანობას ამცირებს და საღი მცენარეების მიღებას უზრუნველყოფს.

ინტეგრირებული ბრძოლის დროს პესტიციდების გამოყენების ჯერადობა და მასშტაბები მნიშვნელოვნად მცირდება, რითაც იკლებს გარემოს დანაგვიანების საშიშროება და მცენარეულ პროდუქტებში ადამიანის ჯანმრთელობისათვის მავნე ქიმიური შენაერთების (პესტიციდების ან მისი ქიმიური დაშლის პროდუქტების) ნაშთის რაოდენობა.

პესტიციდებისა და აგროქიმიკატების გამოყენებისა და უსაფრთხო მოხმარების სამართლებრივი საფუძვლებია: კონსტიტუცია, საერთაშორისო ხელშეკრულებები და შეთანხმებები, FAO-ს „პესტიციდების განაწილებისა და გამოყენების წესების საერთაშორისო კოდექსი“ და შესაბამისი კანონები, მაგალითად, საქართველოსთვის ესაა: „სურსათის/ცხოველის საკვების

უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის კოდექსი“, საქართველოს კანონები ნიადაგის, ჯანმრთელობისა და გარემოს დაცვის შესახებ. აგრეთვე, აქტები, საქართველოს 2006 წლის 29 დეკემბრის კანონი 4312-სსმ 1, №4, მუხლი 55. საქართველოს 2012 წლის 8 მაისის კანონი 167, 25.05.2012 წ.

წარმოდგენილი ინფორმაცია ცხადყოფს, რომ ფიტოსანიტარული და ინტეგრირებული დაცვის საკითხების გაშუქებისას მნიშვნელოვანია ისეთი თემატიკის გამოკვლევა, რომელიც საზოგადოებას საშუალებას მისცემს, კონკრეტული მავნებლისაგან მცენარეთა დასაცავად წინასწარ მოემზადოს. ჟურნალისტი გვერდს ვერ აუვლის შემდეგ საკითხებს:

- 1) სეზონური მავნებლები და მათგან პრევენციის საშუალებები; (რეკომენდებულია მედია მიჰყვეს საკითხის სეზონურ, თანმიმდევრულ გაშუქებას);
- 2) ფიტოსანიტარული კანონმდებლობა საქართველოში;
- 3) ინტეგრირებული დაცვის საშუალებები და თანამედროვე სამეცნიერო მიდგომები;
- 4) სურსათსა და საკვებ პროდუქტზე დაცვის საშუალებების ზეგავლენა;
- 5) მცენარეების დასაცავად პრევენციული ღონისძიებების ორგანიზება.

შუალედური დავალება: მოამზადეთ ჟურნალისტური პროდუქტი მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლის თემაზე. განიხილეთ დავალებები სემინარზე. შუალედური შეფასება .

აღნიშნული დავალების მიზანი მონაწილეთა ცოდნის დონის ამაღლებაა. ფასილიტატორმა (ჩვენს შემთხვევაში, საგნის ლექტორმა/ტრენერმა), შესაძლოა, იმგვარი მოსაზრება

გამოთქვას, რომელიც, ერთი მხრივ, დაადასტურებს, ან, მეორე მხრივ, ეჭვქვეშ დააყენებს იმას, თუ როგორ ესმით მონაწილეებს საკითხი. ნებისმიერ შემთხვევაში, დავალება სასარგებლო შედეგს გამოიღებს, რადგან მონაწილეთა ცოდნასა და არსებულ გამოცდილებას განსხვავებული პერსპექტივით წარმოაჩენს. საბოლოოდ, პროცესის მონაწილენი სიღრმისეულად გაიაზრებენ ინფორმაციას, დაახარისხებენ საკუთარ ცოდნას და შეაჯამებენ იმ ინფორმაციას, რომელთა გააზრებაც მეცადინეობის აქტივობიდან და დისკუსიიდან გახდა შესაძლებელი.

IV ტაპი

მე-მცენარე-ჟურნალისტი

ნებისმიერ ადამიანს, მიუხედავად იმისა, ჟურნალისტია, თუ არა, ყოველდღიური საქმიანობის ჩამონათვალში, აუცილებლად შეაქვს შერბენა სუპერმარკეტში ან ბაზარში პროდუქტის შესაძენად – მინდვრიდან, ბალიდან, ზვრიდან, პლანტაციიდან მოტანილი მცენარეული პროდუქცია, ჰაერსა და წყალთან ერთად, ჩვენი სასიცოცხლო გარემოს და არსებობის ძირითადი კომპონენტია.

დილის საუბმეზე პურისა ან ფუნთუშის ჩაკბეჩისას, ჩვენს ყოველდღიურ თუ საბეიმო სუფრაზე, ლანჩზე, ღვინის ბოკალის აწვევისას ან ფინჯან ჩაისთან საუბრისას ნაკლებად ვფიქრობთ სოფლის მეურნეობის ისეთ მრავალფეროვან სფეროზე, როგორცაა ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი კულტურების წარმოება.

თუ თქვენ ჟურნალისტი ხართ ან გინდათ გახდეთ ჟურნალისტი, რომელსაც განსაკუთრებით აინტერესებს საზოგადოებისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი თემები, რაც სასოფლო-სამეურნეო საკითხებს უკავშირდება, გვერდს ვერ აუვლით ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი კულტურების წარმოების გაშუქებას, რომელსაც შეისწავლის მრავლისმომცველი დარგი – მემცენარეობა.

მემცენარეობა დარგია, რომელიც ემყარება მცენარეთა ნორმალური განვითარებისათვის საჭირო ფაქტორებს: სინათლეს, სითბოს, წყალს, ჰაერს, საკვებ ნივთიერებებს, რომლებიც მცენარეზე მოქმედებენ არა იზოლირებულად, არამედ მჭიდრო ურთიერთკავშირში. მცენარის ნორმალური განვითარება, მაღალი მოსავლიანობა და ხარისხი, ამ ფაქტორების ერთობლივ მოქმედებაზე დამოკიდებულია. ერთწლოვან კულტურას მიეკუთვნება მარცვლეული, თავთავიანი, ტექნიკური,

ბოსტნეული, ბალჩეული, მწვანელი, პარკოსანი, კარტოფილი, ხოლო მრავალწლოვანს — ვაზი, ხეხილი, სუბტროპიკული, ეთერზეთოვანი, ციტრუსები და სხვა მცენარეები.

თანამედროვე მსოფლიოში, როცა სულ უფრო და უფრო მწვავედ დგება მოსახლეობის გამოკვების პრობლემა, ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი კულტურების წარმოებას თითოეული ქვეყნისთვის სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა ენიჭება და ჟურნალისტის ვალდებულებაა ყველა იმ კომპონენტის შესახებ მიაწოდოს ინფორმაცია აუდიტორიას, რომელიც ზემოთ ჩამოვთვალეთ და, საბოლოოდ, მცენარის ფორმირებაზე, მოსავლიანობის გაზრდასა და ხარისხზე ახდენს გავლენას.

დავალება:

შეისწავლეთ თქვენს ქვეყანაში ნიადაგურ-კლომატური პირობების მრავალფეროვნება. იმსჯელეთ:

- რა ტიპის სასოფლო-სამეურნეო კულტურებს ხვდებით?
- როგორია მათი ოპტიმალური გეოგრაფიული განაწილება?
- ასახულია თუ არა შესაბამისი თემები ადგილობრივ მედიაში?

გაშალეთ დისკუსია აღნიშნულ თემაზე.

დისკუსიის მონაწილეთა შორის შეხედულებების სიტყვიერი გაცვლის პროცესი

ჯგუფის წევრებს საკითხთა სიღრმისეულ განხილვაში დაეხმარება. მოსაზრებათა ურთიერთგამიარება ახალი იდეების გენერირებას უწყობს ხელს, რაც, ერთი მხრივ, სხვათა აზრების მოსმენასა და პატივისცემას გვასწავლის, მეორე მხრივ კი თვითგამოხატვის უნარებს აუმჯობესებს.

დამატებითი საკითხავი საქართველოს შესახებ:

საქართველოს ნიადაგურ-კლიმატური პირობების მრავალფეროვნება მრავალი სასოფლო-სამეურნეო კულტურის: თესლოვანი და კურკოვანი ხილის, ყურძნის, ციტრუსების, ჩაის, კაკლის, თხილის, წაბლის, მარცვლეულის, სიმინდის, კარტოფილის, ბოსტნეულის, ბალჩეულის, მწვანილეული კულტურების წარმოების შესაძლებლობას იძლევა.

ბუნებრივი პირობების მრავალფეროვნების გათვალისწინებით, საქართველო იყოფა 13 ზონად დან სუბზონად, რომელთაც განსხვავებული სასოფლო-სამეურნეო სპეციალიზაცია აქვთ *(საქართველოს სანიმუშო სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკის კოდექსი. თბილისი 2007. გვ. 9).*

ამდენად, ჟურნალისტი, რომელიც საქართველოს კონკრეტულ რეგიონში კონკრეტული კულტურის წარმოების პროცესს, არსებულ ვითარებასა და პრობლემას აშუქებს, წინასწარ უნდა გაეცნოს შესაბამის ზონებს, სუბზონებსა და მოცემულ რეგიონში არსებულ სპეციფიკურ სასოფლო-სამეურნეო სპეციალიზაციას.

მაგალითად, თუკი გადაწყვეტთ, რომ გურიაში მემცენარეობის კუთხით არსებულ ვითარებას გაეცნოთ, უნდა იცოდეთ, რომ გურიის კლიმატური და ნიადაგობრივი პირობები იძლევა მემცენარეობის ისეთი დარგების განვითარების შესაძლებლობას, როგორიცაა: მეციტრუსეობა, მეჩაიეობა, კენკროვანი კულტურების (მაგალითად, ლურჯი მოცვის) წარმოება, აგრეთვე, სხვადასხვა სუბტროპიკული ხილის წარმოება, როგორიცაა: ხურმა, ზეთისხილი, პეკანი, ფეიჰოა, ავოკადო, მუშმალა და სხვ. თუმცა, მხედველობიდან არ უნდა გამოგვრჩეს დარგის განვითარებისთვის აუცილებელი კომპონენტები; შესაბამისად, უნდა ვიცოდეთ, რომ რეგიონში ძალზე აქტუალურია მიწების დაჭაობების პრობლემა. ოზურგეთისა და ლანჩხუთის

მუნიციპალიტეტებში ფართობიდან ჭარბი წყლის მოსაცლივლად არსებობს 17,4 ათას ჰა-ზე განლაგებული სადრენაჟო ინფრასტრუქტურა, რომელზეც წლების განმავლობაში არ ჩატარებულა გაწმენდითი სამუშაოები. სადრენაჟო ინფრასტრუქტურის 80%-ზე მეტი შევსებულია დანალექებითა და ტყე-ბუჩქნარით, რის გამოც იგი ვერ უზრუნველყოფს ფართობებიდან ზედმეტი წყლების შეკრებას, გატარებასა და წყალმიღებში ჩაღებებს. შედეგად, მიმდინარეობს მეორადი დაჭაობების პროცესი და სახნავი ფართობების თითქმის ნახევარი დაჭაობებულია. ეს პროცესი განსაკუთრებით თვალშისაცემია ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტში, სადაც მიწის ბალანსით, არსებული 12,4 ათასი ჰა-დან მხოლოდ დაახლ. 5 ათასი ჰა მუშავდება. ამჟამად, რეაბილიტაციას საჭიროებს 11,1 ჰა-ზე განლაგებული სადრენაჟო ინფრასტრუქტურა.

ჟურნალისტი, რომელიც ამ თემის გაშუქებას მიყოფს ხელს, აღმოაჩინა, რომ რეგიონში მემცენარეობის პროდუქტიულობა ძალზე დაბალია, რასაც, ზემოთ ნახსენები პრობლემის გარდა, განაპირობებს თანამედროვე ტექნოლოგიების შესახებ ინფორმირებულობის დაბალი დონე, შრომის დაბალი ორგანიზებულობა, მოძველებული და ამორტიზებული გენეტიკური მასალა, ფინანსების არასათანადო ხელმისაწვდომობა, ექსტენციისა და მომსახურების ცენტრების სიმცირე, სავარგულების დეგრადაცია და ამორტიზება, ინფრასტრუქტურის განუვითარებლობა, მიმღები და გადამამუშავებელი საწარმოების სიმცირე და სხვ. არადა, რეგიონში შესაძლებელია ფეიჭოას, ხურმის, ხეხილისა და ვენახის მოსავლიანობის გაორმაგება, ხოლო ბოსტნეული კულტურებისა და კარტოფილის მოსავლიანობის რამდენჯერმე გაზრდა *(პრობლემები იდენტიფიცირებულია 2014 წლის მონაცემების მიხედვით).*

სხვა სახის პრობლემებზე მოუწევს მუშაობა ჟურნალისტს, თუ იგი რაჭაში მევენახეობის ან კახეთში მზესუმზირის წარმოების შესახებ გადაწყვეტს რეპორტაჟის მომზადებას და ჟურნალისტს მართებს, სანამ კონკრეტული

კულტურის შესახებ მასალის მომზადებას შეუდგება, ზონებისა და სუბზონების სპეციფიკურობის შესახებ მოაგროვოს ინფორმაცია.

2014 წელს ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრის მიერ მომზადებული სოფლის მეურნეობის სტრატეგიის – „საერთაშორისო გამოცდილება და საქართველო“ – მიხედვით, განვითარებადი ქვეყნები, მათ შორის, საქართველო, პროდუქტიულობის დონით მნიშვნელოვნად ჩამორჩებიან ევროკავშირის ქვეყნებს. (ლინკი:http://csogeorgia.org/uploads/publications/132/Agricultural_Strategy-geo.pdf).

ამ განსხვავების აღმოსაფხვრელად კი სწორედ გურიის მაგალითზე ზემოთ ჩამოთვლილი და სხვა პრობლემების გამოსწორებაა საჭირო. მათი ფაქტობრივი იდენტიფიცირება, გაანალიზება და აუდიტორიისთვის მოწოდება კი სწორედ ჩვენი, ჟურნალისტების, ვალდებულებაა.

მოკლედ გადავავლოთ თვალი საქართველოსთვის მნიშვნელოვანი ერთწლიანი და მრავალწლიანი კულტურების ჩამონათვალს, რომლებსაც ქვეყნის სასურსათო პრობლემის გადაწყვეტის საქმეში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება (ცალკეული კულტურების შესახებ დამატებითი ინფორმაციის მიღება შეგიძლიათ დანართში)*.

მარცვლეულ კულტურებს შორის პირველ ადგილზეა **ხორბალი** — თავთავიანი პურეული, რომელიც ბიოლოგიური თავისებურებების მიხედვით იყოფა ორ ჯგუფად: საშემოდგომო და საგაზაფხულო. მათ შორის განსხვავება ისაა, რომ საშემოდგომო ფორმები ითესება შემოდგომით და მოსავალს იძლევა გადამამრებების შემდეგ, ხოლო საგაზაფხულო ფორმები ითესება გაზაფხულზე და მოსავალს იძლევა იმავე წელს. ასევე, მნიშვნელოვანია **სიმინდის** კულტურა.

სამარცვლე-პარკოსანი კულტურები იყოფა ორ ჯგუფად სავეგეტაციო პერიოდის მიხედვით: **მოკლე ვეგეტაციის** – ბარდა, ცერცველა, ცულისპირა, რომლებიც სითბოს ნაკლები რაოდენობით კმაყოფილდებიან და **გრძელი ვეგეტაციის** – ლობიო, სოიო, ცერცვი. **ტექნიკურ კულტურებს** მიეკუთვნება კარტოფილი, **ზეთოვანს** – (მგესუმზირა, აბუსალათინი, რაფსი), **სართავს** – (ბამბა, სელი, კანაფი, ჯუთი), **ნარკოტიკულს** – (თამბაქო, წეკო); **ძირხვენებს** – (შაქრის ჭარხალი, საკვები ჭარხალი, თალგამი, მიწავაშლა, ბატატი).

მნიშვნელოვანი კულტურაა კარტოფილი, რომელიც ნათესი ფართობის მიხედვით მსოფლიოში მესამე ადგილზეა პურეულებისა და ბამბის შემდეგ. საქართველოში მის მოყვანას მისდევენ ზღვის სანაპირო რაიონებიდან დაწყებული მაღალ ალპურ ზონამდე, მაგრამ საუკეთესო მოსავალს იძლევა მთიან რაიონებში.

ბოსტნეული არის ერთწლიან, ორწლიან ან მრავალწლიან ბალახოვან მცენარეთა წვნიანი ნაწილები: ფესვები, ღეროები, ფოთლები, ტუბერები, ნაყოფები, რომელიც ადამიანის მიერ გამოიყენება საჭმელად.

ბაღჩეული კულტურები: საბამთრო, ნესვი, გოგრა, ყაბაყი, კიტრი. **მხალ-მწვანილეული:** სალათა, წიწმატი, ისპანახი, ცერცო, რეჰანი, ქონდარი, ქინძი, ოხრახუში, ნიახური და სხვ.

საქართველოსთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ვაზის კულტურას. მსოფლიოს მამულებით, **ვაზის** გავრცელებული ჯიშები 4000 ათასზე მეტია. ამათგან მართო საქართველოში 550-ზე მეტი ჯიში გვხვდება. საქართველოში მოჰყავთ, როგორც საღვინე ისე სასუფრე და საღვინე-სასუფრე ჯიშები. მათგან ყველაზე მეტად გავრცელებულია საღვინე ჯიშები: ჩხავერი, ცოლიკაური, ბათუმურა,

კლარჯული, ქაქუთურა, ციცქა, კრახუნა, წულუკიძის თეთრი, ოჯალეში, ალექსანდროული, საწური, რქაწითელი, უსახელოური, მანავის მწვანე, ხიხვი, საფერავი, ჩეჭიჭეში, აპასირხვა, კაჭიჭი, ამლახუ, ჭვითილური, ოცხანური, საფერე, მუჭურეთული, თეთრი კამურა, ალადასტური, თავკვერი, დასასუფრე ჯიშები: კარდინალი, კრიმსონ სიდლოსი, დონმარიანო, ალფონსო, ლაველი, პრიმა, იტალია, დათიერი, ალედო, ქართული საადრეო, საბას მარგალიტი, სულთანინი, ცხენის ძუძუ, ხარისთვალა, სასუფრე ბახჩის, ჭოდი და სხვა.

ვაზის მოვლა რთული პროცესია, რომელიც მუდმივ ყურადღებასა და ძალისხმევას მოითხოვს. მთელი ვეგეტაციის პერიოდში საჭიროა ნარგავების ძირების გამოთოხნა, რიგთაშორისების გაფხვიერება, მავნებელ-დაავადებათა და სარეველებთან სისტემატური ბრძოლა, მინერალური საუქებით დამატებით გამოკვება და საჭიროების მიხედვით ნიადაგის მორწყვა. მსხმოიარე ზვრებში ყოველწლიურად უნდა ჩატარდეს რიგთაშორისების დამუშავება. ეს ხელს უწყობს ნიადაგში სითბოს, ტენისა და ჰაერაციის რეჟიმის გაუმჯობესებასა და ქიმიურ-ბიოლოგიური პროცესების უკეთ მიმდინარეობას.

მოსავლის აღება-დაბინავება ბევრადაა დამოკიდებული ამინდის პირობებზე, ჯიშზე, მტევნებში შაქრიანობის დონეზე და მოწეული მოსავლის დანიშნულებაზე. საღვინე ყურძნის ჯიშების კრეფა, როგორც წესი, იწყება, როცა მტევანი მისთვის დამახასიათებელ შეფერილობას მიიღებს და მასში შაქრის შემცველობა ჯიშისათვის დამახასიათებელ მაჩვენებელს მიაღწევს. მოსავლის აღება სასურველია მშრალი ამინდის პირობებში.

რაც შეეხება **ხეხილ-კენკროვან კულტურებს**, ბიოლოგიურ-საწარმოო ნიშნების მიხედვით შემდეგ ჯგუფებს გამოყოფენ:

1. **თესლოვნები:** ვაშლი, მსხალი, კომში, ზღმარტლი, ცირცელი, კუნელი, ყვავტყემალა;
2. **კურკოვნები:** ატამი, ქლიავი, გარგარი, ბალი, ალუბალი, ტყემალი, ღოღნოშო, ფშატი, შინდი;
3. **კაკლოვნები:** კაკალი, პეკანი, თხილი, წაბლი, ნუში.

ხეილოვან-ვენკროვან კულტურათა შორის ერთ-ერთი ფართოდ გავრცელებული კულტურაა ვაშლი. მას არსებული ბაღების ფართობის 70% უკავია, რომელიც განპირობებულია ქვეყნის ბუნებრივი პირობების შერწყმით ვაშლის ბიოლოგიურ თავისებურებებთან, რომელიც მაღალი ხარისხის პროდუქციის მიღებას უზრუნველყოფს. დღეისათვის იგი გავრცელებულია ქვეყნის თითქმის ყველა რეგიონში. კერძოდ, კახეთში, ქართლში, მესხეთში, მთიანეთში, იმერეთში, რაჭა-ლეჩხუმში, სვანეთში, გურიაში, აჭარაში, სამეგრელოში და სხვაგან. საქართველოში გავრცელებულია 200-მდე ჯიში. განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს შემდეგ ჯიშებს: გოლდენ დელიშესი, ზამთრის ბანანი, კეხურა, ივერია, შამპანური რენეტი, ქართული სინაპი, რედ დელიშესი, გალა, აიდარედი, მოცუ, ფუჯი, თურაშაული, აბილაური და სხვა.

ვაშლი მრავლდება თესლითა და ვეგეტაციურად: **კალმითა** და **მყნობით**. ხეილის ბაღის გაშენება ნიადაგის ტიპების შესაბამისად, სხვადასხვა სქემით ხდება.

სუბტროპიკული კულტურები, ძირითადი დანიშნულებით, სამეურნეო გამოყენებისა და მიღებული პროდუქციის მიხედვით ჯგუფდება შემდეგნაირად:

ტექნიკური	საკვებ-სურნელოვანი: ჩაი, დაფნა;
სუბტროპიკული ხეხილი:	ლიმონი, ფორთოხალი, მანდარინი, გრეიფრუტი, ხურმა, ლეღვი, ბროწეული, ბეთისხილი, ფეიჰოა, მუშმალა, უნაბი, კაკალი, პეკანი, აქტინიდი, წყავი;
ცხიმვითოვანი:	ტუნგის ხე, ცვილის ხე, ქონის მუხა;
მერქნოვან-ტექნიკური:	ბამბუკი, ევკალიპტი, კორპის მუხა;
ეთერზეთოვანი:	გერანი, ვარდი, მსხვილყვავილა ჟასმინი;
ფოთოლბოჭკოვნები:	რამი, კანაფი, ჯუთი, სელი, დრაცენა;
სამკურნალო მცენარეები:	ალოე, თირკმლის ჩაი, კალანჰოა, ოლეანდრა, სტევია.

პარალელურად, ძალიან მნიშვნელოვანია ერთწლიანი და მრავალწლიანი კულტურების გენოფონდის დაცვა-კონსერვაციის საკითხებზე მუდმივად ყურადღების გამახვილება.

ამდენად, თემის გაშუქებისას, საკითხის ღრმად ცოდნაზე არანაკლებ მნიშვნელოვანია თანმიმდევრულობა, პროცესის სისტემური, პერმანენტული და ხანგრძლივი მონიტორინგი, რაც, გამორიცხული არაა, დარგში მომუშავე ადამიანებისთვის სასარგებლო ცვლილებებით დასრულდეს.

საკითხები, რომლებიც საყურადღებოა თემის გაშუქებისას:

ა) განსაზღვრულია თუ არა ქვეყნისთვის სტრატეგიული კულტურები; როგორია კონკრეტული კულტურის მიმართ სახელმწიფო პოლიტიკა,

კანონმდებლობა და პრაქტიკა – მაგალითად, როგორცაა: ვაზი, ხორბალი, ჩაი, სიმინდი, კარტოფილი; ტექნიკური მცენარეები – ტუნგო, დაფნა, მზესუმზირა, შაქრის ჭარხალი.

ბ) არსებობს თუ არა სახელმწიფო ხელშეწყობა/სტრატეგია მემცენარეობის პროდუქტიულობის გაზრდის მიზნით;

გ) როგორია სახელმწიფო პოლიტიკა თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის, მოსახლეობის ინფორმირების თვალსაზრისით;

დ) როგორია სათესლე და გენეტიკური მასალების დაცვის, პოპულარიზაციის სახელმწიფო სტრატეგია და პრაქტიკა, ასევე, საკვლევი ინსტიტუტებისა და საგანმანათლებლო რესურსების შექმნა/განვითარების თვალსაზრისით სახელმწიფოს მიდგომა;

ე) რამდენად ხელმისაწვდომია ფინანსური რესურსები მემცენარეობის დარგში მომუშავე პრაქტიკოსებისთვის;

ვ) როგორია სავარგულების მდგომარეობა და რამდენად ხელისაწვდომია ნიადაგების გამოკვლევა მემცენარეობის სფეროში მომუშავე ფერმერებისთვის;

ზ) როგორია მომსახურების, მიღებისა და გადამუშავების თვალსაზრისით ვითარება ერთწლიანი და მრავალწლიანი კულტურების წარმოების პროცესში;

თ) როგორი ვითარებაა ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტის წარმოების თვალსაზრისით ამ სფეროში.

დაავალეთ ჯგუფის წევრებს ამ საკითხების შესახებ პრეზენტაციების მომზადება და შეაფასეთ 5 ქულით.

აღნიშნული აქტივობა უფრო ნათელსა და თვალსაჩინოს გახდის შესწავლილ მასალას; ხელს შეუწყობს დაგროვილი ცოდნის სისტემატიზაციას და გაამყარებს მას.

V თავი

ღია და დახურული კითხვები გრუნტთან დაკავშირებით

რა უნდა იცოდეს ჟურნალისტმა ღია და დახურული გრუნტის შესახებ?

თემების გენერირებისთვის მნიშვნელოვანია სეზონურობის გათვალისწინება:

ზამთრის პირს და ადრეგაზაფხულზე ღია გრუნტში ტარდება მოხვნის, თესვის, წინა და რიგთაშორისი დამუშავების სამუშაოები.

ძირითადი ხვნის ანუ მშრალად ხვნის მიზანია შექმნას ნიაგდაგში ტენის მარაგი და გააუმჯობესოს მიკრობიოლოგიური პროცესები.

დამუშავების მეორე სტადია გაზაფხულზე იწყება, როდესაც ხდება მშრალად მოხნული მიწის ხელმეორედ გაფხვიერება და ზედაპირის მოსწორება.

მოგვიანებით ტარდება თესვის შემდგომი დამუშავება, რაც აფერხებს ნიადაგის ქერქის წარმოქმნას და ხელს უწყობს მცენარეთა ფესვების სისტემის განვითარებას. ამავდროულად, აძლიერებს ბოსტნეული კულტურების გამძლეობას კლიმატური პირობების გაუარესების შემთხვევაში.

ღია გრუნტში ბოსტნეული კულტურების ზრდა-განვითარების ერთ-ერთი აუცილებელი პირობაა ნიადაგის ოპტიმალური ტენიანობის შენარჩუნება, რაც ორი გზით არის შესაძლებელი: დაწვიმებით და ნალარებით. დაწვიმებით მორწყვის დროს ნიადაგის მოსწორებაარ არის საჭირო მაშინ, როცა ნალარებით მორწყვის დროს ნიადაგს სჭირდება მომანდაკება, ნალარების დაჭრა. ეს კი ერთიორად ზრდის საარწყავი ქსელის გაცვანის ხარჯებს.

დახურული გრუნტი

სასოფლო-სამეურნეო სექტორი წარმოუდგენელია ნიადაგში ტენის შემცველობის გარეშე. ამდენად, კლიმატის გაუარესებაარღვევს ნიადაგის სტრუქტურას და ართულებს კულტურულ მცენარეთა ბუნებრივ პირობებში მოყვანის შესაძლებლობას. ამავდროულად, საჭირო ხდება ერთ ნაკვეთზე წელიწადში რამდენიმე მოსავლის მოყვანა. ამ პრობლემის დასაძლევად წარმატებით გამოიყენება სასათბურე მეურნეობები, სადაც ბოსტნეული მცენარეების თითქმის 40 პროცენტმოჰყავთ.

დახურული გრუნტის რამდენიმე სახე არსებობს: შემთბარი გრუნტი, კვალსათბურები და სათბურები. აქედან ყველაზე მარტივი სახეა შემთბარი გრუნტი, რომელსაც საჩითილეებად იყენებენ.

არსებობს კვალსათბურების ბევრი სახე: ცალფერდა, ორფერდა, ჩაღრმავებული, მიწისზედა, ბიოლოგიური ან ტექნიკური გათბობით. ჩვენში გავრცელებულია ცალმხრივად დაქანებული, ჩაღრმავებული, ნახევრად ჩაღრმავებული ან მიწისზედა კვალსათბურები.

უფრო რთული ტიპის საკულტივაციო ნაგებობაა სათბურები, რომელშიც მუშაობა ტარდება შენობის შიგნით. სათბურები არის ცალფერდა, ორფერდა, ბლოკის ან ანაგის. კვალსათბურებთან შედარებით მათ შემდეგი უპირატესობა გააჩნია:

- სათბურები გამოიყენება ყოველგვარი ბოსტნეულის მოსაყვანად;
- ზოგი სამუშაო მექანიზმებულად სრულდება;
- ნაკლებია ტემპერატურის მერყეობა;
- უკეთესია განათების პირობები;
- წლის განმავლობაში გაცილებით მეტი რაოდენობის მოსავლის აღებაა შესაძლებელი.

მცირე ისტორია

სასოფლო-სამეურნეო მიწების მიზნობრივი გამოყენება მსოფლიო მასშტაბითევროპაში აღრეულ, იმპერიულ, ეპოქაში დაიწყო.

მოგვიანებით გარემოს კონტროლირებად ტერიტორიაზე მცენარეთა მოყვანის შესახებ მეცნიერულ ინაშრომიც შეიქმნა აზიის ქვეყნებში, თუმცა სათბურების ოქროს ხანამაინც ევროპის კონტინენტზე დადგა. ამ მხრივ ნიდერლანდებმა და ინგლისმა პირველობა იკისრეს. ნიშანდობლივია ის ფაქტიც, რომ სწორედ მათი გამოცდილების კვალდაკვალ დღეს მესათბურეობა მსოფლიოში მნიშვნელოვანი დარგი გახდა.

როგორია ადგილობრივი გამოცდილება?

მაგალითად, საქართველოში მესათბურეობა ახალი დარგი არ არის, თუმცამისი მასშტაბები არსებითად არ გაზრდილა. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს უმეტესი რაიონები სასოფლო-სამეურნეო პროფილისაა, სასათბურე მეურნეობებში მოსახლეობის შედარებით მცირე ნაწილი, ძირითადად ქალებია დასაქმებული. ჯერ კიდევ ქვეყნის ბევრ რაიონში კუსტარული, მარტივი მეურნეობებია, მაგრამ მათ გვერდით შენდება თანამედროვე, ოპტიმალური კონსტრუქციებით აგებულ სათბურები, რომლებშიც გამოყენებულია უნივერსალური გადასახური მასალები, ტემპერატურის რეგულატორები და მორწყვის წვეთოვანი სისტემა.

„აწარმოე საქართველოს“ სახელმწიფო პროექტის ფარგლებში გარდაბნის რაიონის სოფელ ვაპანახში თანამედროვე ტიპის მაღალტექნოლოგიური სასათბურე მეურნეობა ფუნქციონირებს. პროექტი თანაინვესტირების ფონდისა და სასათბურე მეურნეობის განვითარებაში წამყვანი ფრანგული კომპანიის „რიშელ ჯგუფის (RISEL CROUP)“ ერთობლივი ინვესტირების შედეგად განხორციელდა. ჟურნალისტებმა სასათბურე მეურნეობების პოპულარიზაციის მიზნით უნდა გააშუქონ მსგავსი ფაქტები, რადგან ამ ძალზე სპეციფიკურ სფეროში პოზიტიური მასალები უფრო ეფექტურად მუშაობს.

როგორც ირკვევა, სახელმწიფო პროექტი „დანერგე მომავალი“, რომელიც მთელი საქართველოს მასშტაბით 2 წლის განმავლობაში 15 მილიონი ლარის დანახარჯზეა გათვლილი, იმერეთის რეგიონში

სირთულეებს უქმნის მცირეფართობიანი მიწის მფლობელებს. პროექტის მიხედვით, უნდა დაფინანსდნენ 5-დან 20 ჰექტრამდე მიწის მფლობელები, ასეთი კი იმერეთში ბევრი არაა. ჟურნალისტების მოვალეობაა დაწერონ მსგავს პროექტებზეცდამოსახლეობის პრობლემებსა და მათ გადასაწყვეტად შექმნილ სხვადასხვა სტრუქტურებს შორის ერთგვარი შუამავლის როლი შეასრულონ.

კითხვები და რეკომენდაციები

სოფლის მეურნეობის კონკრეტული საკითხის სრულყოფილად გაშუქება გულისხმობს ჟურნალისტის მიერ სათანადო ცოდნის დაგროვებას დარგში მიმდინარე მოვლენებსა და პროცესებზე. მასალის მომზადებისას მნიშვნელოვანია ჟურნალისტმა იცოდეს:

- რა სახის მეურნეობები არსებობს რეგიონში დაროგორია მათი სპეციფიკა?
- როგორია მათი დაფინანსების ფორმები (თანადაფინანსება, ინვესტირება და ა. შ.)?
- რომელი სახელმწიფო სტრუქტურები ახორციელებენ მონიტორინგს და რა სიზუსტით (ნიადაგის აგროქიმიურ-ნალიზი, მინერალური კვების რეჟიმის დოზირება, ახალი ტექნოლოგიების აპრობირება და ა. შ.)?
- როგორია მოსახლეობის დასაქმებისა და შემოსავლების მომტანი სფეროს რესურსების ბაზა?
- რამდენად მაღალია მოსავლის ხარისხობრივი მაჩვენებელი?
- მოსახლეობის რა ნაწილია დასაქმებული მეურნეობებში და რატომ?
- დაცულია თუ არა აგროკულტურული პროცესები?
- დაცულია თუ არა მოსახლეობა მინერალური სასუქების გადაჭარბებული დოზით გამოყენებით მოყვანილი პროდუქციისგან და ა.შ.

ამ ტიპის კითხვებზე პასუხების ძიება გაუმარტივეს ჟურნალისტს ინფორმაციის მოპოვების პროცესს და, შესაბამისად, მასალას უფრო სანტერესოს გახდის. ასევე, კვალიფიციურად მომზადებული მასალა შეასრულებსარამართო ინფორმაციის მიწოდების ფუნქციას, არამედ მოსახლეობის დაინტერესებისა და ბიზნესის გაზრდის თვალსაზრისითაც, ძალზე მნიშვნელოვანი იქნება.

თავი VI

მეცხოველეობის გაშუქება

აგროჟურნალისტიკის ამ თავს, შესაძლოა, კითხულობთ:

1. ისინი, ვისაც უკვე გაქვთ აგრარული განათლება და სწავლობთ ინფორმაციის გავრცელება-მიწოდების საფუძვლებს;
2. ისინი, ვისაც გაქვთ ჟურნალისტიკის განათლება ან მუშაობთ ჟურნალისტად და გსურთ აგრარულ საკითხებში გარკვევა;
3. ისინი, ვინც სწავლობთ ჟურნალისტიკას და აპირებთ გახდეთ აგროჟურნალისტები!

ჩვენი რეკომენდაციები სამივე ამ კატეგორიისთვის, განსაკუთრებით კი, მომავალი ჟურნალისტებისთვისაა განკუთვნილი.

ეს თემა მეცხოველეობაზეა, ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებაზე სოფლის მეურნეობის განვითარებაში.

რა უნდა გააკეთოს ჟურნალისტმა მეცხოველეობის რომელიმე კონკრეტული საკითხის გაშუქებისას?

თუ ჟურნალისტს არ უყვარს ცხოველები ან ალერგიულია მათ მიმართ, სჯობს ეს საქმე ცხოველების მოყვარულ კოლეგას დაუთმოს. ჟურნალისტური მასალა იმთავითვე წარუმატებელი იქნება, თუ მასზე მომუშავე ჟურნალისტს ერთი სული აქვს, მოსცილდეს გასაშუქებელ ადგილს, აღარ ხედავდეს ცხოველს ან მის მომვლელს.

აქ დაუშვებელია ჟურნალისტიკა „მაღალ ქუსლებზე“, თუ ჟურნალისტი ვერ ამბობს უარს ე. წ. „ოფიციალურ ჩაცმულობაზე“ მეცხოველეობის საკითხების გაშუქება მისთვის არ არის.

მეცხოველეობის საკითხების გასაშუქებლად (ისევე, როგორც სხვა საკითხების შემთხვევაში), არსებითად მნიშვნელოვანია ჟურნალისტი მოემზადოს მასალაზე სამუშაოდ, დეტალურად შეისწავლოს თემა, იცოდეს ცხოველის კონკრეტულ სახეობასთან ფერმერის ქცევის წესები, უნდა იყოს მზად იმისთვის, რაც შეიძლება სამუშაო ველზე მასალაზე მუშაობის დროს მოხდეს. უნდა იყოს მზად თავად ჩაერთოს პროცესში, შეეხოს ცხოველს, აჩვენოს კონკრეტული დეტალები, მიმართოს „პროფესიის შეცვლის“ მეთოდს და თავად იქცეს „ფერმერად“.

თუ ჟურნალისტური პროდუქტი მზადდება, მაგალითად, ისეთ საკითხზე, როგორიცაა „მსხვილფეხა ცხოველის იდენტიფიკაცია-რეგისტრაციის წესი“, საჭიროა ჟურნალისტმა მასალაში წარმოაჩინოს კონკრეტული საკითხით დაინტერესებული ყველა მხარე. (მაგ: მესაქონლე ფერმერი, სურსათის უვნებლობის სააგენტოს დარგობრივი სპეციალისტი და მომხმარებელი)

მნიშვნელოვანია ჟურნალისტი მოემზადოს მასალაზე სამუშაოდ, კარგად გაეცნოს რეგულაციებს, გაეცნოს არსებულ წყაროებს და შემდეგ დაუკავშირდეს შესაბამისი პროფილის სპეციალისტს ან ექსპერტს, რომ ინტერვიუში დარგის სპეციალისტმა განმარტოს ამ რეგულაციის მნიშვნელობა, დანიშნულება და საჭიროება, როგორც მესაქონლე-ფერმერებისთვის, ასევე, მომხმარებლისთვის.

ამ ჟურნალისტური პროდუქტისთვის არსებითად მნიშვნელოვანია ფერმერთან ინტერვიუ. ჟურნალისტი უნდა ეცადოს, რომ რეგულაციების შესრულების აუცილებლობაზე ინფორმაცია გადაიცემოდეს ბუნებრივი გარემოდან, ნაკლებმოსაბზრებელი ფორმით, რაც, შესაძლოა, გაადვილოს საკითხის კონკრეტული ფერმერთ პერსონიფიცირებამ.

თემაში ჩართული ყველა მხარის წარმოსაჩენად საჭიროა სურსათის უვნებლობის სამსახურების სპეციალისტის განმარტებების ჩაწერაც. მასალის ბოლოს კი ჟურნალისტს შეუძლია რემიუმის გაკეთება რამდენიმე წინადადებით – მაგ: აღნიშნული წესის დაცვა რა სარგებლობის მომტანია როგორც მესაქონლეების, ასევე ხორცპროდუქტების მომხმარებლებისათვის.)

სავარჯიშო:

რეპორტაჟის იმიტირებული განხილვა: თემა ძროხის ხელოვნური განაყოფიერება. წყარო:

<http://qartia.ge/ka/siakhleebi/article/53778-dzrokhebis-ganayofierebis-shesakheb-masalis-gamo-qartias-mimarthes>

აღნიშნული მეთოდი სტუდენტებს/კურსანტებს შორის დისკუსიებისა და დებატების დიდ შესაძლებლობას იძლევა, ამასთან, ხელს უწყობს ცოდნისა და საჭირო უნარების შექმნას.

რეკომენდაცია: თუ ჯგუფი მრავალრიცხოვანია, დაყავით 7-9 კაციან ქვეჯგუფებად დაშესაბამისი რეპორტაჟის განხილვა დაავალეთ. გარდა განსახილველ განცხადებაში მითითებული ჟურნალისტური პრინციპებისა, იმიტირებულმა საბჭოებმა უნდა უპასუხონ შემდეგ კითხვებს:

- ვისთვის არის სასარგებლო რეპორტაჟი?
- რაშია წარმატებული მუშაობის გარანტიები?
- როგორ აღიქმება მასალა „კონსტრუქციული ჟურნალისტიკის“ კონტექსტში.

ჯგუფური პრეზენტაციების შემდეგ განიხილეთ თავად ეთიკის ქარტიის საბჭოს გადაწყვეტილებაც –

რა მინიმალურ ინფორმაციას უნდა ფლობდეს ჟურნალისტი მეცხოველეობის საკითხების გასაშუქებლად?

სასოფლო-სამეურნეო ცხოველთა სახეობრივი და ჯიშობრივი თავისებურებები:

ძროხა გავრცელებულია მსოფლიოს ხუთი კონტინენტის ყველა კლიმატურ ზონაში. დღეისათვის ის მოსახლეობის ცხოველური წარმოშობის საკვებით, რძითა და ხორციით დაკმაყოფილების ძირითადი წყაროა. ნახირი შედგება შემდეგი სქესობრივ-ასაკობრივი ჯგუფის ცხოველებისგან: ფური, კურომწარმოებელი, უშობელი, სხვადასხვა ასაკის დეკეული და მოზვერი, საფურე და სახარე ხბო. ძროხა ცოცხლობს 20-25 წელი, ფურების სამეურნეო გამოყენების ხანგრძლივობა 8-10 წელია. ფურს დღეში წველიან 2-3-ჯერ.

ძროხის ჯიშები:

პროდუქტიული მიმართულების მიხედვით ძროხის ჯიშებს ყოფენ 3 ჯგუფად, მერძეული, მეხორცული და კომბინირებული (მერძეულ-მეხორცული, მეხორცულ-მერძეული). მერძეული ჯიშები იყოფა ოთხ ჯგუფად: შავჭრელი, წითელი, წითელ-ჭრელი ჯიშები, ჯერსიული და გერნსიული ჯიშები. ქართული მთის ძროხა -კავკასიის ენდემი.

მაგალითად, საქართველოში მეცხოველეობის პროდუქტიულობის დონე დაბალია, ამის მიზეზი სანაშენე საქმიანობის განუვითარებლობა, მწირი, არაბალანსირებული საკვები ბაზა,

პირუტყვის შენახვის სტანდარტების გაუთვალისწინებლობა, თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და მექანიზაციის დეფიციტია. ადგილობრივი, ჯიშების ფურის საშუალო წლიური წველადობა 1100-1200 ლიტრს, ხოლო ხორცის გამოსავლიანობა 45-50%-ს არ აღემატება. პროდუქტიულობას ხელს უშლის ისიც, რომ ხელოვნური განაყოფიერების სერვისი ცხოველთა მეპატრონეებისთვის ხელმიუწვდომელია, როგორც ფინანსურად, ისე ტერიტორიულად. ასევე, დაბალია ამ მხრივ ცნობადობა.

მეცხოველეობასა და საკვებწარმოებაზე სარეკომენდაციო თემები:

1. მრპ-ს მოვლა-შენახვის პირობები და სადგომის მოწყობა წვრილ ფერმერულ მეურნეობებში, რძის პროდუქტების მომზადების პროცესში სურსათის უვნებლობის სტანდარტების დაცვა;
2. თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვილი მსხვილი ფერმერული მეურნეობები, ევროპული სტანდარტების გამოყენება და შედეგები;
3. საკვებწარმოება, კვების ტექნოლოგიით რძის ხარისხზე ზემოქმედება;
4. სასაკლაოები და ხორცპროდუქტების ფასები.

მიმოხილვითი ინფორმაცია, წვრილფეხა რქოსანი პირუტყვის თემაზე მომუშავე ჟურნალისტიკისთვის:

მეცხვარეობისა და მეთხევობის განვითარებას საქართველოში ისტორიული ტრადიციები აქვს. საქართველოში, უმეტესი ქვეყნებისგან განსხვავებით, მომთაბარე მეცხვარეობას დღესაც არ დაუკარგავს თავისი მნიშვნელობა. მეცხვარეობაზე დიდადაა დამოკიდებული მთიანი რეგიონების მოსახლეობის

სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა და მთის ბუნებრივი სათიბ-საძოვრების ათვისების პრობლემა.

დღევანდელი მდგომარეობით, ძირითადად, ორი ჯიშის: თუშური და იმერული ცხვარია გავრცელებული. მეცხვარეობისა და მეთხევლობის განვითარების შემაფარხებელი ფაქტორებიდან, უმნიშვნელოვანესი საძოვრების სიმცირე და მაღალი გადასახადებია. მეცხვარეები სხვა პრობლემებსაც უჩივიან: გადასარეკი ტრასები და ინფრასტრუქტურა; ჯიშების სელექცია; გასაღების არასტაბილური ბაზრები; კვალიფიციური კადრებისა და თანამედროვე ტექნოლოგიების დეფიციტი; დაზღვევა; საბანკო პროდუქტებზე ხელმიუწვდომლობა, კრედიტების მაღალი განაკვეთი დასხვა.

რეკომენდებული თემები:

1. ცხვრის სეზონური მომთაბარეობა (ზაფხულ-ზამთრის საძოვრები), გადასარეკი ტრასების პრობლემები, მოუწყობელი ინფრასტრუქტურა, დასახლებულ პუნქტებზე გამავალი გადასარეკი ტრასა და ადგილობრივი მოსახლეობის პრობლემები, ვეტერინარული დაავადებები და მათი პრევენცია, მწირი საძოვრები;
2. მატყლი, მისი ხარისხი, სარეალიზაციო ბაზარი, მატყლის გადამამუშავებელი საწარმო (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), ქართული მატყლის საექსპორტო პოტენციალი;
3. მეცხვარე-ფერმერები – ტრადიციული ცოდნა და თანამედროვე მიდგომები, მწყემსების ყოფა, მაღალმთიან ზონებში ცხვრების მომთაბარეობისას რისკფაქტორები, მწყემსების ცოდნა და გამოცდილება.

დავალებები:

საქართველოსთვის:

ბიოსაფრთხოების დანართის შესწავლა-განხილვა
მეფუტკრეობის დანართის შესწავლა-განხილვა

სხვა ქვეყნებისთვის:

შეისწავლეთ საკითხი და მოამზადეთ პრეზენტაცია
ბიოსაფრთხოების შესახებ, განსაზღვრეთ – რა თემებია
ახლა თქვენი ქვეყნისთვის აქტუალური.

შეისწავლეთ თაფლის წარმოება თქვენს ქვეყანაში და
მოამზადეთ სინოფსისი აღნიშნული თემის გასაშუქებლად.

აღნიშნული აქტივობით სტუდენტი/კურსანტი ეჩვევა
კონკრეტულ, ლაკონიურ და საქმიან თხრობას, ადეკვატური
დარგობრივი ტერმინოლოგიისა და ლექსიკის გამოყენებას.
უვითარდება ანალიზის უნარი.

VII ტაჰი

ცხოველთა მკურნალი ჟურნალისტიკა – მედია ვეტერინარიაჷ

*მედიცინა კურნავს ადამიანს,
ხოლო ვეტერინარია – კაცობრიობას.
ივ. პავლოვი*

შესავალი

როდესაც მაღაზიაში ვყიდულობთ ამა თუ იმ ცხოველურ პროდუქტს ან სოფელში დასასვენებლად ყოფნისას მეზობელი ბებია ახალი მოწველილი ძროხის რძით მოგვიკითხავს, ჩვენ წინაშე ადამიანის ჯანმრთელობის, გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების, სოფლის მეურნეობის, უფრო კონკრეტულად კი, „ცხოველთა კეთილდღეობის“ – ვეტერინარიის თემები ერთმანეთის პარალელურად აქტიურდება. საკითხთა ერთობლიობა ჩართულია იმ უწყვეტ ჯაჭვში, რომელიც „ერთიანი ჯანმრთელობის“ პრინციპს ეფუძნება. როდესაც ბებია მთელი გულით მოგვართვა რძე, ვიცით თუ არა, რომ ძროხას გავლილი აქვს ყველა სავალდებულო აცრა, მდელო თუ ფერდობი, სადაც ის იკვებება არის კეთილსაიმედო, მოწველისასდაიცვა თუ არა ბებია მ ჰიგიენის ელემენტარული ნორმები. ასე რომ, ერთი ჭიქა რძე, რომელიც ჩვენთვის სასარგებლო შეიძლებოდა ყოფილიყო, შესაძლოა მავნებელი აღმოჩნდეს.

ვეტერინარიასთან დაკავშირებულ მოთხოვნები შემუშავებულია ცხოველის ან/და ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველსაყოფად, ქვეყანაში ვეტერინარული კეთილსაიმედოობის შესანარჩუნებლად, დაავადების წარმოშობის შემთხვევაში, კერების ლოკალიზაცია-ლიკვიდაციისათვის, ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობის განსაზღვრა-შეფასებისათვის, ცხოველის დაავადების ასაცილებლად,

ცხოველური პროდუქტების კონტროლისა და ცხოველთა კეთილდღეობისათვის.

მედიას, თავისი ქმედებებით შეუძლია სერიოზული ზეგავლენა მოახდინოს ადამიანებზე. სწორად ინფორმირებული ადამიანი ადეკვატურად ხედება მის წინაშე წამოჭრილ პრობლემებსა და გამოწვევებს, არასწორი ინფორმაციის გავრცელება კი ზიანს აყენებს საზოგადოებას და მის ცალკეულ წევრებს.

ვეტერინარიის საკითხებზე მუშაობისას ჟურნალისტებმა უნდა გაიცნონ მისი არსი და ის ტერმინოლოგია, რომელთა გამოყენება ხშირად მოუწევთ.

პირველ რიგში, საჭიროა ვიცოდეთ, რა არის ვეტერინარია. „ვეტერინარია (ვეტერინარული მედიცინა) — სამეცნიერო და პრაქტიკული საქმიანობაა, რომლის მიზანია ყველა სახის ცხოველის, ფრინველის, თევზის, ფუტკრის, წყალ-ხმელეთა ძუძუმწოვარი ცხოველების, ამფიბიების, ემბრიონების, ცხოველთა კვერცხუჯრედების, საინკუბაციო კვერცხის, განაყოფიერებული ქვირითის (შემდგომში ცხოველები) სნეულებების პროფილაქტიკა და მათი მკურნალობა. ვეტერინარულ-სანიტარული თვალსაზრისით სრულფასოვანი და კეთილსაიმედო მეცხოველეობის პროდუქციის წარმოება და ცხოველებისა და ადამიანის საერთო სნეულებებისაგან მოსახლეობისა და ქვეყნის ტერიტორიის დაცვა.

“<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=4&t=1612>

მაგალითად, 2014 წელს საქართველო 44 ქვეყანასთან ერთად მიუერთდა ახალი გლობალური თანამშრომლობის პლატფორმას, რომელიც მიზნად ისახავს მსოფლიოში გავრცელებულ დაავადებებთან ბრძოლის ერთიანი სისტემის შემუშავებას. ამ სისტემაში ვეტერინარია წამყვანი მიმართულებაა.

დავალება კურსანტებს – მოიკვილონ, ქვეყანაში როგორი წესები მოქმედებს ვეტერინარიის მიმართულებით?

სხვადასხვა წყაროდან ინფორმაციის თავმოყრით, სტუდენტი/კურსანტი შეძლებს, უფრო მრავალფეროვანი და მასშტაბური ცოდნა შეიძინოს არსებული საკითხების შესახებ.

იმის გამო, რომ რიგ შემთხვევებში ცხოველის/ფრინველის მიერ გავრცელებული დაავადებები შესაძლოა ადამიანებისთვისაც სახიფათო იყოს, მნიშვნელოვანია როგორც ვეტერინარების, ისე ჟურნალისტების სწრაფი ჩართულობა პროცესებში. განსაკუთრებით ეს ეხება ისეთ საშიშ დაავადებებს, რომლებიც საერთოა ადამიანისა და ცხოველისთვის (ჯილეხი, ყვავილი, თურქული, ცოფი, ტუბერკულოზი, ბრუცელოზი და სხვა).

ვეტერინარიასთან დაკავშირებული მასალის გაშუქებისას ჟურნალისტის მიზანისაზოგადოების ცნობიერების ამაღლება, საფრთხის შემცველი მოვლენების ისე გაშუქება, რომ პანიკის ნაცვლად საზოგადოებამ შეძლოს შესაბამისი ღონისძიებების გატარება, ისეთი ინფორმაციის მიწოდება, რომელიც ხელს შეუწყობს პრევენციული სამუშაოების ჩატარებას, აგრეთვე, მუდმივად ამყოფოს საზოგადოება საქმის კურსში ხელისუფლების მიერ ვეტერინარიასთან დაკავშირებულ საკითხებზე მუშაობის შესახებ და შეასრულოს ერთგვარი მაკონტროლებლის ფუნქცია.

მაგალითები

მედიაში ვეტერინერიის საკითხების გაშუქება უმეტესად არასისტემატურ ხასიათს ატარებს, გარკვეული თემით დაინტერესება ხშირად პრობლემის გამწვავების პერიოდში ხდება, შინაარსი ძირითადად სენსაციური ხასიათის მატარებელია ხოლმე. რამდენიმე წლის წინ სამხრეთ კავკასია ჯერ ფრინველის, შემდეგ კი ე.წ. ღორის გრიპის ეპიდემიის წინაშე დადგა. დაავადებამ, რომლის შესახებაც

სრულყოფილი ინფორმაცია არ არსებობდა, მოსახლეობაში პანიკა შექმნა. მედიასაშუალებები ძირითადად მშრალ ინფორმაციას ეყრდნობოდნენ და საკითხის სენსაციურად გაშუქებით იყვნენ დაკავებულნი. სწორედ ასეთი კუთხით გაშუქებამ და შესაბამისი სამსახურების ნაკლებად კომპეტენტურობამ გამოიწვია ის, რომ მოსახლეობამ, ფერმერებმა ათასობით ფრინველი და შინაური ცხოველი გაანადგურეს. მოგვიანებით, როგორც სახელმწიფო სტრუქტურებში, ისე ჟურნალისტურ წრეებში აიწია ინფორმირებულობის დონემ და გაჩნდა ინფორმაცია ვირუსებისგან ადამიანებისა და ცხოველების დაცვის შესაძლებლობის შესახებ.

განვიხილოთ მაგალითი, საქართველოში ერთ-ერთი რეიტინგული არხის „რუსთავი 2“-ის საინფორმაციო სამსახური იუწყება, რომ მიმდინარე ეტაპზე ბრუცელოზის არცერთი შემთხვევა არ დაფიქსირებულა, თუმცა ფერმერებს ვალდებულება ეკისრებათ ყველა მსხვილფეხა ცხოველი ლაბორატორიულად შეამოწმონ, თუმცა შემდეგ სიუჟეტში რატომღაც წვრილფეხა ცხოველებზე, ცხვრებზე გრძელდება ლაპარაკი. ჟურნალისტი ესაუბრება სურსათის ეროვნული სააგენტოს წარმომადგენელსაც, რომელიც ცხოველთა იდენტიფიკაცია-რეგისტრაციის საკითხზე მსჯელობს და რატომღაც არაფერია ნათქვამი ბრუცელოზთან დაკავშირებით (03-03-2015) <http://rustavi2.com/ka/news/10977> იგივე საკითხზე და იმავე პერიოდში (2015 წლის 9 მარტი) <http://garb.ge/news/ssaqarthveloshi-mskhvilphekha-shinauri-tskhovelis-5-brutselozithaa-daavadebuli-video/JRC> მიერ წარმოებულ ყოველკვირეულ გადაცემაში საკითხი უფრო ფართოდაა გაშლილი, საიდანაც ირკვევა, რომ საქართველოში გამოკვლეულ მსხვილფეხა ცხოველთა 5%-ში ბრუცელოზი გამოვლინდა. საუბარია თუ რა გზებით გადადის დაავადება ცხოველიდან ადამიანზე, აგრეთვე, სიმპტომები. მოყვანილია სტატისტიკა, სურსათის ეროვნული სააგენტოს იგივე წარმომადგენელი და ფერმერთა ასოციაციის ხელმძღვანელი საუბრობენ დაავადებასთან ბრძოლის სტრატეგიაზე.

აღსანიშნავია ის, რომ ხშირად ვერ ხერხდება ინფორმაციის ამომწურავად გადმოცემა, არაა სწორად დასმული პრობლემა და მისი გადაწყვეტის გზების ძიება, ამიტომ, ამ სფეროში მომუშავე ჟურნალისტებმა მეტი ყურადღება უნდა მიაპყრონ ვეტერინარიის საკითხებისა და მისი გაშუქების სტანდარტების შესწავლას.

სავარაუდო თემატიკა

იმის გათვალისწინებით, რომ ვეტერინარიის მიზანია, ცხოველებთან ერთად ადამიანების ჯანმრთელობაზე ზრუნვა, ჟურნალისტებისთვისაც ეს ორი მიმართულება უნდა იყოს პრიორიტეტული. ამისათვის ჩამოვაცალიებთ სამუშაო თემების სავარაუდო ვარიანტებს:

- როგორია ქვეყანაში ვეტერინარიასთან დაკავშირებული ზოგადი მდგომარეობა. (ოფიციალური და სტატისტიკური მონაცემები)?
- როგორ მოვიძიოთ ინფორმაცია ვეტერინარიასთან დაკავშირებულ პრობლემებზე?
- რამდენად არის ჩართული სახელმწიფო ქვეყანაში ვეტერინარული კეთილსაიმედოობის დამკვიდრების/შენარჩუნების საქმეში?
- როგორია ქალთა ჩართულობა ვეტერინარიის განვითარებაში?
- როგორ ხდება ქვეყნის დაცვა გადამდები დაავადებების გამომწვევების შემოჭრის, შემოტანისა და გავრცელებისგან?
- ხდება თუ არა ცხოველთა ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის უზრუნველყოფა და კონტროლი?
- ხდება თუ არა დაავადებების დიაგნოსტიკა, დაავადებების საწინააღმდეგო პრევენციული და სალიკვიდაციო ღონისძიებების გატარება?
- როგორ ხდება ქვეყანაში ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობის განსაზღვრა-შეფასება?

- როგორია რისკები ადამიანებთან მიმართებით ცხოველთა დაავადებების გავრცელების დროს და რა დაავადებებია ეს?
- როგორია ცხოველისა და ადამიანის საერთო დაავადებების სიმპტომები;
- ხდება თუ არა ადამიანების უსაფრთხოების დაცვა ცხოველთა დაავადებების გავრცელების დროს და რა მეთოდებით?
- როგორია საზოგადოების ინფორმირებულობა ცხოველთა გავრცელებული დაავადებებისა და მათი ადამიანური რისკების შესახებ?
- როგორია მდგომარეობა ცხოველური პროდუქტების კონტროლის თვალსაზრისით, განსაკუთრებით ცხოველთა ეპიდემიების დროს?
- როგორია ვეტერინარიასთან დაკავშირებული რეგულაციები და საკანონმდებლო ბაზა?

ინფორმაციის წყაროები

ჟურნალისტი თავის სამუშაო პროცესში, თემის შერჩევის შემდეგ იწყებს ინფორმაციის შესაბამისი წყაროების მოძიებას. ვეტერინარიასთან დაკავშირებული კომპეტენტური წყარო შეიძლება იყოს: სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენელი, საკანონმდებლო ორგანოს წარმომადგენელი, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს თანამშრომელი, სტატისტიკის სამსახურის წარმომადგენელი, ვეტერინარი, ექიმი-ინფექციონისტი, ფერმერები და ფერმერთა გაერთიანებები, სასაკლაოების მუშაკები. ჟურნალისტი ინფორმაციას მიიღებს ბაზრებიდან და ცხოველური პროდუქტების რეალიზაციის სხვა ადგილებიდან. ინფორმაციის მოძიება შესაძლებელია ოფიციალური მასალებიდან და დოკუმენტებიდან, აგრეთვე, ტრადიციულ და სოციალურ მედიაში გამოქვეყნებული მასალებიდან. აღნიშნულ წყაროებს შეუძლიათ ჟურნალისტების ინფორმირება ან სხვა, თემასთან უფრო დაახლოებულ წყაროებთან

გადამისამართება. აქვე არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ნებისმიერი წყაროს მიერ მოწოდებულ ინფორმაციას მაინც სჭირდება გადამოწმება, გაანალიზება, რადგანაც შესაძლოა რესპონდენტი (გამიზნულად ან გაუმიზნავად) თავადაც ცდებოდეს არ ჰქონდეს ღარგში მიმდინარე სიახლეების შესახებ ზუსტი ინფორმაცია.

ჟურნალისტი აუცილებლად უნდა იცნობდეს სხვადასხვა ადგილობრივი თუ საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ ამ საკითხზე ჩატარებულ სამუშაოებს, სახელმწიფოს მიდგომას/სტრატეგიას ვეტერინარიასთან დაკავშირებით.

მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ ცხოველთა კეთილდღეობაზე მუშაობენ დონორი ორგანიზაციები: ამერიკის სოფლის მეურნეობის დეპარტამენტი (USDA), შვედეთის განვითარების სააგენტო (SIDA), ევროკავშირი (EU), გაერთიანებული ერების სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაცია (FAO), საფრთხეების შემცირების თავდაცვის სააგენტო (DTRA) და სხვა. ეს ორგანიზაციები ჟურნალისტებისთვის მნიშვნელოვან წყაროებს წარმოადგენენ.

შედეგები

ჟურნალისტის მიერ გავრცელებულ ინფორმაციას შეუძლია როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი შედეგების მოტანა, ამიტომ მედიამასალის მომზადებისას აუცილებელია სიზუსტისა და ობიექტურობის დაცვა. ჩვენ წარმოვადგინეთ მასალის გაშუქების რამდენიმე დადებით და უარყოფითი შესაძლო შედეგი.

სწორი ინფორმირებულობის შემთხვევაში, ადამიანები ადეკვატურად იქცევიან, დროულად ატარებენ შესაბამის ზომებს, იცავენ საკუთარ და ცხოველების ჯანმრთელობას, პრობლემის გამწვავების შემთხვევაში ცდილობენ ისეთი გადაწყვეტილებების მიღებას, რაც ზიანს შეამცირებს.

ინფორმაციის არასწორად, ან ზედმეტად სენსაციურად მიწოდების დროს ადამიანებს ხშირად ემართებათ ეიფორია და პანიკაში ვარდებიან. ვერ ხერხდება სწორი გადაწყვეტილების მიღება, რიგ შემთხვევებში, იწვევს ზედმეტ სიმშვიდეს და გაუფრთხილებლობას. არასწორი

ინფორმაციის გავრცელებამ შესაძლოა დააზარალოს მოსახლეობა, განსაკუთრებით ფერმერები ცრუ ინფორმაციაზე დაყრდნობით განხორციელებული ქმედებების გამო.

ამდენად, აუცილებელია, ჟურნალისტს გათვითცნობიერებული ჰქონდეს საკუთარი პასუხისმგებლობა აღნიშნული საკითხის გაშუქების დროს.

თავი VIII ვაჭრობა, ბაზარი, დინამიკა

ექსპორტის გაზრდა და იმპორტის ჩანაცვლება – მოკლედ ასე შეიძლება განისაზღვროს ქვეყნების მიზნები, როცა საკითხი სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებას ეხება.

მედიის ყურადღება, როგორც წესი, ექსპორტზე გასულ პროდუქტს უფრო ეთმობა, ზედაპირული გაშუქების შემთხვევებში ჟურნალისტები ხშირად განიხილავენ უცხოურ ბაზრებზე ადგილობრივი პროდუქციის გატანის პერპექტივებს, როცა იგივე პროდუქტი შესაძლოა შიდა ბაზარზეც არასაკმარისი იყოს.

ამ ეტაპისთვის კარგი იქნება გადაამოწმოთ აქამდე განვლილი თემების მიხედვით, თქვენს ქვეყანაში წარმოებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის შიდა და გარე ბაზრების წვდომა – როგორ აშუქებს ამ საკითხს ადგილობრივი მედია? რამდენად ახერხებს მედია პერიოდულად მიაწოდოს ინფორმაცია გარე და შიდა ბაზრის დინამიკის შესახებ. შექდება თუ არა მოთხოვნა-მიწოდების პროცესი?

ბაზრის გაშუქება შეუძლებელია არსებული საერთაშორისო შეთანხმებებისა და სავალდებულო სტანდარტების ცოდნის გარეშე. დაავალეთ კურსსანტებს მოამზადონ პრეზენტაცია აღნიშნულ თემაზე და შექმნან თქვენს ქვეყანაში წარმოებული პროდუქციის ბაზრის გეოგრაფიური რუკა – პრეზენტაცია.

ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის წარმოებაზე, ბაზრებზე წვდომის საერთაშორისო შეთანხმებების დადებითი გავლენის მაგალითად შეგვიძლია განვიხილოთ 2014 წელს საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმება, რომლის უმნიშვნელოვანეს ნაწილს წარმოადგენს ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შეთანხმება (DCFTA).

თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმებამ საქართველო დაავალდებულა პროდუქციის წარმოებასა და მომსახურებასთან დაკავშირებული კანონმდებლობა ევროკავშირის სამართლებრივ სივრცესთან ჰარმონიზებული გახადოს. შესაბამისად, დაიწყო რეფორმების განხორციელება შემდეგი მიმართულებებით: ვაჭრობასთან დაკავშირებული ტექნიკური ნორმატივები, სანიტარული და ფიტოსანიტარული ზომები, სახელმწიფო შესყიდვები, საბაჟო და მომსახურებით ვაჭრობა. DCFTA საშუალებას აძლევს საქართველოს ევროკავშირის ბაზრის ოთხი თავისუფლებიდან – საქონლის, მომსახურებისა და კაპიტალის თავისუფალი გადაადგილება უზრუნველყოს.

აღნიშნული ვალდებულებების შესრულებამ ხელი შეუწყო საქართველოში უვნებელი პროდუქციის წარმოების სტანდარტების ნელ-ნელა დამკვიდრებას; ევროკავშირის ქვეყნების სახელმწიფო შესყიდვების ბაზარზე ქართული პროდუქციის წარდგენას; საქართველოსა და ევროკავშირის საბაჟო რეჟიმების დაახლოებასა და მომსახურების ბაზრების შემდგომ ლიბერალიზაციას, რაც, თავის მხრივ, წახალისებს კაპიტალის თავისუფალ მოძრაობას და მის ეფექტურ განაწილებას ეკონომიკის სექტორებს შორის⁴.

⁴ <http://www.moa.gov.ge/7/AboutDCFTA> - ბოლო ნახვა 12.11.2018

მედიის ინტერესს უნდა იწვევდეს თემები, რომელსაც DCFTA მოიცავს:

1. საქონლით ვაჭრობა;
2. ვაჭრობაში დაცვითი ზომები;
3. ტექნიკური ბარიერები ვაჭრობაში, სტანდარტიზაცია, მეტროლოგია, აკრედიტაცია და შესაბამისობის შეფასება;
4. სანიტარული და ფიტოსანიტარული ზომები;
5. საბაჟოსა და ვაჭრობის ხელშეწყობა;
6. დაფუძნება, მომსახურებით ვაჭრობა და ელექტრონული კომერცია;
7. მიმდინარე გადახდები და კაპიტალის მოძრაობა;
8. საჯარო შესყიდვები;
9. ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები;
10. კონკურენცია;
11. ვაჭრობასთან დაკავშირებული დებულებები ენერგეტიკის სფეროში;
12. გამჭვირვალობა;
13. ვაჭრობა და მდგრადი განვითარება;
14. დავების მოგვარება;
15. დაახლოების ზოგადი დებულებები.

გადაამოწმეთ საერთაშორისო ბაზრების თქვენს ქვეყანასთან წვდომის მოქმედი დოკუმენტები, როგორ პირობებს ქმნიან ისინი სოფლის მეურნეობის წარმოებისთვის? რამდენად სწორად იყენებს ქვეყნის მთავრობა შეთანხმებებით გათვალისწინებულ შესაძლებლობებს? რამდენად არის ინფორმირებული ფერმერი ამ შესაძლებლობების შესახებ?

ბაზრის გაშუქება უნდა იყოს მიმართული ფერმერის დახმარების მიზანზე, სწორად დაგეგმოს და განახორციელოს სოფლის მეურნეობის წარმოების პროცესი.

დროა საბოლოო დავალებისთვის მზადება დაიწყოს.

კურსანტებმა განვლილი თემებიდან შეარჩიონ თემა, საბოლოო მედიაპროდუქტი უნდა აკმაყოფილებდეს კონსტრუქციული ჟურნალისტიკის აქამდე აღწერილ პრინციპებს, უნდა ეხმარებოდეს ფერმერს, სასურველია, ჩანდეს ბაზრის წვდომის კომპონენტიც.

მომდევნო შეხვედრაზე, კურსის დასრულებამდე ინდივიდუალურად გაიარეთ საბოლოო დავალების სინოფსისი, მიეცით რეკომენდაციები.

საბოლოო დავალება შეაფასეთ:

თემის აქტუალობა – 10 ქულა

სიღრმისეულობა, წყაროების წვდომა, პრინციპების დაცულობა – 15 ქულა

ფორმა და სტრუქტურა – 5 ქულა

IX თავი უსაფრთხოება

21-ე საუკუნის ერთ-ერთ ყველაზე სახიფათო პროფესიად „ჟურნალიტიკას“ ასახელებენ. დღესაც მსოფლიოში ჟურნალისტთა უსაფრთხოება აქტუალურ პრობლემად რჩება. სხვადასხვა ქვეყნის ხელისუფლება და არასამთავრობო სექტორი დაუდალავად შრომობს, რათა სათანადოდ უზრუნველყოს პოლიტიკურ აქციებზე, სახალხო გამოსვლებსა და სხვ. ცხელ წერტილებში მომუშავე კორესპონდენტების დაცულობა და ჟურნალისტებს ჰქონდეთ პროფესიული საქმიანობის სრულფასოვნად და უსაფრთხოდ განხორციელების საშუალება. არსებობს სპეციალური სასწავლო მოდულები ჟურნალისტთა უსაფრთხოების უნარების გასაუმჯობესებლად, მაგრამ ცოტა თუ დაფიქრებულა, რომ სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქებაც რეპორტიორისგან უსაფრთხოების უზრუნველყოფისთვის განსაკუთრებულ ცოდნასა და უნარებს მოითხოვს.

მემცენარეობისა თუ მეცხოველეობის გაშუქება გავრცელებული დაავადებებისა თუ მავნებლების დასაძლევად მედიის ჩართულობას ითხოვს. სოფლის მეურნეობის წარმოება კი ნორმების დაცვას მოიაზრებს, რაც წარმოებას ყველასთვის უვნებელს გახდის.

ჟურნალისტს ყველაზე მეტად ამ პროფესიაში მცენარეთა და ცხოველთა სიყვარული იცავს. თუმცა, არსებობს გარკვეული გამონაკლისებიც: ამ საქმიანობით ვერ დაკავდება ალერგიული პრობლემების მქონე პირი ან ჟურნალისტი, რომელსაც ცხოველის, ან მწერის შიში აქვს. აღნიშნული მახასიათებლების ჟურნალისტმა, სჯობს სოფლის მეურნეობის დარგის გაშუქებაზე იმთავითვე უარი თქვას.

ერთ-ერთი პირველი საკითხი და საფეხური, რომელიც სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქებისას უსაფრთხოების დაცულობისთვის უნდა გავითვალისწინოთ, რისკების შეფასება და მათი შემცირებისთვის განსახორციელებელი ღონისძიებების წინასწარი დაგეგმვა. აღნიშნული რისკების შეფასება და პრევენცია კი მხოლოდ გასაშუქებელი საკითხის სიღრმისეული წინასწარი შესწავლის შედეგადაა შესაძლებელი.

მაგალითად, თუ შეწამვლითი სამუშაოების გასაშუქებლად მიდიხართ, წინასწარ შეაფასეთ გამოყენებადი წამლის მავნებლობის გავლენა ახლოს მყოფ ადამიანებზე, მათ შორის თქვენზე და თუ კადრების გადაღება გჭირდებათ – დაგეგმეთ და დაცავით დისტანცია.

თუ ცხოველურდაავადებებს აშუქებთ, შეისწავლეთ:

- რამდენად საშიში ან გადამდებია იგი ადამიანისთვის;
- რა წესები უნდა იყოს დაცული დაავადებულ ცხოველთან მუშაობის დროს.

ზოგადად, ჰიგიენური წესების დაცვა სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქებისას არსებითად სავალდებულოა ჟურნალისტისთვის. აღნიშნულს უკავშირდება აუცილებელი ნივთებისა და აღჭურვილობის საკითხიც.

სოფლის მეურნეობის საკითხებზე მომუშავე ჯგუფს მუდმივად უნდა ჰქონდეს:

<p>ხალათი/წინსაფარი:</p>	<p>იცავს კანსა და ტანსაცმელს სისხლით, ქიმიური, ბიოლოგიური სითხეებითა და ა.შ. დაბინძურებისგან. უნდა იყოს წყალგაუმტარი, რათა თავიდან ავიცილოთ ბიოლოგიური სითხეებით დაბინძურება.</p> <p>ერთჯერადი არასტერილური ხალათი/წინსაფარი შეიძლება გამოიყენოთ მხოლოდ ერთხელ.</p>
<p>ნიღაბი, სათვალე</p>	<p>ფილტრავს შესუნთქულ ჰაერს მასში შეწონილი მიკრონაწილაკებისგან. ლორწოვან გარსზე მავნე ზემოქმედებისგან.</p> <p>ერთჯერადი ნიღბის ტარების ხანგრძლივობა დასველება/დაბინძურებამდე მაქსიმუმ 2-4 საათია.</p>
<p>ხელთათმანი:</p>	<p>ხელთათმანის გამოყენება სავალდებულოა სისხლთან, ბიოლოგიურ სითხეებთან, სხვადასხვა საგნებთან, ლორწოვან გარსებთან შეხებისას.</p> <p>ხელთათმანი არ არის ხელის დაბანის ალტერნატივა.</p>
<p>ბახილები და ქუდები:</p>	<p>გამოდგება საწარმოთა გაშუქებისას.</p>
<p>რეზინის ფეხსაცმელი, ჩაფხუტი, სადემინფექციო ხსნარი, პირველადი დახმარების ჩანთა, ქოლგა</p>	<p>ეს ის ნივთებია, რომელმაც სხვადასხვა გაუთვალისწინებელ სიტუაციაში შესაძლოა დიდი სამსახური გაგიწიონ.</p>

სასწავლო კურსის/მოდულის სილაბუსის შედგენის რეკომენდაციები

სასწავლო კურსის სახელწოდება:

სოფლის მეურნეობის გაშუქება

სასწავლო კურსის სტატუსი

კურსი ინტერდისციპლინურია და მისი გავლა შესაძლოა ხელმისაწვდომი გახდეს არა მხოლოდ ჟურნალისტიკის მიმართულების ბაკალავრებისთვის, არამედ აგროსპეციალისტებისთვის, დაინტერესებული პირებისთვის, რომლებსაც სურთ სოფლის მეურნეობის საკითხებზე საზოგადოებასთან ურთიერთობის უნარ-ჩვევების გამომუშავება.

არჩევითი კურსი

ლექტორი/ლექტორები

კურსს სასურველია უძღვებოდეს მასობრივი კომუნიკაციის სპეციალისტი, რომელსაც გავლილი ექნება სოფლის მეურნეობის გაშუქების წვრთნები, ასევე სასურველია ე.წ. „გესტ-სპიკერების“ ჩართვა სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა დარგის სპეციალისტების, ფერმერთა სახით.

კურსის მიზნები

აგროჟურნალისტიკა იმ ქვეყნებში, სადაც სოფლის მეურნეობის განვითარება პრიორიტეტადაა მიჩნეული, აგროკომუნიკაციის ერთ-ერთი ძირითადი ნაწილია. დისციპლინა ისწავლება, როგორც

პროფესიულ სასწავლებლებში (აგრო და მედიასფერო) , ისე უნივერსიტეტებში, იმისთვის რომ მიიღონ პროფესიონალი მედიამუშაკები, რომლებიც შეძლებენ სოფლის მეურნეობის საკითხების სიღრმისეულ გაშუქებას, მოსახლეობის განათლებას, ორგანიზების ხელშეწყობას, უკუკავშირის მიღებას და ასახვას დარგის განვითარებაზე.

კრედიტების რაოდენობა, სტუდენტთა საათობრივი დატვირთვა ECTS –ს შესაბამისად

კურსი გათვლილია 5 კრედიტიანი სწავლებისთვის, სადაც სტუდენტებთან საკონტაქტო საათების რაოდენობა მოიცავს:

- ლექცია–15 საათი
- სამუშაო ჯგუფი—23 საათი
- სტუდენტების დამოუკიდებელი მუშაობის საათების რაოდენობა სემესტრული გათვლით _ 80 საათი.
 - ლექცია–სემინარებისთვის მომზადება:35 საათი
 - შუალედური გამოცდის/გამოცდების მომზადება: 30საათი
 - დასკვნითი (საბოლოო)გამოცდის მოსამზადებლად
 - და ჩასაბარებლად განკუთვნილი დრო – 15 საათი
- *შუალედური გამოცდის/გამოცდების ჩასაბარებლად განკუთვნილი დრო: 2+2საათი*
- *დასკვნითი გამოცდის ჩასაბარებლად*

განკუთვნილი დრო: 3საათი

სწავლების შედეგები:

კურსის წარმატებით გავლის შემთხვევაში სტუდენტები დაეუფლებიან სოფლის მეურნეობის საკითხების გაშუქების საფუძვლებს, კონკრეტულად კი დაეუფლებიან სპეციფიურ , ჟურნალისტიკისთვის საჭირო ცოდნას ისეთი

თემების შესახებ, როგორცაა მეცხოველეობა, მეფრინველეობა, ფიტოსანიტარია, სურსათის უვნებლობა, ვეტერინარია, მიწათმოქმედება და სხვა

სტუდენტი შეიძენს არა მხოლოდ მედიორგანიზაციებში (სადაც აგროთემიტიკა სულ უფრო მოთხოვნადი ხდება) მუშაობის უნარებს, არამედ დაეუფლება საოფლის მეურნეობის საკონსულტაციო ცენტრებსა და საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურში ამ მიმართულებით მუშაობის საფუძვლებს.

კურსის ფორმატი და სწავლების მეთოდები:

კურსი მოიცავს თეორიულ და პრაქტიკულ მეცადინეობებს — სემინარებს, ინდივიდუალურ და ჯგუფურ პრეზენტაციებს, ჯგუფურ დისკუსიებს და თემატურ დებატებს ე.წ. გესთ სპიკერებთან ერთად, საველე სამუშაოებს.

კურსის სწავლება ემყარება ლექციების, პრეზენტაციების, საველე სამუშაოების, ლაბორატორიული სამუშაოების, პრაქტიკული მუშაობის მეთოდოლოგიას

შეფასების კრიტერიუმები:

კურსი ფასდება 100 ქულიანი სისტემით, სადაც დიდი წილი 40 ქულა – ეთმობა პრაქტიკული სამუშაოების შედეგების შეჯამებას, სტურენტმა კურსის განმავლობაში უნდა მოამზადოს 8 ვიწროდარგობლივი თემატური პროდუქტი, რომელთაგან თითოეული ფასდება 5 ქულით. ასევე გათვალისწინებულია ერთი შუალედური გამოკითხვა (20 ქულა) და საბოლოო გამოცდა – 40 ქულით.

კურსის შინაარსი:

1. გაცნობითი ლექცია: – მსჯელობა სილაბუსის შესახებ. ლიტერატურის მიმოხილვა მოლოდინები და შედეგები
2. კონსტრუქციული ჟურნალისტიკის თეორია, როგორც დარგობრივი ჟურნალისტიკის საფუძველი
3. აგრონომიის საფუძვლები ჟურნალისტებისთვის
4. ბილოგიურად სუფთა ჟურნალისტიკა
5. მედია მავნებლების წინააღმდეგ და მცენარეთა დაცვის სადარაჯოზე
6. მე-მცენარე-ჟურნალისტი
7. ღია და დახურული კითხვები გრუნტთან დაკავშირებით
8. მეცხოველეობის გაშუქება (2 სალექციო საათი)
9. მეფუტკრების გაშუქება
10. ცხოველთა მკურნალი ჟურნალისტიკა – მედია ვეტერინარიაზე
11. ვაჭრობა, ბაზარი, დინამიკა
12. უსაფრთხოება

სასწავლო დანართები: (მომზადებულია MERCY CORPS –ის „მცირე კავკასიის ალიანსების პროგრამის“ ფარგლებში)

დანართი:მეფუტკრეობა

მეფუტკრეობა

მასალა ავროპურნალისტიკის სასწავლო მოდულისათვის

შესავალი

მეფუტკრეობა და თაფლის სექტორი კომპლექსური სფეროა და სპეციფიურ ცოდნასა და გამოცდილებას მოითხოვს. საქართველოში მეფუტკრეობას უძველესი დროიდან მისდევდნენ და ის წარმოადგენდა მოსახლეობის ერთ-ერთ მთავარ ეკონომიკურ საქმიანობას. დღესდღეობით სოფლის მეურნეობის სექტორში ერთ-ერთ პრიორიტეტულ დარგად ითვლება. ქვემოთ მოცემულ ცხრილში შეგიძლიათ იხილოთ თაფლის წარმოების მოცულობა რეგიონების მიხედვით.

ცხრილი 1:

თაფლის წარმოება რეგიონების მიხედვით (ათასი ტონა)		
	2015	2016
საქართველო	2.0	2.1
აჭარის არ	0.2	0.1
იმერეთი	0.3	0.3
კახეთი	0.7	0.8
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	0.3	0.3
სამცხე-ჯავახეთი	0.2	0.2
ქვემო ქართლი	0.1	0.1
შიდა ქართლი	...	0.1
დანარჩენი რეგიონები	0.2	0.2

წყარო: www.geostat.ge

საქართველოში მეფუტკრეობაში აქტიურ სეზონად ითვლება *გამაფხულის* შუა რიცხვები, როცა ფუტკარი გამოდის სკიდან და იწყებს ნექტრის შეგროვებას და თაფლის მომზადებას. *შემოდგომაზე* ხდება ფუტკრის მომზადება ზამთრობისათვის, როცა ხდება ვეტერინარული პრეპარატების გამოყენება დაავადებების პრევენციის მიზნით. ზამთარი მეფუტკრეობაში არააქტიური სეზონია, როცა სკა

დახურულია. თაფლის შევროვება ძირითადად ხდება გაზაფხულის ბოლოს და ზაფხულის ბოლოს, აგვისტოში. ამის ცოდნა *გასათვალისწინებელია* ამ თემაზე ინფორმაციის მომზადებისას.

წინამდებარე მოდულის მიზანია მეფუტკრეობის სექტორში მთავარი ცნებებისა და ინფორმაციის გაცნობა და ჟურნალისტებისათვის თემების შეთავაზება.

ტრადიციული მეფუტკრეობა

გეჯური მეფუტკრეობა ფუტკრის მოვლის ტრადიციული მეთოდია,

რომელიც XX საუკუნის დასაწყისამდე იყო გავრცელებული. გეჯური მეფუტკრეობის დროს იყენებდნენ ძველებური ტიპის სკას, რომელსაც ადგილობრივები ჯარას უწოდებდნენ. ჩვეულებისამებრ, ხის მორს ორ

ნაწილად ჭრიდნენ და შუაგულში ნაყარს ასახლებდნენ. გეჯური მეფუტკრეობა მსოფლიოში არც ისე ბევრგანაა შემორჩენილი. საქართველოშიც მეტწილად მეფუტკრეები უკვე გაცილებით თანამედროვე, მარტივ, მოხერხებულ მეთოდებს ირჩევენ თაფლის მისაღებად. თუმცა ეს ტრადიცია აჭარაში ჯერ კიდევ შემორჩენილია. ჯარას სკებში ტყეში ხეზე ან კლდეზე, გარეული ცხოველებისგან მიუწვდომელ ადგილებში ტოვებენ და ფუტკარი ადამიანის ჩარევის გარეშე საქმიანობს. აქაური მკვიდრები “ფუტკრის მოშინაურების” რთულ, მაგრამ საუკუნოვან ტრადიციას აგრძელებენ და იძლევიან იმის საშუალებას, რომ სურვილის შემთხვევაში დააკვირდე, ამგვარი მეფუტკრეობის სახით საკუთარი თვალთ ნახო ველური ბუნებისა და

ადამიანის ურთიერთსასარგებლო თანაარსებობის, თანაცხოვრების იდეალური მაგალითი.

რა უნდა იცოდეთ: აჭარის ტრადიციულ მეფუტკრეობაზე და ველურ ბუნებაზე გადაღებული ფილმი 'ჯარა, რომლის მოკლე ვიდეო შეგიძლიათ იხილოთ აქ. ან ეწვიოთ ფილმის ვებგვერდს: <http://jarathemovie.com/>. ასევე, შეგიძლიათ ნახოთ პირველი არხის მიერ გადაღებული სიუჟეტი.

ქართული კავკასიური რუხი ფუტკარი

ფუტკარი, რომელსაც ხშირად ქართულ ფუტკრადაც მოიხსენიებენ, სინამდვილეში კავკასიური მთის რუხი ფუტკარია. მთავარი განსხვავება და მახასიათებელი კავკასიური ფუტკრის ხორთუმის სიგრძეა. სხვებთან შედარებით 0.2 მმ-ით გრძელი ხორთუმის გამო ის ყვავილის ბუტკოს ძირს ადვილად წვდება და იღებს ნექტარს იქიდან, სადაც სხვები ვერ წვდებიან. ამიტომ ყველაზე მაღალი პროდუქტიულობით გამოირჩევა. ამას გარდა, კავკასიური ფუტკარი ყველაზე მშვიდობიანია.

რა უნდა იცოდეთ: სწორედ ხორთუმის სიგრძე გახდა გადამწყვეტი 1961 წელს, როდესაც ქართული ფუტკარი ოქროს მედლით დააჯილდოვეს. სხვადასხვა სახეობის ფუტკრიდან, რომლებიც მთელი მსოფლიოდან ერთ ადგილას ჩაიყვანეს, სწორედ რუხმა ფუტკარმა შეძლო ყველაზე დიდი რაოდენობის თაფლის მოგროვება თავისი გრძელი ხორთუმის დამსახურებით. გაირკვა, რომ რუხ ფუტკრებს შორის ყველაზე გრძელხორთუმიანი (7,23 მმ) სამეგრელოში, ჩხოროწყუს რაიონში მდებარე ხობის წყლის ხეობაში ბინადრობს. ასევე, შეგიძლიათ იხილოთ National Geographic Georgia Magazine-ის მიერ მომზადებული ქართული ფუტკრის ამბავი.

3 DC

ს ს მ კ ზ ზ ო ბ ს

ფ უ ბ ა ხ ი ს

ო ჭ ა ხ ბ ი ?

ელა ფუტკაჩი - ოჯახის მთავარი ფიგურაა, რომელიც განსხვავდება ოჯახის დანაჩენი წევრებისაგან (მეფა და მამალი ფუტკაჩები) ფეხით, მასით, სილსუცხის ნაზღვერდობით. ეს უანაზღველი მარჯვენაზელი ჩვეულებრივად 4.3 ნულის მუდგენს. ელის ძირითადი ფუნქციაა კვებისებრა, ოჯახის მორღანობის შესაჩენებრა სუკრუალური ნვთოთუბების (ფუტკომბონები) გამომყოფით, ჩაკ მუდგომ მთელ ოჯახში ჰუტკრებრა და ხოთაც მისი წევრები ჰხოთმოუბეს ცნობენ.

მეფა ფუტკაჩები ოჯახის ძირითად მასას მუადგენენ, ისინი განვითარებელი ეღრა ფუტკაჩები ჰოთად და სუამი ყველა ძირითად სამუშაოს ასრულებენ: წევრების და სუვა ჰომღუქების მოკრებრას და გაფარმუკებრა-ღაბონავებრას; ოჯახის დასუვას გაჩემ ფუტკაჩებისაგან და მტკიბობისაგან; ახალღაზხიდა თაღობის გაბობხიდას; ფოქის მუკებრას; სუამი სუაქრო მუყოღობრის მუკენას; ეღრა ფუტკაჩის მოღრასა და კვებრას. მუშა ფუტკაჩების სილსუცხის საშუალო ნაზღვერდობრა 40-45 ეღრს მუადგენს.

მამალი ფუტკაჩები ოჯახში მუოდებრა ჩამღერემ ასურელი იღრს, ჩღერებონ გაზახფებრებუ და წევრების ლარის დობორჰობობისაგანუ ჰიბონან. მათი ფუნქციაა ახალღაზხიდა ეღრა ფუტკაჩების განყოფრებრა და სუამი სუაქრო მუყოღობრის მუკენას, ჰომღუქობის მუკენას. ამ მომინორებრებონ სუამობის დავგომბასთან ჰოთაც, ჩომღუსუა ფუტკაჩის ოჯახი თვითოღრა-გაჩინებრებუ გაფარღის, მამალ ფუტკაჩებს ოჯახიდან აძრებრებენ.

ელა ფუტკაჩი

მეფა ფუტკაჩი

მამალი ფუტკაჩი

მეფუტკრეობის პროდუქტები

თაფლი არის პროდუქტი, რომელიც მიიღება ფუტკრის მიერ მცენარეების ყვავილებიდან აგროვებული ნექტარის ან მცენარეული მანანის გადამუშავებით. სკაში მისი საბოლოო ფორმირება ხდება რთული შაქრების დაშლით მარტივ ნაერთებად (ფრუქტოზა, გლუკოზა)

ცვილი ფუტკარი მისი გადამუშავებით აშენებს ფიჭას, რომელშიც ის აგროვებს საკვებს (თაფლი, ჭეო), ზრდის მომავალ თაობას და მასზე წარმოქმნის მოზამთრე გუნდს. ამრიგად, ფიჭა არის ოჯახის არსებობისა და ფუნქციონირების აუცილებელი ელემენტი. ცვილი გამოიყენება სამკურნალოდ (ფარმაცევტიკა, კოსმეტიკა), ფუტკრისათვის ხელოვნური ფიჭის დასამზადებლად, ელექტროტექნიკაში, ლითონების მფარავ ინგრედიენტად, სხვადასხვა ნაკეთობათა მისაღებად და სხვ.

ყვავილის მტვერი (ფეხგუნდა) არის მცენარეთა მამრობითი სასქესო უჯრედები, რომელიც ფუტკარს სხეულზე ეყრება ნექტრის შეგროვების პროცესში. ყვავილის მტვერი ხელს უწყობს ადამიანის ჯანმრთელობის გაუმჯობესებას, გამოიყენება ძალთა სწრაფი აღდგენის მიზნით (მძიმე ფიზიკური მუშაობის, ხანგრძლივ ავადმყოფობის შედეგების დასაძლევად), ავადმყოფი, სუსტი ბავშვებისა და სპორტსმენების კვებაში, ხელს უწყობს სხვა მედიკამენტების მოქმედების გაუმჯობესებას.

დინდგელს ფუტკარი მოიპოვებს მცენარეთა კვირტებიდან და ღეროებიდან. გადამუშავების შემდეგ იგი გროვდება სკის სხვადასხვა ნაწილებზე და ხელს უწყობს ფუტკრის ოჯახის გაჯანსაღებას. დინდგელის ძირითადი სამკურნალო ეფექტი ემყარება ანთებითი კერების ჩახშობას ორგანიზმის შიგნით და გარეთ, ფართოდ გამოიყენება ვეტერინარიაში, აღნიშნულია მისი დადებითი მოქმედება მობარდი ცხოველის კვებაში.

ფუტკრის შხამის ადამიანის სხეულში მოხვედრისას იწვევს სისხლძარღვების გაფართოებას და აადვილებს სისხლის მიმოქცევას. ფუტკრის შხამი ფართოდ გამოიყენება რიგი დაავადებების სამკურნალოდ (ართროზი, რევმატიზმი და სხვ.).

სადედე ფუტკრის რძეში შედის ცილები (60 %-ზე მეტი მშრალი ნივთიერებიდან), ფერმენტები, ნახშირწყლები, დეცენის მუავები, მინერალური ნივთიერებები და

სხვ. ის გამოიყენება ადამიანის ორგანიზმის საერთო ტონუსის ასამაღლებლად, ასტიმულირებს სისხლის მიმოქცევას და სხვადასხვა დაავადებების წინააღმდეგ.

ჭეო (ფუტკრის პური) ეს არის ყვავილის მტვერი, რომელსაც გავლილი აქვს ფერმენტირება და თაფლით არის დაკონსერვებული. ჭეო გამოიყენება ადამიანის სისხლის მიმოქცევის, საჭმლის მომნელებელი სისტემის, იმუნური სისტემის გასაუმჯობესებლად და სხვა დაავადებების წინააღმდეგ.

საქართველოში გავრცელებული თაფლის სახეობები

აკაციის თაფლი ყველაზე გამჭვირვალე და ადრეული თაფლია. გლუკოზის მაღალი შემცველობის გამო ნაკლებად კრისტალიზდება. ვინაიდან აკაციის თაფლი ძალიან ტკბილია, ის შაქრის ჯანმრთელი ალტერნატივაა და მისი მიღება დიაბეტის მქონე ადამიანებისათვისაც რეკომენდირებულია. გამოიყენება, როგორც ანთების საწინააღმდეგო და ბაქტერიციდული საშუალება, აგრეთვე კუჭისა და თორმეტგოჯა ნაწლავის წყლულის პროფილაქტიკისათვის.

მთის თაფლი (ეძახიან ალპურს), აკაციისგან განსხვავებით გაუმჭვირვალეა, ბევრად უფრო ადვილად კრისტალიზდება. ალპური ზონის თაფლის გემო განსხვავდება ერთმანეთისაგან, ვინაიდან სხვადასხვა ადგილებში სხვადასხვა მცენარეები იზრდებიან, ამიტომაც მისი გემო უფრო კომპლექსური და განსხვავებულია.

ცაცხვის თაფლი ღია ფერისაა და ნელა კრისტალიზდება. გაციებისა და ხველების, ასევე ტემპერატურის დროს უებარ წამლადაა მიჩნეული.

წაბლის თაფლი მუქი შეფერილობისაა და ბევრად უფრო ნელა კრისტალიზდება. აქვს მომწარო-მოტკბო გემო, რაც დამახასიათებელია წაბლის ყვავილისათვის, რაც რევითონების მიხედვით შეიძლება განსხვავდებოდეს, სხვადასხვა გეოგრაფიული ზონების გათვალისწინებით. ძალიან კარგია სისხლის მიმოქცევისათვის, ასევე საჭმლის მომნელებელი სისტემისათვის. გამოირჩევა გამოხატული ბაქტერიციდული თვისებებით, ამიტომ გამოიყენება ანგინის დროს და ჭრილობების დამუშავებისათვის.

ანტიბიოტიკების გამოყენება

მეფუტკრეობაში აქტიურად მიმართავენ ანტიბიოტიკების გამოყენებას გავრცელებული დაავადებების (დაავადების ჩამონათვალი და აღწერილობა შეგიძლიათ იხილოთ *დანართ 1-ში*) პრევენციის მიზნით. ანტიბიოტიკები ეფექტურად მოქმედებს ფუტკრის დაავადებების რისკის შემცირებაზე, თუმცა მისი შემცველობის თაფლის მიღება უარყოფით გავლენას ახდენს ადამიანზე, ვინაიდან ამცირებს ადამიანის ანტიბიოტიკებისადმი რეზისტენტულობას. საქართველოს მთავრობის №22 დადგენილების მიხედვით, თაფლი არ უნდა შეიცავდეს აკრძალულ ნივთიერებებს. სურსათის ეროვნული სააგენტო ყოველ წელს ატარებს მონიტორინგის გეგმას, ანუ რეგისტრირებული ბიზნეს ოპერატორებისგან, შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით იღებს თაფლის ნიმუშებს და ამოწმებს ლაბორატორიაში. ძირითადად, თაფლი მოწმდება შემდეგი 4 ტიპის ანტიბიოტიკის შემცველობაზე: ქლორამფენიკოლი, ნიტრომიდაზოლები, ნიტროფურანები და სულფონომიდები.

რა უნდა იცოდეთ: მთავარი პრობლემა ამ მიმართებით არის ის, რომ ანტიბიოტიკის მეფუტკრეობაში გამოყენება რეგულაციებით არ იკრძალება, თუმცა კანონი კრძალავს თაფლში ანტიბიოტიკის ნარჩების არსებობას, რაც ართულებს რეგულირების პროცესს, რასაც ემატება ისიც, რომ სახელმწიფოს არ გააჩნია სკების პასპორტიზაციის/რეგისტრაციის სისტემა.

ფალსიფიცირებული თაფლი

უმეტესწილად, თაფლის ფალსიფიკაციას ეძახიან, მეფუტკრეების მიერ შაქრის სიროფის გამოყენებას (ინვენსირებული შაქრის თაფლად გასაღება, ან მისი თაფლში შერევა). ხშირ შემთხვევაში, ასეთი თაფლის ღირებულება საბაზრო ფასზე შედარებით ნაკლებია. თაფლის ფალსიფიცირება მარტივი პროცესია, თუმცა ამის

იდენტიფიცირება გაცილებით რთულია, რაც მხოლოდ ლაბორატორიული ანალიზით დგინდება.

რა უნდა იცოდეთ: გასათვალისწინებელია, რომ ამ თემამე ხშირად გაზვიადებულად საუბრობენ, თაფლის მიმართ საზოგადოებაში არსებული უარყოფითი მოსაზრებების გამო, რაც ნეგატიურად აისახება ნატურალური თაფლის მწარმოებლებზე. მომხმარებლის უმრავლესობის მიერ თაფლის ყიდვა ეფუძნება უფრო ნდობის ფაქტორს, ვიდრე ბრენდირებულ პროდუქციას, ვინაიდან ბევრი მომხმარებელი მიიჩნევს, რომ ბრენდირებული თაფლი ფალსიფიცირებულია, რაც სიმართლეს არ შეესაბამება. მაგალითად, ქართული კომპანიების უმრავლესობა სწორედ ადგილობრივი მეფუტკრეებისგან იბარებს თაფლს და შემდგომ ახდენს მის შერევასა და დაფასობას. ასევე, *ძითია ის*, რომ თაფლი რომელიც დაშაქრებულია არის ფალსიფიცირებული, ვინაიდან სხვადასხვა ტიპის თაფლი სხვადასხვანაირად შაქრდება (კრისტალირდება), მაგალითად ყვავილის (მაისის) თაფლი უფრო ადრე კრისტალირდება მასში ფრუქტოზისა და გლუკოზის მაღალი შემცველობის გამო, რასაც არანაირი კავშირი არა აქვს თაფლის ნატურალურობასა და ფალსიფიცირებასთან. ამიტომაც, ამ ყველაფრის გათვალისწინებით ძალიან მნიშვნელოვანია მომხმარებელამდე სწორი და სანდო ინფორმაციის მიწოდება.

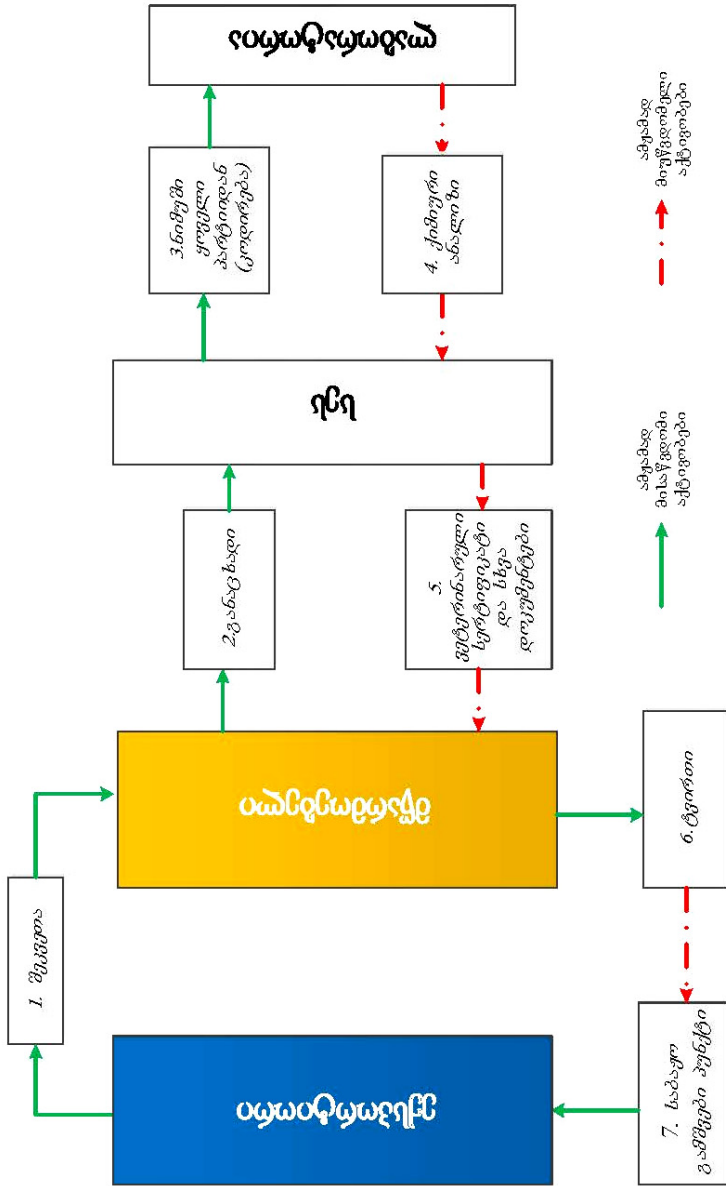
თაფლის ექსპორტი

ამჟამად, საქართველოდან თაფლის ექსპორტი *ოფიციალურად* არცერთ ქვეყანაში არ ხორციელდება, რასაც რამდენიმე მიზეზი აქვს. პირველ რიგში, საერთაშორისო ბაზარზე ქართული თაფლის ცნობადობა დაბალია, ასევე, საერთაშორისო ბაზარი გაჯერებულია ჩინური და სხვა ინდუსტრიული თაფლით, რომლის ფასი გაცილებით დაბალია (2 ევროდან), ვიდრე ქართული თაფლის ფასი ადგილობრივ ბაზარზე.

თუმცა, გასათვალისწინებელია ის ფაქტი რომ ევროკავშირმა საქართველო მესამე ქვეყნების სიაში შეიყვანა, რაც ნიშნავს, რომ ქართულ თაფლს ევროკავშირის ბაზარზე ხელმისაწვდომობა და გზა გასხნილი აქვს.

რა უნდა იცოდეთ: თაფლის ექსპორტიორი უნდა იყოს რეგისტრირებული ბიზნეს ოპერატორად. ექსპორტის შემთხვევაში, თაფლის ხარისხი უნდა აკმაყოფილებდეს როგორც ადგილობრივი, ასევე მიმღები ქვეყნის მოთხოვნებს. თაფლის მწარმოებელმა კომპანიამ რამდენიმე ეტაპი უნდა გაიაროს, რომლებიც ქვემოთ *სქემა 1*-ზეა მოცემული.

სურათი 1: თაფლის ექსპორტის ძირითადი პროცედურები

რას ნიშნავს ლაბორატორიული ანალიზი?

თაფლის ლაბორატორიული ანალიზი ორი სახისაა: *ხარისხობრივი* და *უვნებლობის პარამეტრების* ანალიზი.

ხარისხობრივი ანალიზი ადგენს, თუ რამდენად არის თაფლი ნამდვილად თაფლი, ასევე, ზომავს სინესტეს, გლუკოზას, ფრუქტოზისა და საქაროზის შემცველობას. ეს ანალიზი პირდაპირ ადგენს ხარისხს და თაფლის სახეობას. ამ ანალიზის ჩატარება რეკომენდირებულია თაფლის დამფასოებელი საწარმოსთვის თაფლის ჩაბარებისას.

უვნებლობის ანალიზი ამოწმებს ანტიბიოტიკების, პესტიციდების, მძიმე მეტალებისა და სხვა დამაბინძურებელი ნივთიერებების შემცველობას, რომელიც ადამიანის ჯანმრთელობისთვის მავნებელია.

რა უნდა იცოდეთ: ადგილობრივად, საქართველოში შესაძლებელია მხოლოდ *ხარისხობრივი ანალიზის* ჩატარება (მაგალითად, სოფლის მეურნეობის ლაბორატორია, „მულტიტესტი“, სხვა), რაც შეეხება უვნებლობის ანალიზის ჩატარების პროცედურები დანერგვის პროცესშია სოფლის მეურნეობის ლაბორატორიაში. ამიტომაც, აუცილებლობის შემთხვევაში, ანალიზის ჩატარება შესაძლებელია, ძირითადად ევროპის ქვეყნების რამოდენიმე ლაბორატორიაში. ეს ორივე ანალიზი თაფლის ექსპორტისათვის *აუცილებელ* მოთხოვნას წარმოადგენს.

ინფორმაციული წყაროები

- *მოსავალი*, რომელიც ფერმერებისათვის ქართულ ენაზე აგრო ვიდეო გაკვეთილებს ამზადებს, მეფუტკრეობისა და თაფლის სექტორში 24 ასეთი ვიდეო აქვს მომზადებული, სადაც მოცემულია მნიშვნელოვანი საბაზისო ინფორმაცია მეფუტკრეობასა და თაფლზე;

- საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებული დადგენილება №714: თაფლის ტექნიკური რეგლამენტი;
- 2017 წელს ქართული თაფლი მეფუტკრეობის საერთაშორისო კონგრესზე აპიმონდია 2017-ზე მოხვდა, სადაც საქართველო და ქართული თაფლი წელს პირველად წარსდგა აჭარის მეფუტკრეთა ბიზნეს ასოციაციის სახელით. ქართულმა თაფლმა დიდი ინტერესი დაიმსახურა და პოტენციურ მყიდველებთანაც დამყარდა კონტაქტები.
- აჭარის მეფუტკრეთა ბიზნეს ასოციაციის გვერდი, რომელიც შეიძლება თქვეს საიტზეც დალინკოთ <https://www.facebook.com/AjarianBeekeepingBusinessAssociation/>
- ფეისბუქში პოპულარული ჯგუფი, სადაც 12000 წევრზე მეტია, უმეტესად მეფუტკრეები. ამის საშუალებით სხვადსხვა მეფუტკრეებთან დაკავშირებას შეიძლება: <https://www.facebook.com/groups/794407070614699/>
- ამჟამად, მსოფლიოში ძალიან პოპულარულია ურბანული მეფუტკრეობა. საქართველოში ამის პრაქტიკა პირველად სასტუმრო ჰილტონმა ბათუმში განახორციელა. უფრო ვრცლად შეგიძლიათ იხილოთ აქ: <http://alcp.ge/index.php?cat=3&news=24>

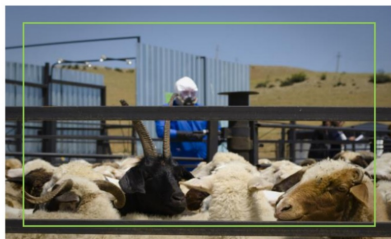
დანართი 1: ფუტკრის დაავადებები

დაავადების დასახელება		დაავადების სახეობა	პათოგენები	ეპიზოლოგიური მონაცემები	დაავადების გამომწვევის დრო (სეზონი)
ქართულად	ლათინურად				
1	2	3	4	5	6
თავილია ბარტყის (ევროპული) სიღამპლე	პლუტონი და აპისი, ბაცილა ალვეი	ინფექციური	მრავლდება შუა ნაწლავში, გადადის ჰემოლიმფაში და იწვევს სეპტიცემიას	დაავადების წყაროა დაღუპული ბარტყი, ძიძა და მოხეტიალე ფუტკრები, მამლები და სხვ.	ადრე გაზაფხული და ზაფხული
ზრდასრული ბარტყის (ამერიკული) სიღამპლე	ბაცილუს ლარვე	ინფექციური	ავადდება ძირითადად სამუშე ბარტყი ინფიცირებული თაფლით და ჭეოთი	გავრცელების წყაროა მკვდარი ბარტყი, ინფიცირებული სკა, ინვენტარი, საკვები, ხელოვნური ფიჭა, ნაყრები და სხვ.	ზაფხული, იშვიათად გაზაფხული
ასკოსფეროზი (ჩაკირული ბარტყი)	სოკო ასკოსფერა	ინფექციური	დაავადების აღმქრელის მიცელიუმით ვითარდება მთელ ორგანიზმში და სოკო ამოდის უჯრედის სახურავზე	დაავადება თავს იჩენს ტენიან ქვეყნებში, მისი წყაროა დაავადებული ბარტყი, დაინფიცირებული საკვები და ნაყრები	გაზაფხულ-ზაფხულის პერიოდი
ნოზემატოზი	ნოზემა აპისი	ინვაზიური	იწოდება ნაწლავის ეპითელიუმში, ვითარდება სეპტიცემია	დაავადების წყაროა ფუტკარი, ინვაზიის სპორები, გავრცელებას ხელს უწყობს სანიტ-ჰიგიენ. წესების დარღვევა	ზამთრობა
ვაროატოზი (ვაროოზი)	ვაროა იაკობსონი	ინვაზიური	ინტენსიურად მრავლდება ბარტყში და იკვებება მისი ჰემოლიმფით	მისი გავრცელების ძირითადი წყაროა დაავადებული ოჯახები	ტკიპი გაზაფხულ-ზაფხულის პერიოდში პარაზიტობს ბარტყზე, შემდეგ - მოზრდილ ფუტკარზე
აკარაპიდოზი	აკარაპის ვული	ინვაზიური	პარაზიტობს მკერდის პირველ წყვილ ტრაქეაში და ჰემოლიმფით იკვებება, მელანინის დაგროვება ასფიქსიას იწვევს	დაავადების გავრცელების წყაროა ფუტკრების სიმჭიდროვე გუნდში, უამინდობა გაზაფხულზე, საფუტკრის განლაგება ჭაობიან ადგილზე	ფუტკრის დაღუპვა შესამჩნევია ზამთარში და გაზაფხულზე
ნახშირწყლები ს ნაკლებობა		არაგადამდები	საკვების საერთო სიმცირე ან მიუწყვლოლობა	ვითარება თვალში საცემია უღალღო წლებში ან საზამთრე საკვებში ადვილად კრისტალებადი თაფლის შემთხვევაში	შემოდგომა-ზამთრის პერიოდში და ადრე გაზაფხულზე
პარაზიტები (კრამანა, ჭიანჭველა, ჩრჩილი, მწერიჭამია ფრინველები)		არაგადამდები	მრავლდებიან სხვადასხვა პერიოდში და თავს ესხმიან ფუტკარს სხვადასხვა ფორმით	პარაზიტობის ძირითადი ნიშნებია საკვების წართმევა, დედა და მუშა ფუტკრის დახოცვა, ფიჭების განადგურება	თავდასხმა ფუტკარზე გაზაფხულ-შემოდგომის პერიოდში

დანართი 1: ფუტკრის დაავადებები

დაავადების დამახასიათებელი ნიშნები კლინიკურად	დაავადების შედეგები და	დაავადებასთან ბრძოლის ღონისძიებები
7	8	9
ბარტყის გაზრდილი მოძრაობა, ბზინვარებისა და მოქნილობის დაკარგვა, გაყვითლება, მუქი-ყავისფერი ფუფხი გამომშრობის შემდეგ	პროდუქტიულობისა და ბარტყის ფართობის შემცირება	კარანტინი 5-7 კმ რადიუსით, ადრეულ სტადიაზე დაავადებული ოჯახების მოსპობა (გოვიროფანი ვაზი ან ფორმალინი), ინვენტარის დეზინფექცია
განრწილი, უკრედის ძირზე დადებული ბარტყი, ყავისფერი ან მუქი წაბლა, უკრედის სახურავი ჩავარდნილია, მუქი ნახვრეტებით, 20-30 დღის შემდეგ ბარტყის ფუფხის წარმოქმნით ფუტკარი ნაადრევად ცვდება	ოჯახების დაღუპვა მეტ წილად ზაფხულში, ნაწილისა-ზამთარში	ინვენტარის დეზინფექცია, ოჯახების მკურნალობა ანტიბიოტიკებით, დასხივება კობალტ-60-ით ან ანქარებული ელექტრონებით (Illiarn a. Argauer, 1975)
ბარტყის ბოლოზე წარმოქმნება სოკოს მიცელიუმი, ბარტყი უკრედის კედელს არ ეკვრის	ბარტყის რაოდენობისა და პროდუქტიულობის შემცირება	ინვენტარის გასტერილება, დაავადებული ფიჭების გადართობა - გასტერილება, ოჯახების მკურნალობა სპეციალური პრეპარატებით
ფუტკარი მოუსვენრდაა, ჩნდება ფალარათის ნიშნები, ხმაურობს, ვარუთ გამოდის, იზრდება საკვების მოხმარება, ფუტკრის ცოცვა სკის ვარუთში	პროდუქტიულობის შემცირება (36-50%), ოჯახების დასუსტება, ბარტყის შემცირება 4-8-ჯერ, ფუტკრის მასობრივი დაღუპვა	ინვენტარის დეზინფექცია, ფუტკრის შენახვის ჰიგიენური წესების დაცვა, დაავადებული ოჯახების გამოვლენა, სპეც., პრეპარატების გამოყენება
ბარტყის დაღუპვა, ზრდასრული ფუტკრის დამახინჯება, კვერცხდება არათანაბარია, ფუტკრის მიერ ბუდის დატოვება, მისი სწრაფი დახოცვა	ფუტკრის ოჯახების მასობრივი დაღუპვა	ფუტკრის მოვლის წესების ზუსტი დაცვა; - რეკომენდებული სამკურნალო საშუალებები; ბრძოლის ზოტექნიკური მეთოდების გამოყენება
პროდუქტიულობის შემცირება, ფუტკრის მოუსვენრობა, ზამთრობის დროს ვარუთ გამოსვლა და დაღუპვა, მუცლის გადიდება, სკების დაბიძურება ფეკალით, ფრთების არასწორი განწყობა, ტრაქეებში ლაქების გაჩენა	ფუტკრის ოჯახების დასუსტება და დაღუპვა	მკურნალობა სპეციალური პრეპარატებით: ფოლბექსით, თელიონით, მენთოლით.
საკვების საერთო სიმცირე, ფიჭაში მისი დაკრისტალდება შემოდგომაზე, ან ამჟავების ნიშნები (ქაფიანობა)	ოჯახების დახოცვა შიმშილობის ნიშნებით (თავების უკრედებში ჩაყოფა)	ფუტკრის მომარაგება საკვებით სექტემბრის დაწყებამდე, ზამთარსა და ადრე გაზაფხულზე ინვერსიული სიროფითა და კანდილით კვება (გ. მაძლარაშვილი, 2013)
საკვების საერთო მარაგის უქონლობა, დედა ფუტკრისა და ბარტყის დაღუპვა, ფიჭების განადგურება ჩრჩილის მატლების მიერ	ფუტკრის ოჯახების დაღუპვა	კრამანებისათვის სატყუარას მოწყობა, ჭიანჭველის ბუდეების მოსპობა მარილის წყალხსნარით ან ნაცრით, ჩრჩილის მატლების სტერილიზაცია სპეცხერხებით, მწერიჭამია ფრინველების დაფრთხობა

დანართი: ბიოსაფრთხოება

ბიოსაფრთხოება ფერმერულ მეურნეობაში

სასწავლო მოდული

შესავალი

ბიოუსაფრთხოება მესაქონლეობაში ცხოველის დაავადებების პრევენციისათვის გასატარებელი ზომების ერთობლიობას გულისხმობს, რაც ძირითადად ორ მიმართულებას მოიცავს: ვაქცინაციებს და პარაზიტებზე დამუშავების ღონისძიებებს.

დღეისათვის ბიოუსაფრთხოების უზრუნველყოფაში ძირითადი პასუხისმგებლობა სახელმწიფოს, კერძოდ სურსათის ეროვნულ სააგენტოს აქვს აღებული და ორივე მიმართულებით დაავადებების პრევენციული ღონისძიებების გარკვეულ ნაწილს უფასოდ სთავაზობს ფერმერებს:

1. პირუტყვის სავალდებულო ვაქცინაცია თურქულის, ჯილეხის და ბრუცელოზის წინააღმდეგ
2. ბიოუსაფრთხოების პუნქტებზე გარე პარაზიტებზე სემონური დამუშავება წელიწადში ორჯერ

ზემოთაღნიშნული გარდა არის რიგი პრევენციული ღონისძიებებისა, რომელიც ფერმერის პასუხისმგებლობად რჩება და პირუტყვის ჯანმრთელობაზე ზრუნვის აუცილებელი ნაწილია.

საქართველოში გავრცელებული პირუტყვის დაავადებები და ინფორმაცია მათ შესახებ

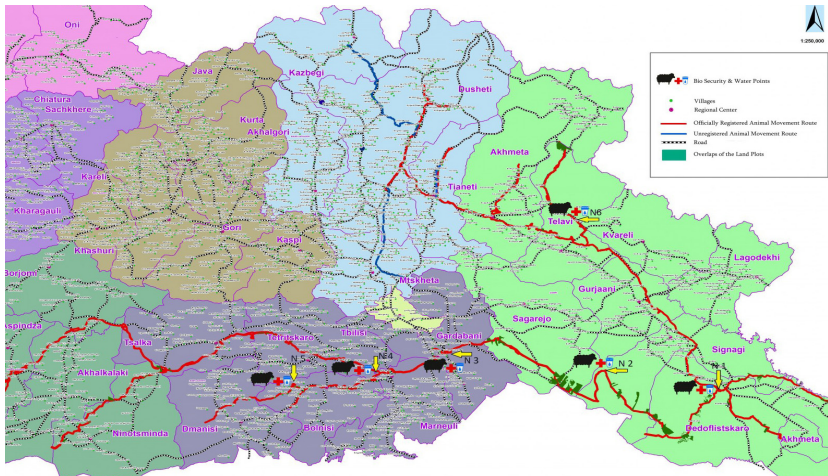
- თურქული [Link](#)
- ჯილეხი [Link](#)
- ბრუცელოზი [Link](#)
- ტუბერკულოზი [Link](#)
- ყირიმ-კონგოს ჰემორაგიული ცხელება [Link](#)
- ცოფი [Link](#)
- ნოდულარული დერმატიტი [Link](#)
- ცხვრისა და თხის ყვავილი [Link](#)

*მოლოზები ინფექციური დაავადებებია, რომელიც გადადის ცხოველიდან ცხოველზე, ან ადამიანზე და პირიქით. ცხოველი შეიძლება იყოს დაავადებული ან ინფექციის მატარებელი, ასეთ შემთხვევაში ცხოველს ინფექციის რეზერვუარს უწოდებენ.
მოლოზის მაგალითებია: ცოფი, ციმბირის წყლული და სხვა.*

გადასარეკი ტრასა და მისი მნიშვნელობა მეცხოველეობის სექტორში

მეცხვარეობა საქართველოს სოფლის მეურნეობის უძველესი დარგია. საქართველოში ამჟამად 800 000–დან 1 000 000–მდე სული ცხვარია. ცნობილია, რომ ცხვრის მთელი ოდენობის 44% კახეთზე მოდის, ხოლო 21% — ქვემო ქართლზე. ამ ორი რეგიონის ზაფხულისა და ზამთრის საძოვრებს შორის ხორციელდება ცხვრის მიგრაცია. მომთაბარე საძოვრული სისტემა საქართველოში კარგად არის განვითარებული, რაც საშუალებას იძლევა თითქმის მთელი წლის განმავლობაში ცხვრის გამოსაკვებად ბუნებრივი საძოვრები იქნას გამოყენებული.

ქართველი მეცხვარეები მომთაბარე ცხოვრების წესს ეწევიან. ისინი საკუთარ ფარასთან ერთად, რომელიც, როგორც წესი, 700–2000 სული ცხვრისგან შედგება, ასობით კილომეტრს გადიან, როცა კახეთის ზამთრის საძოვრებიდან სამცხე–ჯავახეთის, ქვემო ქართლის, მცხეთა–მთიანეთის და კახეთის მაღალმთიან საძოვრებზე გადაადგილდებიან. გზას, რომელსაც ისინი გადიან, **პირუტყვის გადასარეკი ტრასა ჰქვია**. მეცხვარეობის მომთავარე სისტემა მსოფლიოში სულ რამდენიმე ქვეყანაშია შემორჩენილი და მათ შორის ერთ-ერთი საქართველოა.

ზამთრისა და ზაფხულის საძოვრებს შორის მანძილი 250–350 კილომეტრია, რომელსაც მეცხვარე და მისი ფარა წელიწადში ორჯერ გადიან: ერთხელ აპრილიდან ივნისამდე პერიოდში, ხოლო მეორედ — სექტემბრიდან ნოემბრის ჩათვლით.

საქართველოში გადასარეკი ტრასის არსებობას ცხვრის სექტორის განვითარებისთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს, რადგან მიწის, საძოვრების რესურსებიდან გამომდინარე მხოლოდ მომთაბარე სისტემის პირობებში აქვს ქვეყანას მეცხვარეობის შენარჩუნებისა და განვითარების პოტენციალი.

კომუნისტების პერიოდში აღნიშნულ ტრასას ყურადღება ექცეოდა და საწყურებელი, დასასვენებელი ადგილები კარგ მდგომარეობაშიყო შენარჩუნებული. სამწუხაროა, რომ დღისათვის პირუტყვის გადასარეკი ტრასის ძირითადი ნაწილი მოშლილია, წყლის პუნქტები და დასასვენებელი მოედნები თითქმის აღარ არსებობს.

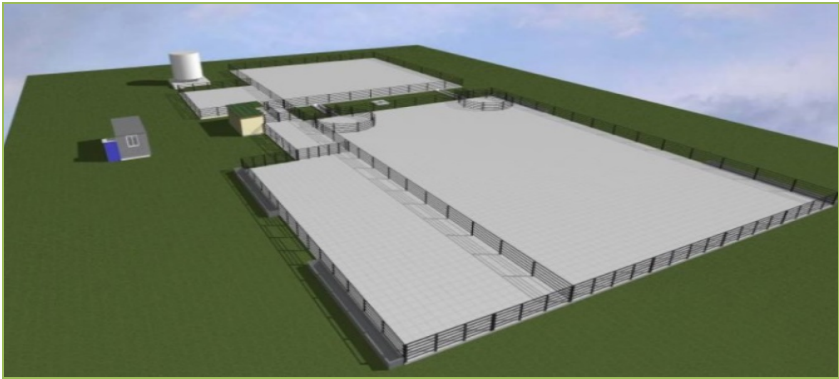
ბიოსაფრთხობის პუნქტები და გარე პარამიტები

გადასარეკ ტრასაზე წლის განმავლობაში დაახლოებით 1 000 000სული პირუტყვი გადაადგილდება, რაც გარეკვის პერიოდში დაავადებების გავრცელების დიდ საფრთხეს ქმნის. შესაბამისად მნიშვნელოვანია, რომ ტრასაზე მოძრავი ცხოველი დაავადებებზე სათანადოდ იყოს დამუშავებული. ცხოველების ჯანმრთელობისათვის საშიშია არა მარტო ინფექციური დაავადებები (ჯილეხი, თურქული, ცხვრისა და თხის ყვავილი, წვრილფეხა პირუტყვის ჭირი), არამედ ინვაზიური დაავადებებიც, რომელთა გადამტანი პარაზიტული ორგანიზმებია. მათგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია **ტკიპები**.

ტკიპებით გამოწვეული დაავადებების შედეგად მცირდება მეცხოველეობის პროდუქციის წარმოების მოცულობა, კლებულობს პროდუქტიულობის მაჩვენებლები, უარესდება წარმოებული პროდუქციის ხარისხი. პირუტყვის ორგანიზმზე მათი პათოგენური ზემოქმედების გამო ხშირია მათი იძულებითი დაკვლისა და დახოცვის შემთხვევები.

ზემოთაღნიშნული საფრთხეების თავიდან ასაცილებლად უნდა მოხდეს პერიოდულად (წელიწადში ორჯერ) პირუტყვის დამუშავება სპეციალური ქიმიკატებით – ინსექტოაკარიციდებით, რაც დაიცავს მათ ტკიპებისა და სხვა გარე პარაზიტებისგან. ამ პროცედურების ორგანიზებულად ჩატარებისთვის საქართველოში 2016 წლიდან გადასარეკ ტრასაზე ფუნქციონირებს ევროპული სტანდარტის **ბიოსაფრთხობის პუნქტები**: თელავის, დედოფლისწყაროს, სიღნაღის, მარნეულის, რუსთავის მუნიციპალიტეტებში, სადაც სპეციალურ ცხვრის აბაზანებში ხდება ცხვრის გაბანება, ხოლო საშხაპებში მუშავდება მსხვირფეხა პირუტყვი.

ბიოსაფრთხობის პუნქტის მოდელი

ბიოსაფრთხობის პუნქტებში ხდება როგორც წვრილფეხა, ისე მსხვილფეხა პირუტყვის გაბანება და პარაზიტებზე დამუშავება, რაც უზრუნველყოფს ცხოველთა ჯანმრთელობის დაცვას და დაავადებების გავრცელების შემცირებას.

ამ ეტაპზე, სურსათის ეროვნული სააგენტოს ვეტერინარიის დეპარტამენტი უზრუნველყოფს პუნქტების მენეჯმენტს და ასევე პასუხისმგებელია ცხვრისა და მსხვილფეხა პირუტყვის ჯანმრთელობის მონიტორინგზე ცხოველთა სემონური გადარეკვის პროცესში.

ბიოსაფრთხობის პუნქტების მშენებლობა საქართველოს მთავრობის მხრიდან ცხვრის სექტორში ჩადებული ყველაზე დიდი ინვესტიციაა დამოუკიდებელი ქვეყნის არსებობის მანძილზე. სწორედ ეს პუნქტი გახდა გადასარეკი ტრასის ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პირველი პრეცედენტი საბჭოთა პერიოდის შემდეგ.

გარდა იმისა, რომ დღეისათვის ჩვენ გვაქვს თანამედროვე ევროპული სტანდარტის ინფრასტრუქტურა, სადაც ცხვრისა და პირუტყვის დამუშავება ხდება პარაზიტებზე, ეს პროექტი ასევე იყო

მნიშვნელოვანი იმითაც, რომ მოხდა მეცხოველეობის, ცხვის სექტორის წახალისება, სახელმწიფომ რეალური ნაბიჯები გადადგა იმის ხაზგასასმელად რომ მთავრობა ზრუნავს და მომავალშიც აპირებს ხელი შეუწყოს მეცხვარეობის განვითარებას საქართველოში.

დღეისათვის გარდა ბიოუსაფრთხოების პუნქტებისა პირუტყვის დამუშავებას ფერმერების გარკვეული ნაწილი კერძო გასაბანებლებზე განაგრძობს, რაც გარკვეულ პრობლემების გამოიწვევია. ხშირია შემთხვევები, როდესაც მათ მიერ ქიმიკატების თვითნებურად შერჩევისას გამოიყენება ტოქსიკური ნივთიერებები, რომლებიც ევროპის უმეტეს ქვეყნებში აკრძალულია, არ ხდება სხნარის კონცენტრაციის კონტროლი და ასევე ნარჩენი სითხე პირდაპირ ნიადაგში იღვრება, რაც გარემოზე შეუქცევად მძიმე შედეგს ახდენს.

კერძო გასაბანებელი კახეთში

რა უნდა იცოდეს ჟურნალისტმა

- რომელია საქართველოში გავრცელებული ზოონოზური დაავადებები
- რომელ დაავადებებზეა აუცილებელი პირუტყვის ვაქცინაცია
- რა ვაქცინაციებს უზრუნველყოფს სახელმწიფო და რა პასუხისმგებლობები აქვს ფერმერს პირუტყვის დაავადებებისგან დაცვაში
- რატომია აუცილებელი პირუტყვის გარე პარამიტებზე დამუშავება, როგორია უსაფრთხოების ზომები და გარემოსდაცვითი პრობლემები ინსექტოაკარიციდების თვითნებურად გამოყენებისას
- სად ფუნქციონირებს ბიოუსაფრთხოების პუნქტები და რა პერიოდში ხდება პირუტყვის დამუშავება

სასარგებლო ინფორმაცია

1. დოკუმენტური ფილმი— The Road
2. დოკუმენტი გადასარეკი ტრასის შესახებ 2014 – AMR Report
3. დოკუმენტი გადასარეკი ტრასის ინფრასტრუქტურის შესახებ 2014 – AMR BSP Report
4. დოკუმენტი საქართველოს ცხვრის სექტორის შესახებ 2013 — Beka Gonashvili

დანართი : *სურსათის უვნებლობა ხორცისა და რძის სექტორში*

ხორცი და რძის პროდუქტები მიეკუთვნება მაღალი რისკის სურსათს. მათი მოხმარება თითქმის ყოველდღიურად ხდება, ვინაიდან მოწამვლისა და სხვადასხვა დაავადებით დაინფიცირების წყაროს ზუსტად ეს პროდუქტები წარმოადგენენ, იმ შემთხვევაში თუ არ ხდება მათი სწორად წარმოება, ტემპერატურული რეჟიმების, ჰიგიენის

ნორმების დარღვევა როგორც წარმოების, ისე დისტრიბუციის და რეალიზაციის ეტაპზე.

- არა შემოწმებული, დაავადებული საქონლის, არა სათანადო პირობებში შენახული ხორცის მიღებისას შეიძლება მოხდეს ადამიანის დაინფიცირება ბრუცელიოზით Link, ჯილეხით (ციმბირის წყლულით) Link, ცოფით Link ,თურქულით Link , და სხვა დაავადებით რომელიც გადადის ცხოველიდან ადამიანზე
- არა პასტერიზებული, არა სათანადო პირობებში წარმოებული რძის პროდუქტებით, დაინფიცირებული რძით წარმოებული პროდუქტებით დაავადებები შეიძლება გადაეცეს ადამიანს ცხოველიდან, როგორცაა ბრუცელიოზი Link, არასათადადო პირობებში სანიტარულ ჰიგიენური წესების დარღვევით წარმოებულმა პროდუქციამ შეიძლება გამოიწვიოს ადამიანის მოწამვლა და ნაწლავური დაავადებები.

სურსათის უვნებლობა ფერმიდან სუფრამდე მიდგომა და ამ ღირებულებათა ჯაჭვში არსებული მოთამაშეების როლისა და პასუხისმგებლობების შესრულება/დაცვა მნიშვნელოვანია უვნებელი პროდუქციის წარმოებისათვის და მიკვლევადობისთვის.

სურსათის ეროვნულ სააგენტოს აქვს აღებული ვალდებულება უზუნველყოს სურსათის მწარმოებელი ბიზნეოპერატორების ინფორმირებულობა საკანონმდებლო ბაზაში მომხდარი ცვლილებების შესახებ და განახორციელოს მონიტორინგი/ინსპექტირებათუ რამდენად ხდება კანონის მოთხოვნების შესრულება და უვნებელი პროდუქციის წარმოება. სურსათის ეროვნული სააგენტო პერიოდულად აქვეყნებს იმ რესტორნების, საწარმოების, აგრარული ბაზრების და სხვა ბიზნეპერატორის სიას, რომლის შემოწმებაც მოხდა სააგენტოს მიერ, სადაც მითითებულია ინფორმაცია, სანიტარულ ჰიგიენური პირობების დარღვევები/სანქციები/და შესაბამისობების შესახებ.

ჟურნალისტებისთვის მნიშვნელოვანია იცოდნენ სურსათის უვნებლობასთან დაკავშირებული რეგულაციები, რომლის მიღებაც ხდება მთავრობის მიერ, კანონმდებლობის ამოქმედების შედეგები და სირთულეები. ინფორმაცია უნდა გაშუქდეს ისე, რომ სექტორში არსებული ყველა მოთამაშის პოზიცია დაფიქსირდეს.

მაგალითად ხორცის სექტორში

აქტუალურია საქონლის, ცხვრის დაკვლა სასაკლავოს ავლით რაც საფრთხეს უქმნის ადამიანის ჯანმრთელობას. სასაკლავოს ავლით საქონლის და ცხვრის დაკვლის შემთხვევაში არ ხდება მათი შემოწმება ვეტერინარის მიერ, საქონლის და ცხვრის ჯანმრთელობის მდგომარეობა გაურკვეველია და უკონტროლო ხორცმა შეიძლება გამოიწვიოს ადამიანის დაავადება/დაინფიცირება ისეთი დაავადებებით როგორცაა ჯილეხი და ბრუცელოზი. ჯილეხით დაინფიცირების შემთხვევაში 2017 და 2018 წლებში დაფიქსირებული იყო ფოთში და აჭარის რეგიონში:

- ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში 2017 წლის აგვისტოში ჯილეხით გარდაიცვალა 56 წლის მამაკაცი
- 2017 წლის ნოემბერში ფოთში 28 წლის ქალი გარდაიცვალა ჯილეხით
- 2018 წლის მარტს ფოთში სამი ადამიანი დაინფიცირდა ჯილეხით
- ადამიანში ბრუცელოზი ხშირ შემთხვევაში ნაკლებად შესამჩნევი სიმპტომებით ვითარდება და შესაძლოა გადაიზარდოს ქრონიკულ ფორმაში.
- სამცხე ჯავახეთის რეგიონში სოფელ რუსთავში 2016 წელს ოფიციალურ მონაცემებზე დაყრდნობით 16 ადამიანი იყო ინფიცირებული, 2017 წელს 2 ადამიანი ბრუცელოზით.

პირუტყვის სასაკლავოზე დაკვლის წესი მოიცავს დაკვლის წინავეტერინალურ კონტროლს, ტანხორცის დამოწმებას

ჯანმრთელობის ნიშანდებით (ტანხორცს უნდა აღენიშნებოდეს სასაკლავო ბეჭედი), სასაკლავო უნდა გასცეს ფორმა №2 სადაც მითითებულია დაკვლის ადგილი, ტანხორცის რაოდენობა, ჩაუტარდა თუ არა დაკვლის წინავეტერინალური კონტოლი, სად გაიგზავნა სარეალიზაციოდ. ეტიკეტის წარმოება ასევე ხდება სასაკლავო მიერ და მიეთითება ინფორმაცია: ინფორმაციას იმ სასაკლავო შესახებ, სადაც დაიკლა პირუტყვი და ინფორმაციას ხორცის შესახებ: შენახვის დრო, ტემპერატურა და პირუტყვის სახეობა. ხორცის შექმნისას მომხმარებელმა ყურადღება უნდა მიაქციოს ტანხორცის ეტიკეტს, ჯანმრთელობის ნიშანდებს და ფორმა №2. მომხმარებელს შეუძლია მოითხოვოს ფორმა №2 თუ ის არ არის ხელმისაწვდომი მისთვის, ასევე ეტიკეტი. წაიკითხოს მასზე არსებული ინფორმაცია და თავისი შეხედულებისამებრ, თუ მისთვის მისაღებია ამ ტიპის ხორცი, შეიძინოს. იმ შემთხვევაში, თუ მომხმარებელი ვერ მიიღებს შესაბამის დოკუმენტაციას ფორმა №2, ეტიკეტს ან ხორცს არ ექნება ჯანმრთელობის ნიშანდება, უფლება აქვს დარეკოს სურსათის ეროვნული სააგენტოს ცხელ ხაზზე და დატოვოს შეტყობინება დარღვევების შესახებ.

მნიშვნელოვანია ინფორმაცია გაშუქდეს როგორც მომხმარებლის, ისე ხორცის მაღაზიის, შუამავალის, სასაკლავო და ფერმერის პოზიციიდან და ყველა მოთამაშის ვალდებულებების გამიჯვანით.

ქვემოთ მოცემულია მცირე ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რას უნდა მიაქციოს ყურადღება მომხმარებელმა ხორცის შექმნისას:

ხორცის შემდინასა გთხოვთ ყურადღება მიაქციოთ ძველთა ჩამოთვლილ წესებს

- საქონლის და ცხვრის ხორცი უნდა იყოს გოლოსფერ-წითელი, ხბოს ხორცი - ვარდისფერი, ღორის ხორცი - ღია წითლიდან მოვარდისფრო შეფერილობის;
- ძროხის ცხიმი უნდა იყოს მოყვითალო შეფერილობის, მაგარი კონსისტენციის; ცხვრის ცხიმი უნდა იყოს მკრთალი ფერის, მაგარი; ღორის ცხიმი უნდა იყოს თეთრი ერთგვაროვანი;
- ხორცის შეფაბორზე უნდა იყოს წარმოქმნილი „სიმწრალოს ქერტი“, თითის დაჭერისას წარმოქმნილი ფოსო სწრაფად უნდა გასწორდეს;
- ხორცს არ უნდა აქონდეს შუქი ლაქები, გარქოვანებული ნაწილები და ლორწო.

ს ა ვ ა დ ე ბ უ ლ ა

- ✓ ცხოველი სასაკლაოზე ვეტერინარის ზედამხედველობით დაკვლილი ცხოველის ხორცზე უნდა იყოს დასმული განმრთვლობის ნიშანები.
- ✓ ხორცის შეენისას მომხმარებელს უფლება აქვს მოითხოვოს ინფორმაცია ხორცის ეტიკეტებისა და ვეტერინარული მოწმობა N2 შესახებ.

ხორცის ეტიკეტების საკვლადმეპოა!

ხორცის ეტიკეტზე უნდა ეწეროს:

- ✓ ხორცის დასახელება
- ✓ ცხოველის დაბადების, გამოზრდის და დაკვლის ადგილი
- ✓ მიმწოდებლის/პროდუქტორის ადრესის ნომერი
- ✓ საყურე ნიშნის N (საყურე ნიშნის არქონის შემთხვევაში სასაკლაოზე მიწოდებული რიგითი N)
- ✓ წარმოების თარიღი
- ✓ შენახვის პირობები
- ✓ შენახვის ვადა
- ✓ ეტიკეტზე განთავსებული ინფორმაცია არ უნდა იწლებოდეს და უნდა იყოს ადევილად ნასაკვითი!

ხორციან მომხმარებელს/მომხმარებელს ვერსიონალი ვალდებულება!

- ✓ შეიძლოს სუფთა ტანსაცმელი
- ✓ დიფფას სამუშაო გარემოს პიგიენის წესები
- ✓ მომსახურე პერსონალი არ უნდა ეწოდეს, სვამდეს, ჭამდეს ან ღეტყდეს საღეტ რემის სამუშაო პროექტის დროს
- ✓ მომსახურე პერსონალი უნდა აირიდოს ხელის შეხება სახეტ, ცხვირზე, ასვე შეფლება და ეწინება იმ ადგილას სადაც არის განთავსებული საკვები სურსათი

საკვლადმეპოა ტემპერატურული რეჟიმების დაცვა

შინაური ცხვრის/ფრინველის/ ბოცვრის სასაკლაოზე დაკვლიდან მზა საკვების მომზადებაზე.

- მხეტად ნატრებდ დატრული ცხოველის (საქონლის, ღორის, ცხვრის, ბუცვრის, ფრინველის) დაფასოებული ხორცის (განხორცის ნახეტარი, მეთოსუდი, შეფეტსელი) შენახვის ტემპერატურა უნდა იყოს + 2°C - + 6°C;
- 0,25-დან 1 კგ-მდე დაფასოებული ხორცის ნატრების შენახვის პირობები უნდა იყოს + 2°C - + 6°C;
- სარეალიზაციო ობეტეტებში დამზადებული ხორცის ფარშის შენახვის ტემპერატურა + 2°C , სარეალიზაციო დრო 6 საათის განმავლობაში;
- რეალიზაციისა და შენახვის დეტალური ვადები იხილეთ ხორცის ეტიკეტზე!

აკრძალულია ხორცის დამუშავება ხის კუნძებზე!

- ✓ ხორცის დასამუშავებლად გამოიყენეთ სურსათთან შეხებაში დასაშვები, არამეტრევიდი, მყარი შეფაბორის მქონე მასალი
- ✓ უტრუნველყოთ ხორცსაკვები მანქანის სუფთად შენახვა!

რძის სექტორი – ყველი

2017 წლის რძისა და რძის პროდუქტების რეგლამენტის ამოქმედების შემდეგ განისაზღვრა ყველის ეტიკეტირების წესი. პროდუქტს რომლის შემადგენლობაში არის მცენარეული ცხიმი არ შეიძლება ეწოდოს ‘ყველი’. ამ ეტიკეტის წესს სამწუხაროდ ბევრი მეწარმე არ იცავს, მეტიც მიმართეს სხვადასხვა მარკეტინგულ ხრიკს, რასაც საბოლოო ჯამში შეცდომაში შეჰყავს მომხმარებელი. მაგალითად, ყველი წარმოებული აღდგენილი რძით (რძის ფხვნილით), რომელიც შეიცავს მცენარეულ ცხიმს, რეგლამენტის მიხედვით ყველი ვერ იქნება, მეწარმეები მას „სახაჭაპურე“, „ექსტრა“ „ ჭყინტი“ სახელით ყიდიან, რასაც ასევე შეცდომაში შეჰყავს მომხმარებელი იმ შემთხვევაში, როცა არ კითხულობს მის შემადგენლობას და მხოლოდ სახელით იხიბლება. ‘სახაჭაპურე’ სიტყვა ასოცირდება ხაჭაპურთან და მომხმარებელი გულისხმობს, რომ ეს ის კონკრეტული ყველის ტიპია რომელიც ხაჭაპურისთვისაა განკუთვნილი, ხოლო თუ ეტიკეტს დააკვირდება და შემადგენლობას გაეცნობა ნახავს, რომ შემადგენლობაში აღდგენილი რძე, პალმის ზეთი და სხვა მცენარეული დანამატებისაგან შედგება და ამიტომ არ აწერია სიტყვა ყველი და სხვა სახელით ხდება მისი რეალიზაცია.

ასევე, ძალიან დიდი რაოდენობის ყველის რეალიზაცია ხდება, რომელსაც არ აქვს არანაირი ეტიკეტი და შეთუთვა, იგი მოთავსებულია ერთჯერად ცელოფანში და არ აქვს არანაირი ეტიკეტი, მომხმარებელი ვერ მიხვდება მის შემადგენლობას და ამასთანავე იყიდება არასანიტარულ ჰიგიენურ პირობებში. მომხმარებელი უნდა შეეცადოს და თავი აარიდოს მსგავსი, გაურკვეველ წარმომავლობის ყველის შეძენას, ქუჩებში, ბაზრობებზე, მაღაზიებში. ასევე ყურადღება მიაქციოს გარემოს, თუ რა პირობებში ხდება ყველის და რძის პროდუქტების შენახვა და რეალიზაცია.

თუ არ აქვს ყველს ეტიკეტი მომხმარებელს უფლება აქვს მოითხოვოს ინფორმაცია ყველის შესახებ: ეტიკეტი,

ლაბორატორიული ანალიზი, იკითხოს წარმომავლობა, მწარმოებელი. იმ შემთხვევაში, თუ რეალიზატორი ვერ მოახდენს ამ ინფორმაციის მოწოდებას, ადგილი აქვს ეტიკეტის წესის დარღვევას, ან თუ ყველი იყიდება ანტისანიტარიაში, მომხმარებელს უფლება აქვს დაღვევებთან დაკავშირებით დატოვოს შეტყობინება სურსათის ეროვნული სააგენტოს ცხელ ხაზზე (ანონიმურობა დაცულია).

ინფორმაციის გაშუქებისას მნიშვნელოვანია ყველა მოთამაშის პოზიციის დაფიქსირება: მომხმარებელი, რეალიზატორი, დისტრიბუტორი, მწარმოებელი, ფერმერი, მათი ვალდებულებების და როლების გამიჯვნით.

შეიძლება მომხმარებელმა შეიძინა რძის პროდუქტი, რომელიც იყო ობიანი ან ამჟავებული, ეს ძირითადად იოგურტის, მაწვნის, არაჟნის შემთხვევებში ხდება. მომხმარებელმა აუცილებლად უნდა მოახდინოს რეაგირება, თუ ვერ მივა და ვერ მიაბუნებს ამ პროდუქციას და ვერ გაარკვევს ადგილზე მაღაზიასთან, მაშინ შეტყობინება უნდა დატოვოს სააგენტოს ცხელ ხაზზე, აქ შეიძლება იყოს არა მწარმოებლის, არამედ დისტრიბუტორის ან სარეალიზაციო ობიექტის ბრალეულობა, პროდუქტი შეიძლება იყოს ვარგისი ანუ სარეალიზაციო ვადა იყოს დაცული, მაგრამ შენახვის ტემპერატურული რეჟიმები იყოს დარღვეული მაღაზიაში, ან დისტრიბუციისას და როგორც მაღალი რისკის პროდუქტი ის მალე ფუჭებადია და რომელიღაც ეტაპზე მოხდა მისი გაფუჭება, ან შესაძლებელია საწარმოში არ მოხდა ტემპერატურული რეჟიმის დაცვა და უკვე წუნდებული გავიდა სარეალიზაციოდ, ამიტომ არის აუცილებელი მიკვლევადობის დადგენა და ყველა მოთამაშის როლის და ვალდებულებების განსაზღვრა.

ასევე ხშირია შემთხვევები როცა ყველის და კარაქის წარმოება ხდება იმპორტირებული გაყინული მზა მასისგან თუმცა ეტიკეტზე ინფორმაცია ამის შესახებ არ არსებობს, მხოლოდ შემადგენლობა ეწერება, ხოლო წარმომავლობის შესახებ ინფორმაცია არა.

ქუჩაში, დაბინძურებულ გარემოში ყველისა და რძის პროდუქტების შექმნა ხელს უწყობს მონაშვლის გამოწვევი მიკროორგანიზმების გამრავლებასა და გაგრძელებას და საფრთხეს უქმნის თქვენსა და თქვენი ოჯახის წევრების ჯანმრთელობას.

ნუ შეიძინებ ყველს და რძის პროდუქტებს ქუჩაში, სადაც არ არის დაიცული ჰიგიენური ნორმები და ტემპერატურული რეჟიმები!

ყველისა და რძის ნაწარმის შემდინას, მთხრომ ჯრადღაბა მიაძმომთ ძმომთ ჯმომთვლილ მოთხოვნებს:

ს ა ვ ა დ ე ბ ე ლ ო ა რძის, რძის ნაწარმისა და რძის შემცველი პროდუქტების ეტიკეტირება!

- ✔ სურსათი, რომელიც შეიცავს მცენარეულ ცხიმს არ ნარმოადგენს რძის ნაწარმს და მისი დასახელება უნდა იყოს „რძის შემცველი პროდუქტი“.
- ✔ რძის შემცველი პროდუქტის დასახელება არ შეიძლება იყოს „ყველი“, „ხაჭო“, „არაგანი“, „მანონი“ და ა.შ.

ყველის მძიკმბმ მძომთმბპული უნდა იყოს შემდმბი მოწმმბმბმ:

- ✔ ყველის სახეობა
- ✔ სანარშის დასახელება, მისამართი
- ✔ სანარშის აღომრების ნომერი
- ✔ პროდუქტის შემადგენლობა
- ✔ სტანდარტის ნომერი
- ✔ დამზადების თარიღი
- ✔ შენახვის პირობები
- ✔ ენერგეტიკული ღირებულება 100 გრ პროდუქტში
- ✔ მასა

თუ ყველი და რძის სხვა ნაწარმი დამზადებულია რძის ფხვნილით, შემადგენლობაში უნდა მიეთითოს რომ ეს პროდუქტი დამზადებულია აღდგენილი რძით!

შეფუთული ყველის მძიკმბი უნდა განთავსდეს შეფუთვის თითოეულ ერთეულზე; შეფუთვაში ყველის მძიკმბი შეიძლება იყოს ნარმოდგენილი ჩანართი ჯრკცვის სახით; მძიკმბმ განთავსებული იწჟორმბმბი უნდა იყოს მომხმარებლისათვის აღვილად წმსპმთხი

- ყველისა და რძის ნაწარმის რეალიზაცია უნდა ხდებოდეს დახმაციფერებიდან ეტიკეტზე მითითებული ტემპერატურული რეჟიმების დაცვის შესაბამისად
- ყველისა და რძის სხვა პროდუქტების მაიჯარში შენახვის ტემპერატურა არ უნდა აღემატებოდეს +10°C. (მაგ. პასტერიზებული რძე, ხაჭო, ნაღები, მანონი და სხვა)

ეტიკეტირების წესის დარღვევისთვის ზმნესოპერატორების მძომარ გატარდება კანონმდებლობით გათვალისწინებული ღონისძიებები; ეტიკეტირების წესის დარღვევის შემთხვევაში შეიძლება დარკვით სურსათის ეროვნული სააგენტოს ცხელი ხაზის ნომერზე;

დაიცავით თქვენი, როგორც მომხმარებლის უფლებები!

მომსახურე პერსონალი უნდა ატარებდეს:

- ✔ სუფთა ტანსაცმელს და თესბურავს;
- ✔ იცავდეს საშუალო გარემოს სისუფთავისა და ჰიგიენის წესებს;
- ✔ მომსახურე პერსონალი არ უნდა ეწეოდეს, სვამდეს, ჯამდეს ან ლტყავდეს სალტ რემინს როცა ეტბა სურსათს;
- ✔ მომსახურე პერსონალმა უნდა აირიდოს ხელი შეტბა სახეტზე, ცხეირზე, ასევე ხველება და ცემინება იმ ადგილს სადაც არის განთავსებული საკვები პროდუქტი.

არ არის რეკომენდირებული

ყველის და რძის პროდუქტების სხვა კვების პროდუქტებთან ერთ მაიჯარში მოთავსება/ რეალიზაცია!

სურსათის ეროვნული სააგენტო www.nfa.gov.ge სოფლის მურწმობის სამინისტროს საინფორმაციო ხაზსახურე:

15 01

ხშირად გვხვდება კარაქის სახელწოდებათ „სპრედი“ და მომხმარებელი არ აქცევს ყურადღებას ამ სიტყვას და ყიდულობს სპრედს ნაღები კარაქის მაგივრად. სპრედი სიტყვა ნიშნავს „წასასმელს“, რომელიც ხშირ შემთხვევაში არი მცენარეული ცხიმით დამზადებული. რძისა და რძის ტექნიკური რეგლამენტის მიხედვით სიტყვა კარაქის გამოყენება დაუშვებელია:

დაუშვებელია ეტიკეტზე ტერმინი – „კარაქის“ გამოყენება, მათ შორის, ბიზნესოპერატორის საფირმო დასახელებაში, თუ პროდუქტის წარმოებისათვის გამოყენებულია მცენარეული ცხიმი ან სხვა ცხიმი, გარდა რძის ცხიმისა.

კარაქიშემცირებული რძის ცხიმით – დაუშვებელია ეტიკეტზე ამ დასახელების გამოყენებაც, თუ პროდუქტის წარმოებაში გამოყენებულია მცენარეული ან სხვა ცხიმი, გარდა რძის ცხიმისა.

ფხვნილის აკრძალვა არ არის გამოსავალი, მთავარია გაიმიჯნოს და მოხდეს რძის პროდუქტების სწორი ეტიკეტირება, რომელიც არ შეიყვანს მომხმარებელს შეცდომაში. მომხმარებელს უნდა ჰქონდეს არჩევანი ნედლი რძით დამზადებული პროდუქცია შეიძინოს თუ რძის ფხვნილით. აქვე მომხმარებელმა უნდა იცოდეს, რომ პალმის ზეთი და სხვა მცენარეული ცხიმები, რომლებიც გამოიყენება რძის პროდუქტების დამზადებაში, მავნეა ადამიანის ჯანმრთელობისთვის, ვინაიდან ისინი წარმოადგენენ ტრანს ცხიმებს ჯანმრთელობისთვის საშიშ ნივთიერებებს [link](#).

სასარგებლო ინფორმაცია

ხორცის სექტორის კვლევა 2017 - [link](#)

ყველის სექტორის კვლევა 2017- [link](#)

ყველის სექტორის კვლევა 2016- [link](#)

ОСВЕЩЕНИЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ТЕМ

Тбилиси, 2018

Ресурс-центр журналистики

Кавказский международный университет

Руководство по освещению сельскохозяйственных тем составлено Ресурс-центром журналистики (JRC) при поддержке Швейцарского агентства развития и сотрудничества в рамках программы «Альянсы малого Кавказа» международной неправительственной организации Mercy Corps.

Издательство „Универсал“

Редакционная группа:

Редактор: Бригге Хезер

Рецензенты: Шамилишвили Манана
Суридзе Нугзар

Корректурa: Букия Цицино

Перевод: Израэлян Яна
Дорохина Ольга
Рухадзе Георгий

Дизайн: Гогохия Гиорги

Вёрстка: Нана Думбадзе

Ответственный секретарь: Шаликашвили Саломе

Ответственность за фотоматериал: JRC

© Ресурс-центр журналистики, 2018

Издательство “УНИВЕРСАЛ”, 2018

Тбилиси, 0186, ул. А. Политковской №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universali505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-428-3

От редактора

Агрожурналистика представляет собой специализированное техническое направление журналистики, охватывающее широкую предметную область, включающее исследование и развитие сельского хозяйства, производство, сбор урожая, переработку, маркетинг и потребление, и включающее как социальные, так и экономические аспекты.

Курс агрожурналистики является мощным инструментом для коммуникаторов сельского хозяйства в будущем. Он предоставит им опыт, необходимый для лучшего понимания социальной, экономической и экологической значимости сельского хозяйства и того, как эффективно распространять научные сельскохозяйственные знания среди фермерского сообщества. После завершения учебы, студенты будут иметь возможность выбрать наиболее подходящую медиа-платформу и язык для максимального освоения знаний, тем самым повышая компетенцию агросектора. Это дает возможность студентам наилучшим образом подготовиться к тому времени, когда они станут частью трудовых ресурсов.

Сельское хозяйство играет важную роль во всех культурах по всему миру, и качественная агрожурналистика имеет решающее значение для развития в будущем производства продовольствия в стране. Среди ученых и политиков во всем мире существует общее мнение о том, что в течение следующих пятидесяти лет необходимо производить больше продуктов питания во всем мире, а также развивать улучшенное распределение продуктов питания, чтобы справиться с растущим населением и разрастанием городов. Сельскохозяйственный сектор должен адаптироваться к этому изменяющемуся миру, но не за счет нанесения ущерба окружающей среде. Поэтому существует призыв к «устойчивой интенсификации», подразумевающий следующее: *«Развитие, отвечающее потребностям настоящего, которое не подвергает риску способности будущих поколений удовлетворять собственные потребности»* (Brundtland, 1987). Это достигается за счет достижения большей

урожайности с одной и той же площади земли, при одновременном использовании меньших затрат и предотвращении дальнейшего ущерба окружающей среде.

Медиа являются важным компонентом развития сельского хозяйства благодаря возможности распространять информацию. Ключом к достижению увеличения урожайности более высокого качества является обеспечение производителей необходимыми инструментами и знаниями. Чтобы иметь возможность сделать это, существует необходимость в улучшении коммуникации между фермерами, цепочкой поставок (восходящей и нисходящей), учеными, новаторами и правительством. Роль агрожурналистики заключается в оказании помощи в адвокатировании, передаче и обмене знаниями между этими сторонами. Данный курс играет ключевую роль в обеспечении базового понимания технической информации, которую трудно понять непрофессионалам. Последнее позволяет гарантировать, что они могут сделать информацию значимой. По самой своей природе, решения в сфере фермерства принимаются с риском неопределенности, и альтернатива изменений может ничего не дать. Чтобы убедить фермеров принять новую систему, которая повлечет за собой изменение силы привычки, существует необходимость в активном подходе для улучшения принятия новых методов и практик, которые помогут повысить производительность при минимальном воздействии на окружающую среду.

Этот курс агрожурналистики был разработан с целью предоставления студентам междисциплинарных навыков, благодаря которым они смогут понимать и усваивать знания из более чем одной сферы в сложном секторе агробизнеса. Курс начинается с базового понимания сельского хозяйства, в том числе его различных секторов, таких как пахотные земли, животноводство, фрукто- и овощеводство а также и пчеловодство, так что студенты могут понять основные принципы каждого из них с практической точки зрения. Это даст им информацию, которая поможет понять почему используются конкретные фермерские методы; например,

иногда имеют место специфические для конкретной местности условия, что делает нецелесообразным применение общего типа рекомендаций со стороны технического специалиста. Навыки, необходимые для понимания таких нюансов, будут играть важную роль, так как начинающий агрожурналист формирует свою репутацию.

Агрожурналисты должны обеспечивать динамичное и влиятельное лидерство, создавая свой собственный статус, поскольку они настаивают на улучшении условий ведения сельского хозяйства, с тем, чтобы помочь фермерам достичь двойной устойчивости: экономической и экологической. Как таковая, программа была разработана для подготовки выпускников с исключительным коммуникационным опытом и глубоким пониманием науки о сельском хозяйстве, хрупкости окружающей среды и природных ресурсов. Например, агрожурналисты должны предоставлять сбалансированную информацию по таким спорным вопросам, как генетическая модификация, безопасность пищевых продуктов и аспекты сельской социологии.

Если ухудшение состояния окружающей среды происходит из-за некоторого сбоя рынков, в условиях рыночной экономики правительство может вмешаться, внедрив посредством регулирования экологическую политику. Масштабы и действия, вытекающие из таких изменений, также должны быть разъяснены тем, кто подпадает под их юрисдикцию. В результате, навыки общения, приобретенные в рамках курса, могут оказаться решающими при продвижении технологий и практик, которые не оказывают неблагоприятного воздействия на окружающую среду; экологически выгодные решения зачастую не отвечают краткосрочным интересам фермеров, но приносят долгосрочную пользу окружающей среде и обществу.

По мере того, как все больше людей переезжает в города, отдаляясь при этом от первичного производства продуктов питания, вполне вероятно, что между сельским хозяйством и

потребителями будет увеличиваться разрыв, что уже произошло во многих развитых странах. Завтрашние журналисты, работающие в аграрном секторе, вероятно, будут играть основополагающую роль в обеспечении прочной связи между производителями и потребителями продуктов питания; те, кто имеет основательное фундаментальное понимание того, как производятся продукты питания, будут занимать лучшую позицию в подобных коммуникациях.

Внедрение новых технологий и практик поможет улучшить качество и количество аграрной продукции в регионе, где работают журналисты, помогая своей стране двигаться к самообеспеченности в некоторых областях, а в некоторых случаях также потенциально предоставляя важный маршрут для экспорта.

Будущий успех потенциального аграрного журналиста значительно возрастает, когда сельскохозяйственные знания и журналистские способности объединяются для синергетического результата, в котором объединенные усилия превышают сумму отдельных усилий. Таким образом курс направлен на сочетание навыков выпускников, которые помогут им научиться как применять превосходные навыки письменной, устной и визуальной коммуникации на различных коммуникационных платформах. Как часть накопленного ими опыта, баланс между техническими знаниями в области аграрного хозяйства и социологией также поможет им продемонстрировать осведомленность и чувствительность к проблемам.

Хезер Бригс, MSc MCIPR (Член Института публик рилейшнз (Великобритания), Аграрные коммуникации

Рецензия на учебник Натии Купрашвили и Нино Чалаганидзе “Конструктивная агрожурналистика”

Учебник “Конструктивная агрожурналистика”, созданный под авторством Натии Купрашвили и Нино Чалаганидзе, принадлежит к ряду ценных работ, имеющих большое практическое значение. Необходимо сказать, что на современном этапе развития массовых коммуникаций, когда процесс конвергенции-консолидации приобретает необратимый характер, также явно бросается в глаза рост актуальности профильной, так называемой, нишевой журналистики. Это специфическое, в какой-то степени амбивалентное обстоятельство, в контексте динамики глобализации можно рассмотреть как ответ на доминирование глобальных сил.

Не нуждается в доказательстве тот факт, что в современном обществе роль массмедиа бесконечно велика. Они оказывают влияние на сознание общества, и постоянно пытаются изменить его поведение. В современной постмодернистской эпохе, где по-прежнему очевидны виртуальная реальность, транссентиментализм и всевозрастающая тенденция формирования информационного общества в общество “зрелищ”, отраслевая журналистика может поставить в центр внимания медиаконтент, акцентированный на конкретные темы, насыщенный злободневными для социума проблемами. А это дает возможность, со всей ясностью осознать проблематику, связанную с конкретной сферой и спецификой ее освещения. Это будет содействовать повышению профессионализма журналистских кадров, и их узкопрофильной специализации.

Вышеупомянутые факторы уже создают прочную основу, для определения значимости и актуальности данного издания. Необходимо также отметить, что этот труд

является плодом многолетней работы, опирающемся на результаты конкретного исследования. В частности, он основывается на электронном руководстве «Освещение вопросов сельского хозяйства», созданном и опубликованном в 2016 году, в рамках проекта трех организаций RC, GRMA и GARB, и ставшим результатом коллаборации журналистов и экспертов различных отраслей сельского хозяйства. Это обстоятельство еще более повышает эффективность книги.

Архитектоника учебника, его содержание полностью отвечает требованиям определенным учебным модулем. Особенно стоит подчеркнуть представленные в издании релевантные примеры грузинского опыта, и, вместе с тем, упражнения, рекомендации, статистические данные, опросники, богатый материал для дополнительного чтения и визуализированной информации. Представлен широкий спектр тем - начиная со специфики освещения вопросов агрономии, заканчивая полезной информацией о конкретной сельскохозяйственной продукции. Ценность книги безусловно возрастает благодаря собранному значительному материалу о безопасности продуктов, а также компетентному суждению об отдельных сферах сельского хозяйства и демонстрацией особенностей освещения этих тем в медиа.

В учебнике, состоящем из девяти глав и приложений, изложено множество тем. Здесь представлены основы агрономии, растениеводства, животноводства, пчеловодства, почвоведения, ветеринарии, вопросы безопасности пищевых продуктов и биобезопасности, темы о динамике рынка и экспорте-импорте товаров, методах борьбы с вредителями; представлены рекомендации относительно составления курса учебного курса.

Все вышесказанное указывает на большие усилия, предпринятые авторами, их попытке создать основательное, компетентное руководство для журналистов, которое поможет последним в представлении в медиа вопросов сельского хозяйства. Задачу представления в едином срезе проблем медиа и агрономии, авторы решили при помощи комплексного подхода и контекстного знания. Благодаря этому они смогли четко показать важность этой сферы, богатейшие традиции и опыт, накопленные нашей страной в контексте развития сельского хозяйства.

Смело можно сказать, что рецензируемый учебник входит в число особо нужных и полезных для изучающих журналистику. В этом убеждает его целенаправленность, многообразие тем и актуальность проблематики. Думаем, что учебник будет полезен не только для студентов профессиональных и высших учебных заведений, но и для широких кругов общественности, интересующихся данной тематикой. Желательно, чтобы книга как можно скорее вышла в свет.

Манана Шамилишвили,

Академический доктор журналистики

Ассоциированный профессор направления Журналистики
и массовых коммуникаций Факультета Социальных и
политических наук ТГУ

Освещение для образования

Параллельно с ростом населения и климатическими изменениями в мире, проблема безопасности пищевых продуктов* была, есть и будет еще более актуальной в будущем. Успешное решение проблемы преодоления доступности безопасных продуктов питания, является движущей силой векторов развития страны. Если забота о повседневной пище является основной заботой человека, это может стать преградой для развития общества или даже носителем регресса.

До 2016 года считалось, что 52% рабочей силы в Грузии было трудоустроено в сельском хозяйстве, из которых 98% являлись самозанятыми (то есть были не систематизировано вовлечены в экономическую деятельность) <http://www.moa.gov.ge/7/Public/Strategy/8>. Доля же сельского хозяйства составляла всего 8-10% ВВП страны, <http://www.geostat.ge/?action=page&p=427&lang=geo>, что свидетельствует о неправильном использовании природных и человеческих ресурсов страны. Хотя сельское хозяйство не имеет большого процента в ВВП различных развитых или развивающихся стран, но если более половины населения будет участвовать в обеспечении собственного питания и питания остального населения, то это дает такие сигналы экономическому развитию, которые требуют безотлагательного реагирования.

Учебник «Конструктивной агрожурналистики» поможет начинающим и действующим журналистам, а также тем, кто интересуется данной темой, в изучении, анализе и освещении вопросов в такой форме, которая будет содействовать обучению и определению правильных ориентиров занятых в данной сфере.

Определение:

* «Безопасность пищевых продуктов - это физический и экономический доступ каждого человека к безопасной и здоровой пище в достаточном количестве и достаточной пищевой ценности необходимой для ведения активного и здорового образа жизни». <http://www.fao.org/home/en/>

Нугзар Суаридзе, продюсер Аграрного направления
Ресурс-центра журналистики

Агрожурналистика, является одной из передовых и приоритетных отраслей. Она включает в себя не только знания, но дает пути и возможности увеличения производства и получения высокой урожайности сельскохозяйственных продуктов.

Мы рады, что представилась возможность издать такую интересную и важную работу от имени Кавказского Международного Университета. Уверены, что данная работа, пригодится как начинающим, так и квалифицированным специалистам и заинтересованным читателям.

Вахтанг Цивцивадзе, Канцлер Кавказского Международного Университета, почетный профессор Бакинского Университета "Одлар Юрду".

Уже почти 20 лет я работаю журналистом, в основном, освещаю политические события. Считается, что политика всегда актуальна для молодой демократической страны, однако интенсивное освещение политики не так способствует развитию страны, как нишевая отраслевая журналистика.

На сегодняшний день отраслевая журналистика находится в тренде. Агрожурналистика – это то направление, где журналист должен приложить усилия, чтобы не допустить ошибку самому и не ввести в заблуждение фермера.

Учебник, находящийся перед Вами, поможет избежать ошибок и во время освещения вопросов, связанных с аграрным хозяйством, создать более квалифицированный, глубокий и ориентированный на развитие отрасли, материал.

Нино Чантураия, Журналист

Вызовы, стоящие перед агросектором в Грузии, во многом зависят от предоставления квалифицированной и правильной информации фермерам, что позволяет избежать разрушающего и непоправимого вмешательства на всех этапах производства сельскохозяйственной продукции.

Агрожурналистика, программы и репортажи, ориентированные конкретно на данную отрасль, являются своего рода вспомогательным пособием для действующих фермеров, а также дает мотивацию начинающим бизнесменам стать производителями сельскохозяйственной продукции.

Автандил Гвелебиани, директор телекомпании "Гурия ТВ", председатель „Альянса вещателей“

СОДЕРЖАНИЕ

Основы.....	137	
Декларация агрогильдии.....	145	
ГЛАВА I		
Основы агрономии для журналистов	148	
ГЛАВА II		
Биологически чистая журналистика.....	153	
ГЛАВА III		
Медиа против вредителей на страже защиты растений	158	
ГЛАВА IV		
Я-растение-журналист	164	
ГЛАВА V		
Открытый и закрытые вопросы о грунте	172	
ГЛАВА VI		
Освещение животноводства.....	176	
ГЛАВА VII		
Журналистика, лечащая животных - масс-медиа о ветеринарии	182	
ГЛАВА VIII		
Торговля, рынок, динамика.....	189	
ГЛАВА IX		
Безопасность	192	
Рекомендации по составлению курса учебного курса/модуля		194

ОСНОВЫ ТЕОРИИ КОНСТРУКТИВНОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ КАК ОСНОВА ОТРАСЛЕВОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ

Почему конструктивная агрожурналистика?

Автор: Натиа Купрашвили

Какую пользу несут средства массовой информации? Является ли журналистика союзником общества и способствует ли она его развитию? Служит ли деятельность СМИ поиску истины и почему средства масс-медиа так часто обвиняют в распространении лжи? Что сегодня представляет собой понятие «факт», и существуют ли альтернативные факты? Это лишь неполный список вопросов, которые задает постмодернистское общество в эпоху постправды⁵, когда встает вопрос критического осмысления роли средств масс-медиа.

Формирование информационного общества ставит перед журналистами новые вызовы и вынуждает их работать в новых условиях. Журналистика информационной эпохи отличается от журналистики других эпох. Она имеет свои характеристики, основными из которых можно считать следующие – это универсальность, оперативность и интерактивность, многообразие стилей и жанров. К примеру, интернет-публикации совершенно не нуждаются в редактировании или рецензировании – это в некоторой степени усложняет переподготовку журналистов, работающих в онлайн-изданиях.

За последние 10 лет роль средств массовых коммуникаций (в том числе электронных) сильно выросла. Появилось много телеканалов и радиостанций, которые готовы удовлетворить интересы любой аудитории. Однако более важно другое. Чем больше появляется таких СМИ, тем выше спрос на достоверную информацию.

⁵ Термин «пост-правда» появился в Оксфордском словаре в 2016 году. Согласно словарю, постправда – это на когда на формирование общественного мнения большее влияние оказывают эмоции и личные воззрения, чем объективные факты.

В условиях нигилизма и недоверия по отношению к средствам масс-медиа, на фоне перенасыщения информационного потока и, как следствие, информационной асфиксии стало понятно – роль журналистики с точки зрения подачи полезной информации должна быть кардинально пересмотрена.

Так родилась теория «конструктивной журналистики»⁶ – теория, ориентированная на развитие общества. Согласно ей, журналист не просто рассказывает о проблеме, а кроме этого еще предлагает пути выхода из проблемы. Конструктивная журналистика создана в противовес сегодняшнему формату работы журналистов – по устоявшейся практике в информационном потоке доминирует негативная информация, которая не показывает, как можно решить проблему, а лишь нагнетает ее.

Такой подход вызывает в обществе разочарование и фрустрацию. Между тем, в условиях доминирования негативной информации многие востребованные темы остаются вне внимания СМИ – в средствах масс-медиа их редко освещают. Одна из таких тем – сельское хозяйство. Учитывая такое положение дел, в последнее время все больше говорят о необходимости создания отраслевой журналистики. Внимание исследователей к нишевой журналистики растет по мере того, как растет экономика. Чем активнее развиваются рыночные отношения, тем яснее ощущается нехватка аналитических материалов и специализированных периодических изданий/теле-радиопередач. Все это ведет к тому, что растет потребность отраслевой журналистики – она стала интенсивно развиваться. Учитывая тематический разброс и широкий диапазон изданий, этот факт был вполне предсказуем.

Средства масс-медиа влияют на самые разные сферы жизни и деятельности человека – от медицины и безопасности до освещения сельскохозяйственных вопросов и других тем.

⁶ <https://constructiveinstitute.org/Constructive-journalism/About-Constructive-Journalism> - последний просмотр 4.03.2018

Задание:

- Проанализируйте опыт своих стран. Как вам кажется, доминирует ли в медиапоток негативная информация, которая нагнетает проблему, но при этом не предлагает пути ее решения?

- Обсудите, чем отличается работа отраслевого журналиста от работы журналиста широкого профиля.

- Как крупные медиа-компании в ваших странах освещают сельскохозяйственные темы? На ваш взгляд, есть ли в обществе интерес к новостям сельского хозяйства? Сколько человек трудоустроено в сельском хозяйстве? Имеют ли они доступ к новостям отрасли?

Данное руководство по освещению сельского хозяйства составлено на основе опыта страны, которая занимается сельским хозяйством всю свою тысячелетнюю историю. Это Грузия, древнейшая земледельческая страна. Традиции сельского хозяйства отражены и в названии – **Гео**ргия. **Доказательством** служат также многочисленные археологические находки и этнографические источники, бытовые, культурные и религиозные памятники, традиции, связанные с сельским хозяйством и плодородием... Большая часть всего этого сохранена в повседневной жизни и по сей день. Более того, эта сфера деятельности – неотъемлемая часть сознания жителя Грузии.

Аграрный сектор всегда играл большую роль в экономики Грузии. Это обусловлено тем, что в стране более 3 500 деревень, которые исторически сложились в устойчивые территориальные единицы. Сегодня в сельской местности живет почти половина населения страны. Благодаря небольшим сельским хозяйствам, в которых заняты жители деревень, большинство населения сохраняет минимальный уровень жизни.

Несмотря на перечисленные факторы, в Грузии, в отличие от других развитых или развивающихся стран, агрожурналистика не очень развита – освещение сельскохозяйственных тем в СМИ носит несистематизированный и фрагментарный характер.

Как показывают медиа-исследования, освещение сельскохозяйственных вопросов занимает незначительную долю в общем объеме производящейся в стране медиапродукции. Так, например, в 2014 году Хартия журналистской этики и словацкая исследовательская организация «Мемо-98» провели медиамониторинг деятельности Общественного вещателя Грузии. В приоритетах телеканала – освещение жизни регионов Грузии и подача актуальной для жителей регионов информации. Однако исследование показало, что в общем объеме продукции телеканала освещение сельскохозяйственных тем занимает лишь 1%.

Вместе с тем, международные соглашения, подписанные Грузией в последние годы (такие как, членство в Международной торговой организации, Соглашения о свободной торговле с Евросоюзом и США и другие договоренности), позволяют сельскохозяйственному сектору страны интегрироваться в глобальную экономику. Развитие сектора – одна из приоритетных задач, объявленных правительством. Это подтверждает то, что из года в год растет финансирование сферы из государственного бюджета.

С учетом вышесказанного становится очевидным: возрождение сельского хозяйства – фундамент для строительства здания независимости страны. В укрепление этого фундамента надо вложить интеллектуальный, экономический, промышленный, естественный и политический потенциалы страны.

Задание:

- Изучите на примере своих стран, какова политика государства по отношению к сектору сельского хозяйства. Может ли продукт местного

производства сделать местный рынок более независимым от импорта? Может ли он повысить экспортный потенциал? Как часто средства масс-медиа освещают эту тему? (желательно, чтобы ответы на вопросы были представлены в виде презентации)

Все вышесказанное убедительно доказывает: есть все основания для того, чтобы освещение сельскохозяйственных тем занимало значительную долю в деятельности средств массовой информации – это и явный общественный интерес, и большой объем заинтересованной аудитории, и неоспоримая значимость отрасли в общем развитии страны, и перспективы развития сектора. Однако существование все этих оснований, к сожалению, непропорционально настоящему положению дел.

Команда профессионалов, осуществляющих данный проект, придерживается гипотезы, что одна из причин несоответствия спроса на нишевую журналистику реальной ситуации в том, что практикующим и начинающим журналистам не хватает соответствующих знаний. Цель создания данного руководства – как раз в том, чтобы решить проблему дефицита знаний.

В странах, где развитие сельского хозяйства относится к приоритетным направлениям, агрожурналистика – одно из основных средств агрокоммуникации. Дисциплину изучают как в профессиональных учебных заведениях (медиапрограммы и предметы, связанные с агросферой), так и в университетах. Такой подход помогает вырастить профессиональных медиарботников, которые будут глубоко и всесторонне освещать сельскохозяйственные темы, повышать информированность аудитории, содействовать организации процесса и управлять обратной связью с аудиторией. В конечном итоге работа таких профессиональных кадров положительно отразится на развитии всей отрасли.

Главный отличительный признак этой отраслевой журналистики, отраженный в учебных курсах – нужная

журналистика. Под «нужной журналистикой» подразумевается производство для целевой аудитории – скорее даже, вместе с ней – такого медиаконтента, который необходим для развития отрасли. Нужный медиконтент – тот, который повышает мотивацию крестьянина/фермера, поощряет его прикладывать больше усилий и труда, чтобы получить от своей работы больший результат.

Роль и значимость самого журналиста при этом повышается десятикратно. Кроме профессионального совершенствования, нишевая журналистика помогает журналистам качественно усвоить особенности теории и практические навыки той или иной отрасли.

Целям агрожурналистики, как, впрочем, и любой отраслевой журналистики (таким как, культурная журналистика, спортивная, бизнес-репортаж и другие формы) – в полной мере соответствует теория конструктивной журналистики, о которой писалось выше. В виде схемы⁷ это выглядит так:

	Оперативная	Расследовательская	Конструктивная
Время	Сейчас	Вчера	Завтра
Цель	Оперативность	Выявление виновного	Вдохновение
Вопрос	Что? Где?	Кто? Почему?	Что теперь? Как?
Стиль	Драматический	Критический	Мотивирующий, вызывающий интерес
Роль	Полицейский	Судья	Фасилитатор, посредник
Фокус	Драма, конфликт	Жертва	Решение проблемы, лучшие практики

⁷ <https://constructiveinstitute.org/Constructive-journalism/About-Constructive-Journalism> - последний просмотр 4.03.2018

Следовательно, главные функции агрожурналистики можно определить так:

- **Образование** – информирование, подача достоверной информации потенциальной аудитории, средство для достижения цели.
- **Мотивация и организация** – мотивирование уже трудоустроенных либо потенциальных работников сферы сельского хозяйства. Поощрение повышает эффективность работы человека/группы людей. Такой подход требует от журналиста роли не просто наблюдателя, но и участника процесса.
- **Коммуникация и адвокати́рование** – когда издание выполняет функцию связующего, посредника между профессиональными группами, государственными программами, их бенефициарами и фермерами.
- **Развитие** – когда СМИ, всесторонне освещая проблему и предлагая пути ее решения, помогает улучшить качество жизни людей, а значит, способствует экономическому развитию страны.

Примечательно, что UNESCO, согласно последним рекомендациям, советует внедрить модули отраслевой журналистики в учебные программы по журналистике – по мнению организации, такой подход будет содействовать устойчивому развитию. UNESCO ратует за разнообразие учебных программ по журналистике, периодически предлагает расширить спектр курсов и советует, какую модель лучше всего внести в куррикулумы.

В программах бакалавриата и магистратуры университетов многих стран уже успешно внедрены специализированные программы. Как правило, они имеют вид конкретных модулей, каждый из которых в той или иной степени содержит компонент журналистской грамотности – к примеру, это журналистика данных, межкультурная журналистика, общественная журналистика в глобальном контексте, инновационная журналистика, агрожурналистика и другие виды.

Что бы то ни было и какие бы учебные программы не работали по всему миру, всех их объединяет одна общая линия – журналистика должна соответствовать контексту, который она исследует и реализует на практике.

Чтобы улучшить индивидуальное и институциональное практики журналистов, крайне важно правильно запланировать медиа-образование. Устойчивое развитие отрасли невозможно представить без конструктивного сотрудничества всех ее участников. После долгих раздумий грузинские медиаорганизации, учебные учреждения, бизнес-компании, неправительственные и государственные организации решили создать Декларацию Агротильдии. Ее содержание отражает и соответствует принципам конструктивной журналистики.

ДЕКЛАРАЦИЯ АГРОГИЛЬДИИ

Тбилиси 2018

Медиаорганизация/журналист:

- ✓ Относится к освещению сельскохозяйственных тем с ответственностью; содействует развитию сельского хозяйства;
- ✓ Не приемлет и избегает сенсационной подачи информации по сельскохозяйственной тематике;
- ✓ Обязуется перед публикацией перепроверять информацию на достоверность и не распространять ложную информацию, которая может ввести аудиторию в заблуждение;
- ✓ Считает грубой ошибкой и проявлением непрофессионализма публикацию искаженной, непроверенной информации, которая может нанести вред фермеру и сельскому хозяйству в целом.

Гражданское общество, бизнес-компании, фермерские хозяйства, правительственные институты:

- ✓ Обязуются обеспечивать доступ к информации и распространять ее в проактивном режиме; обязуются содействовать эффективной работе журналистов и поддерживать редакции, освещающие сельскохозяйственные темы;
- ✓ Осознают важность коммуникации для развития сельского хозяйства; обязуются поддерживать масс-коммуникационные проекты, обеспечивать их продуктивность и устойчивость;
- ✓ Обязуются внимательно следить за проблемами в сфере сельского хозяйства и готовы своевременно реагировать на них.

Образовательные и исследовательские учреждения

- ✓ Осознают важность развития села и сельского хозяйства; поддерживают исследовательские проекты, направленные на распространение знаний,

профессиональный рост и развитие людей, имеющих отношение к сфере сельского хозяйства или интересующихся сельскохозяйственной тематикой.

Актеры Агрогильдии подтверждают согласие играть роль в развитии сельского хозяйства, а также выражают готовность сотрудничать и решать существующие в отрасли проблемы.

Задание:

Имитированное обсуждение репортажа. Тема: постановление правительства, касающееся идентификации/регистрации домашнего скота

Источник:

<http://qartia.ge/ka/siakhleebi/article/29154-telekompania-8220iberiis-winaagmdeg-gancxadebas-qartiis-sabchoganixilavs>

Рекомендация: если группа многочисленная, разделить ее на подгруппы из 7-9 человек; каждой из подгрупп дать на обсуждение репортаж. Кроме того, имитированные союзы должны обсудить журналистские принципы, указанные в данном заявлении (<https://bit.ly/2NGwZal>), а также ответить на вопросы:

- Для кого полезен репортаж?
- Как воспринимается материал в разрезе конструктивной журналистики?

Это задание отражает стратегию эффективного учебного процесса. Оно выполняется при помощи социальной интеракции.

Работа в группах, дискуссии, дебаты и другие виды совместного обучения – лучшее средство для конструирования знания аудитории.

После того, как группы представляют свои презентации, обсудите решение Союза хартии этики. <http://qartia.ge/ka/gadatsyvetilebebis-dzebna/article/34839-gadatsyvetileba-saqmeze-zhurnalistikis-resurs-centri-vakhokhuzmiashvilis-tsinaagmdeg>

Подготовка к следующей встрече: попросите

курсантов модуля приготовить новость о растениеводстве или найти публикацию на эту тему в местной прессе.

Задавая это задание, тренер помогает курсантам улучшить навыки самоорганизации и самооценки, что является частью эвристического метода обучения. Обучение по эвристической модели предполагает, что курсант решает задание поэтапно: сначала фиксирует отдельные факты, затем пытается установить связь между ними. Такой подход, как правило, дает быстрый и эффективный результат.

ГЛАВА I

Основы агрономии для журналистов

Нукри Мемарнишвили, Нугзар Суаридзе, Инга Шамилишвили

Что должен знать агрожурналист?

Агрожурналист должен иметь представление о том, что такое агрономия. В частности, он должен понимать, что агрономия...

- представляет собой единство теоретических и практических знаний о возделывании растений, разведении животных, организации агропроизводства и первичной переработке сельскохозяйственных продуктов.
- включает в себя другие науки – такие, как почвоведение, земледелие, агрохимия, селекция-выведение и другие.

Чтобы журналист мог всестороннее освещать темы, связанные с агрономией, и достоверно информировать население, он должен разбираться в ней и уметь находить источники, владеющие нужной информацией – это необходимо для того, чтобы не только донести информацию до аудитории, но и правильно расставить акценты.

После беседы об основах агрожурналистики обсудите задания на тему растений, которые приготовили курсанты.

Ответьте на вопрос: на что журналист должен обратить внимание,

если он готовит передачу о растениеводстве?

Главные акценты рекомендуется сделать на сельскохозяйственные растения – на их предназначении, на методы их выращивания, их питания и продуктивности. Если материал о питании растений и их продуктивности, тогда акценты следует ставить на почву – ее свойства, характеристики, необходимое количество питательных микроэлементов. Приведем пример, касающийся последнего компонента – питательных микроэлементов. Чтобы получить три тонны зерна, один гектар почвы надо удобрить

определенным количеством азота, соответствующим урожаю такого объема. Но при этом фосфора и калия нужно ввести в почву столько, сколько нужно для получения пяти тонн зерна. В этом случае урожай составит около 3 тонн. Такого типа детали и расчеты надо четко прояснять в своих материалах. Важно помнить: СМИ должны работать так, чтобы у аудитории не возникли ложные представления о новостях/событиях/явлениях.

Продолжая тему... Если фермер жалуется, что получил низкий урожай, хотя ожидал большой, журналист не должен ограничиться только констатацией этого факта – он должен проанализировать, почему так произошло. Особенно следует обратить внимание на следующие аспекты: знает ли фермер о технологии разведения того или иного растения; известно ли ему, почему важно повышать содержание питательных веществ в почве; заботится ли он о плодородии почвы, которая прямопропорциональна связана с урожайностью. В данном примере отличающий от мнения фермера комментарий может дать агрохимик, специалист по почве или эксперт по сельскому хозяйству. Журналист должен внести в свой материал эти другие мнения. Под конец публикации следует подытожить, чтобы читателю понятно: объем урожая зависит не только от информации, указанной на этикетке семян, и повысить его можно только в том случае, если удобрять почву и насыщать ее минеральными элементами.

Желательно, чтобы руководитель модуля заранее нашел для лекции подходящий пример освещения темы растениеводства в местной прессе. Вместе с курсантами он должен посмотреть репортаж, а затем обсудить его. Пример из грузинской прессы: <http://ajaratv.ge/ge/shows/agro-advises>

Метод анализа примеров (так называемый Case study) означает всестороннее и основательное исследование одного конкретного случая/примера.

В одной из передач цикла «Агросоветы», который выходит на Общественном вещателе Аджарии, журналист подготовил сюжет об орехах. Материал назывался «Польза от ореха». Он был подготовлен с учетом растущего спроса, который в

последнее время появился на рынке. Передача была составлена по принципу планирования единого сюжета. В первую очередь, журналист рассказал об основных положениях и объяснил, почему тема актуальна. Затем он рассчитал в деталях, какова будет финансовая прибыль в случае, если фермер не проводит на участке никаких дополнительных работ. После этого шел комментарий самого фермера – он рассказывал об урожае орехов и его реализации. Сразу следом журналист подчеркнул – если должным образом ухаживать за садом, то урожайность повысится. Это означает, что дополнительные расходы не только покроют доходы, но увеличатся прибыль.

После интервью с фермером журналист представил зрителям мнение представителя компании-экспортера ореха – он рассказал о том, почему надо удобрять почву и как это может улучшить урожай.

Сюжет в полной мере раскрывает нужные и полезные для фермера аспекты – рассказывает о правилах посадки плантации орехов; объясняет, какую важность имеет географическое положение; как удобрять почву минеральными и органическими удобрениями; как и какими средствами защищать культуру; какими ирригационными системами пользоваться.

В материале даны также мнение агроинженера и советы от представителя Государственного департамента развития сельского хозяйства, который рассказывает о госпроектах, предназначенных для развития сектора. Ближе к концу сюжета автор касается темы вредителей ореха и методах борьбы с ними. В завершении материала журналист делает резюме – подытоживает рассказ о сборе, хранении, реализации урожая и о финансовой прибыли.

Дайте задание курсантам подготовить медиа-продукт на заданную тему. Ориентировочно, можно предложить такие темы:

- **Важно, чтобы журналист касался темы плодородия почвы;**

➤ **Чтобы освещать тему, журналист должен владеть следующей информацией:**

Что такое почва; обогащение почвы; виды почв в стране и их распределение согласно сельскохозяйственным приоритетам; что такое эрозия, кислотность, плодородность; какую важность имеют особенности пахотного слоя почвы; почему надо удобрять почву питательными элементами (естественными и искусственными); удобрения; питание растений и урожайность; органические и неорганические удобрения и условия их эффективного использования; регуляция водного, воздушного и теплового режимов; основные способы обработки почвы; пахота с переворачиванием пластов и без переворачивания, плантаж и полив; севооборот и подготовка участка для посева или рассады; контроль за вредителями и болезнями; пестициды, их основные группы, ареал использования и эффективность.

Например, если тема материала – «Пестициды: положительные и отрицательные стороны их использования», журналист, в первую очередь, в качестве основных положений должен сформулировать суть вопроса, затем использовать комментарий агрохимика о минеральных удобрениях (азот, фосфат, калий, комплексные удобрения), их пользе и эффективности. Далее можно представить зрителю информацию, скажем, о разновидности удобрений (из специализированного магазина), снабдив его комментарием агрохимика. Можно также включить в материал дополнительную информацию – допустим, о фермерском хозяйстве (комментарий может дать как сам фермер, так и специалист по безопасности продуктов). Желательно поговорить также с экологами и специалистами по органическому сельскому хозяйству, которые могут критически оценить слова эксперта по безопасности продуктов. В качестве респондентов могут выступать как фермеры, так и специалисты по сельскому хозяйству, тепличным хозяйствам и рассадникам, а также агрономы и механизаторы.

Следуя этим правилам, тема будет представлена в общем контексте с разных сторон. Под конец журналисту следует кратко подытожить и вынести из того, что было сказано ранее, самое главное.

Рекомендованные темы о плодородности почвы:

1. Плодородность почвы; дробные участки и фермерские кооперативы;
2. Орошаемые поля и современные оросительные системы;
3. Финансовые ресурсы и фермерские хозяйства;
4. Современные технологии в отрасли

Посвятите семинар обсуждению заданий. В качестве критерия возьмите теорию конструктивной журналистики. Ответьте на вопрос, кому и как поможет готовый медиапродукт?

Задайте дополнительный вопрос: касается ли в представленном медиапродукте кто-либо из респондентов темы биопроизводства?

Интерактивное обучение – одна из наиболее распространенных форм педагогики.

Дискуссия значительно повышает вовлечение курсантов – чем активнее они вовлекаются в процесс, тем качественнее результат. Обсуждение в группе развивает у них умение анализировать, формулировать аргументы и делать выводы.

ГЛАВА II

Биологически чистая журналистика

Кетеван Лаперашвили, Ия Бобохидзе

«Биологически чистый». Эту фразу часто неверно используют и журналисты, и сами производители биологически чистого продукта, которые имеют в виду только процесс выращивания. Такое неверное понимание термина обусловлено недостатком знаний. И одни, и вторые забывают – чтобы получить экологически чистый продукт, надо, кроме самого производства, соблюдать также правила переработки, хранения, транспортировки и сбыта.

Задание:

- **Почему важно соблюдать принципы чистой журналистики, работая над материалом о биологически чистых продуктах?**

Обсудите в группах:

- **В чем преимущества производства биологически чистой продукции?**
- **Каким образом производство био продукции связано с характерными особенностями страны?**

Этот метод известен под названием «мозговой штурм». Он подразумевает формирование и высказывание по какой-либо одной проблеме/вопросу как можно большего числа мнений - желательно кардинально различающихся. Мозговой штурм развивает творческий подход. Особенно эффективен он в условиях большой группы.

Биологически чистое производство особенно актуально для маленьких стран. Так, например, из-за сложного горного ландшафта Грузии и фрагментация земель крестьянин не может повысить прибыль за счет расширения производства. Следовательно, в таких условиях он не может стать конкурентноспособным на глобальном продовольственном рынке. Это значит, что, грузинской сельскохозяйственной продукции будет сложно конкурировать с дешевым продовольствием, полученным в индустриальных сельских хозяйствах, которым насыщен мировой рынок. Производство высококачественной биопродукции – как раз та сфера, которая может сделать грузинский продукт конкурентным на мировом рынке. Тем более, что рынок биопродукции – единственный в мире, который непреклонно растет даже во время экономического кризиса и сокращения других рынков.

«Сельское хозяйство имеет огромный потенциал, если будет производить биопродукты. На натуральные продукты в мире высокий спрос. На европейском рынке спрос на биопродукцию вырос на 7,5%. Развивая биопроизводства, Грузия сможет стать крупнейшим экспортером в этом направлении. Этот потенциал у нашего сельского хозяйства действительно есть, и он довольно значим», - считает грузинский ученый, специалист по биотехнологиям Тенгиз Джалишвили.

Биохозяйство обеспечивает независимость крестьянина и фермера. Однако чтобы это требует немалых времени и знаний. В первую очередь, необходимо поднять уровень информированности потребителя. Он должен знать, какая разница между химически обработанной продукцией и органической. В этом вопросе большую роль могут сыграть средства массовой информации.

В ведущих странах мира считается неэффективным применение в сельском хозяйстве традиционных химических препаратов. Это объясняется тем, что с каждым годом почва все больше загрязняется химическими веществами – и, как результат, значительно уменьшается урожай.

При производстве растительного био-продукта почву и

растения, как правило, обрабатывают растительными или животными отходами. Такая обработка почвы улучшает ее свойства и обогащает минеральный состав. Большое внимание также следует уделять правильному севообороту. Есть определенные стандарты, которые должен соблюдать производитель при производстве, хранении, транспортировке и сбыте экологически чистого продукта.

Задание:

Разделите группу на две подгруппы. Первая должна представить преимущества биопроизводства, вторая – преимущества химически обработанной продукции. На презентации результатов откройте дискуссию:

- Насколько в ваших странах развиты оба направления?

- Как эту тему освещают в прессе?

- Не создают ли средства масс-медиа завышенных ожиданий, связанных с биопродукцией, или, наоборот, с химической обработкой продукта?

- Насколько многосторонне подготовлены материалы СМИ?

Ролевые и ситуационные игры ведутся по заранее подготовленному сценарию. Они позволяют курсантам посмотреть на тему с другой точки зрения.

Метод помогает участникам сформировать альтернативное мнение, развивает у них навыки независимого выражения собственной позиции и ее отстаивания.

Задание:

➤ Мониторинг местной прессы, поиск и анализ статей на тему биопроизводства.

Что должен знать журналист?

Работая над темой, журналист должен знать, какая разница между химически обработанной и органической продукцией; какова политика государства по этому направлению; какие работают законодательные нормы;

насколько фермеры и в целом местный рынок готовы производить и сбывать биопroduкцию.

Для ответов на эти вопросы надо выяснить, каково существующее законодательство в вашей стране по отношению к биопroduкции? Какая часть земель выделена для биопroduцтва? Желательно пригласить эксперта в качества приглашенного спикера.

Для приложения:

Дополнительный вопросник для грузинских курсантов

Развитие биопroduцтва – одно из важных направлений аграрной политики страны. Оно требует определенных законодательных регуляций. Именно поэтому в министерстве сельского хозяйства Грузии были подготовлены «Правила биопroduцтва». 30 июля 2013 года они были утверждены правительством Грузии в виде постановления N198.

«Правила» определяют порядок и взаимоотношения управления биохозяйства, производства биопroduкта, его переработки, маркировки, этикетирования, дистрибуции, реализации и добровольной сертификации. К документу прилагается список веществ и средств, разрешенных в биохозяйствах/биопroduцтвах.

Согласно отчетам Международной федерации движений экологического сельского хозяйства (IFOAM), в 2005 году в Грузии под биохозяйства (как сертифицированные, так и конверсионные) было выделено 130 гектаров земли, в 2011 году – 1999 гектаров (что составляет лишь 0,8% сельскохозяйственных земель в стране), в 2013 году – 6 000 гектаров.

Чтобы перейти от небипroduцтва к биопroduцтву, необходимо выждать определенный период. Этот переходный период называется конверсией. Например, конверсионный этап для биорастениеводства составляет два года – если уход за почвой осуществлялся по биоправилам в течение двух лет до посадки однолетнего растения или сенокоса пастбища (в случае многолетней культуры этот срок увеличивается до трех лет). Совсем другой период конверсии в животноводстве. Для мясных пород крупнорогатого скота он составляет 12 месяцев, для мелкого скота и свиней – 6 месяцев.

Продукт/корм для животных считается биопродуктом, если на этикетке/маркировке, в рекламе и коммерческом документе указаны слова: «биологический», «органический», «экологический», «экологически чистый», «био», «эко» или любая другая комбинация или аббревиатура этих слов, символ, торговый знак и/или лого. Запрещено использовать эти слова на этикетке/маркировке, в рекламе и коммерческих документах продукта/корма для животных, производство которых не отвечает стандартам биопроизводства. По грузинскому законодательству, нарушение правил этикетирования карается штрафом бизнес-оператора.

Для подтверждения биопроизводства и права использования соответствующих надписей на этикетке/маркировке необходимо получить сертификат. Процедуру сертификации проводит специальное ведомство. Оно инспектирует биопроизводство и проверяет, соответствует ли технологический процесс установленным стандартам. Это добровольная процедура - бизнес-оператор соглашается по собственной инициативе. Подтверждение сертификата должно происходить каждый год. Сертификацию осуществляет уполномоченный орган, имеющий соответствующую аккредитацию.

Задание:

- **Покажите курсантам фильм. По его окончании обсудите, насколько хорошо он отражает тему производства биологически чистой продукции.**
- **Дайте членам группы задание составить синопсис на тему биопроизводства, основываясь на примерах ваших стран.**
- **Устройте открытую дискуссию, во время которой обсудите результаты.**

Это задание основано на методе демонстрации, когда тренер представляет информацию в виде аудио-визуального материала. Такой метод помогает наглядно преподнести учебный материал и сделать его более удобным для восприятия. Уточните, какую часть задания курсанты могут выполнить самостоятельно.

ГЛАВА III

Медиа против вредителей на страже защиты растений

Нино Чалаганидзе, Нато Какабадзе

Саранча сократила урожай подсолнуха вдвое. Уменьшен урожай кукурузы и лобии. А эти продукты – основные в рационе местного населения. Вредитель представляет опасность также и для картофеля.

Можно ли информация, представленную средствами масс-медиа в таком формате, преподнести в другом виде? Например, в таком: в регионе ожидают невиданный урожай подсолнуха. Крестьяне справились с вредителем и получают хороший урожай лобии и кукурузы. Наши репортажи помогли местным жителям получить обильный урожай картофеля.

Такая подача темы создала бы у аудитории позитивный, обнадеживающий настрой – а это немаловажно. Медиа, как институт, влияет не только на общественно-политическую жизнь, но и на наше поведение и настроение. Помогают ли средства масс-медиа фермерам предотвратить проблемы или решить их? Ответить положительно можно в том случае, если СМИ последовательно, многосторонне и понятно преподносит информацию о вредителях растений и методах борьбы с ними своей целевой аудитории. Однако, к сожалению, таким образом журналисты поступают нечасто. На самом же деле именно такой подход необходим: он, с одной стороны, объяснит аудитории принцип «что посеешь – то пожнешь», с другой вернет средствам масс-медиа благодарность и верность читателя.

В задачи агрожурналиста входит:

- Информировать население (и особенно фермеров) о возможных негативных результатах в случае неправильного применения современных технологий и препаратов (пестицидов, антибиотики и т.д.). Так же, как и болезни живых организмов, это может привести к сложным экономическим последствиям;
- Обеспечивать население (в том числе, фермеров, как наиболее заинтересованных лиц) новостями об инновациях и о современных технологиях, используемых в сельском хозяйстве, а также другой полезной информацией.
- Информировать общественность об экологической ситуации и климатических изменениях в стране и регионе – это позволит аудитории заранее подготовиться и защитить растения от вредителей и болезней.
- Разъяснять иностранному читателю/слушателю/зрителю, что страна изменилась, и люди больше не хотят довольствоваться низким качеством продуктов сельского хозяйства и других отраслей.

Для выполнения этих задач необходимо накапливать отраслевую информацию и знания. Для освоения этой информации можно использовать концепцию группирования похожих предметов или идей.

В данном разделе руководства читатель, заинтересованный агрожурналистикой и такими темами, как фитосанитария и интегрированная защита растений, в лаконичной и понятной форме узнает о специфике отрасли, ознакомится с ее основными проблемами и актуальными аспектами.

Фитосанитария (с франц. *phyto* + *sanitaire* = «*santé des plantes*») – это защита растений научно доказанными методами.

При производстве сельскохозяйственной продукции самый большой, после природных катаклизмов, враг фермера, крестьянина – вредные насекомые. Болезни, насекомые и паукообразные разных видов сильно вредят сельскохозяйственным культурам.

Основная цель фитосанитарии – защитить растения таким образом, чтобы уничтожить вредителя, но при этом не нанести вред самому растению и природе. Это важно также для того, чтобы в дальнейшем при производстве продукта не изменились его экологические показатели.

Большинство крестьян не владеет полной информацией о современных фитосанитарных методах. Многие до сих пор применяют способы, которые использовались в прошлом веке и которые не в состоянии обеспечить эффективную защиту от биологических угроз в наше время.

Средства масс-медиа, как наилучший способ информирования общественности, должны активно участвовать во всех сферах деятельности государства. Журналист владеет оружием, при помощи которого можно внедрить современные подходы в той или иной сфере.

Сегодня СМИ не проявляют сильный интерес к вопросам фитосанитарии. Внимание медиа к этой теме активизируется только тогда, когда появляется проблема. Проверьте, что происходит в таких случаях в ваших странах. Например, в Грузии борются с вредителем – с азиатским клопом. В контексте конструктивной журналистики рассмотрите в группе соответствующий теме материал:

При подготовке материалов на тему фитосанитарии для широких слоев населения предпочтительней сделать акцент на вопросах, которые повысят информированность аудитории по теме и позволят получить практические советы от экспертов.

Журналисты обязаны и сами выяснить как можно больше информации по теме, и помочь сделать это аудитории, которая интересуется темами агрополитики, агрожурналистики, фитосанитарии и интегрированной защиты растений. Журналист должен знать основные регулирующие документы, действующие в сфере агрополитики, и способствовать их распространению на национальном и международном уровнях. Еще несколько полезных навыков для журналиста – уметь находить тему, составлять рабочий план и график, выпускать и публиковать текст, аудио- или видеоматериал таким образом,

чтобы он был удобен для размещения на любой платформе (на веб-страницах, мобильных телефонах, в социальных сетях, в прессе, на радио и телевидении, на аудио- и видео-кассетах).

Журналисту, который работает над темой фитосанитарии, полезно будет знать, что вредители делятся на две группы:

3. **Паразитные:** грибковые, бактериальные, вирусные, микоплазматические и другие
4. **Непаразитные:** вызванные изменениями почвы, климата и другими неблагоприятными факторами

Методы борьбы против вредителей и болезней зависят от того, какой культуре они вредят. Вредителей виноградной лозы следует выделить отдельно. Это обусловлено двумя причинами. Первая состоит в том, что виноград – один из наиболее крупных сегментов сельского хозяйства Грузии; вторая – в том, что болезни виноградной лозы достаточно разнообразны, и бороться с ними следует комплексными методами.

Интегрированный подход к борьбе с болезнями и вредителями винограда включает в себя как химические, так и агротехнические меры (обработка почвы, орошение, обрезка). Надо помнить, что максимального эффекта можно достичь только в том случае, если соблюдать сроки и вовремя проводить мероприятия по защите от вредителей/болезней.

Совершенно другие заболевания и вредители наносят урон фруктовым, ягодным, цитрусовым, субтропическим, овоще-бахчевым, зерновым и бобовым культурам – следовательно, отличаются и методы борьбы с ними.

Интегрированная защита

Одновременное применение различных инструментов для борьбы с вредителями и болезнями называется «интегрированной борьбой». Она подразумевает использование пестицидов в такое время и в таком виде, чтобы дать возможность естественному врагу вредителя максимально проявить свое воздействие на вредителя.

К интегрированной борьбе относятся методы селективной, агротехнической, биологической, биофизической и механической борьбы. Также к ней относятся санитарно-

гигиенические меры – они сокращают численность вредных организмов и, тем самым, позволяют растениям вырасти здоровыми.

Меры интегрированной борьбы позволяют значительно сократить частоту и масштабы применения пестицидов. Это положительно влияет на естественные условия – снижается риск загрязнения окружающей среды и уменьшается содержание в растительных продуктах химических соединений, вредных для организма человека (пестицидов или продуктов его распада).

Правовые основы для применения и безопасного использования пестицидов и агрохимикатов: Конституция, международные соглашения и договоры, «Международный кодекс правил использования и распределения пестицидов» FAO и соответствующие законы (например, для Грузии это «Кодекс безопасности продуктов/кормов для животных, ветеринарии и охраны растений», законы о почве, здоровье и охране окружающей среды; акты; закон №4312 от 29 декабря 2006 года, статья 55; закон №6167 от 8 мая 2012 года и другие).

Вышесказанное свидетельствует, что при освещении вопросов фитосанитарии и интегрированной охраны важно обращать внимание на темы, которые позволят населению заранее позаботиться о защите растений от конкретных вредителей. Работая над такими опросов, журналисту не избежать следующих тема.

- 2) Сезонные вредители и средства превенции от них (желательно освещать эти темы по мере важности, в соответствии с сезонами)
- 3) фитосанитарное законодательство в Грузии
- 4) средства интегрированной защиты и современные научные подходы
- 5) влияние средств защиты растений на продукты питания
- 6) организация превентивных мер по защите растений

Промежуточное задание:

Подготовьте журналистский продукт на тему борьбы с вредителем. Рассмотрите задание на семинаре. Оценки промежуточные задания курсантов.

Цель задания – повысить уровень знания участников. Для этого фасилитатор (в нашем случае, лектор/тренер предмета) может вслух выразить мнение, которое либо подтвердит, либо подвергнет сомнению мнения участников. В любом случае, задание будет полезным, так как оно позволит участникам проявить свои знания и опыт с другой перспективы. В результате курсанты глубоко изучат тему, отсортируют знания и подытожат информацию, которую освоили во время решения задания и дискуссии.

ГЛАВА IV

Я-растение-журналист

Ия Мамаладзе, Ната Какабадзе

Любому человеку, журналист он или нет, каждый день приходится заходить в супермаркет или на базар, чтобы купить продукты питания. Выращенные на поле, в саду, на винограднике, на плантации, эти продукты растительного происхождения наряду с воздухом и водой – основной компонент жизни человека и окружающей среды.

Откусывая за завтраком хлеб или булочку, сидя за каждодневным или праздничным столом, обедая на ланче, беседуя с бокалом вина или стаканом чая мы обычно не думаем о таком сельскохозяйственном направлении, как производство однолетних или многолетних культур.

Если вы журналист или хотите стать им, если вас интересуют темы, волнующие общество, если интересуется сельское хозяйство, вам придется рассказывать об однолетних и многолетних культурах и понимать в растениеводстве – науке, которые их изучает.

Растениеводство изучает факторы, необходимые для нормального развития растений – такие, как освещение, тепло, вода, воздух, питательные вещества. Все эти факторы влияют на растения – при чем, не каждый в отдельности, а все вместе, в комплексе. Нормальное развитие растения, высокая урожайность и высокое качество прямым образом зависят от совместного воздействия этих факторов.

Все сельскохозяйственные культуры делятся на однолетние и многолетние. К однолетним относятся зерновые, колосовые, технические, овощные, бахчевые, разные виды зелени, бобовые, картофель. К многолетним – виноград, фруктовые (плодовые), субтропические, эфирно-масличные, цитрусы и другие растения.

Сегодня, когда проблема пропитания растущего населения во всем мире становится все более острой, производству

однолетних и многолетних культур в каждой стране присваивается государственное значение. Обязанность журналиста – правильно подавать аудитории информацию о факторах и условиях, которые влияют на формировании растений и способствуют увеличению урожайности.

Задание:

Изучите, насколько разнообразны в вашей стране почвенно-климатические условия. Обсудите:

- **какого типа сельскохозяйственные культуры встречаются?**
- **Каково их оптимальное географическое распределение?**
- **Отражены или нет эти темы в местной прессе?**

Откройте дискуссию по теме.

Устный обмен мнениями между участниками дискуссии поможет членам группы глубоко изучить вопрос. Взаимообмен мнениями способствует генерированию новых идей. Это, с одной стороны, научит уважать и выслушивать другие мнения, а с другой – улучшит навыки самовыражения.

Дополнительное чтение о Грузии:

Разнообразие почвенно-климатических условий Грузии дает возможность возделывать множество сельскохозяйственных культур – фрукты (косточковые и семечковые), цитрусы, чай, грецкий орех, фундук, каштан, зерновые, кукуруза, картофель, овощи, бахчевые, зелень.

С учетом разнообразия естественных условий, Грузия делится на 13 зон и 6 субзон. У каждой из них – своя сельскохозяйственная специализация (*«Образцовый кодекс сельскохозяйственной практики Грузии»*, Тбилиси, 2007, стр.9)

Если журналист освещает тему возделывания конкретной культуры в отдельно взятом регионе, он должен заранее

выяснить, к какой зоне и субзоне принадлежит этот регион и какова сельскохозяйственная специализация этой местности.

К примеру, если вы решили рассказать о ситуации в растениеводстве Гурии, надо знать, что климатические и почвенные условия этого края позволяют развивать такие направления, как цитрусоводство, чаеводство, возделывание ягодных культур (например, синяя черника) и некоторых субтропических фруктов (хурмы, маслин, пекана, фейхоа, авокадо, мушмалы и других). В то же время нельзя упускать из виду другие компоненты, необходимые для развития отрасли. Следовательно, надо знать, что в регионе остро стоит проблема заболачивания почвы.

В муниципалитетах Озургети и Ланчхути существует дренажная инфраструктура для оттока воды из почвы. Она расположена на 17,4 гектарах земли. Однако последние несколько лет в ней не проводили очистительных работ. В результате этого на сегодняшний день более 80% дренажной инфраструктуры забито отходами, древесиной, кустарниками. Из-за этого система не в состоянии собирать излишки воды из посевных площадей и накапливать ее в водоприемниках. Это привело к тому, что начался процесс вторичного заболачивания земель. Почти половина посевных площадей заболочена. Особенно этот процесс заметен в муниципалитете Ланчхути, где из существующих 12,4 тысяч гектаров лишь не более 5 тысяч пригодны для возделывания. На данный момент дренажная инфраструктура, расположенная на 11,1 гектаров, подлежит реабилитации.

Журналист, который возьмется освещать эту тему, обнаружит, что продуктивность растениеводства в этом регионе довольно низкая. Кроме проблем заболачивания, о которых говорилось выше, такая ситуация обусловлена плохой информированностью населения, низкой организацией труда, устаревшим и амортизированным генетическим материалом, неравномерным доступом к финансовым средствам, нехваткой центров обслуживания и экстенции, деградацией и амортизацией угодий, отсутствием развитой инфраструктуры, нехваткой приемников и перерабатывающих производств и

другими факторами. Между тем, климатические условия в регионе позволяют повысить урожайность фейхоа, хурма, фруктов и винограда вдвое и в несколько раз увеличить урожай овощных культур и картофеля (*проблемы идентифицированы по данным 2014 года*).

С проблемами совсем другого рода соприкоснется журналист, который захочет приготовить репортаж о виноградарстве в регионе Рача или о возделывании подсолнуха в Кахети. В этих случаях также, прежде чем приступить к подготовке материала о конкретной культуре, ему следует собрать информацию о зонах и субзонах.

В 2014 году Центр исследования экономической политики разработал стратегию сельского хозяйства и опубликовал ее под названием «Международный опыт и Грузия». Согласно ей, развивающиеся страны, в том числе, Грузия, заметно отстают от стран Евросоюза по уровню продуктивности. (http://csogeorgia.org/uploads/publications/132/Agricultural_Strategy-geo.pdf).

Чтобы устранить эту разницу, надо решить проблемы, которые отчетливо видны на приведенном выше примере с регионом Гурия. Задача нас, журналистов, как раз в том и состоит, чтобы определить проблемы, проанализировать их и преподнести аудитории.

Вкратце пройдемся по списку важных для Грузии однолетних и многолетних культур, которые особенно значимы для решения проблем с продовольствием (*дополнительную информацию об отдельных культурах можно получить в приложении*)*.

На первом месте среди **зерновых культур** – пшеница. Она относится к колосовым хлебным злакам. По своим биологическим качествам пшеница бывает двух видов: осенняя и весенняя. Осенние формы сеют осенью, а урожай собирают на следующий год, после зимовки. Весенние формы сеют весной, урожай собирают в этот же год. Важную роль в сельском хозяйстве Грузии играет также кукуруза.

Зерновые и бобовые культуры в зависимости от продолжительности вегетационного периода также делятся на

две группы. Первая группа - культуры короткой вегетации. Это горох (плоды желтого цвета), горошек (плоды зеленого цвета), чина (душистый горошек). Культуры короткой вегетации довольствуются небольшим количеством света. Ко второй группе относятся культуры с длинной вегетацией – лобло, соя, бобы.

К техническим культурам принадлежит картофель, **масличные** (подсолнух, рапс и клещевина, из семян которой готовят касторовое масло), **прядильные** (хлопок, лен, конопля, джут - из его волокон плетут грубые ткани и верёвки), **наркотические** (табак, махорка), **корнеплодовые** (сахарная свекла, бурак, репа, батат, топинамбур).

Одна из важных культур – картофель. По площади посева эта культура на третьем месте в мире после хлопка и злаков. Картофель возделывают во всей Грузии - от морских прибрежных районов до высоких альпийских зон – однако наилучший урожай собирают в горных районах.

Овощи – это сочные части однолетних, двухлетних и многолетних травянистых растений, которые человек употребляет в пищу: корни, стебли, листья, клубни, плоды.

Бахчевые культуры: арбуз, дыня, тыква, кабачок, огурец.

Зелень: салат, кресс-салат (т.н. цицмати), шпинат, реган, укроп, базилик, чабрец, кинза, петрушка, сельдерей и другие.

Пожалуй, одна из самых значимых культур в сельском хозяйстве Грузии – **виноград**. В мире более четырех тысяч сортов винограда. В Грузии встречаются около 550 из них. Тут выращиваются винные сорта, столовые и вино-столовые.

Самые распространенные винные сорта – Чхавери, Цоликаури, Батумура, Кларджули, Какутура, Цицка, Крахуна, Белый Цулукидзе, Оджалеши, Александрои, Сацури, Ркацители, Усахелуори, Зеленый Манави, Хихви, Саперави, Чечичеши, Апасирхва, Качичи, Амлаху, Чвитибури, Оцханури, Сапере, Мучуретели, Белый камура, Аладастури, Тавквери.

Столовые сорта – Кардинал, Кримсон Сидлис, Донмариано, Альфонс, Лавел, Прима, Италия, Датьер, Аледо, Грузинский

скороспелый, Жемчужина Саба, Султанин, Грудь лошади, Вороний глаз, Столовый бахчевой, Чоди и другие.

Уход за виноградом требует пристального внимания и немалых усилий на протяжении всего периода вегетации. Корни саженцев необходимо обрабатывать мотыгой, землю между рядами надо разрыхлять, систематически бороться с болезнями и вредителями, вырывать сорняки, питать почву минеральными удобрениями и поливать по мере необходимости.

В плодоносящих виноградниках надо обязательно обрабатывать участки между рядами – это усиливает теплообмен, влажность и аэрацию и, тем самым, улучшает биохимические процессы.

Сбор урожая в большой степени зависит от сорта винограда, погодных условий, уровня сахара в созревших гроздьях и предназначении собранного урожая. Винные сорта, как правило, начинают собирать, когда гроздь винограда примет определенный цвет, а состав сахара в ней достигнет характерных для данного сорта показателей. Собирать урожай желательно в сухую погоду.

Фруктово-ягодные культуры в зависимости от производственно-биологических признаков делятся на следующие группы:

1. семечковые: яблоко, груша, айва, мушмула, рябина, боярышник, ирга;

2. косточковые: персик, слива, абрикос, вишня, черешня, ткемали, терн, кизил;

3. ореховые: грецкий орех, пекан, каштан, миндаль.

Одна из распространенных фруктово-ягодных культур – яблоко. Она занимает 70% посевных площадей. Такая популярность обусловлена тем, что естественным условия отвечают биологическим особенностям яблока, поэтому яблоко считается высокоурожайной культурой.

Сегодня яблоко выращивают практически во всех регионах страны – в Кахети, Картли, Месхети, Мтианети, Имерети, Рача-Лечхуми, Сванети, Гурии, Аджарии, Самегрело и других. В Грузии растет около 200 сортов яблок. Особенно значимы следующие сорта: Голден делишес (Золотой деликатес), Зимний

банан, Иверия, Шампанский ренет, Грузинский синап, Ред делишес (красный деликатес), Гала, Айдаред, Моцу, Фуджи, Турашаули, Абилаури и другие.

Яблоко размножается вегетативно семенами: черенками и прививками. Чтобы разбить фруктовый сад, используют разные схемы в зависимости от вида почвы.

Субтропические культуры в зависимости от основного предназначения, от сферы применения в хозяйстве и от качества полученного продукта делятся на следующие группы:

Технические	Питательно-ароматные: чай, лавр
Субтропические фрукты	Лимон, апельсин, мандарин, грейпфрут, хурма, инжир, гранат, маслины, фейхоа, мушмала, унаби, орех, пекан, актинидия, лавровишня;
Жиромасличные	Тунговое дерево, восковое дерево, сальное дерево
древесно-технические	Бамбук, эвкалипт, пробковый дуб
Эфирно-масличные	Герань, роза, крупнолистный жасмин
Лиственно-волокнистые	Рами (китайская крапива), конопля, джут, лен, драцен
Лечебные растения	Алоэ, почечный чай, каланхоэ, олеандра, стевия

Наряду с этим, важно обращать внимание на вопросах охраны-консервации генофонда однолетних и многолетних культур.

Освещая тему, кроме пристального изучения вопроса, следует также придерживаться последовательности и систематически проводить мониторинг – все эти действия вкупе могут положительно отразиться на отрасли и привнести в нее полезные изменения.

Вопросы, на которые надо обращать внимание при освещении темы:

а) Определены ли культуры, стратегические для данной страны; каковы государственная политика, законодательство и практика в отношении конкретных культур (например, таких, как, виноград, пшеница, чай, кукуруза, картофель); технические растения – тунго, лавр, подсолнух, сахарная свекла;

б) Что делает государство для повышения продуктивности растениеводства? Существует ли государственная стратегия?

в) Какова государственная политика с точки зрения внедрения современных технологий и повышения информированности населения?

г) Какова государственная стратегия и практика в плане охраны и популяризации семенного и генетического материала? Каков подход государства с точки зрения создания и развития исследовательских институтов и образовательных ресурсов?

д) Имеют ли люди, занятые в растениеводстве, доступ к финансовым ресурсам?

е) В каком состоянии находятся сельскохозяйственные угодья? Имеют ли фермеры, занятые в растениеводстве, возможность исследовать почву?

ж) Какова ситуация с обслуживанием, приемом и переработкой однолетних и многолетних растений?

з) Каково положение в стране с точки зрения производства экологически чистого продукта?

Дайте группе задание подготовить презентации на эти вопросы. Оцените по пятибалльной шкале.

Данная активность сделает выученный материал более ясным и наглядным и поможет систематизировать и закрепить накопленные знания.

ГЛАВА V

Открытый и закрытые вопросы о грунте

Мзия Тадумадзе, Нато Какабадзе
Что должен знать журналист об открытом и закрытом грунте?

При поиске темы важно учитывать сезонность. В начале зимы и ранней весной на открытом грунте проводятся ранние и междурядные работы по вспахиванию и посеву почвы.

Основная цель сухого вспахивания – создать в почве запас влажности и улучшить микробиологические процессы.

Вторая стадия обработки начинается весной, когда происходит разрыхление мерзлой вспаханной земли и разравнивание поверхностного слоя почвы по второму разу.

Впоследствии проводят обработку семян – это препятствует образованию корки на почве, способствует развитию корневой системы растений. Все вместе это повышает выносливость овощных культур в случае ухудшения климатических условий.

Рост и развитие овощных культур в открытом грунте – одно из обязательных условий для сохранения оптимальной влажности почвы. Это возможно двумя путями: дождеванием (искусственным орошением, подобным дождю) или поливом по бороздам. Во время орошения путем дождевания нет необходимости разравнивать землю. При поливе же по бороздам почву надо разравнивать, а дерн обрезать. Это вдвое повышает расходы на прокладку оросительной системы.

Закрытый грунт

Сельское хозяйство невозможно представить увлажнения почвы. Любое – даже самое незначительное – изменение климата нарушает структуры почвы и усложняет возделывание культур в естественных условиях. В то же время в мире все острее стоит необходимость собирать урожай с одного участка несколько раз в год. Решить эту проблему помогают тепличные хозяйства – в них выращивается около 40% овощей.

Существует три вида закрытого грунта: подогретый грунт, парники и теплицы. Самый простой вид закрытого грунта – **подогретый грунт**, его часто используют в качестве рассадника.

Парники бывают самых разных типов: односкатные, двускатные, углубленные, подземные, с биологическим или техническим отоплением. В наших краях распространены следующие виды парников – односторонне-наклоненные, углубленные, наполовину углубленные и подземные.

Теплицы представляют собой сооружения более сложного типа. Это конструкции, внутри которых идут сельскохозяйственные работы. Теплицы, как правило, бывают односкатные, двускатные, построенные из блоков или другого материала. В сравнении с парниками теплицы имеют следующие преимущества:

- В теплицах можно возделывать любые овощи;
- Некоторые работы в теплицах проводятся механически;
- В теплицах меньше ощущается колебание температур;
- В теплицах лучше освещение;
- Теплицы позволяют собрать в течение года больше урожая.

Немного истории

Впервые в мире целевое использование сельскохозяйственных земель начали в Европе, в эпоху ранних империй. Позже научные труды о возделывании растений на огороженной и управляемой территории были написаны и в азиатских странах. Однако золотой век теплиц настал все же на европейском континенте. Первопроходцами в этом деле стали Нидерланды и Англия. Интересно, что тот первый опыт человека использовать в свою пользу теплицы и сегодня лежит в основе современных тепличных хозяйств, ставшими важным направлением в сельском хозяйстве.

Коротко о местном опыте

Несмотря на то, что для Грузии тепличные хозяйства – не новинка, масштабы этого направления долгие годы не расширялись, оставаясь на одном уровне. Хотя большинство районов страны имеют сельскохозяйственный профиль, в

тепличных хозяйствах трудоустроено немного людей – в теплицах, в основном, работают женщины. Большинство теплиц построено простым кустарным способом, однако в последнее время рядом с ними все чаще появляются новые, современные теплицы. При их строительстве используются универсальные перекрытия, в них установлены регуляторы температуры и системы капельного орошения.

В рамках государственной программы «Производи в Грузии» в селе Капанахчи Гардабанского района работает высокотехнологичная теплица современного типа. Она построена в рамках проекта Фонда соинвестиций и ведущей в тепличной индустрии французской компании «Ришель Груп» (Risel Group).

Чтобы популяризировать тепличные хозяйства, журналист должен чаще рассказывать про такие факты – в такой специфической теме, как сельское хозяйство, позитивные материалы действуют крайне эффективно.

С недавних пор в Грузии стартовал государственный проект «Внедри будущее». Он рассчитан на два года, бюджет проекта составляет 12 миллионов лари. После того, как программа была внедрена, выяснилось, что в некоторых районах она выявила проблемы. В частности, в регионе Имерети она создала сложности малоземельным фермерам. Дело в том, что по проекту финансирование могут получить владельцы земельных участков площадью от 5 до 20 гектаров. Однако таких в Имерети очень мало.

Писать о проектах и рассказывать о том, как они влияют на жизнь местного населения – обязанность журналиста. Журналист выполняет роль посредника между различными структурами – такая медиация призвана разрешить возникшие проблемы и недоразумения.

Вопросы и рекомендации

Полноценное освещение той или иной темы, связанной с сельским хозяйством, подразумевает, что журналист владеет соответствующими, накопленными ранее знаниями о событиях, происходящих в отрасли. Работая над материалом, журналист должен знать:

- Какого типа хозяйства существуют в регионе и какова их специфика?
- Каков формат их финансирования? (софинансирование, инвестиция, другие формы)
- Какие государственные структуры осуществляют мониторинг и какие исследования проводят (агротехнический анализ почвы, дозирование режима минерального питания, апробирование новых технологий и т.д.)
- Какова ресурсная база сферы трудоустройства населения и каковы основные источники дохода местных жителей?
- Насколько высок качественный показатель урожая?
- Какая часть населения работает в хозяйствах и почему?
- Защищены ли агрокультурные процессы?
- Защищено ли население от продуктов, выращенных с использованием чрезмерной дозы минеральных удобрений?

Ответы на эти и другие вопросы облегчат журналисту поиск информации и, соответственно, сделают материал более интересным. Квалифицированно подготовленный материал не только проинформирует аудиторию, но и вызовет у читателей интерес повысит желание заняться подобной деятельностью, что в конечном итоге положительно скажется на всей отрасли.

ГЛАВА VI

Освещение животноводства

Теа Лапиташвили, Русудан Гигашвили

Эту главу руководства по агрожурналистике читают, скорее всего:

1. Те, у кого есть аграрное образование, и кто хочет изучить основы подачи-распространения информации;
2. Те, у кого есть журналистское образование, или кто работает журналистом и хочет разбираться в аграрных вопросах;
3. Те, кто изучает журналистику и планирует стать агрожурналистом.

Наши рекомендации предназначены для людей, принадлежащим ко всем трем категориям, в особенности же – для будущих журналистов.

Эта тема о животноводстве – одном из наиболее важных направлений в сельском хозяйстве.

Что должен делать журналист, которые освещает вопросы животноводства?

Если журналист не любит животных или имеет аллергию на них, лучше передать это дело коллеге, который любит и понимает животных. Если журналист только и хочет, что побыстрей покинуть место, где живут животные, чтобы не видеть их и тех, кто за ними ухаживает, то такой материал обречен на провал.

Если собираетесь писать о животноводстве, забудьте о высоких каблуках. Если вам сложно отказаться от официального дресс-кода, значит, освещение темы животноводства не для вас.

При освещении вопросов животноводства – впрочем, так же, как вопросов других отраслей, существенное значение имеет

предварительная подготовка. Журналист должен в деталях изучить тему и узнать правила обращения фермеров с разными видами животных. Кроме того, он должен быть готов к тому, что на поле, на месте ведения репортажа может произойти что угодно. Ему следует быть готовым включиться в процесс в любой момент – возможно, надо будет дотронуться до животного, показать детали, обратиться к методу «смены профессии», как бы самому на время стать фермером.

К примеру, журналист готовит материал на тему «Порядок идентификации-регистрации крупнорогатого скота». В этом случае в материале необходимо отразить мнения всех заинтересованных сторон (фермеров-животноводов, специалистов Агентства безопасности продуктов, потребителей и других).

Чтобы подготовиться к работе над темой, журналист должен выяснить, какие в стране работают регуляции. Для этого следует изучить потенциальные источники и связаться со специалистом нужного профиля – в интервью эксперт объяснит, зачем нужна та или иная регуляция, какое значение она имеет для фермеров и потребителей.

Кроме мнения эксперта, в материал необходимо также вставить мнение фермера. Интервью с ним – необходимый компонент сюжета про животноводство. Будет лучше, если разговор о необходимости исполнения регуляции будет идти в естественной среде. Желательно избегать при этом нудных скучных форм повествования. Этого можно достичь, если попросить фермера назвать себя – так беседа получится живой и непосредственной.

Чтобы представить все вовлеченные в тему стороны, необходимо записать мнение также и специалиста службы безопасности продуктов. Под конец материала журналист может подытожить все сказанное ранее. Достаточно будет пары предложений – например, вкратце подвести итог о том, какую пользу может принести соблюдение правил для животноводов и потребителей продуктов животного происхождения.

Упражнение:

Имитированное обсуждение репортажа. Тема:

Искусственное оплодотворение коровы. Источник:
<http://qartia.ge/ka/siakhleebi/article/53778-dzrokhebis-ganayofierebis-shesakheb-masalis-gamo-qartias-mimarthes>

Данный метод позволяет студентам/курсантам развить навыки дискуссии и дебатов, а также помогает приобрести и закрепить знания.

Рекомендации: если группа большая, разделите ее на подгруппы по 7-9 человек. Каждой подгруппе дайте на рассмотрение по одному репортажу. Кроме обсуждения журналистских принципов, имитированные советы должны ответить на следующие вопросы.

- Для кого полезен репортаж?
- Каковы гарантии успешной работы?
- Как воспринимается материал в контексте «конструктивной журналистики».

После групповых презентаций обсудите решение совета самой журналисткой Хартии по этике:

<http://qartia.ge/ka/siakhleebi/article/54662-eka-gaguam-da-ia-guliashvilma-qartiis-pirveli-principi-daarghvis>

Какой минимальной информацией должен владеть журналист, освещая тему животноводства?

Видовые и породные особенности сельскохозяйственных животных:

Во всех климатических зонах пяти континентов водятся коровы. Это животное дает людям молоко, сыр, мясо и другие полезные продукты. Стадо коров состоит из следующих возрастно-половых групп: самка, бык-производитель, телки и бычки разного возраста, телята. Средняя продолжительность жизни коровы – 20-25 лет. Хозяйственное использование коров-самок – 8-10 лет. Обычно корову доят 2-3 раза в день.

Породы коров:

В зависимости от продуктивности породы коров делятся на три группы – молочные, мясные и комбинированные (мясо-молочные, молочно-мясные). Молочные группы, в свою очередь, делятся на четыре подгруппы: пестро-черные, красные, пестро-красные, джерсейская и гернсийская породы. Грузинская горная корова – кавказский эндемик.

Уровень продуктивности животноводства в Грузии низок. Причина этого

- отсутствие развитых питомников, скудная несбалансированная питательная база, несоблюдение условий содержания скота, недостаток механизации и современных технологий.

Среднегодовая удоиность самки местных пород – 1 100 – 1 200 литров. Норма выхода мяса не превышает 45-50%. Мешает продуктивности и то, что крестьянам недоступен сервис искусственного оплодотворения животных – как по финансовым причинам, так и из-за территориальных неудобств. Кроме всего прочего, существенную роль играет также недостаточный уровень информированности.

Рекомендованные темы по животноводству и производству продовольствия:

5. Условия по уходу и содержанию крупнорогатого скота, организация стоянок для животных в мелких фермерских хозяйствах; соблюдение стандартов безопасности продуктов питания при производстве молочной продукции.

6. Крупные фермерские хозяйства, оснащенные современными технологиями; применение европейских стандартов и его результаты.

7. Производство продуктов питания; влияние пищевых технологий на качество молока.

8. Скотобойни и цены на мясопродукты.

Обзорная информация для журналистов, работающих по теме мелкого рогатого скота

Овцеводство и козловодство в Грузии развиты издревле. В отличие от других стран, в Грузии все еще применяется такой редкий вид овцеводства, как кочевое овцеводство – от него зависят социально-экономическое положение жителей высокогорных регионов и естественное освоение лугов и пастбищ.

На сегодняшний день более остальных распространены овцы двух пород – тушинские и имеретинские. Среди факторов, препятствующих развитию овцеводства и козловодства, наиболее значимы следующие – недостаток пастбищ и высокие налоги.

Овцеводы жалуются и на другие проблемы – нехватка трасс для перегона скота, неразвитая инфраструктура, сложности с селекцией пород, нестабильный рынок сбыта, дефицит современных технологий и квалифицированных кадров, страхование, усложненный доступ к банковским продуктам, высокие процентные ставки на кредиты и другие.

Рекомендованные темы:

1. Сезонный перегон овец (весеннее-зимние пастбища), проблемы трасс для перегона, неблагоустроенная инфраструктура, перегонная трасса, проходящая сквозь населенный пункт и проблемы местных жителей, ветеринарные болезни и их превенция, оскудевшие пастбища.

2. Шерсть, ее качество, рынок реализации, производство для переработки (в случае существования таковых), экспортный потенциал грузинской шерсти.

3. Фермеры-овцеводы – традиционные знания и современные подходы, быт пастухов, риск-факторы перегона овец в высокогорные районы, знание и опыт пастухов.

Задания:

Для Грузии:

Изучение и обсуждение приложения о биобезопасности

Изучение и обсуждение приложения о пчеловодстве

Для других стран:

Изучите вопрос и подготовьте презентацию о биобезопасности; определите, какие темы актуальны в данный момент для вашей страны.

Изучите, как обстоит дело с производством меда в ваших странах; составьте синопсис материала по этой теме.

Эти задания помогают студентам/курсантам развить навыки лаконичного и ясного изложения темы, научат правильно использовать профессиональные термины и лексику, разовью навыки анализа.

ГЛАВА VII

Журналистика, лечащая животных - масс-медиа о ветеринарии

Медицина лечит людей, а ветеринария – человечество
Иван Павлов.

Теа Латипашвили, Русудан Гигашвили

Введение

Когда в магазине мы покупаем тот или иной продукт животного происхождения или когда, отдыхая в деревне, пьем парное молоко, которым нас угощает соседская бабушка, в это время перед нами одновременно активизируются сразу несколько тем, связанных с благополучием животных – а значит, с ветеринарией: здоровье человека, защита окружающей среды и природных ресурсов, развитие сельского хозяйства.

Совокупность этих вопросов складывается в непрерывную цепочку, основу для которой составляет принцип «цельное здоровье». Когда бабушка от всего сердца предлагает нам молоко, мы не задумываемся о том, сделали ли корове все необходимые прививки, надежен и безопасен ли луг, на котором она пасется, придерживалась ли бабушка элементарных норм гигиены, подоив корову. Если нет, то всего один стакан молока может принести нам не пользу, как мы ожидаем, а наоборот, навредить нашему здоровью.

Ветеринарные требования разработаны для защиты здоровья животного и/или человека, сохранения в стране благонадежной ветеринарии, локализации-ликвидации очагов заболевания, оценки эпидемиологической ситуации, незаражения животного, контроля продуктов животного происхождения и благополучия животных.

Средства массовой информации своими действиями могут оказать серьезное влияние на людей. Правильно информированный человек адекватно реагирует на возникшие проблемы и вызовы, в то же время распространение неверной информации вредит обществу и каждому человеку в отдельности.

Работая по теме ветеринарии, журналисты должны понять суть этой науки и изучить профессиональные термины – их придется часто использовать.

В первую очередь, необходимо знать, что такое ветеринария. Ветеринария (ветеринарная медицина) – это научная и практическая деятельность, цель которой профилактика и лечение болезней животных, птиц, рыб, пчел, земноводных млекопитающих, амфибий, эмбрионов, яйцеклеток, инкубационных яиц, оплодотворенных икринок (впоследствии животных), а также полноценное и благонадежное производство продуктов животного происхождения с ветеринарно-санитарной точки зрения.
<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=4&t=1612>

К примеру, в 2014 году Грузия вместе с 44 странами присоединилась к новой платформе глобального сотрудничества. Ее цель – разработать единую систему борьбы с распространенными в мире заболеваниями. Ведущее направление в этой системе – ветеринария.

Задание для курсантов

Исследовать, какие правила в ветеринарии работают в вашей стране.

Используя информацию из разных источников, студент/курсант получит разносторонние и объемлющие знания по данной тематике.

В ряде случаев заболевания животных/птиц могут быть опасны и для человека. Поэтому важно чтобы и ветеринар, и журналист как можно быстрее включились в процесс. Особенно это касается опасных заболеваний, общих для человека и

животного (сибирская язва, оспа, ящур, бешенство, туберкулез, бруцеллез и другие).

Освещая темы, связанных с ветеринарией, цель журналиста – повысить информированность общества. Он должен таким образом преподнести события, несущие угрозу, чтобы вместо паники люди смогли принять возможные меры для устранения или уменьшения проблемы. В своем материале ему следует делать акцент на информации, которая поможет провести превентивные меры. Кроме того, журналист должен постоянно рассказывать обществу о том, что делает государство в плане ветеринарных работ – возможно, иногда ему придется выполнять роль контролера этих работ.

Примеры

Освещение ветеринарных тем в средствах массовой информации большей частью носит нерегулярный характер. Эта тема вызывает интерес время от времени – как правило, в период обострения какой-либо проблемы. При этом она преподносится в форме сенсации. Несколько лет назад Южный Кавказ стоял перед опасностью эпидемии сначала птичьего, затем свиного гриппа. Новость о заболевании, о котором на тот момент не существовало полной информации, вызвала панику среди населения. СМИ, тем временем, распространяли скудную сухую информацию, все силы бросая на сенсационную подачу темы.

Такой неграмотный подход и некомпетентность соответствующих служб привели к тому, что фермеры тысячами стали уничтожать домашних животных и птиц. Со временем государственные структуры и журналисты стали более информированными – тогда в СМИ стала появляться информация о том, как можно защитить человека и животное от вируса.

Обсудим пример. Информационная служба одного из самых рейтинговых телеканалов «Рустави-2» в выпуске новостей от 3 марта 2015 года сообщила, что на данном этапе не

зафиксирован ни один случай бруцеллеза, однако фермеров обязали проверить весь крупнорогатый скот в лабораторных условиях. Затем в сюжете шла речь о мелком рогатом скоте и об овцах. Журналист беседовал с представителем Национального продовольственного агентства, который рассуждал на тему идентификации-регистрации животных и при этом ничего не говорил о бруцеллезе (<http://rustavi2.com/ka/news/10977>).

В этот же период – точнее, 9 марта 2015 года – на эту же тему снял сюжет Ресурс-центр журналистики, JRC (<http://garb.ge/news/ssaqarthveloshi-mskhvilphekha-shinauritskhovelis-5-brutselozithaa-daavadebuli-video/>).

Он вышел в эфире еженедельной передачи и раскрыл тему более широко. В частности, из материала журналиста становится понятно, что у 5% крупнорогатого скота, исследованного в Грузии, был выявлен бруцеллез. Далее разговор шел о том, каким путем заболевание передается человеку и на какие симптомы следует обращать внимание в случае заражения в первую очередь.

В сюжете приведены статистические данные и комментарии двух экспертов – представителя Национального продовольственного агентства (того же, что и в сюжете телекомпании «Рустави-2») и главы Ассоциации фермеров, которые говорят о стратегии борьбы с болезнью.

Часто преподнести исчерпывающую информацию бывает невозможно. Обычно причина в том, что изначально неверно ставится проблема, и не даются возможные пути ее решения. Поэтому журналисты, работающие в этой сфере, особенно внимательно должны изучать ветеринарные вопросы и стандарты их освещения.

Предполагаемая тематика

Цель ветеринарии – заботиться как о здоровье животных, так и о здоровье человека. Эти два направления должны стать приоритетными и для журналиста. Мы сформировали несколько возможных вариантов рабочих тем:

- Какова ситуация с ветеринарией в целом по стране? (официальные данные, статистика)
- Как найти информацию о проблемах, связанных с ветеринарией?
- Насколько государство включено в дело сохранения благонадежности ветеринарии в стране?
- Насколько активно женщины включены в развитие ветеринарии?
- Как защищается страна от вторжения и распространения заразных болезней?
- Ведется ли контроль за здоровьем животных, и как обеспечивается их благополучие?
- Ведутся ли диагностика и меры по превенции и ликвидации болезней?
- Как проводится оценка эпидемиологической ситуации в стране?
- Каковы риски передачи болезней животных людям, и о каких болезнях речь?
- Каковы общие симптомы, характерные для заболеваний, общих для человека и животного?
- Какими методами обеспечивается безопасность от болезней животных?
- Информировано ли общество о распространенных заболеваниях животных, и знают ли люди о рисках, которые несут эти болезни человеку?
- Каково положение с точки зрения контроля продуктов животного происхождения – особенно во время эпидемии среди животных?
- Какие существуют в стране регуляции и законодательная база, определяющие деятельность в сфере ветеринарии?

Источники информации

После того, как журналист выбрал тему, он приступает к поиску источников информации. Компетентным источником по теме ветеринарии могут служить представители следующих ведомств: министерства сельского хозяйства, законодательного органа, органов местного самоуправления, службы статистики. Профессиональный комментарий также даст ветеринар, врач-инфекционист, фермеры и фермерские объединения, работник скотобойни.

Журналист найдет полезную для себя информацию, побывав на рынках или в других местах реализации продуктов животного происхождения. Найти ее можно также из официальных документов, из СМИ и социальных сетей. Эти источники могут либо сами проинформировать журналиста, либо переадресовать другим специалистам. Не стоит забывать, что любая информация, каким бы источником она не была предоставлена, требует перепроверки и анализа. Это связано с тем, что уровень компетенции респондента может быть недостаточным, либо он не владеет последней информацией о новинках отрасли. В конце концов, он может просто ошибаться – осознанно или неосознанно.

Журналист должен знать, какие работы по его тематике проводят местные или международные организации и какого подхода/стратегии придерживается государство в ветеринарии.

Полезно знать, какие организации-доноры работают по теме благополучия животных. К таким организациям относятся следующие: американский Департамент сельского хозяйства (USDA), шведское Агентство развития (SIDA), Евросоюз (EU), Продовольственная и сельскохозяйственная организация объединенных наций (FAO), Агентство по сокращению военной угрозы (DTRA) и другие. Все они – серьезные источники информации для журналистов.

Результаты

Распространенная журналистом информация может принести как положительные, так и отрицательные

результаты, поэтому при подготовке материала важно соблюдать точность и объективность. Приведем несколько примеров положительного и отрицательного результата.

Получив из журналистского продукта объективную информацию, люди предпринимают правильные действия – вовремя применяют необходимые меры, заботятся о своем здоровье и о здоровье животных. В случае возникновения угрозы они ищут такие пути решения, которые, с одной стороны, принесут результат, с другой – сократят возможный урон.

Неверно информация или информация, поданная в виде сенсации, может вызвать у людей панику, страх и растерянность. Они теряют способность принимать взвешенные решения, а иногда, наоборот, проявляют апатию и бездействие там, где надо срочно принимать меры. Распространение ложной информации может навредить людям – фермеры, основываясь на дезинформации, могут предпринять действия, которые нанесут вред не только их деятельности, но и тем, кто пользуется результатом их работы.

Все это доказывает одно – журналист должен четко осознавать свою ответственность при освещении таких тем.

ГЛАВА VIII

Торговля, рынок, динамика

Экатерине Буркадзе, Майя Мамулашвили

Рост экспорта и замещение импорта – так вкратце выглядят цели страны в связи с производством сельскохозяйственной продукции.

Как правило, СМИ чаще уделяют внимание теме экспорта. Однако новости об этом освещаются поверхностно – обычно журналисты делают акцент на перспективах выхода местной продукции на иностранные рынки. При этом они упускают из вида тот факт, что порой внутренний рынок испытывает дефицит этого самого продукта.

На данном этапе обучения будет полезно, пересмотрев уже пройденные темы, выяснить степень выхода сельскохозяйственных продуктов, произведенных в ваших странах, на внутренний и внешний рынок. Обратите внимание, как местные СМИ освещают эту тему. Как часто пресса рассказывает о рыночной динамике? Уделяют ли внимание журналисты вопросам спроса и предложения?

Освещать новости рынка невозможно без знания о международных соглашениях и установленных стандартах. Дайте курсантам задание подготовить презентацию на эту тему – например, создать географическую карту, отображающую рынок произведенной в стране продукции.

Пример положительного влияния международных соглашений на развитие сельского хозяйства демонстрирует Соглашение об ассоциации, которое Грузия и Евросоюз подписали в 2014 году. Важнейший компонент этого документа – Соглашение об углублённой и всеобъемлющей зоне свободной торговли (DCFTA). Документ дает возможность грузинской продукции выйти на европейский рынок и обеспечивает свободное передвижение товаров, услуг и

капитала. Вместе с тем DCFTA обязывает страну пересмотреть свои законы о торговле и приблизить их к европейским. Соглашение стимулировало в стране начало реформ. Они коснулись, в основном, следующих направлений: технические барьеры, связанные с торговлей, санитарные и фито санитарные меры, государственные закупки, реформа таможи и торговля услугами.

Благодаря исполнению обязательств, взятых в рамках DCFTA, в стране были утверждены стандарты производства безопасной продукции. На рынке госзакупок в странах Евросоюза появилась грузинская продукция. Сближение таможенных служб Грузии и Евросоюза и последующая либерализация рынка услуг стимулировали свободное передвижение капитала и способствовали его эффективному распределению между секторами экономики.

Интерес СМИ должны вызывать темы, затрагивающие вопросы DCFTA:

1. Торговля скотом;
2. Защитные меры в торговле;
3. Технические барьеры в торговле, стандартизация, метрология, аккредитация и оценка соответствия;
4. Санитарные и фитосанитарные меры;
5. Содействие таможе и торговле;
6. Основание компании, торговля услугами и электронная коммерция;
7. Текущие налоги и миграция капитала;
8. Государственные закупки;
9. Права интеллектуальной собственности;
10. Конкуренция;
11. Основные положения по торговле в сфере энергетики;
12. Прозрачность;
13. Торговля и устойчивое развитие;
14. Урегулирование споров;
15. Общие положения по сближению.

Перепроверьте действующие в ваших странах документы, регулирующие доступ на иностранные рынки. Какие условия они создают для развития сельского хозяйства? Насколько эффективно государство использует возможности, которые дают эти соглашения? Знает ли фермер о существующих возможностях?

Освещать тему рынка следует таким образом, чтобы помочь фермеру правильно запланировать производство сельскохозяйственных продуктов и организовать процесс наиболее эффективно.

Пришло время готовиться к последнему заданию. Курсанты должны выбрать одну из пройденных тем и создать медиапродукт. Медиапродукт должен отвечать принципам конструктивной журналистики и должен быть полезным для фермеров. Желательно, чтобы медиапродукт так или иначе затрагивал также вопрос доступа к рынку.

На следующей встрече до завершения курса с каждым курсантами в индивидуальном порядке пройдите подготовленные ими синопсисы. В случае необходимости дайте рекомендации по улучшению работы.

Последнее задание оцените по следующей шкале:

Актуальность темы –10 баллов

Глубина изучения, источники, соблюдение принципов – 15 баллов

Форма и структура – 5 баллов

ГЛАВА IX Безопасность

Натиа Купрашвили

Журналистику называют одной из самых опасных профессий XXI века. Проблема безопасной работы журналистов и сегодня стоит очень остро. Власти и неправительственный сектор разных странах неустанно работают над тем, чтобы должным образом обеспечить охрану журналиста на политических акциях, народных демонстрациях, в «горячих точках» и дать возможность журналистам полноценно и безопасно выполнять свою работу.

Разработаны специальные обучающие модули по безопасности репортеров. Они помогают журналистам развить и усовершенствовать навыки безопасности. Считается, что они особенно нужны военным репортерам и журналистам, работающим в «горячих точках». Однако мало кто задумывается над тем, что освещение сельскохозяйственных тем также требует от репортера специальных знаний и навыков.

Освещение тем растениеводства или животноводства – так же, как преодоление проблем, связанных с распространением заболеваний или активизацией вредителей, - невозможно без участия средств массовой информации.

Ведение сельского хозяйства подразумевает соблюдение норм, благодаря которым можно будет производить безопасный продукт. Пожалуй, больше всего агрожурналиста защищает любовь к растениям и животным. Однако существуют и несколько исключений. Работать в агрожурналистике не сможет человек с аллергией, а также тот, кто испытывает неосознанный страх перед животными или насекомыми. В таких случаях лучше с самого же начала отказаться от освещения сельскохозяйственных тем.

Один из первых вопросов, который надо учесть на начальной стадии обеспечения безопасности журналиста, освещающего сельскохозяйственные темы – оценка рисков и меры по их сокращению. Об этом следует позаботиться заранее, рассчитав риски и разработав план действий. Чтобы оценить и

предотвратить возможные риски, надо в деталях изучить исследуемую тему. К примеру, если журналист выезжает «в поле», чтобы рассказать о том, как идут работы по опрыскиванию, надо заранее выяснить, как действует на человека используемое для опрыскивания лекарство – если он стоит неподалеку. Если на выезде журналисту надо сделать фото- или видео-съемку, этот момент тоже надо учесть. В таком случае следует работать с безопасной дистанции.

Если журналист освещает тему болезней животных, он должен выяснить следующее:

- Опасно ли данное заболевание для человека и не заразно ли оно;
- Какие правила надо соблюдать для безопасной работы с зараженным животным.

В целом, освещая сельскохозяйственную тематику, необходимо соблюдать правила общей гигиены. Это касается также оснащения и предметов первой необходимости.

Список предметов, которые всегда должны иметь с собой журналисты, работающие над сельскохозяйственной темой:

<p>Халат/фартук</p>	<p>Защищает кожу и одежду от крови, биологических жидкостей и других загрязнений. Должен быть водонепроницаемый, чтобы препятствовать проникновению вредных и загрязняющих веществ. Одноразовый халат/фартук можно использовать лишь раз.</p>
<p>Маска</p>	<p>Фильтрует вдыхаемый воздух и препятствует проникновению находящихся в нем микрочастиц в дыхательные пути человека. Время ношения одноразовой маски</p>

	до загрязнения/увлажнения – 2-4 часа.
Перчатки	Надевать перчатки нужно каждый раз, когда журналист соприкасается с кровью, биологическими жидкостями, слизистой оболочной, различными предметами. Ношение перчаток не освобождает от необходимости мыть руки.
Бахилы и шапки	Пригодятся, если журналист освещает работу производства
Резиновая обувь, шлем, жидкость для дезинфекции, аптечка для оказания первой неотложной помощи, зонт	Эти предметы могут пригодиться и даже спасти жизнь в непредвиденных ситуациях.

Рекомендации по составлению syllabus учебного курса/модуля

Название учебного курса:

Освещение сельскохозяйственных тем

Статус учебного курса

Данный курс – междисциплинарный. Пройти его могут бакалавры направления журналистики, агроспециалисты и другие лица, заинтересованные в получении навыков освещения сельскохозяйственных тем и связей с общественностью.

Выборочный курс

Лектор/лекторы

Желательно, чтобы курс вел специалист по массовым коммуникациям, прошедший тренинги по освещению сельскохозяйственных тем. Также было бы полезно включить в курс приглашенных спикеров – ими могут быть специалисты из отдельных областей сельского хозяйства, фермеры и другие эксперты.

Цели курса

В странах, где развитие сельского хозяйства является приоритетным направлением, агрожурналистика – один из основных инструментов агрокоммуникации.

Дисциплину изучают как в профессиональных учебных заведениях (медиапрограммы и предметы, связанные с агросферой), так и в университетах. Такой подход помогает вырастить профессиональных медиаработников, которые будут глубоко и всесторонне освещать сельскохозяйственные темы, повышать информированность аудитории, содействовать организации процесса и управлять обратной связью с аудиторией. В конечном итоге работа таких профессиональных кадров положительно отразится на развитии всей отрасли.

Количество кредитов, почасовая загрузка студентов согласно ECTS

Обучение на курсе рассчитано на получение 5 кредитов. Распределение контактных часов со студентами выглядит так:

- Лекция – 15 часов
- Рабочая группа – 23 часа
- Независимая работа студентов в течение семестра – 80 часов
- Подготовка к лекциям-семинарам – 35 часов
- Подготовка к промежуточному экзамену/экзаменам – 30 часов
- Подготовка и сдача заключительного экзамена – 15 часов

- Сдача промежуточного экзамена/экзаменов – 2+2 часа
- Сдача заключительного экзамена – 3 часа

Результаты обучения:

В случае успешного прохождения курса студенты научатся основам освещения вопросов, связанных с сельским хозяйством. В частности, овладеют специфическими, необходимыми для агрожурналистов навыками и знаниями по таким темам, как животноводство, птицеводство, фитосанитария, безопасность

продуктов питания, ветеринария, земледелие и другим. Студент приобретет не только навык работы в медиа-организациях (в которых все более востребованными становятся материалы на агротематику), но и опыт сотрудничества с консультационными центрами и со службами по связям с общественностью компаний, работающих в сфере сельского хозяйства.

Формат курса и методы обучения:

Курс включает теоретические и практические задания – семинары, индивидуальные и групповые презентации, обсуждения в группах, тематические дебаты, дискуссии с приглашенными экспертами и «полевые» работы.

Обучение опирается на лекции, презентации, полевые работы, лабораторные исследования, методы практической работы.

Критерии оценки:

Курс оценивается по 100-балльной системе. Из них 40 баллов уделяется результатам практической работы. В течение курса студент должен приготовить восемь узкоспециализированных тематических медиапродуктов. Каждый из них оценивается в 5 баллов. Один промежуточный экзамен – 20 баллов, заключительный экзамен – 40 баллов.

Содержание курса:

- 1. Ознакомительная лекция – обсуждение syllabus, обзор литературы, ожидания и результаты**
- 2. Теория конструктивной журналистики, как основа отраслевой журналистики**
- 3. Основы агрономии для журналистов**
- 4. Биологически чистая журналистика**
- 5. Масс-медиа против вредителей и на страже охраны растений**
- 6. Журналист-растениевод**
- 7. Открытые и закрытые вопросы о грунте**
- 8. Освещение животноводства (2 лекционных часа)**
- 9. Освещение пчеловодства**

- 10. Лечащая животных журналистика – масс-медиа о ветеринарии**
- 11. Торговля, рынок, динамика**
- 12. Безопасность**

COVERAGE OF AGRICULTURAL ISSUES

Tbilisi 2018

**Journalism Resource Center
Caucasus International University**

Coverage of Agricultural Issues - has been developed by the *Journalism Resource Centre JRC* under the *Alliances Caucasus Programme*, implemented by the International Non-Governmental Organization *Mercy Corps* with financing from *Swiss Agency for Development and Cooperation*.

Edition Authors:
Natia Kuprashvili
and **Nino Chalaganidze**

Publishing House "UNIVERSAL"

Electronic version of the document: JRC.GE

Editorial Group:

Editor: Heather Briggs

Reviewers: Manana Shamilishvili

Nugzar Suridze

Corrector: Tsitsino Bukia

Translation: Jana Israelyan

Olga Dorokhina

George Rukhadze

Design: Giorgi Gogokhia

Book layout: Nana Dumbadze

Responsible Secretary: Salome Shalikashvili

Responsibility for photos: JRC

© **Journalism Resource Center, 2018**

Publishing House “**UNIVERSAL**”

TBILISI, 0186, A. POLITKOVSKAIA ST. 4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30

ISBN 978-9941-26-428-3

Editorial

Agricultural journalism is a specialised technical sub-division of journalism comprising a wide subject area comprising agricultural research and development, production, harvesting, processing, marketing and consumption and comprises both social and economic aspects.

This agricultural journalism course provides a powerful tool for the agricultural communicators of tomorrow. It will endow them with the expertise needed to contribute to better understanding of agriculture's social, economic and environmental importance and how to effectively diffuse scientific agricultural knowledge to the farming community. Students will graduate with the ability to choose the most appropriate media platform and language to maximise uptake of knowledge, thereby increasing the competence of the agricultural sector. This will offer them the students best possible preparation for when they enter the workforce.

Agriculture plays an essential role in every culture throughout the world and good-quality agricultural journalism is crucial in helping develop a country's food production for the future. There is general consensus amongst academics and politicians across the world that there is a need to produce more food globally in the next fifty years, and to develop improved food distribution to cope with growing populations and urban sprawl. The agricultural sector needs to adapt to this changing world, but without causing further damage to the environment. Therefore there is a call for 'sustainable intensification', which is "*Development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs*" (Brundtland, 1987). This is achieved by realising greater yields from the same area of land while using fewer inputs and preventing further damage to the environment.

Media is an essential component of agricultural development because of its ability to disseminate information. The key to achieving increased yields of better quality products is to ensure producers

have the necessary tools and knowledge to be able to do so, thus there is a need for improved communications between the farmers, the supply chain (upstream and downstream), scientists, innovators and the government. The role of agricultural journalism is to assist with advocacy, knowledge transfer and exchange between these different parties. This course plays a key role in providing a basic understanding of the technical information which is difficult for non-specialists to understand, to ensure they are able to make the information meaningful. By their very nature, farming decisions are taken with a risk of uncertainty, and the alternative to change may be doing nothing. To persuade farmers to accept a new system which will entail changing a force of habit, there is a need for a proactive approach to improve adoption of new techniques and practices which will help improve productivity while minimising environmental disturbance.

This agricultural journalism course has evolved with the purpose of providing students with multidisciplinary skills so they will have the capacity to understand and assimilate knowledge from more than one sphere in the complex agri-business sector. It commences with the basic understanding of agriculture, including the different sectors, such as arable, livestock, fruit and vegetable, and apiary, so students understand the principal tenets of each from a practitioners point of view. This will give them insights to help them to understand why particular farming methods have been used; for example, sometimes there are locality-specific conditions, making a general prescription from a technical specialist inappropriate. The skills needed to understand such nuances will play an important role as the budding agricultural journalist builds his/her reputation.

Agricultural journalists need to provide dynamic and influential leadership, building their own status as they argue for better farming conditions to help farmers achieve two-fold sustainability; economic and environmental. As such the programme has been designed to produce graduates with exceptional communications expertise with a strong understanding of the science behind agriculture, the fragility of the environment and natural resources. For example, agricultural

journalists are called on to provide balanced information on controversial issues such as genetic modification, food safety and aspects of rural sociology.

In a market economy, if environmental degradation is taking place because of some failure of the markets, government may intervene by introducing environmental policies through regulation. The extent and actions deriving from such changes will also need to be made clear to those who will fall under their jurisdiction. As a result, the communication skills learned on this course may prove to be crucial when promoting technologies and practices which do not have adverse effects on the environment; environmentally beneficial decisions are not often in the short-term interest of farmers but for the long-term benefit of the environment and society.

As more people move into cities and become distant from primary food production, it is likely that there will be an increasing disconnection between agriculture and consumers, as has already occurred in many developed nations. Tomorrow's agricultural journalists are likely to play a fundamental role of ensuring an enduring connection between food producers and consumers; those who have a well-based fundamental understanding of how food is produced will be best placed to undertake such communications.

The uptake of new technology and practices will help improve the quality and quantity of farming output in the region in which the journalists work, helping their country move towards self-sufficiency in some areas, and in some cases also potentially providing an important route for export.

The future success of a potential agricultural journalist is greatly enhanced when agricultural knowledge and journalistic abilities are brought together for a synergistic outcome in which the combined effort is greater than the sum of separate efforts. Therefore the course is focusing on combining the graduates' developing skills to help them learn how to apply excellent written, verbal and visual communications skills across the different communications

platforms. The balance between technical agricultural knowledge and sociology will also help them demonstrate awareness and sensitivity to issues as part of their reservoir of expertise.

**Heather Briggs, MSc MCIPR (Member of the Chartered
Institute of Public Relations (UK), Agricultural Communications**

Review

Of Natia Kuprashvili's and Nino Chalaganidze's Textbook Constructive Agricultural Journalism

Textbook Constructive Agricultural Journalism authored by Natia Kuprashvili and Nino Chalaganidze is among the valuable works, which have great practical importance. It must be said that at the modern stage of development of mass communication, when convergence-enlargement process of media becomes irreversible, apparent becomes the increase in acuteness of profile, so called field journalism. The given specific, to certain extent ambivalent situation can be discussed in the context of globalization dynamics, the certain response to the power of global forces.

No need to prove that the role of mass media is indefinitely great in the modern world. It affects the public consciousness and permanently tries to change its behavior. In the present post-modernist era, in which still is apparent the virtual reality, trans-sentimentalism and the growing tendency of the formation of the society into “show” society, the field journalism is capable to bring to attention the media content accented at specific topics, socially important problems. The aforementioned will allow us to fully understand the given problematic, related to the specific field and specifics of its coverage. This will promote growth of professionalism of journalists.

The aforementioned factors already create the firm basis for defining the importance of the publication and its acuteness. It is also noteworthy that the book is the result of many years of work and is based on the results of specific research. Namely, it is based on the electronic textbook published in 2016 – Coverage of Agricultural Issues, which was created in framework of the project jointly implemented by three organizations – JRC, GRMA and GARB; through collaboration of experts of different fields of journalism and agriculture. The given circumstance even further enhances the efficiency of the textbook.

Architectonics of the textbook, its content completely coincides with the requirements of the educational module. Especially outlined must be the relevant examples from Georgian experience; in addition

with the exercises, recommendations, statistical data, questionnaires and rich materials in the form of additional readings and visualized information. The textbook presents wide spectrum of topics – from agronomy issues coverage specifics, to useful information about specific agricultural products. The textbook is highly enriched by the important materials about food safety, discussions about specific agricultural spheres and representation of peculiarities of media coverage of those topics.

The textbook comprising nine chapters and appendixes contains numerous thematic. It speaks about the basics of agronomy, topics of crop cultivation, breeding, beekeeping, soil fertility, veterinary, food safety, biosafety, market dynamics and export-import issues; methods of fighting against harmful insects; it contains the recommendation about developing the educational course syllabus.

All of the above mentioned clearly points to the efforts taken by the authors of the book, their attempt to create thorough and competent guidelines for journalists, which help them in future representation of agricultural issues. The task of representing media and agriculture in the unified context of problems was achieved by the authors through complex approach to the issue and using complex knowledge. In this way they were able to clearly show the significance of the given field; the rich tradition and experience that our country has collected in the direction of agriculture development.

It can be claimed that the reviewed textbook is highly necessary and useful for those who learn journalism. This is proven by the textbook's purposefulness, diversity of topics and acute problematic. We believe that it will be useful not only for professional and higher education institutions' students, professors and teachers, but also for the wide audience interested in the given topic. It is advisable for the book to be published as soon as possible.

Manana Shamilishvili

Academic PhD in Journalism

Associated Professor of the Tbilisi State UNIVERSITY

Faculty of Social and Political Sciences Department of

Journalism and Mass Communication

Coverage for education

In parallel with the rapid growth of population and climatic changes in the world, food product safety* has been, is and will become even more acute in the future.

Access to safe food products, successful solving of the issue is the carrier of impulses for receiving other gains from the vectors of countries' development.

The major daily concern for a human is to find daily food products; development of the society is being hampered and maybe even moving towards the regress.

Until 2016, in Georgia, those employed in agricultural sphere was counted up to 52% of the country's labor force, from which 98% were described as self-employed (e.g. was not systematically involved in the economic activities) <http://www.moa.gov.ge/7/Public/Strategy/8>. Share of agriculture in the GDP of the country was only 8-10% http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=427&lang=geo, which points to the inadequate usage by the country of the human and natural resources. Although agriculture's share is not very high in the GDPs of other developing or developed countries, still, if more than half of the population is involved in feeding own self or rest of the population, this is such a signal in the development of economy, which must be responded to immediately.

The textbook Constructive Agricultural Journalism, will be helpful for starting and acting journalists, in addition with those interested in the topics; in order to learn, analyze and cover the issues in the form, which will promote education and definition of correct landmarks for those employed in the field.

Explanation:

* Food product safety is the physical and economic access for every individual to the safe food products enough for preserving active and healthy lifestyle.

<http://www.fao.org/home/en/>

Nugzar Suaridze, Producer of the Agricultural Direction of the Journalism Resource Center

Agricultural journalism is one of the leading and priority fields of the modernity. It contains not only knowledge, but also outlines and ways and means for increase of agricultural manufacture and receiving of rich materials.

We are honored to be able to publish the given interesting and extremely necessary textbook under the name of the Caucasus International University. We believe that the given work by the authors will be useful for starting and already qualified specialists and interested readers.

Vakhtang Tsivtsivadze, Chancellor of the Caucasus International University; Honorable Professor of the Baku Odlar Urdu University.

I have been a journalist covering political topics for almost 20 years. It is believed that politics always remains acute for young, democratic countries, but intensive coverage of politics does not promote the development as actively, as field journalism does.

Field journalism is in trend today. Agricultural journalism is the direction, in which a journalist must take all possible efforts not to make a mistake and not to deceive a farmer.

The textbook, which you are looking at now, will help you to avoid mistakes and when covering agricultural issues to create more qualified, in-depth and field development-oriented materials.

Nino Tchanturaia, Journalist.

The challenges Georgian agricultural sector faces mainly depend on the provision of correct, qualified information to farmers, which will allow us to avoid the harmful and

irrelevant intervention at all the stages of agricultural production.

Agricultural journalism, specifically field-oriented programs and reports are a type of additional textbook for existing farmers and give an impulse to new businessmen to become producers of agricultural products.

Avtandil Gvelebiani, Director of “Guria TV”; Chairman of the “Alliance of Broadcasters”.

CONTENTS

Basics.....	211
Agro-Guild Declaration	217
I CHAPTER	
The Basics of Agronomy for Journalists.....	219
CHAPTER II	
Biological or Organic agro-journalism	223
CHAPTER III	
Using the media to protect plants from the pests	228
CHAPTER IV	
Plant cultivation Journalist.....	233
CHAPTER V	
Open and closed questions related to ground issues	240
CHAPTER VI	
Reporting on Livestock Husbandry	244
VII CHAPTER	
Animal Healing Journalism - Reports about veterinary.....	249
CHAPTER VIII	
Trade and Market Dynamics.....	255
CHAPTER IX	
Safety and Security	258
Recommendations for creating syllabus of the course / module ..	260
Beekeeping	263
Learning Module on Farm-Biosecurity	277

BASICS

The Theory of Constructive Media as the Basis for Field Journalism

Why constructive agro-journalism?

Author: Natia Kuprashvili

What are the benefits of the media? To what extent does journalism play the role of liaison in society and promote its development? Does the media deliver accurate information, or are lies and allegations within the media more likely to be heard? What is a fact when there are alternative facts? This is an incomplete list of questions often asked while critically discussing the role of the media in postmodern society in the era which is also known as the *post-truth era*⁸.

The formation of the information society is making journalists face new conditions and challenges. Unlike other stages, the main characteristics for journalism in the information era are: universality, efficiency and interaction as well as diversity of styles and genres. For example, publications on the internet do not necessarily require any review or editing, which in turn, complicates the re-training issues for journalists working for online publications. Over the last few decades, the function of mass communication (including electronic media) has significantly increased throughout society. A number of TV/radio channels or publications have grown increasingly capable of satisfying the requirements of different audience's interests. In direct proportion to this, the demand for reliable information is rising.

Nihilism against media and excessive information flows plus information asphyxiation have made it necessary to redefine the role

⁸ Definition of *Post-truth* by Oxford Dictionary was made in 2016 relating to or denoting circumstances in which objective facts are less influential in shaping public opinion than appeals to emotion and personal belief.

of journalism in the context of delivering useful information. It has allowed the theory of *constructive journalism*⁹ to be the emerging domain within journalism as the theory of the media being oriented on the development of society and ways to solve the problems within it. It contradicts the widespread practices that dominate massive amounts of negative information with no way out, leading to nihilism and frustration within the society. Large amounts of negative information restrict the coverage of agricultural issues.

The focus of the researchers in field journalism is related to the sustainable development of market relations in modern society and the dynamics of the growth of different sectors of the economy.

In addition, we lack analytical and research reports in specialized periodical publications or on television/radio programmes. However, for the moment, the demand for the intensive development of the media sector is also growing, which is not surprising due to its thematic range. The media affects many areas of human creativity, starting from medical and security to agricultural issues, and so forth.

Assignment:

- **Analyze the practices of your country, do you think the media predominantly focuses on delivering bad news without offering any ways to solve the problems?**
- **Please analyze, what is the difference between the work of field journalism and that of journalists involved in a wide range of topics?**
- **How are the agricultural issues covered by the dominant media outlets in your country? Do you think there is any public interest in agricultural innovations? How many people are employed in this field? Do they have access to the relevant information?**

⁹ <https://constructiveinstitute.org/Constructive-journalism/About-Constructive-Journalism> - last seen on 4.03.2018

The present guideline on the *Coverage of Agricultural Issues* has been prepared in the language of the country, where the production of variety of agricultural products is an integral part of its millennial history. This is Georgia - the oldest country of farmers, confirmed by the name "Georgia". Many archaeological and ethnographic sources, household, culture and religious monuments and traditions related to agriculture and fertility still remain as a part of our daily life. Moreover, this area of activity is an integral part of our consciousness. The agrarian sector has always played an important role in the economy of Georgia which is directly connected with more than 3500 villages existing here, as a historically established territorial unit inhabited by almost half of the country's population; their small agricultural farms have a substantial impact on maintaining the minimum standards of living of a large part of the population.

Despite the aforementioned facts, this is a country where agro-journalism and media coverage of agricultural issues is non-systemic and fragmented unlike other developed or developing countries.

Research shows that coverage of agricultural issues plays an insignificant role in the media production in Georgia. For instance, in 2014 the public broadcasting media monitoring conducted by *the Charter of Journalistic Ethics* and the Slovak research organization *MEMO*⁹⁸, showed that even on the channel which has a legal priority to broadcast on Georgian regions and provide relevant information to them, agricultural information takes less than 1% of the overall information production.

In parallel, the international agreements concluded by the Georgian governments in recent years, such as WTO membership, the Free Trade Agreements with the EU and the United States, facilitate Georgia to be integrated into the global economy of agricultural productivity. The Government of Georgia has given a high priority to the development of agriculture and accordingly, funding of the sector from the national budget is increasing every year.

Considering the aforementioned, it is clear that the revival of agriculture is the foundation for the independence of the country, the development of which will be based on the intellectual, economic, industrial, natural, political and other potential resources of the country.

Assignment:

Have you checked in your countries? - What is the agricultural policy of the government? Is it possible your local products make the domestic market more independent or do they increase exports to other countries? Does the media report on these issues? (It is recommended to give homework to present answers to the questions).

As we can see, there are many reasons why agricultural issues should occupy a significant part of the media in Georgia – public interest, size of the audience, the importance and prospects of the field in the development of the country, however, these components are not enough and unfortunately, they are not directly proportional to the result. The project implementing team is based on the hypothesis that one of the reasons is a lack of knowledge of practitioners and future journalists. Therefore, the goal of developing the present guideline is to overcome these problems.

Agro-journalism is one of the major components of agro-communication in the countries where agricultural development is considered a priority. The discipline is taught in vocational colleges (agro and media spheres) as well as in the universities, in order to get professional media workers capable of providing in-depth coverage of agricultural issues, ensuring the education of the population, and receiving feedback and reflecting on it on the field development.

Positive and necessary journalism in the study curriculums – it is what makes this sector of journalism different from others, i.e. to produce media content for a target audience together with audience members which is necessary for the further development of the

sector; to encourage and motivate individual farmers to work more effectively.

The role and significance of a journalist themselves is greatly increasing; apart from professional mastery, gaining special theoretical-practical skills necessary for a particular field of journalism is important. Accordingly, the objectives of agro-journalism as well as the objectives of field journalism (covering culture, sports journalism, business reporting, etc.), are fully compatible with the aforementioned theory of constructive journalism, which is presented as follows:

	Efficient	Investigation	Constructive
time	now	yesterday	tomorrow
target	efficiency	find a criminal	inspiration
question	what? where?	who? why?	what now? how?
style	dramatic	critical	interesting, motivational
role	policeman	judge	facilitator, mediator
focus	drama, conflict	victim	Problem solving, best practices

Therefore, the basic functions of agro-journalism are defined as follows:

- **Education** – providing information is a tool to (by giving the information to the potential audience) implement the goal;
- **Motivating and Organizing** - motivating individuals and groups of people, who are, potentially or actually, involved in the agricultural sector, to improve performance /

efficiency, which makes the media not a simple observer, but a participant of the process;

- **Communication and Advocacy** – when the media is a link between professional groups, governmental programs and its beneficiaries, including the farmers.
- **Development** - when the media is helping and supporting society to improve its living conditions through in-depth coverage of the problems and showing ways to solve them and encouraging the country's economic progress.

It is noteworthy that through training programmes of journalism, according to recent recommendations, UNESCO offers to introduce field journalistic modules, which are based on sustainable development. In order to expand training programmes of journalism, UNESCO is taking permanent steps in providing a model to describe a journalist's diverse practice in curricula. Programmes, reflecting specialized journalistic literacy, as concrete modules, have been successfully introduced in Bachelors and Masters degrees of the universities in many countries: data journalism, inter-cultural journalism, public journalism in the global context, innovative journalism, agro-journalism etc. The mainstream line incorporating world journalism programmes is presented as follows: journalism should be in line with the context to which research, training and practical realization is done. Properly planned media education is an important tool for improving the individual and institutional practices of journalists.

Sustainable development of the field is inconceivable without field actors' constructive cooperation. In the light of the above statement, after a long discussion, for example, media organizations, educational institutions, business organizations, NGOs and governmental organizations have adopted the Declaration of *Agro Guild* in Georgia, the content of which fully describes the principles of constructive agro-journalism:

Agro-Guild Declaration Tbilisi 2018

Media organization/journalist

- ✓ Responsible for covering the agricultural issues and throughout its activities aims to promote the development of the sector;
- ✓ Sensational coverage of agricultural issues is unacceptable.
- ✓ Responsible for disallowing inadequate coverage of agricultural issues, disseminating misleading information to the audience;
- ✓ It is considered grave professional misconduct if the farmers or any agricultural sectors have been affected by inaccurate or incorrect coverage of agricultural information.

Civil society and business organizations, farmers and/or governmental institutions

Responsible for supporting and encouraging editors and journalists involved in covering agricultural issues by providing proactive dissemination of information and making it public and accessible;

- ✓ Understanding the importance of communication oriented on the development of agriculture, they should support sustainability and productivity of mass communication projects;
- ✓ Closely monitor the problems in the agricultural development process and express readiness to respond to them.

Educational – research institutions

- ✓ Understanding the importance of the development of agriculture, they encourage and support implementation of research projects, experience sharing, gaining knowledge, growing professional skills and developing employees or people wishing to be employed.

Agro Guild members confirm the roles of the stakeholders/players in the development of agriculture and express their readiness to solve current problems in agricultural sectors and encourage and promote agricultural development.

Assignment

Imitating discussion of the report: topic: Government

Resolution on Animals

Identification Registration; source: <http://qartia.ge>

Recommendation:

If the group is numerous, divide it into subgroups of 7-9 people and task them to review the relevant report. Apart from the journalistic principles set out in the statement: the JRC, the imitating councils should answer the following questions:

- Who benefits from reporting?
- How is the material perceived in the context of *corporate journalism*?

This assignment is an effective learning strategy and is achieved through social interaction. The best way to build knowledge in the auditorium is by cooperation in the workplace: group work, discussions, debates, or others.

After the group presentations, consider the decision of Board of Ethics Charter - <http://qartia.ge>

Get ready for the next meeting: give assignments to the students to prepare the story about the plant growing or find the appropriate material in the local media.

By doing this assignment, the trainer helps students in self-organization and self-estimation. Heuristic method of teaching (problem solving gradually by fixing facts independently trying to see connections among them) is a quick and effective result.

I CHAPTER

THE BASICS OF AGRONOMY FOR JOURNALISTS

Nukri Memarnishvili, Nugzar Suaridze, Inga Shamilishvili

What should an agro-journalist be aware of?

A journalist should have an idea what agronomy means:

- It is a combination of theoretical and practical knowledge on agricultural issues related to producing plants, livestock breeding, production process and the primary processing of agricultural products;
- It includes sciences, such as: soil science, farming, plant growing, agro-chemistry and selection-seed growing, etc.

For in-depth coverage and provision of such information to the audience, the journalist should have a deep understanding of the topics, with the ability to find proper sources in order to bring clear messages to the audience.

After discussing the basics, consider assignments prepared by the students about plant growing.

What are the issues a journalist should focus on when preparing a program on plant-growing?

The Primary focus should be made on agricultural plants, their growing methods, functions, feeding and productivity.

If the material is prepared on plant feeding and productivity, emphasis should be placed on the existence of necessary amount of nutrients in the soil. For example, the journalist needs to explain to the audience that if the amount of nitrogen in the 1 ha of soil is enough to get only 3 tons of grain, and the amount of phosphorus and potassium is enough to get 5 tons of grain, the harvest will be only around 3 tons. It is important that the media does not raise false expectations among the audience.

When covering the above mentioned issue, if a respondent talk about lower than initially expected yields, the journalist should not be limited to declaring the fact only. He/she should analyze the issue and concentrate on whether a farmer knows the technology of cultivation or necessary nutrient supply in the soil and whether he tried to improve it, as it is in direct proportion to productivity. In this particular case, the opinions of agro-chemists, soil and agriculture experts may differ from farmer's opinions. The journalist must give information about them. And finally, the journalist should summarize the topic just to show that increasing of yield is possible if all necessary minerals are provided and it is not only dependent on the data posted on the seed label.

It is recommended that the module lecture in advance finds a good example of reporting on plant-growing in Georgian media and discusses it with the students. Example from the Georgian media: <http://ajaratv.ge/ge/shows/agro-advises>

Analysis of the cases, the same as Case study, i.e. considering specific cases, which is the basis for the comprehensive and deep study of the issue.

Adjara TV broadcast a story prepared by a journalist about the hazelnut culture with the title *Nut Benefits* in the frames of the program *Agro Advices*. The TV report was prepared due to the high interest within the population and the growing demand on the market. The program was prepared based on the principle of developing a separate TV slot. Initially, the journalist presented the main provisions of the issue and talked about its actuality. The audience was provided with accurate financial calculations of profit without any additional work from the farmer. Afterwards, a reporter asked a farmer to comment on hazelnut harvests and sales. Emphasis was put on the increase in productivity in terms of additional care, thus reducing the cost of direct revenue.

After an interview with the farmer, the journalist provided the audience with the opinions of the experts of one of the hazelnut

export companies on the efficiency of the use of fertilizers to improve yield. This story is a good opportunity of explaining key principles for growing a hazelnut tree plantation, its geographic location, soil preparation with minimal and maximum fertilizers, crop protection tools and irrigation systems. Providing recommendations regarding these by agro-engineers and representatives of the agriculture sectors was also an interesting part of the program. At the end, attention was given to the hazelnut pests and the measures undertaken against them. Finally, the journalist talked about the gathering, storing and selling procedures of the harvest followed by the financial benefits.

Give an assignment to the students to develop the slot on the following topics:

- **It is important that a journalist focuses on soil fertility**
- **In this regard, the journalist should be aware of the following information:**

What the soil is; soil enrichment; types of soil in Georgia and agriculture priorities; characteristics of soil erosion, acidity, fertility, arable layer, methods of replenishing soil with nutrients (natural and artificial) and its importance; fertilizers, plant nutrition and yield; organic and non-organic fertilizers and their effective use; regulation of water, air and heat regime; basic methods of soil cultivation, ploughs with and without belts turning aside, deep ploughing and watering; crop rotation and preparation of areas for sowing or planting seedlings; pest and disease control; pesticides, their main types, use of area and efficiency.

For example, if a reporter is covering a topic on pesticides, the advantages and disadvantages of their use, he/she should initially set the essence of the issue, and then use agro-chemist's comment on mineral fertilizers (nitrogen, phosphate, complex potassium), their benefits and efficiency which is a good way to provide the population with the correct information about the types of fertilizers (from specialised shop) recommended by the agro-chemist.

Afterwards, additional materials can also be prepared from farms directly, allowing a farmer to make a personal comment along with a food safety specialist. It is desirable to involve the opinions of various ecologists, agricultural and food safety experts to make the program more interesting by covering all sides of the topic. Finally, the journalist makes a summary.

The farmers, agricultural specialists, greenhouse farming agronomists and mechanization experts could also be considered as respondents.

Soil fertility recommendations:

5. Soil fertility/productivity; land fragmentation and farmers' cooperatives;
6. Irrigation and modern watering systems;
7. Financial resources and farming;
8. Modern technology in the field.

Discuss the assignments prepared by the students. Consider the theory of constructive journalism as criteria. Answer the question: How will the prepared product help and who will be the beneficiary?

Ask an additional question: do any of the media products belong to the bio-production?

Interactive teaching is one of the most common forms of pedagogy. The discussion process greatly increases the quality of participants' activity, sharpens students' thinking and improves analytical skills and ability to give reasons for their opinions.

CHAPTER II BIOLOGICAL OR ORGANIC AGRO-JOURNALISM

Ketevan Laperashvili, Ia Bobokhidze

The words *biological or organic* are often misused by journalists; even sometimes, the producer means *producing???* the production process under organic products. A lack of knowledge causes many mistakes. In addition, the producer and the journalist often forget that getting an organic product to market along with organic processing is possible only by following the rules established for processing, storing, transporting and selling.

Assignment:

- Why is it important to make pure journalism on biologically clean products?

work in a group:

- What are the factors determining the advantages of producing organic or bio-products?
- Is it related to the specificity of the country?

The mentioned method is known as the so called *brainstorming* and means to generate many ideas and solutions for a specific problem; it is preferable to form a different opinion. The mentioned technique is focused on encouraging creative actions and is effective especially in a group of many people.

The organic agriculture is specifically important in small countries. For example, Georgia's mountainous terrain and landscape do not create suitable conditions for Georgian farmers to make a profit by increasing productivity and therefore be competitive on the global products market. Accordingly, Georgian agricultural products will have difficulties to compete with cheap food produced by industrial agricultural nations supplying the global market. That is why high quality bio-products will make Georgian products competitive on the world market. The bio-product market is the only

market in the world, which is steadily increasing despite the economic crisis and decreases in other markets.

“Agriculture has a huge potential if the products are biologically produced. There is a high demand for the bio-products. There is also a huge demand on the natural products. The demand has increased by 7.5% on the European market. By working with bio-products and developing bio-production, Georgia will become the largest exporter” – says Tengiz Jaliashvili, Georgian scientist and a specialist of biotechnology.

Bio-farming is a guarantee of a farmer's independence, but it needs time and specific knowledge. If we want the population to request organic products, they should know what the difference is between chemically processed and organic products; the media's role is significant in this regard.

The use of traditional chemical elements in agriculture is considered to be ineffective in the leading countries of the world, as the annual pollution of soil with chemical substances increases the harvest is significantly lowered.

When bio-products are produced, plants and soils are mostly processed by vegetable or animal wastes. By doing so, the physical characteristics of the soil and its mineral composition improve. Also, great attention is paid to proper crop rotation. The farmer must meet certain standards for the production, processing, storing, transportation and sale of ecologically clean products.

Assignment:

Divide a group into two subgroups; one will present the advantages of bio-production and the other -advantages of chemically treated products.

After presenting the results, start a discussion:

- **How are these two areas developed in your country?**
- **How is the media covering these topics?**

- Is the media creating excessive expectations regarding bio-production? Or on the contrary, does it prefer chemical advantages?

-how comprehensive assignments are prepared?

Role and situation games are carried out according to a scenario planned in advance allowing students to look at the issue from a different standpoint.

The method promotes the development of an alternative viewpoint and empowers the participants to express and defend their positions independently.

Assignment:

➤ Local media monitoring and searching for analysis on bio-production.

What does a journalist need to know?

A journalist should know the difference between organic farming and farming with chemicals. What is the state policy; what are the legislative regulations; Are Georgian farmers and markets ready to produce / sell bio-based products. For this, you need to clarify what the bio production legislation exists in your country? What is the share of the agricultural land allocated for bio production? It is recommended to invite expert “guest speaker” to summarise the topic.

Additional literature for Georgian students:

The development of bio-based products and bio-farming is one of the important areas of the agrarian policy of the country that needs relevant legislative regulations. That is why, the *Biological Farming Rules* prepared by the Ministry of Agriculture of Georgia was approved by the Government of Georgia based on Decree No.198

dated as of July 30, 2013. The document defines optional certification rules for organic farming management, biological production, processing, marking, labeling, distribution and sale and all respective relations; it also provides a list of all substances and mechanisms allowed in bio-farming.

According to the reports prepared by IFOAM, areas of certified bio-farms (including converted farms) in Georgia were increased from 130 ha in 2005 to 1999 ha in 2011, which is just 0.8% of the country's agricultural lands, and the area of organic farming was 6000 ha in 2013.

A certain transitional period is required to move from non-organic farming to organic farming. This period is called conversion period, or just **conversion**. The transition phase for biological plant farming is two years; if the land management was done according to bio-rules for 3 years before the harvest in case of perennial crops and for 2 years before using pastures or planting annual crops; however, this period is different for animals, for cattle - 12 months and livestock (sheep, goat) - 6 months, etc.

Food / animal food is regarded as a bio-based product if a label/marketing, advertisement and commercial document includes the terminology: *biological, organic, ecological, ecologically clean, bio, eco* and any combination of similar words, abbreviations, symbols, trademark, and / or logo. It is inadmissible to use these terms on labels / marking of animal food products, commercial documents or advertisements which are not manufactured in accordance with the rules set forth for bio-farming. It is of note that, violation of the labelling rules is subject to penalty according to the Legislation of Georgia.

Using appropriate terminology on the labelling system requires a bio-production/bio-farming certification. Certification is a procedure when a certification body carries out an inspection of the site in order to verify compliance with the rules of bio-farming. This is a voluntary procedure and is carried out on the operator's initiative. Certification must be confirmed annually. The certification is

implemented by an authorized body with the appropriate accreditation.

Assignment:

- **Show the film to the students and discuss how well the material reflects the production of biological products;**
- **Give students the task to present a synopsis about the relevant topics based on the cases of their countries;**
- **Discuss the results in an open manner.**

The presented assignment is based on the demonstration method when the trainer provides audio-visual information. The method helps us to demonstrate students' perceptions of the learning levels; let's clarify the tasks students will have to perform independently.

CHAPTER III

USING THE MEDIA TO PROTECT PLANTS FROM THE PESTS

Nino Chalaganidze, Nato Kakabadze

The Grasshopper has caused considerable damage to harvests, the amount of beans and corn has been reduced and these products are widely used as foods by the local population. The Mole Cricket is posing danger to potato yield.

Could it be possible that this short piece of information spread by the media is different? For example: there is an unprecedented harvest of sunflowers in Kakheti, farmers took successful measures in the fight against pests in Guria and Samegrelo and now they are awaiting a good harvest of maize and beans. The cycle of our reports helped the Samtskhe-Javakheti population in getting an unprecedented number of potatoes and so on.

This type of structuring of the topics, on the one hand, creates positive, hopeful attitudes in the audience, which is very important. The media, as an institution, always influences not only social-political life, but also our behaviour and attitudes. Could the media help the farmers in preventing disastrous results? The answer would be positive, if the media provided the target audience with accurate information on various pests and methods of fighting them in a very clear and simple manner. But that is exactly what the media fails to do.

In fact, it would be **essential information for the target audience**, which on the one hand will be *You reap what you sow*, and on the other hand, the audience will be grateful to media.

Agro-journalists must be capable of:

- Providing information to the population and particularly farmers about the poor results achieved by the improper use of modern

technologies, chemicals (pesticides, antibiotics, etc.). Along with the diseases of living organisms, these are the reasons for the poor economic situation;

- Delivering information to the population, including all stakeholders, on the innovations in agricultural technologies and other types of useful information;
- Informing the public about ecological conditions and changes, which will allow people to take preliminary measures and prepare for the protection of plants from specific pests;
- Explaining to foreign readers and listeners that our country has changed and the citizens do not want to get low quality food and agricultural products.

However, the successful implementation of these goals, should be preceded by the accumulation of knowledge in the field. An understanding of the above-mentioned information about certain concepts: grouping of similar subjects or ideas is possible.

In the presented sub-chapter, the readers who are interested in agro-journalism, particularly phytosanitary and the integrated protection of plants, will find clear and concise information on the specificities of the field, the main problems and the important issues.

Phytosanitary (French *phyto* + *sanitaire* = «*santé des plantes*») means protection of plants applying scientifically approved methods.

Apart from natural disasters, different types of pests are one of the biggest enemies for farmers while producing agricultural goods. Spiders, insects and diseases cause great damage to agricultural productivity. The main purpose of phytosanitary is to protect plants by destroying pests but without damaging the environmental and ecological characteristics of the product.

In most cases the majority of farmers do not have complete information on modern phytosanitary approaches. Accordingly, they are using methods and means for plant protection that were created

over the past century and are unable to provide effective protection against modern bio-threats.

The media, as the most effective way of informing people, should be actively involved in all areas that are important for the country. Therefore, a journalist has all mechanisms to support and encourage the introduction of modern approaches in a specific field.

Nowadays, phytosanitary issues are not fully covered by the Georgian media and it becomes popular when it comes to a particular problem. Check what is the situation is this regard in your country. For example, there is a big problem with Asian bugs. Discuss the material in the group, in the context of constructive journalism:

While preparing reports on phytosanitary issues for large numbers of the population, it is important to focus on the issues that will enable people to increase their awareness and get practical expert advice.

Journalists, themselves, should help and support an interested audience to understand the importance of agro-policy and agro-journalism, phytosanitary and integrated plant protection; they should know the basic regulatory documents for the implementation of agro-policy and provide this information at national and international levels; journalists must find topics, draw up work plans, unify and disseminate texts and audio materials on all media platforms including: websites, mobiles, social networks, press, radio and television, audio and video casts.

A journalist who works on phytosanitary issues should know that the most widespread pests are divided into two groups today:

1. **Parasitic:** fungal, bacterial, viral, mycoplasmic pests and
2. **Non-parasitic:** pests caused by soil, climate and other influencing factors.
3. Methods of fighting against pests and diseases are different according to their types.

Grape-vine pests are also worthy of consideration, for two reasons. The first being viticulture is one of the largest sectors of agriculture in Georgia and the second, there are different types of vine diseases that require complex methods of prevention against.

An integrated approach against pests and diseases, which includes chemical measures along with agro technical measures (soil processing, watering and mowing,) is one of the most important ways to reduce pests and diseases.

Fruit trees, berries, citrus and subtropical fruit, vegetable and garden plants along with beans suffer from absolutely different pests and diseases. Measures taken against them are also different.

Integrated protection

The simultaneous use of various methods of fighting against the above-mentioned pests and diseases is known under the name of **integrated protection**, which, first of all, is the use of pesticides so that the natural enemies of pests are allowed to make as useful an impact as possible. Integrated protection also covers selective, agro-technical, biological, biophysical and mechanical fighting methods along with sanitation and hygiene measures capable of reducing the number of pests and provide for the growth of healthy plants.

The intensity and extent of the use of pesticides, when using integrated protection, have significantly reduced, thereby decreasing the risk of environmental pollution and the amount of harmful chemical compounds (pesticides or its chemical decomposition products) in vegetable products.

The legal basis for the safe use of pesticides and agrochemicals can be found in: the Constitution of Georgia, international agreements, *FAO International Code of Conduct on the Distribution and Use of Pesticides, Food Products/Animal Feed Safety, Veterinary and Plant Protection Code*, laws of Georgia on soils, health and environmental protection as well as acts, Decree 4312-ბბთ 1, #4, dated as of

December 29, 2006, article 55. Law of Georgia 6167, 25.05.2012 dated as of May 8, 2012.

The presented information makes it clear that it is important to study topics which will enable the public to prepare for the protection of plants from specific pests when covering phytosanitary and integrated protection issues. A journalist cannot avoid covering the following issues:

- 1) Seasonal pests and preventative measures; (it is recommended to provide seasonal and regular coverage by the media);
- 2) Legislation in phytosanitary sector of Georgia;
- 3) Integrated protection mechanisms and modern scientific approaches;
- 4) Impact of preventive measures on food and food products;
- 5) Plant protection preventive measures;

Interim assignment: Prepare a journalistic report on the fight against the pests. Discuss tasks on the seminar.

Interim assessment.

The goal of this task is to increase the awareness of the participants. The facilitator (in our case, a lecturer / a trainer) may express opinions which, on the one hand, confirm, or on the other, cast doubt on students' knowledge. In any case, the task will be useful, because it shows participants' knowledge and experience with different perspectives. In the end, the participants of the process will be fully aware of the information; they will be able to classify their knowledge and summarize the information.

CHAPTER IV PLANT CULTIVATION JOURNALIST

Ia Mamaladze, Nata Kakabadze

Any person, whether she/he is a journalist or not, due to their daily routine has to buy some products in a market or supermarket, which has travelled from a field, garden, vineyard or plantation. Plant cultivation, together with air and water, is the main component of our living environment and existence.

When we have breakfast with bread and buns, eat our lunch, attend some celebratory meal, drink a glass of wine or a cup of tea, we think little about the diverse field of producing annual and perennial crops.

If you are a journalist or would like to become a journalist, who has a special interest in topics which are of vital importance for society and are related to agricultural issues, you cannot avoid airing information about the production of annual and perennial crops studied by comprehensive field – plant cultivation.

Plant cultivation is a field based on factors important for the normal development of plants. These factors include light, heat, water, air and nutrients which work in tandem with each other and impact the health of the plants. The normal development of plants, good harvests and high quality produce, depend on the joint action of these factors. Annual crops include: cereals, ripe grain cereals, technical plants, vegetables, garden fruits, herbs, legumes, potatoes; perennial plants are: grapevines, fruit trees, subtropical plants, plants containing essential oils, citrus and others.

Today, as the issue of food provision becomes more and more acute, the production of annual and perennial crops is of state importance for each country throughout the world. Journalists are obliged to deliver information to their audience about all the above mentioned components, which finally leads to effective plant growing, increased food quality and harvests.

Assignment:

Study the diversity of soil-climatic conditions in your country.

Discuss:

- **Which agricultural crops are common in your country?**
- **What is their optimal geographical distribution?**
- **Does the local media cover the relevant topics?**

Have a discussion about the mentioned topic.

Expressing verbal opinions by participants of discussion will enable group members to deep understand the issues. Sharing views promotes generation of new ideas, which on the one hand, teaches to listen and respect other's views, and on the other - improve self-expression skills.

Additional reading about Georgia:

The diversity of Georgian soil-climatic conditions creates possibilities to produce many types of agricultural crops: seed and stone fruit, grapes, citrus, tea, walnut, nut, chestnut, cereals, maize, potatoes, vegetables, garden fruit, herbs.

Using the diversity of natural climatic conditions, Georgia is divided into 13 zones and 6 sub-zones, which have different agricultural specializations (*Code of Good Agricultural Practices of Georgia. Tbilisi 2007. p. 9*).

Thus, journalists, who air information about actual crop producing processes, the current situation and problems in a certain region of Georgia, should preliminary be acquainted with the relevant zones, sub-zones and specifics of agriculture in the given region.

For example, if you decide to become acquainted with the plant growing situation in Guria, you should know that the soil climatic conditions here give the possibility to develop the fields of plants growing such as: citrus cultivation, tea growing, production of berries (for example bog bilberry), as well as the production of different subtropical fruits such as: persimmon, olives, pecan, feijoa, avocado, loquat and others. It is important to know the components necessary for the development of the

mentioned crops; however, we should also know that the region faces land bogging problem. Cleaning work has not been carried out for years in the drainage infrastructure placed on 17,4 ha area in Ozurgeti and Lanchkhuti Municipalities, which is designated for removal of excess water from the area. More than 80% of the drainage infrastructure is filled with sediment, trees and bushes, and therefore cannot collect excess waters from the areas, their passing and flowing into water receiving unit. As a result of secondary bogging process almost half of the ploughable areas are bogged. The bogging process is especially obvious in Lanchkhuti Municipality, where only about 5 thousand ha land area is being cultivated of total 12,4 thousand ha. Presently, drainage infrastructure located on 11,1 ha area needs to be rehabilitated.

A journalist, who decides to cover the noted topic, will find out that plant productivity very low in the region, which, apart from the above mentioned problem, is made worse by there being little information available about modern technologies, low organization of labour, old genetic materials, irrelevant access to finances, lack of extension and service centres, degraded and amortized arable lands, undeveloped infrastructure, lack of receiving and processing enterprises, etc.; though the region has the potential to double the harvesting of feijoa, persimmon, fruit trees, grapevines and increase production of vegetables and potatoes several times over (*problems are identified according to 2014 data*).

Journalists will have to work on other types of problems, if they decide to prepare a report about production of viticulture in Racha and sunflower growing in Kakheti. Before starting preparation of actual materials, journalists have to collect information on the specifics of zones and sub-zones.

According to Agriculture Strategy *International Experience and Georgia* prepared by the Economic Policy Research Centre in 2014 developing countries including Georgia, significantly fall behind EU countries in productivity level.
(*link: http://csogeorgia.org/uploads/publications/132/Agricultural_Strategy-geo.pdf*).

It is necessary to solve the above mentioned and other problems (example of Guria) in order to improve productivity levels. We the journalists are obliged to actually identify, analyse and properly deliver these problems to audience.

Let us make a brief review to the list of annual and perennial crops important in Georgia, which play a special role in determining the food problem in the country (*see the Annex, which provides additional information about individual crops*)*

Wheat - ripe grains stand in the first place among **cereals**, which are divided into two groups according to biological peculiarities: autumn and spring cereals. The difference between them is that autumn varieties are sowed in autumn and give harvest after winter and spring varieties are sowed in spring and give harvest the same year. **Maize** is a very significant crop too.

Grain legumes are divided into two groups according to vegetation period: **short vegetation** crops, such as: peas, vicia, lathyrus, which require less heat; and **long vegetation** crops such as: bean, soybean, fava bean. Potatoes, **oil-bearing plants** (sunflower, castor oil plant, rapeseed), **fibre crops** (cotton, linum, cannabis, jute), **drug crops** (tobacco, Aztec tobacco), **root vegetables** (sugar beet, beet, turnip, earth apple, sweet potato) belong to **technical crops**.

The Potato is a significant crop, which according to planted area stands in third place after cereals and cotton. In Georgia it is cultivated in coastal and alpine zones, although the best harvest is in the mountains.

Vegetables are juicy parts of annual, biennial and perennial herbal plants: roots, stems, tubers, leaves, fruits eaten by humans.

Garden fruit: watermelon, melon, pumpkin, marrow, cucumber.

Mkhali and herbs: lettuce, cress, spinach, fennel, basil, savoury, coriander, parsley, celery and others.

The Grapevine has the greatest importance for Georgia. There are more than 4000 varieties of **grapevine** spread throughout the world. More than 550 varieties are specific to Georgia. Wine, table and wine-table varieties are cultivated in Georgia. The most widespread wine varieties are: Chkhaveri, Tsolikauri, Batumura, Klarjuli, Qaqutura, Tsitsqa, Krakhuna, Tsulukidze Tetri, Ojaleshi, Aleqsandrouli, Satsuri, Rqatsiteli, Usakhelouri, Manavi Mtsvane, Khikhvi, Saperavi, Chechicheshi, Apasirkhva, Kachichi, Amlakhu, Chvituluri, Otskhanuri, Sapere, Muchuretuli, Tetri Kamuri, Aladasturi, Tavkveri; table varieties: Cardinal, Crimson Seidler, Don Mariano, Alfonso Laveli, Prima, Italy, Datieri, Alredo, Qartuli Saadreo, Saba Pearl, Sultanini, Tskhenis Dzudzu, Kharistvala, Chodi among others.

The cultivation of grapevines is a very complicated process; it requires a lot of effort. Throughout the whole vegetation period the following activities should be conducted: dig in roots of plants, loosen distances between rows, carry out systematic fighting against parasites, diseases and weeds, additionally feed with mineral fertilizers and irrigate the soil as required. Distances between rows in blossoming vineyards should be treated annually, which favours the improvement of heating, humidity and aeration regimes and helps the chemical-biological processes.

Harvesting and storage of grapes mostly depend on the weather, variety, sugar level of the grapes and the function of harvest. The gathering of wine varieties starts when the grapes develop a typical colour and the sugar content in it will reach indicator typical for the variety. Harvesting is desirable in dry weather.

As for **fruit trees and berries**, according to biological-manufacturing indicators they are divided into the following groups:

1. **Seed plants** (apple, pear, quince, medlar, ash tree, hawthorn, juniper berry);
2. **Stone fruits** (peach, plum, apricot, sweet cherry, cherry, wild plum, damson, oleaster, cornel);
3. **Nut crops:** (walnut, pecan, nut, chestnut, almond).

Apple is one of the most widely spread crops among fruit trees and berries. It occupies 70% of current garden areas, which is conditioned by coherence of country's natural conditions with biological peculiarities of apple providing high quality production. Today it is spread almost in all regions of the country. Particularly - in Kakheti, Kartli, Meskheta, Mtskheta, Imereti, Racha-Lechkhumi, Svaneti, Guria, Abkhazeti, Samegrelo and other regions. Up to 200 apple varieties are grown in Georgia. The following varieties have especially great importance: Golden Delicious, Winter Banana, Kekhura, Iveria, Champaign Renet, Georgian Sinapi, Red Delicious, Gala, Aidaed, Mutsu, Fuji, Turashauli, Abilauri among others.

Apple is reproduced from seeds and through grafting with cutting. **Arrangement of fruit trees is conducted as per to different schemes in accordance with soil types.**

Subtropical crops mainly are grouped in the following way according to farming use and received production:

Technical	for food and aroma: tea, laurel
Subtropical fruit trees:	lemon, orange, tangerine, grapefruit, persimmon, fig, pomegranate, olive oil, feijoa, medlar, ziziphus, walnut, pecan, actinidia, cherry laurel.
Oil plants:	aleurites, wax tree, Chinese tallow.
Wood-technical:	bamboo, eucalyptus, cork oak.
Essential oil yielding plants:	geranium, rose, Spanish jasmine.
Leaf-fibre plants:	ramie, cannabis, jute, linum, dracaena.
Medicinal plants:	aloe, Indian kidney tea, kalanchoe, oleander, stevia.

The focus should constantly be on the protection of gene fund-conservation of annual and perennial crops.

Thus, while airing the topic, sequence of events, systematic, permanent and long-term monitoring together with a deep knowledge are also very important issues. It should not be forgotten that all this may result in useful changes for people working in the field.

Issues to be focused while airing the topic:

- a) Are there any strategic crops in the country; what policy, legislation and practices are carried out by the government in regard to individual crops - for example grapevine, wheat, tea, maize, potato; technical crops – aleurites, laurel, sunflower, sugar beet?
- b) Does the government conduct state facilitation/strategy aimed at increasing productivity of plant growing?
- c) What is the state policy for the implementation of modern technologies and delivering information to the population?
- d) What is the state strategy and practice for the protection and popularization of seed and genetic materials, moreover, what are the state's approaches in regard to the creation/development of research institutions and educational resources?
- e) Do practitioners working in the field have access to financial resources?
- f) What is the situation in terms of arable lands and how can farmers working in the plant growing area conduct a study of soils?
- g) What is the situation in regard to service provision, receiving and processing annual and perennial crops?
- h) What is the situation regarding the production of ecologically clean products in the field?

Give the task to the group members to prepare presentations around these issues and evaluate them by 5 scores.

This activity will help students understand well the learned material; promote systematization and strengthening of collected knowledge.

CHAPTER V

OPEN AND CLOSED QUESTIONS RELATED TO GROUND ISSUES

Mzia Tadumadze, Nato Kakabadze

What should a journalist know about open and closed ground?

While working on the topic it is important to consider seasonality:

Open ground needs to be processed between rows and the pre-work of ploughing and sowing needs to be done in the winter and early spring.

Main ploughing, i.e. under-winter ploughing aims at creating moisture reserves in soil and improving microbiological processes.

The second stage of processing begins in the spring, when under-winter ploughed soil is loosened again and the surface is levelled.

Later, after-sowing work is done, to prevent the creation of soil crust and to enhance the development of the plants' root system, at the same time strengthening the resistance of vegetables in case of worsening climatic conditions.

One of the necessary terms for the growth and development of vegetables in the open ground is to keep optimal humidity in soil, which can be done in two ways: overhead irrigation and grooving irrigation. The ground does not need levelling when using overhead irrigation, whereas grooving irrigation requires the ground to be level, which doubles the expense of using this type of irrigation network.

Closed ground

The agriculture sector cannot exist without moisture content in the soil. Thus, a worsening climate breaks the soil structure and complicates the possibility of cultivation in natural conditions. At the same time, it becomes necessary to get several harvests on the one plot in a year. Greenhouse farming is successfully used as a solution such a problem, where almost 40% of vegetables are cultivated.

There are several types of closed ground methods: heated soil, hotbeds and greenhouses. Among them the simplest type is heated soil, which is used for growing seedlings. There are various types of hotbeds: single-sloped, two-sloped, deepened, surface, with biological or technical heating. Single-sloped, deepened, half-deepened and surface hotbeds are popular here.

There are more complicated cultivation buildings for greenhouses, in which work is carried out inside the building. Greenhouses are single-sloped, two-sloped, made of block or brick. Unlike hotbeds they have the following advantages:

- Greenhouses are used for the cultivation of all types of vegetables;
- Some work is done mechanically;
- Temperature change is less likely;
- There is better lighting;
- It is possible to receive much more harvest in a year.

Brief history

Targeted utilization of agricultural lands was started in the early imperial ages in Europ. Later, there was created scientific work about plant cultivation on environment controlled territory in Asian countries. Though, the golden age of greenhouses comes from Europe. In turn, leaders were from Netherlands and England. It is

worth mentioning that today greenhouse farming became a significant field directly due to their experience.

What is the local experience?

In Georgia greenhouse farming is not a new field, though it is not done on a large scale. Most Georgian districts have an agricultural profile, however, only a relatively small part of the Georgian population, mainly women, are employed in the field of greenhouse farming. Makeshift, simple greenhouse farming exists in many districts of Georgia, though modern greenhouses, which are constructed using universal roofing materials, temperature regulators and dripping irrigation systems are present.

Within the framework of the state project *Produce in Georgia*, modern high-technology greenhouse farming is functioning in the village Kapanakhchi in the Gardabani District. The project was implemented by the joint investment of the Co-Investment Fund of Georgia and the Risel group, a leading company in the field of greenhouse farming development. Journalists should air the noted events aimed at the popularization of greenhouse farming, since positive materials work better in the most specific spheres.

As it is found out, state project *Plant the Future*, which is considered for the expenses worth of 2 mln GEL for 2 years throughout Georgia creates problems to owners of small area lands in Imereti Region. According to project owners of lands (from 5 to 20 ha area) should be financed, though there are not many such people in Imereti. Journalists are obliged to write about similar projects and problems of population too, they should play an intermediary role between different structures created to solve the above mentioned problems.

Questions and recommendations

Complete coverage of an actual agricultural issue implies a collection of relevant knowledge by the journalist on events and

processes ongoing in the field. While preparing materials a journalist should know:

What kind of farming exist in the regions and what are their specifics?

What forms of financing is used (co-financing, investment, etc.)?

Which state structures conduct monitoring and what are the precise data (soil agro-chemical analysis, dosage of feeding regime by minerals, examining new technologies, etc.)?

What is the resource base related to population employment and revenue generated?

What is the indicator of a high quality harvest?

Which part of the population is employed in farming and why?

Are agricultural processes followed or not?

Is the population protected from foodstuffs cultivated through the excessive dosage of mineral fertilizers, etc.;

Searching for answers to these questions will simplify, for journalists, the process of obtaining information and consequently, make materials more interesting. In addition, materials prepared in a qualified way perform the function of information delivery and it is extremely important in order to interest the population and increase business.

CHAPTER VI REPORTING ON LIVESTOCK HUSBANDRY

Tea Latifashvili, Rusudan Gigashvili

This chapter of agro journalism may be read by:

1. People, who have received agrarian education and are studying the basics of information dissemination-delivery;
2. 2. People, who have received education in journalism or work as journalists and want to master agrarian issues;
3. 3. People, who study journalism and are going to become agro journalists!

Our recommendations are considered for all of three above-mentioned categories, especially for future journalists.

This topic describes animal breeding. This is one of the most important fields in the development of agriculture.

What should a journalist do while reporting on actual issues related to the field of animal breeding?

If a journalist does not like animals, or is allergic to them, he/she'd better give this activity to colleague, who loves animals. Journalistic materials will be unsuccessful from the beginning, if a journalist working in this field wants to get away quickly from the reporting location and does not want to deal with animals or farmers any more.

A High heels style is not acceptable in journalism, if a journalist refuses to dress appropriately, reporting on issues about animal breeding is not an activity for him/her. To report on animal breeding issues (as well as other issues) a journalist should be well prepared for working on the materials. He/she should study the topic in detail, know the rules of behaviour of farmers towards specific species, be ready for every situation that may happen in the field., The journalist should be ready to be involved in the process herself/himself, by touching the animal, demonstrate actual details, address the method of *profession change* and become a farmer herself/himself.

If a report is prepared on an issue, such as: *Cattle Identification and Registration Regulation*, a journalist should mention all interested parties involved or interested in the topic, (for example, farmers, field specialists from the National Food Agency and consumers).

It is important that a journalist should be: properly prepared for working on the materials, well acquainted with regulations, aware of current sources and connected contact with arelevant specialist or expert, since during the interview, a field specialist is able to explain the importance of this regulation, its function and its necessity for both farmers and consumers.

An interview with a farmer or farmers is essential for this type of report. A journalist should try to provide information on the performance of regulations in a natural environment, which can be simplified by the personification of the issue through an actual farmer.

It is necessary to record the explanations of the specialist from the National Food Agency in order to demonstrate all parties involved in the topic. At the end of the report a journalist can make a summary, for example: how the livestock breeders and meat product consumers benefit by following the mentioned rules?

Exercise:

Imitating discussion of the report: topic – artificial insemination of cows. Source: <http://qartia.ge>

The mentioned method enables students to have discussions/debates and moreover, promotes gaining knowledge and necessary skills.

Recommendation: if the group is large, divide it into sub-groups of 7-9 people and give them the assignment to discuss the relevant report. Apart from journalism principles, imitating councils should answer the following questions:

- Who benefits from the report?
- What are the guarantees of a successful report?

- How is the material perceived in the context of *constructive journalism*?

After group presentations discuss the decision made by the Board of Ethic Charter - <http://qartia.ge>

What minimal information is necessary for the journalist to know to report on animal breeding issues?

Species and breed peculiarities of agricultural animals:

The cow is found in all climatic zones of the five continents worldwide. Today, the cow is the main source of providing a population with animal product, dairy and meat. A herd of cows consists of the following gender and age group animals: cows, bulls, calves, heifers, different age steers, calves raised for cows and bulls. A cow lives for 20-25 years; their farming usage duration is 10 years. A cow is milked 2-3 times a day.

Cow breeds: according to productive breeds, cows are divided into 3 groups: dairy, meat and combined (dairy-meat, meat-dairy) breeds. Dairy breeds are divided into 4 groups: black-motley, red, red-motley, Jersey and Guernsey breeds. The Georgian Mountain Cow is endemic to the Caucasus.

For example, Animal breeding productivity is low in Georgia. The is the result of undeveloped breeding activities, a poor, unbalanced feeding base, unforeseen standards for animal keeping, lack of modern technologies and mechanization. The average annual milk yield of local cow breeds does not exceed 1100-1200 l, and the meat yield is not over 45-50%. Productivity is hindered by artificial insemination service being unavailable for cattle breeders both from a financial and territorial standpoint; lack of awareness is another reason.

Recommendations on animal breeding and food production

9. Cattle care-keeping conditions and arrangement of their dwelling units in small sized farms; following food safety standards in the process of making milk products;
10. Large-scale farms equipped with modern technologies; applied European standards and results;
11. Food production; impact on milk quality through food technology;
12. Slaughterhouses and prices of meat products.

General information for journalists working on topics related to sheep and goat breeding:

The development of sheep and goat breeding in Georgia has historical traditions. Unlike most countries, nomadic sheep breeding has not lost its significance in Georgia. The social-economic situation of the population residing in mountainous regions and the utilization of natural mountain arable lands/pastures greatly depend on sheep breeding.

Currently, mainly two breeds of sheep are found in Georgia: Tushuri and Imeruli. The lack of pastures and high taxes are two significant factors, preventing the development of sheep and goat breeding fields. Shepherds have other problems too: travel routes and infrastructure; the selection of breeds; unstable sales markets; the lack of qualified personnel and modern technologies; insurance; unavailability of bank loans and high interest rates etc.;

Recommended topics:

4. Seasonal movement of sheep (spring-winter pastures), problems with travel routes, badly organized infrastructure, travel routes passing populated areas and the concerns of local populations, veterinary diseases and their prevention measures, poor grazing land.

5. Wool, its quality, selling market, wool processing enterprise (in case of its existence), export potential of Georgian wool. Shepherds-farmers – traditional knowledge and modern approaches, conditions for shepherds, risk factors during sheep movement in high-mountainous zones, shepherds' knowledge and experience.

Assignments:

For Georgia:

Study-discussion of the annex about bio-security;

Study-discussion of the annex about bee-keeping.

For other countries:

Study the issue and prepare a presentation about bio-security, define – which topics are now urgent for your country;

Study honey production in your country and prepare a synopsis to cover the noted issue.

The mentioned activity will enable students to develop actual, concise and issue-oriented narration, use relevant field terms and vocabulary, improve analytical skills.

VII CHAPTER

ANIMAL HEALING JOURNALISM - REPORTS ABOUT VETERINARY

Medicine heals people and veterinary heals mankind.

Iv. Pavlov

Tea Latipashvili, Rusudan Gigashvili

Introduction

When we buy animal products in the market or we are staying in the village and a neighbour visits us with fresh milk, we face the issues of human health, environment and natural resources, agriculture, more precisely, *animal welfare* - veterinary. This is a continuous chain based on the *common health* principle. A neighbour gave us the milk sincerely, though we were not informed, whether the cow passed all the obligatory vaccinations or not, was the field or slope, where it ate the grass, safe or did a neighbour follow all basic hygiene standards during milking? Thus, a glass of milk, which should be beneficial for us, may appear harmful at the same time.

Requirements related to veterinary exist for the provision of animal or/and human health, the improvement of health and safety in the country, localization-liquidation of hotspots in case of disease outbreaks, determination of epidemiologic situation for evaluation, animal disease prevention, inspection of animal products and the welfare of animals. Through its activities the media is able to seriously impact humans. Relevantly informed humans adequately perceive facing problems and challenges, spreading false information harms society and its individual members. Journalists working on veterinary issues should be familiar with its content and terms, which are frequently used. First of all, it is necessary to know what veterinary is. "Veterinary (veterinary medicine) is a scientific and practical activity aimed at conducting disease prophylaxis and treatment of animals, poultry, fish, bees, water and land mammals,

amphibians, embryos, animal egg cells, incubating egg, inseminated spawn (further as animals). In veterinary and sanitary terms it is essential to produce safe and perfect animal products and protect the population and country's territory from diseases common to humans and animals.“ <http://www.nplg.gov.ge>

For example, in 2014 Georgia together with 44 countries joined a new global cooperation platform. The purpose of which is to establish a united system to fight against diseases spread throughout the world. Veterinary is at the forefront in this system.

Assignment for students – study the current veterinary rules in the country?

By summarizing information from different sources, students gain more diverse and large-scale knowledge around the current issues.

Because, in some cases, diseases spread by animals/birds can be dangerous for humans too, both journalists and veterinarians should be quickly involved in the processes. Especially when it refers to dangerous diseases common to humans and animals (anthrax, pox, murrain, rabies, tuberculosis, brucellosis, etc.).

While reporting on veterinary issues a journalist, is attempting to raise awareness in people, informing them about threat-related events, enabling them to carry out relevant measures instead of causing panic. In addition, journalists should provide information regarding preventive measures that can be taken; they should continuously inform society about the latest news on veterinary-related issues and activities carried out by government, perform the function of a controller.

Examples

Veterinary issues are not broadcast systematically in Georgian media; an interest in a certain topic is often only expressed when a problem is acute and the contents is sensationalised. Several years ago Georgia faced epidemics of *avian influenza* and the so called *swine influenza*. A panic was created among population because they were not completely informed about the disease. The media was spreading mainly general information and broadcasting topic as a sensation. The distribution of this sensational information and the incompetence of the relevant services, resulted in the destruction of thousands of poultry and domestic animals by the population and farmers. Later, as the level of awareness was raised both within the state structures and among journalists, the people were informed about the possibility of protecting both humans and animals from these viruses.

Let us discuss one more example: *Rustavi 2* information program stated that at the time, there were no observed cases of brucellosis, though farmers are obliged to get all cattle tested on a regular basis, but the report then continued about sheep and goats. The journalist talked with a representative of the national Food Agency too, who mentions animals' identification-registration issues but does not say a word about brucellosis. (03-03-2015) <http://rustavi2.com>. The weekly TV journal *Mravalkutkhedi* produced by the Regional TV Companies Association reported on the same issue in more detail within the same period (March 9, 2015) <http://garb.ge>. It stated that 5% of cattle in Georgia were sick with brucellosis, and discussed the ways the disease could spread from animals to humans and the symptoms of it too. Statistics were provided. The same representative of the National Food Agency and the Head of Farmers' association talked about the strategies for fighting against disease.

It is worth mentioning that if the complete information is to be delivered to an audience the issue must be reported in the right way, methods for solving the problems must be researched thus,

journalists working in this field should pay more attention to studying veterinary issues and standards, to report them.

Possible Topics

Veterinary is aimed at providing health care to animals and, correspondingly, humans. Subsequently, journalists should prioritize these two points. For this, we present presumable versions of working themes:

- What is the general situation in the country related to veterinary (official and statistical data)?
- How can we search for information about veterinary problems?
- How is the state involved in the maintenance of veterinary safety in the country?
- How are women involved in the development of veterinary?
- How is the country protected against the intrusion, import and dissemination of disease-causing agents?
- What measures are carried out for the provision and control of animal health and welfare?
- How are disease diagnostics, preventive and termination measures of diseases carried out?
- How is an epidemiological situation determined/assessed in the country?
- What risks do humans face as a result of animal diseases and which are the noted diseases?
- What are the symptoms of the diseases common between animals and humans?

- Are safety requirements for people met during spread diseases and through which methods?
- What is the level of delivering information to society about the spread of animal diseases and their human-related risks?
- How are animal products controlled, especially during an epidemic?
- What kind of veterinary-related regulations and legislation are used?

Information sources

After the selection of a topic, the journalist starts searching for relevant information sources. Competent veterinary-related sources can be found in: the representative of the Ministry of Agriculture, a representative of a legislative body, an employee of the local self-governing body, a representative of statistics service, a veterinarian, an infectious disease specialist, farmers and farmers' unions, employees of slaughterhouses etc. Journalists can gather information from markets and other places selling animal products. Research is possible through official materials and documents, as well as from materials published in traditional and social media. The mentioned sources can inform journalists or redirect them to other sources more closely related to the topic. We should not forget that information delivered by any source needs to be checked and analyzed, since the respondent (intentionally or unintentionally) can be mistaken himself and information about the events ongoing in the field provided by him may be imprecise.

The journalist should certainly be informed about the activities in relation to the chosen issue conducted by different local or international organizations, state approaches/strategy related to veterinary.

It is important that charity organizations are working on animal welfare issues: the United States Department of Agriculture (USDA), the Swedish International Development Agency (SIDA), the European Union (EU), the United Nations Food and Agriculture Organization (FAO), the Defence Threat Reduction Agency (DTRA) etc. These organizations are important sources for journalists.

Results

Information distributed by journalists can lead to both positive and negative results. Thus, while preparing media material it is necessary to be precise and objective. We have outlined several positive and negative outcomes due to accurate or inaccurate information being aired.

When information is delivered in the right way, people are prepared to carry out relevant measures in time, to protect their own and animals' health. If the problem becomes acute they try to take damage-reduction measures.

If information is delivered in the wrong way or with extra sensation, it causes eiphory and panic among people, they can't make appropriate decisions and in some cases they are extremely calm and careless. Dissemination of inaccurate information can be harmful for the population, especially farmers, who based on false information are unable to conduct some actions.

Thus, it is important that a journalist should be aware of his/her responsibility while reporting on the mentioned issue.

CHAPTER VIII TRADE AND MARKET DYNAMICS

Ekaterine Burkadze, Maia Mamulashvili

Growth in exports and import replacement – this is a brief definition of the country's' goals, while the issue refers to the development of agricultural production.

The media's attention, as a rule, is paid to exported products; in case of superficial covering journalists often consider perspectives of importing local products on foreign markets, while the same product can be insufficient even on domestic market.

At this stage it would be better to check the access of agricultural products produced in your country to domestic and foreign markets (according to the previous topics) – how local media covers the noted issue? How can the media time to time deliver information about the dynamics of domestic and foreign markets? Is the process of on-demand-delivery covered?

Reporting on domestic and export markets is impossible without knowing current international agreements and compulsory standards. Give students assignment to prepare presentation on the mentioned issue and create geographical map of production market produced in your country – presentation.

As an example of the positive influence of international agreements on agricultural production, and access to new markets is the Association Agreement between Georgia and European Union, where significant part takes Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA).

Free Trade Area Agreement allows Georgia to bring trade-related regulations closer to the standards of the EU. Accordingly, Georgia has to carry out reforms in the following areas: trade-related

technical barriers, sanitary and phytosanitary measures, state procurement procedures, custom clearance and trade in service. DCFTA allows Georgian goods, services and capital move freely from four freedoms.

Performance of these obligations will contribute to the establishment of producing food safety standards in Georgia; presentation of Georgian products on the state procurement market of EU countries; closer integration of Georgian and EU customs regimes and further liberalization of service markets, which, in turn, will encourage free movement of capital and its effective distribution in the economic sectors.

The media could be interested in the topics, covering DCFTA, like

4. Trade in goods;
5. Precautionary measures in trade;
6. Technical barriers to trade, standardization, metrology, accreditation and conformity assessment;
7. Sanitary and phytosanitary measures;
8. Promote custom clearance procedures and trade;
9. Trade in services and e-commerce, its introduction;
10. Current payments and capital movements;
11. State procurements;
12. Intellectual property rights;
13. Competition;
14. Trade-related regulations in the field of energy sector;
15. Transparency;
16. Trade and sustainable development;
17. Dispute resolution;
18. General regulations for getting closer.

Check current international market access documentation in your country; what are their terms for conducting agriculture? Does the country's government use possibilities determined in the agreements in the right way? How is the farmer informed about these possibilities?

Market covering should be aimed at assisting the farmer, who plans and implements the process of conducting agriculture in a right way.

It is time to prepare for final assignment. Students should choose a topic from the issues covered, the final media product should meet the already described principles of constructive journalism. It should support farmers. It is recommended to include a market access component too.

On the next meeting, until the completion of course individually go through final assignment synopsis and give recommendations.

Evaluate final assignment:

Urgency of the topic – 10 marks;

Deep understanding of the issue, access to sources, follow the principles – 15 marks;

Form and structure – 5 marks.

CHAPTER IX SAFETY AND SECURITY

Natia Kuprashvili

Journalism is named as one of the most dangerous professions in the 21st century. Even today, the safety of journalists stays a focal point throughout the world. Governments and non-governmental agencies of different countries work hard to provide security for correspondents working on political actions, public statements and other hot spots making it possible to implement their professional activities in safety. There are special learning modules for the improvement of journalists' security, though while covering agricultural issues a reporter needs to have special knowledge and regarding safety too.

Covering plant cultivation and animal breeding requires the involvement of media in order to fight against diseases and parasites. Agricultural production requires standards and regulations to be followed, to ensure it is safe for everyone.

When reporting on agricultural issues, a journalist is protected mostly by a love towards plants and animals. However, there are some exceptions, for example, if a journalist suffers from allergies or is afraid of animals or insects, they cannot be involved in agro-journalism. It is then better that a journalist suffering from any of the above-mentioned characteristics refuses to report on issues in the agricultural field.

Risk assessment and planning activities for the mitigation, is a priority when covering agricultural issues. The evaluation and prevention of the risks can only be reached only through initial in-depth research of the topic to be reported on.

For instance, if you are going to cover the use of chemical treatments, you should assess the used chemicals' hazardous impact on s people nearby, including you and if you need to film, ensure you keep a safe distance away.

If you are covering animal diseases, you should study:

- How dangerous or contagious it is for humans;
- What are the rules to follow when working with infected animal?

In general, it is extremely important for journalists to follow hygiene rules while covering agricultural issues. The issue of necessary clothing and equipment is directly related to their safety.

The group working on agricultural issues should be permanently provided with:

Overalls/Apron:	Protects the skin and clothes against contamination from blood, biological fluids, etc.; it should be waterproof. Unsterile overalls/aprons may be used only once (disposable).
Mask	Filters inhaled air from weighted micro-elements. Duration of wearing disposable mask is maximum 2-4 hours until it becomes wet/polluted.
Gloves:	Gloves should be used when touching blood, biological fluids, different things, mucosa. Gloves should not be considered as an alternative to hand washing.
Shoe covers and caps:	Shoe covers and caps should be used when visiting enterprises.
Rubber boots, helmets, disinfection solution, first aid kit, umbrella:	These are the things which may be very important and serve properly in various unforeseen situations.

Recommendations for creating syllabus of the course / module

Name of the course:

Coverage of agriculture issues

Status of the training course:

It is an interdisciplinary course and it should be accessible not only to bachelor's degree students of the journalism department, but also to the agro-specialists and all audiences who are interested in the development of public relations skills in the field of agriculture.

Selective course

Lecturer/Lecturers

It is preferable that a lecture is delivered by a mass communication specialist who has been trained in the coverage of agricultural issues; it is also desirable to involve experts from different agricultural fields and farmers as *Guest Speakers*.

Goals of the course

Agro-journalism is one of the major components of agro-communication in the countries where agricultural development is considered a priority. The discipline is taught in vocational colleges (agro and media studies) as well as in the universities, in order to get professional media workers capable of providing thorough coverage of agricultural issues, ensuring the education of the population, and receiving and reflecting feedback on the field development.

Number of credits, student hours according to ECTS

The course is designed for 5 credits, where the number of contact hours with students includes:

- lectures-15 hours
- working group-23 hours
- number of hours of independent work of students within semesters- 80 hours
- preparation for lecture/seminars-35 hours
- preparation for mid test/exams-30 hours
- preparation for final test/exam and passing time-15 hours
- time for mid test/tests-2+2 hours
- time for final test-3 hours

Learning Outcomes:

In the case of successful completion of the course, students will acquire the basics of reporting on agriculture issues, particularly they will gain the specific knowledge necessary for journalists about such topics as livestock breeding, poultry, phytosanitary, food safety, veterinary, farming, etc.

A student will acquire the skills not only for working for with media organizations (where demand on agro-areas is increasing), but also he/she will gain a basic understanding of public relations and working with agricultural consulting companies.

Training course format and methods

The course includes theoretical and practical exercises - seminars, individual and group presentations, group discussions and thematic debates with the so called *Guest Speakers* and field work. The course is based on lectures, presentations, field work, laboratory work and methodology of practical work.

Training course evaluation criteria

The course is based on a 100-point system, where a large share, 40 points, is used to summarize the results of the practical work; a student should prepare 8 thematic products, each of which is scored out of 5 points. Program also includes one mid test (20 points) and a final exam - 40 points.

Content of the course:

1. Introductory lecture: - discussion about syllabus, the literature review, expectations and outcomes;
2. The Theory of Constructive Media as the Basis for Field Journalism
3. Basics of agronomy for journalists;
4. Biologically clean journalism
5. Media to protect plants from the pests
6. Plant cultivation Journalist
7. Open and closed questions related to ground issues
8. Reporting on livestock husbandry (2 hours of lecture)
9. Reporting on beekeeping
10. Animal Healing Journalism - Media about veterinary
11. Trade, market, dynamics
12. Safety

*Beekeeping
Material for Agro-Journalism Training Module*

Introduction

The beekeeping and honey sector represent a multilateral area and require specific knowledge and experience. Beekeeping has been practiced in Georgia since ancient times and was once one of the main economic activities of the population. Nowadays, it is considered a priority in the agricultural sector. The table below allows you to get familiarized with the volume of honey production by regions.

Table 1:

Honey production by regions (Thousand tons)		
	2015	2016
Georgia	2.0	2.1
Adjara	0.2	0.1
Imereti	0.3	0.3
Kakheti	0.7	0.8
Samegrelo-Zemo Svaneti	0.3	0.3
Samtskhe-Javakheti	0.2	0.2
Kvemo Kartli	0.1	0.1
Shida Kartli	...	0.1
The rest of the regions	0.2	0.2

Source: www.geostat.ge

The active season for beekeeping in Georgia is deemed the middle of summer, when the bees come out from the hive and start to collect nectar and prepare the honey. In autumn, the bee is prepared for winter, at this time veterinary drugs are used in order to prevent diseases. Winter is an inactive season in beekeeping as the hive is closed. Honey collection is mainly conducted in late spring and summer and in August as well. This knowledge should be taken into consideration, while preparing information on this topic.

The objective of the present module is to introduce the key concepts and information in the field of beekeeping and offer topics to journalists.

Traditional Beekeeping

is

In

Gejuri
beekeeping
a traditional
method for
bee care,
which
proliferate
before the
20th century.
the case of
Gejuri
beekeeping

the old type of hive was used and it was called a “Jara” by the locals. Normally, the tree was cut into two parts and cluster was settled in the middle. Nowadays, *Gejuri* type beekeeping is not widely used in the world, even in Georgia, beekeepers mostly choose the modern, simple and convenient methods to obtain honey, however, this tradition is still preserved in the Adjara region. “Jara” hives are placed in trees or rocks in the forest, they are left in difficult to reach areas, protected from wild animals. The bees carry out their work

without human intervention. The inhabitants of this area continue the difficult but centuries old tradition of “bee's taming,” as this type of beekeeping, allows you to see with your own eyes an ideal example of wildlife and human mutual coexistence and cohabitation.

What you should know: A film on Ajara's traditional beekeeping and wild nature “Jara”, a short video could be seen here. As well as you are able to visit a movie website: <http://jarathemovie.com/>. Also, you can see the storyline taken by the first channel.

Georgian Caucasian Grey bee

This bee, which is often referred to as the Georgian bee, in fact it is a grey bee of the Caucasian mountains. The main characteristic is the length of the Caucasian bee's proboscis. In comparison with others the length of the proboscis is 0.2 mm, that makes it easy to reach the pistil of the flower and take the nectar from it, whereas, others are not able. That's why it is distinguished with highest productivity. In addition, Caucasian bees are the most peaceful.

What you should know: The length of the bee proboscis became decisive in 1961 when Georgian bees were awarded with gold medals. Among different species of bees, which were taken from all over the world, only the grey bee was able to collect the largest amount of honey with the aid of its long proboscis. It was found out that the bees with the longest proboscis (7,23 mm) inhabit in Khobi water valley in the Chkhorotsku district of Samegrelo region. You can also see the [story about Georgian bee](#) prepared by National Geographic Georgia Magazine.

Hive dweller bees

Who lives in the bee's family?

Queen Bee – The main figure of the family, which differs from the rest of the family members (worker and drone bees) by colour, weight and life expectancy (which is about two or three years.) The main function of the Queen is an egg-laying, as well as maintaining the integrity of the family with secretion of the special substance (pheromones), that is spread within the whole family and enable them to recognize each other.

Mother bee
Who lives

Worker bees represent the majority of the bees. They are undeveloped queen bees and perform all the main activities in the hives: The collection of nectar and other products, processing and storing as well; Family Protection from outside bees and enemies; Raising a new generation; Building of the honeycomb; Creation of the necessary microclimate in the hive; Caring and feeding the queen bee; The life expectancy of the worker bee totals 40–45 days.

Worker bee
Who lives

Drone bees can be a several hundred in the family. They are born in spring and upon the completion of the nectar they disappear. Their function is the fertilization of young bees and the creation of the essential microclimate in the hive. They do not participate in the creation of the honey. As winter comes and the bee family goes to hibernation, drone bees are expelled from the family.

Drone bee
Who lives in the bee's

Beekeeping products

Honey - a product that is obtained from the collected nectars of flowering plants or the processing of plant pollen generated by bees. Ultimately it is formed in the hives by the disintegration of the complex sugar into simple compounds (fructose, glucose)

Bees Wax - Bees construct the honeycomb according to the processing of the wax, this is the place where bees collect the food (honey, pollen), raise the future generation and produce a spending winter team. Thus, the honeycomb is a necessary element for the existence and functioning of the family. The wax is also used for health treatments (pharmaceutical, cosmetics), making artificial honeycombs for bees, as well as in electro techniques in order to protect metal ingredient and various product as well.

Pollen (Pollen Load) – Represents the male generative cells and it falls on the bees' body while they are collecting the nectar. Pollen land facilitates improving of human health, it is used for quick recovery of the forces (in case of physical work, as well as to overcome long-term illness results), is widely used for sick and weak children and athletes, improves the effect of other medicines.

Bee Glue - is obtained by bees from flower buds and stems. After processing, it is collected in different parts of the hive and facilitates the improvement of the bee's family. The main effect of treatment with the use of bee glue is based on suppression of an inflammatory focus inside and outside of the body, is widely used in veterinary medicine, positive effect on adolescent animal nutrition is also indicated.

Apitoxin - causes the widening of blood vessels into the human body and simplifies blood perfusion. The apitoxin is widely used to treat a number of diseases (arthritis, rheumatism, etc.).

Royal Jelly - includes proteins (more than 60% from dry

substances), enzymes, carbohydrates, decennic acids, mineral substances, etc. It is used to increase the overall muscle tone of the human organism, stimulates blood circulation and prevents various diseases.

Bee bread (bee pollen) - This is the flower dust that has been fermented and is preserved with honey. Bee bread is used for human blood circulation, digestive system, improvement the immune system and against other diseases.

Honey types in Georgia

Acacia honey is the most transparent and earliest honey. Because of the high content of glucose, it is less crystallized. As acacia honey is very sweet, it is a healthy alternative to sugar and it is also recommended for people with diabetes. It is also used as an anti-inflammatory and in bactericidal remedies for the prevention of stomach and duodenal ulcers.

The mountain honey (called alpine) in comparison with the acacia honey is not transparent and is more easily crystallized. The taste of alpine zone honeys differs from each other, because different plants grow in different places, so the taste of it is more complex.

Basswood honey is light coloured and slowly crystallizes. It is considered as a very effective cough and cold treatment, and is also effective in the treatment of fevers.

Chestnut honey is darker and crystallizes more slowly. It has a sweetish and slightly bitter taste that is a characteristic feature of the chestnut flower, which can vary according to the regions, taking into account the different geographical zones. Chestnut honey is very good for blood circulation and the digestive system. It is distinguished with expressed bactericidal specificities, so it is used for tonsillitis and for the treatment of wounds.

Use of antibiotics

In order to prevent common diseases antibiotics are actively used in the beekeeping sector (**the list and description of the diseases are given in Annex 1**). Antibiotics dramatically reduce the risk of disease in bees, but this kind of honey has a negative effect on humans because it increases the resistance to antibiotic. According to the decree # 22 of the Georgian government, honey should not include prohibited substances. The National Food Agency carries out an annual monitoring plan, in other words, honey samples are taken in a random manner from registered business operators, and are checked in the laboratory. Mainly, honey is checked for the following 4 types of antibiotics: chloramphenicol, nitromidazole, nitrofurantoin and sulfonamides.

What you should know: The main problem in this regard, is that the use of antibiotics in beekeeping is not prohibited within the frames of regulations, but the law prohibits the existence of antibiotics in honey that complicates the regulatory process, in addition, the state does not have a certification/ registration system for hives.

Falsified honey

For the greater part, the use of sugar syrups by beekeepers is called honey falsification (selling of inversion sugar as honey, or mixing it with honey). In most cases, the price of such honey is lower than the market price. Honey falsification is a simple process, but the identification of this is rather difficult, it can be determined only by laboratory analysis.

What you should know: It is noteworthy, that this topic is often exaggerated, because of the negative opinions of the society that negatively impacts natural honey producers. The buying of natural honey by the majority of the customers is mainly based on a trust factor, because many consumers believe that branded honey is falsified, that is not true. For example, the majority of Georgian companies are sold the honey from local beekeepers and it is then

mixed and packaged. Also, the myth is, that the sugared honey is falsified, because different types of honey are sugared differently (crystallized), for example flower honey (May) honey crystallizes earlier because of its high content of fructose and glucose, that has no connection with how natural the honey is of its falsification. Therefore, taking into consideration all of above mentioned issues, it is essential to provide correct and reliable information to the customer.

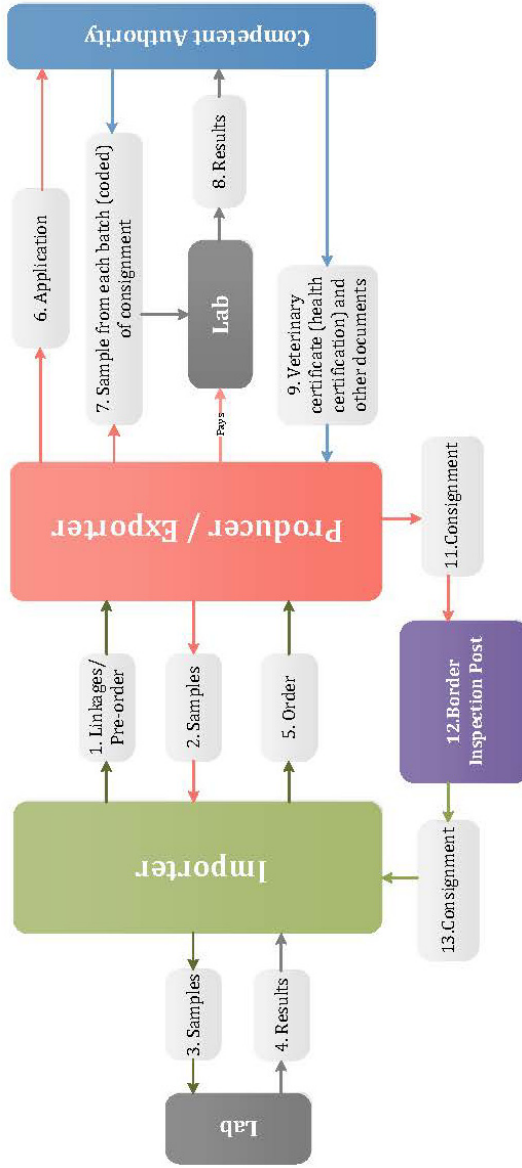
Honey Export

Nowadays, honey exports from Georgia is not officially implemented in any country, due to several reasons. First of all, Georgian honey recognition is low on the international market. In addition, the international market is satiated with Chinese and other industrial honey and the price is much lower (2 Euros) than the price of Georgian honey on the local market.

However, it should be taken into consideration that the EU put Georgia to the third countries list, which means that Georgian honey has access to the EU market.

What you should know: Honey exporters must be registered as business operators. In case of export, the quality of the honey should meet the demands of both local and recipient countries. The honey producing company must undergo several stages; they are given below on the 1st scheme.

Scheme 1: Main procedures for honey export

What does laboratory analysis mean?

There are two types of honey laboratory analyses: qualitative analysis and safety parameters.

Qualitative analysis determines the authenticity of the honey, and measures the amount of moisture, glucose, fructose and sucrose. This analysis directly identifies quality and honey type. It is recommended to be conducted by the honey packaging enterprise during the delivery process of honey.

Safety analysis checks the contents of antibiotics, pesticides, heavy metals and other contaminants, which are harmful to human health.

What you should know: Locally, in Georgia it is only possible to conduct qualitative analysis (for example, agricultural laboratory, "Multitest", etc.), as regards the safety analysis it is in the process of being implemented in the agricultural laboratory. Therefore, if necessary, analysis can be done in several laboratories of European countries. The above mentioned two analyses represent the urgent requirement for honey export.

Information sources

- *Harvest*, produces agro video lessons in Georgian language for farmers, such 24 videos are prepared in the beekeeping and honey sectors and provide important basic information on beekeeping and honey;
- Decree # 714 adopted by the Government of Georgia: [Honey Technical Regulations](#);
- In 2017, Georgian honey was presented on at the International Congress of Beekeeping Apimondia 2017, Georgia and Georgian honey have been introduced for the first time on behalf of the Ajara Beekeeping Business Association, Georgian honey

garnered a great interest and contacts with potential buyers have been established as well.

- Ajara Beekeeping Business Association website, that could be linked in your website <https://www.facebook.com>
- The popular page on Facebook, with more than 12000 members, mostly beekeepers. With the use of this facebook address you will be able to contact the beekeepers: <https://www.facebook.com/>
- Currently, urban beekeeping is very popular in the world. Hilton implemented this practice in Georgia for the first time in Batumi. More details can be found here: <http://alcp.ge/>

Annex 1: Bee diseases

Name of the disease		Type of disease	Pathogenesis	Epizootic data	Disease disclosure time (season)
In Georgian	In Latin				
1	2	3	4	5	6
Bee larva (European) foul brood/rottenness	Pluton and Aps, Bacillus Alvei	infectious	Multiplying in the midgut, transmits to hemolytic and causes septicemia	The sources of the disease is the dead bee larvae, nanny and wandering bees, dog bees and others.	Early spring and summer
Grown bee larvae (American) foulbrood	Bacillus larvae	infectious	Disease is mainly caused by an infected honey and bee bread and is spread on worker larvae	The source of dissemination is the dead brood, infected hive, inventory, food, artificial honeycomb, clusters and others.	Summer, rarely spring
Ascospere (locked bee larvae)	Fungus Ascopera	infectious	The disease stimulates mycelium, develops in the entire body and the fungus rises to the roof of the cell	Disease occurs in moist countries and the source of disease is an ill brood, infected food and clusters	Spring-Summer Period
Nozematosis	Nosema apis	Invasional	The intestine epithelium breaks down, septicemia develops	the source of the disease is bee, invasive spores, Violation of Sanit-Hygiene rules stimulates dissemination of the disease	Winter spending
Varoatosis (varoose)	Varroa Jacobus	Invasional	Intensely multiplies and is fed with its hemolymph	The main source of its spread is diseased family	Tick in the spring-summer period parasites on the brood, and then on a grown bee
Acarapidosi	Acarapis woodi	Invasional	Parasites in the breast's first twin trachea and feeds with hemolymph, melanin accumulation causes asphyxia	The source of the disease is the density of the bees in the team, the bad weather in the spring, the bees' positioning on a swampy ground	Destruction/ death is noticeable in winter and spring
Lack of carbohydrate		noncontagious	General lack of food or inaccessibility	Situation is clear in an infertile period or in winter food in case of easily crystallized honey	Autumn-winter and early spring
Parasites (wasp, ant, aphid, insect eating birds)		noncontagious	They are multiplying in different time periods and attack the bees in different forms	The main features of parasite are the deprivation of food, the killing of mother and the worker bee, destroying the honeycombs	Attack on the bee during the spring-autumn period

Clinical symptoms of the disease	The results of the disease	Disease prevention measures
7	8	9
Increased movement of the larvae, loss of shine and flexibility, yellowing, dark-brown crust after drying	Reduce productivity and larvae area	Quarantine 5-7 km radius, the destruction of the families at an early stages (sulfur gas or formaline), disinfection of inventory
larvae laid on a rotten cell root, brown or dark brown bay, the roof of the cell is broken, with dark holes, 20-30 days after formation of bee crust the bee prematurely wears out	Families die mostly in summer, and the other part in winter	(Iilliam a. Argauer, 1975) Disinfection of inventory, treatment of families with antibiotics, irradiation with cobalt-60 or accelerated electrons (Iilliam a. Argauer, 1975)
At the end of the bee brood miscellium is formed, the brood does not touch the cell wall	Reduction of the number of broods an productivity	Sterilizing of an inventory, melting of diseased honeycombs - sterilizing, family treatment with special remedies
The bees are restless, the signs of diarrhea appear, make noise and come out, the food consumption rises, the bee crawls around the beehive	Reduced productivity (36-50%), weakening of families, reduction of the broods 4-8 times, the mass death of the bees	Disinfection of inventory, preservation of hygienic rules for bee keeping, detection of ill families, use of special remedies
The death of the brood, the disintegration of the adult bee, the egg is uneven, the bee's displaced and quick death	the mass death of bee families	- Precise protection of the rules for bee care; - Recommended medicines; Use of zoo techniques to fight
Decrease of the productivity, restless of the bee and coming out during winter period and death, abdominal enlarging, pollution of the food with the manure, the wrong mood of the wings, the existence of spots in the trachea	Weakening and destroying of bee families	Treatment with special medicines: folbex, thideon, menthol.
The general lack of food, crystallizing in honeycombs in the autumn, or the signs of the sour (foam)	the death of the families with signs of hunger (putting head into the cells)	Bee stocking up with food before the beginning of September, in winter and early spring feeding with an inverting syrup and candida (G. Madzdarashvili, 2013)
Lack of food supplies, death of mother bee and brood, destroying of honeycombs by the worms of the aphids	Death of bee families	Arrange a bait for wasps, destroying the nests of the ants with saline solution and embers, sterilizing warms of the aphids with the use of the special measures and frightening of insect eating birds.

Learning Module on Farm-Biosecurity

Introduction

Biosecurity refers to a set of measures that must be undertaken to prevent animal diseases in livestock breeding. It mainly consists of two areas: vaccinations and treating parasites.

The state and namely, the **National Food Agency** bears the major responsibility for ensuring biosecurity which has taken care of farmers for free in both areas of preventive measures:

3. Compulsory vaccination of cattle against Murrain, Anthrax and Brucellosis.
4. Seasonal external parasites treatment on biosecurity points twice a year.

Apart from the aforementioned, there are a number of preventive measures that remain the farmers' responsibility as a necessary part of keeping livestock healthy.

Animal diseases and spread of animal diseases in Georgia

- Murrain [Link](#)
- Anthrax [Link](#)
- Brucellosis [Link](#)
- Tuberculosis [Link](#)
- Crimean-Congo haemorrhagic fever [Link](#)
- Rabies [Link](#)
- Nodular dermatitis [Link](#)
- Sheep and goat pox [Link](#)

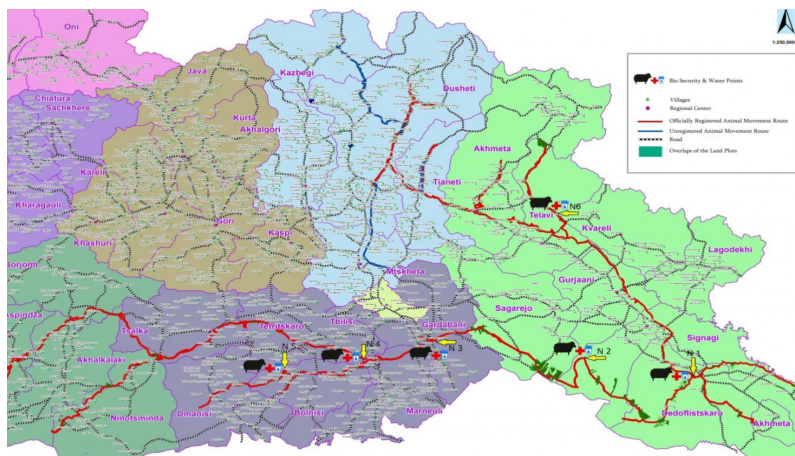
Zoonoses are infectious viruses that are transmitted from animals to animals or humans and vice versa. An animal may be infected or be a carrier of an infectious disease, in such cases the animal is called a reservoir of infection.

Zoonoses include diseases such as: Rabies, Anthrax, etc.

Animal movement route and its importance in the livestock breeding sector

Sheep farming is the oldest field of agriculture of Georgia. At present, there are about 800,000 to 1,000,000 head of sheep in Georgia. It is known that 44% of sheep are in Kakheti and 21% in Kvemo Kartli. Sheep migration is carried out between the summer and winter pastures of these two regions. The nomadic pasture system is well developed in Georgia leading to natural pastures to feed sheep during the year.

Georgian herders follow the rules of a nomadic lifestyle. Together with their flocks of sheep (generally consisting of 700-2000 head of sheep), they cover hundreds of kilometres, moving from the winter pastures of Kakheti to the mountainous pastures of Samtskhe-Javakheti, Kvemo Kartli, Mtskheta-Mtianeti and Kakheti. The path they travel is called an **Animal Movement Route**. The Nomadic system of sheep farming has been preserved in only a few countries and one of them is Georgia.

The distance between winter and summer pastures is 250-350 kilometres which is travelled by the herder and his flock of sheep twice a year: The first - from April to June, and the second - from September to November.

The Animal movement route in Georgia is of vital importance for the development of the sheep sector, because land and pasture resources necessary for nomadic systems grow potential of a country to promote and develop sheep farming.

During the Communist period attention was paid to the mentioned movement route and cattle water tanks and resting areas were in good condition at that time. Unfortunately, the majority of the animal movement route is broken today and there are no water points and resting areas any longer along the route.

Biosecurity Points and external parasites

About 1,000,000 head of livestock move on the route during the year aggravating the threats of infectious diseases during the movement. It is therefore important that the animals moving on the route are properly treated. Both Infectious diseases (Anthrax, Murrain, Sheep

and Goat Pox and cattle Plague) and invasive diseases are dangerous for animals capable of transmitting diseases by parasites. **Ticks** are noteworthy among them.

Diseases caused by ticks decrease the livestock production, reduce productivity indicators and worsen the product quality. Their pathogenic impact on the cattle can lead to the compulsory killing and slaughtering of the animals.

Treating the animals with special chemicals is necessary twice a year to prevent the above mentioned threats – i.e. insecto-acaricides - enabling animals to be protected from ticks and external parasites. European standard **Biosecurity Points** have been operated on the animal movement route in Georgia since 2016 to ensure well-organized and proper animal treatment procedures: Telavi, Dedoplistkaro, Sighnaghi, Marneuli, Rustavi municipalities allowing sheep to have showers in special sheep shower dips and cattle to be treated in special shower systems.

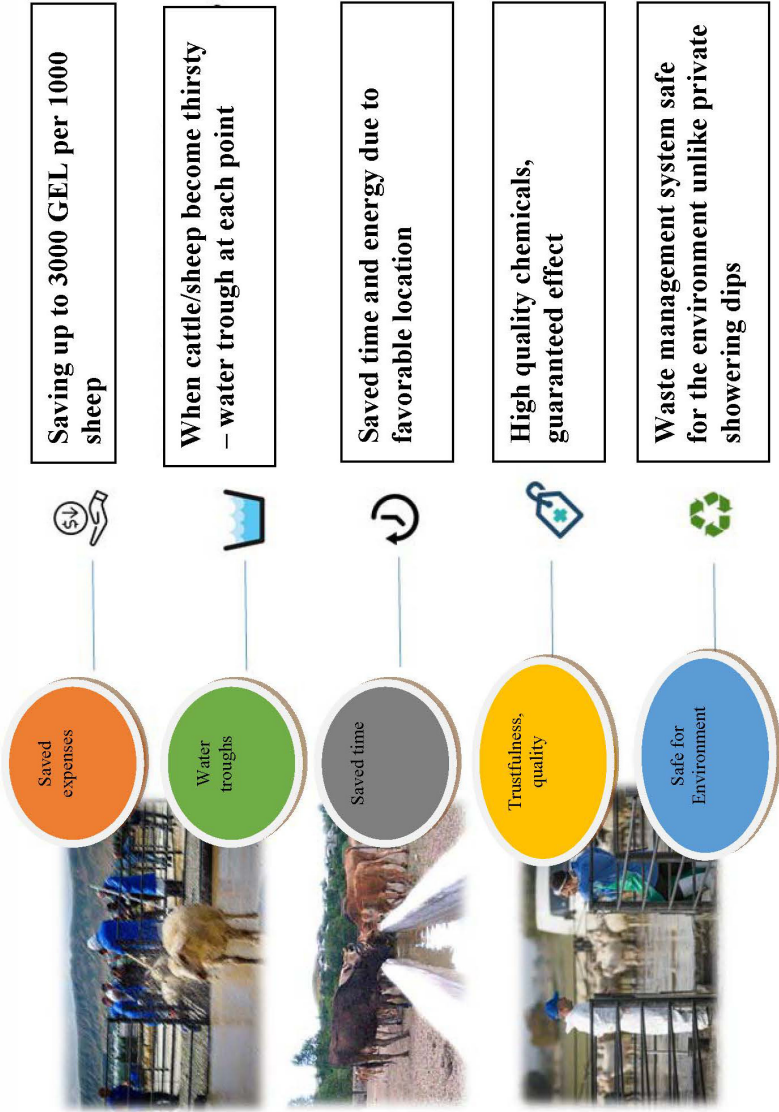
Model of Biosecurity Point

Biosecurity Points are used for showering cattle/livestock and their treatment against parasites providing protection of their health and minimizing the possibilities of the spread of disease.

At present, the Veterinary Department of the National Food Agency manages the points and is responsible for the monitoring of the of sheep and cattle during animal seasonal movement. Construction of Biosecurity Points is the greatest investment by Georgian Government in the development of sheep sector, since the country's independence. Directly, this point became the first precedent of movement route infrastructure rehabilitation after Soviet period.

In addition to modern European standard infrastructure to keep sheep and cattle treated against parasites, the project encouraged the promotion of animal breeding, particularly in the, sheep sector. The government also made real efforts to highlight its present and future role in the development of sheep farming in Georgia.

Currently, apart from Biosecurity Points, a certain number of farmers continue to treat animals in private shower dips, causing some problems. Frequently, by carrying out self-administered selection of chemicals, farmers use toxic materials, which are banned in most European countries; farmers do not control the concentration of the solution and the waste is poured directly into the soil having an irreversible negative result on the environment.

Private shower dip in Kakheti region

What should a journalist know?

- Which zoonotic diseases are widespread in Georgia
- Which diseases require cattle to be vaccinated against. Which vaccinations are provided by the government and what are farmer's responsibilities to protect animals against diseases
- Why cattle need to be treated against external parasites, what security measures are necessary and what kind of environmental protection problems can occur in case of carrying out self-administered medication through insectoacaricides
- Where do Biosecurity Points function and what is the period of cattle treatment

Useful information

5. Documentary film – [The Road](#)
6. Document about Animal Movement Route 2014 - [AMR Report](#)
7. Document about Animal Movement Route Infrastructure 2014 – [AMR BSP Report](#)
8. Document about Georgian sheep sector 2013 – [Beka Gonashvili](#)

Annex: Food Safety in Meat and Dairy Sectors

Meat and dairy products are high risk foods. They are consumed every day. These products can be the source of food poisoning and the cause of various diseases if they are not properly produced,

temperature regimes are not controlled and hygiene requirements are not met during their production, distribution and selling.

- Humans become infected with brucellosis if they get meat that is uninspected, infected or stored in inadequate conditions [Link](#), Anthrax (Siberian Plague) [Link](#), Rabies [Link](#), Murrain [Link](#), and other diseases that are transmittable from animals to humans.
- Unpasteurized milk products and dairy products produced in inadequate conditions: diseases caused by infected milk products can be transmitted to humans from animals such as brucellosis [Link](#), and the milk products prepared without meeting the hygiene standards can cause food poisoning and gastrointestinal diseases.

Food safety from farm to table and performance of duties and discharge of responsibilities by players in this respect are important components for food safety production and traceability.

The National Food Agency has taken responsibility for informing business operators involved in food production about changes in the legislation and for the monitoring/inspecting the fulfilment of the legal requirements and the production of safety products. The National Food Agency regularly publishes a list of restaurants, enterprises, agricultural markets and other business operators that have been inspected by the Agency providing information on sanctions and non-compliances with hygiene regulations.

It is important for journalists to know the food-safety regulations adopted by the government, the results and the difficulties. The information should cover positions of all stakeholders in the sector.

For example, meat sector

People keep slaughtering cattle and sheep without slaughterhouses which causes a threat to human health. If cattle or sheep are not slaughtered at the slaughterhouses i.e. that the products are not

inspected by a vet and accordingly, the health of cattle or sheep is unclear; uncontrolled meat can cause human diseases / infections such as: anthrax and brucellosis. People infected with anthrax have been observed in Poti and Adjara regions in 2017-2018:

- A 56-year-old man infected with anthrax died in the Khelvachauri municipality in August, 2017;
- A 28-year-old woman infected with anthrax died in Poti in November, 2017;
- Three people were infected with anthrax in Poti, in March, 2018;
- In most cases, symptoms of brucellosis in humans are less noticeable and therefore, it can become chronic;
- Based on official data of 2016, there were 16 people infected with brucellosis in Rustavi village, in the Samtkhe-Javakheti region and 2 people infected in 2017.

Rules for slaughtering animals include preliminary veterinary-control and inspection of animal body in compliance with animal health (animal body should have a stamp of slaughterhouse); the slaughterhouse should issue a Form # 2 indicating: slaughtering place, size of carcass, information about the conduction of veterinary control/inspection and place where the animal was sent. Labelling is carried out by the slaughterhouse providing the name of the slaughterhouse and the information about the meat: storage time, temperature and the type of cattle. When buying meat, consumers should pay attention to the labelling of the animal carcass, animal health signs and Form # 2. Consumers may request the Form # 2 and labelling, if it is not available. Besides, the consumer should read the information on the label and buy it if that type of meat is acceptable for him/her. But, if a consumer fails to get the appropriate information, for example Form # 2, or animal health report, he/she

has the right to call the hotline of the National Food Agency and leave messages on food safety violations.

It is important to cover information from the positions of the consumer, the meat shop, the mediator, the slaughterhouse and the farmer considering duties and responsibilities of all players in this respect.

Below is some brief information consumer should pay attention to when buying meat:

Dear Consumers,

National
Food Agency

Please Pay Attention to Rules for Buying Meat

- The meat of cattle or sheep - color crimson-red, calf - pink, pork- light red to pink
- Beef must have yellow fat of strong consistency; fat in lamb must be pale-colored, tough; pork fat must be white, homogeneous;
- There must be a *dry bark* on the meat surface; hole must be immediately filled in after touching the meat surface by finger;
- Meat should not have dark specks and mucus.

It is obligatory!

- There must be a health stamp on the meat of an animal slaughtered at the slaughterhouse under the vet's supervision;
- While buying meat, consumer has right to ask for information about meat labelling and veterinary inspection Form #2.

Meat labelling is compulsory! It must contain:

- the type of meat;
- information on animal birth, growth and slaughtering places;
- business operator recognition number;
- mark N (if it is not available, number given at the slaughterhouse should be provided);
- production date;
- storage terms;
- meat expiration date;
- label information should be undeletable and easily readable!

People must follow instructions while handling meat:

- they should be dressed in clean clothes;
- follow the rules of hygiene of the work environment;
- personnel should not smoke, drink, eat or chew bubble gum while treating meat;
- personnel should avoid contact with face, nose as well as coughing and sneezing at the place where food is placed.

Apply the recommended temperature regime during the whole cycle: from slaughtering domestic animals/poultry/rabbits to preparing the finished food

- storage temperature for unpacked meat (beef, pork, lamb, rabbit, poultry) cut in large slices should be +2°C - +6°C (half, quarter and sixth part of the body of the animal);
- storage temperature for packed meat cut in slices (from 0,25 to 1 kg) +2°C - +6°C, meat sale time - 6 hours;
- storage temperature for minced meat should be +2°C, meat sale time - 6 hours;
- please see meat label for detailed information on sale and storage.

It is forbidden to process meat on the wooden log!

- while treating meat, use unbreakable, solid-surface material that is in compliance with food regulations provide keeping meat mincer machine in clean conditions.

National Food

www.nfa.gov.ge

Ministry of Agriculture/Information Service

15 01

Dairy sector - cheese

Cheese labelling regulations were defined after the enactment of milk and dairy products regulation of 2017. The product, which is composed of vegetable oil can't be named as *cheese*. Unfortunately, this labelling rule is not followed by many entrepreneurs, in addition, they utilise various marketing methods to mislead consumers. For example, cheese produced by reconstituted milk (milk powder) consisting of vegetable oil can't be a 'cheese' according to the regulations. However, entrepreneurs sell it under the name of *Sakhachapure* (cheese for making Khachapuri), *extra*, *chkinti* (fresh) cheese, thus misleading consumers in cases where he/she does not ask anything about the content and is attracted only by its name. The word *Sakhachapure* is associated with Khachapuri and the consumer thinks that it is the actual type of cheese used for Khachapuri, though if the consumer sees the label and is aware of the contents, he/she will find out that it consists of reconstituted milk, palm oil and other vegetable additives, thus, cheese is not written on it and the product is being sold under the other name.

Furthermore, a large amount of cheese is sold without labels and packing; the product is placed in a disposable polyethylene packet with no label. The consumer does not think about its contents; it is worth noting that the product is sold in unhygienic conditions. The consumer should avoid purchasing similar cheese of unknown origin in streets, market fairs and shops. Moreover, the consumer should pay attention to the environment (conditions) in which the cheese and dairy products are kept and sold.

In situations where cheese has no label, the consumer has a right to request information about it: label, laboratory analysis, origin and producer. If a seller is not able to provide such information, it is a case of breaching labelling rules, or if cheese is sold in unhygienic conditions, the consumer has a right to notify National Food Agency through their hotline about these violations (information will be kept confidential).

While reporting this information, it is important to consider the positions of all actors: the consumer, seller, distributor, producer, farmer through defining their roles and responsibilities.

When a consumer buys a dairy product it can be mouldy or sour, this mainly refers to yogurt, Matsoni (homemade yogurt) and sour cream. The consumer should certainly act, if it is not possible to return the product back to the market or market personnel do not solve this problem locally, the consumer should notify the National Food Agency through their hotline about the case. This can be the fault of the distributor or seller and not of the producer. The product can still be valid, i.e. shelf life period is still current, but the temperature regime of storage has been violated by the seller, or, during transportation. On the other hand, if it is a high risk perishable product, the producer may not have complied with the regulations a product was launched for sale, which was already imperfect. Thus, it is necessary to identify traceability and define the roles and responsibilities of all actors.

Furthermore, there are many cases, when cheese and butter are produced from imported frozen ready-made material, though information about this does not exist on a label, it includes only contents and nothing about the origin of the product.

Spread is frequently met on market as butter's name, the consumer does not pay attention to the noted word and buys *spread* instead of creamed butter. The word *spread* means *for applying*, which often is made of vegetable oil. According to milk and dairy technical regulations it is not permissible to use the term *butter* on a label and in the brand name of the business operator, if there is vegetable or other type of oil apart from milk fat used in the production.

It is not allowed to use the following wording on a label - *butter with reduced milk fat*, if a product consists of vegetable oil or any other type of fat apart from milk fat.

Prohibition of powder is not a way out. It is important to separate and carry out correct labelling of dairy products, which won't mislead consumers. They should have an opportunity to choose which product to buy – a product made of raw milk or milk powder. Consumers should know that a palm oil and other vegetable oils used in the production of dairy products are harmful for human health since they include trans-fats – substances harmful to health [link](#).

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიაძის ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com